ІЛЮСТРОВАНИЙ

КАЛЄНДАР

Канадийського Українця

НА РІК

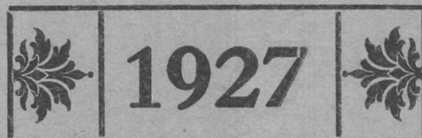

ДВАНАЙЦЯТИЙ РІЧНИК

Ціна 50 центів

ВІННІПЕҐ, МАН. 1927

з друкарні "КАНАДИЙСЬКОГО УКРАЇНЦЯ" 579 МекДермот Аве.

Митрополит Андрей Шептицький
промотор Велиградських З'їздів славянського
і церковного обєднання

Церковний Калєндар

I. ЦЕРКОВНА ЛІТОПИСЬ

Рік 1926 є роком звичайним і числить 365 днів.

Сего року числимо від:

Смерти Ісуса Христа	1894
Смерти св. Петра Першого .... Папи	1861
Схизми, то є поділу церкви на Східну і Західну (1054)	873
Берестейської злуки з Римом (1596)	331
Заведення Григоріянського Калєндаря	345
Уродження Папи Пія XI. (12. жовтня 1858 року)	69
Вступлення на престіл Апостольський Папи Пія XI. (6. лютого 1922 року)	5
Вступлення на престіл Й. Вел. Короля Ґеорґія (6. мая 1910)	17
Початки Великої Війни	13
Приїзду нашого Преосвященого Епископа Кир Никити до Канади	15

II. ПАСХАЛІЯ

[Дати після нового стилю]

Ключ граничний V (ипсилон).

В руці літо до марта **Г від** 14. марта Д

Рождество в пятницю 7. січня.

Мясниць від Різдва до Н. Мясопуст. 7 тижнів 3 дні.

Н. о митарі 13. лютого.

Н. мясопустна 27. лютого.

Буква недільна від 14. марта Д

Благовіщеннє 7. цвітня (поклони).

Пасха 24. цвітня, оден тиждень по латинській.

Сошествіє св. Духа 12. червня.

Н. всіх святих, пущеннє до Петрівки 19. червня.

Петрівки 3 тижні 1 день.

ПОСТИ

Святий Вечер 6. січня в четвер.

Щедрий Вечер 18. січня у второк.

Великий Піст від 7. марта до 23. цвітня.

Петрівки 3 тижні 1 день, від 20. червня до 11. липня.

Спасівка піст до Успенія 14—27. серпня.

Филипівка піст до Різдва 28. листоп. до 6. січня.

Середи і пятниці, крім загальниць.

ЗАМІТКА:—

Давний звичай нашого посту є такий, що в піст не вільно їсти мяса ні набілу. Але, що нині люде слабші, як давно, то хто не може, не має як, або не хоче постити по давному, може за позволеннем св. Отця постити так: 1. Великий Піст, піст перед Різдвом (Филипівку), Петрівку і Спасівку належить заховати піст кождого понеділка, середи і пятниці, в котрі то дни позволяється на набіл. В инші чотири дні: Второк, четвер, суботу і неділю розрішається на їдженнє мяса, тільки так, щоби в ті дні надоложити піст від мовленнем пять Отче наш і пять Богородице Діво (священики "Помилуй мя Боже") і то перед обідом і перед вечерою. Таксамо в сирнім тижні.

Їсти мясо в пістні дні можуть ті, що без великої шкоди не можуть стрима-

тися від мяса. До таких зачисляються: 1) бідні, котрі їдять то, що другі дають. Хто не має масла, може смарувати страви смальцем;

2) Хорі, особливо хорі на жолудок, що заживають медицини, жінки вагітні й годуючі діти грудьми, коли самі є ослаблені і потребують мяса; 3) Дуже тяжко працюючі, як по зелізних фабриках і майнах; 4) ті, що не можуть дістати пісних страв, або ті пісні страви є дуже нездалі, або за дорогі.

Однак в перший тиждень Великого Посту і Страстний Тиждень зовсім не вільно їсти мяса, а набіл позволений є у второк, четвер і суботу, а в понеділок, середу і пятницю без набілу. Всі инші дні отже і середи і пятниці вільно їсти з набілом. Після практики в Канаді і після 33 артикулу декрету диспенсується від мяса у всі понеділки постні крім першого і послідного тижня Великого Посту і всі середи поза постами за відмовленнєм 5 Отче наш і 5 Богородице Діво. В часі постів належить уникати гріхів і уподобань, а побільшити добрі діла любови, милосердя і побожности, після слів св. Василя Великого: "Не їш мяса, а тимчасом пожираєш свого брата".

IV. ЗАГАЛЬНИЦІ

Вільно їсти мясо в середи і пятниці від Різдва до Богоявлення крім Щедрого вечера.

Межи Н. митаревою і блудного сина, 13—20 лютого.

Від Великодня до Н. Томиної, 24—30 цвітня.

Від Зелених Свят до Н. Всіх Святих, 12—19 червня.

V. ЧАСИ ЗАКАЗАНІ і ОСВЯЧЕНІ

Весіля і забави з музикою є заказані: —

У середи і пятниці.

Від початку Филипівки до Богоявлення від 28. листопада до 19. січня.

Від сирного понед. до Н. Томиної, від 28. лютого до 1. мая.

В Петрівку від 28. червня до 11 липня.

В Спасівку від 14— 27. серпня.

В день Главосіки 11. вересня.

В день Воздвиження Ч. Креста 27. вересня.

VI. ЗАУПОКІЙНІ СУБОТИ

Перед Н. мясопустною, 26. лютого.
Перед Н. 2. 3. і 4. Вел. Посту.
Перед Сошествієм св. Духа 11. червня.

УВАГА: — (Два нумери при неділі в календари означають: перший глас неділі, другий: євангеліє утренне.

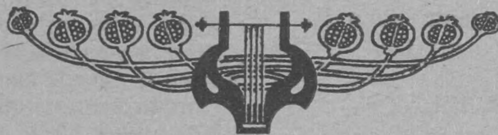

Публичні Свята в Канаді

В цілій Канаді святкується такі свята (голідейс): — День Нового Року, Богоявлєннє, Попелець, Велику Пятницю, Великодний Понеділок, Вознесеннє Господне, Вікторія Дей (24. мая), Уродини короля (4. червня, або котрий буде проголошений), Домініон Дей, (1. липня), Лейбор Дей (перший понеділок в вересни), День Подяки (Армістайс Дей—11. листопада, або в найблизший понеділок) і День Різдва Христового.

Історичний Календар

Всемірна Літопись

Від сотворення світа 7435
Від потопу свта 4220
Від Різдва Ісуса Христа 1927
Від заведення Магометанської релігії (622 пр Христі) 1234
Від винайдення стрільного пороху 1300 р. 627
Від винайдення друкарської штуки 1446 р. 486
Від відкриття Америки 1492 р. .. 436
Від реформації Лютра 1517 р. 410
Від привезення бараболь до Ев... 278
Від построєння першої залізниці ..97
Від винайдення парової машини 1705 р. 222
Від винайдення телеґрафу 1837 р. 90
Від винайдення фотоґрафії 88
Від винайдення машини до шиття 81
Від винайдення телєфону 50

Українська Літопись

Від заснования української держави 862 р. 1065
Від введення славянської азбуки св. Кирилом і Методієм 862 р. 1065
Від переводу св. письма на славянський язик св. Кирилом і Методієм 862—885 1041
Від крещення князя Володимира 988 року 939
Від списання українського права в книзі "Руська Правда" за князя Ярослава Мудрого 1029 р. 907
Від смерти князя Ярослава Мудрого і поділу Руси на удільні князівства 1054 р. 863
Від заснования галицького князівства Володимиром 756
Від першого нападу Татар на Україну і битви під Калкою 703
Від заложення міста Львова князем Данилом 1255 р. 608
Від прилучення українських земель до Литви 1319 р. 608
Від завойовання галицького князівства королем польським Казимиром Великим 587
Від злучення Ягайлом литовської України з Польщею 1386 р. .. 541
Від напечатання першої церковної книжки "Часослов" в Кракові 436
Від вибору Остапа Дашкевича на першого отамана козаків 414
Від заснования першої української друкарні у Львові 1573 р. .. 354
Від заснования українського епископства у Львові 383
Від першого видруковання цілого св. Письма в Острозі 1581 р. 346
Від початку козацьких воєн проти Польщі 1593 р. 334
Від початку церковної унії на Україні 331
Від козацької війни за Богдана Хмельницького проти Польщі .. 279
Від добровільного прилучення України до Росії за Богдана Хмельницького 1654 р. 273
Від повстання гетьмана Виговського проти Росії 1659 р. 268
Від повстання гетьмана Дорошенка проти Росії 259
Від повстання Івана Мазепи проти Росії 1708 р. 219
Від знесення гетьманства царицею Катериною II. 1764 р. 163
Від прилучення Галичини до Австрії а Білої Руси до Росії 1772 155
Від зруйнования Січи Запорожської Катериною II. 1775 р. 152
Від знесення кріпацтва в Австрії цісарем Йосифом II. 1782 145
Від заснования цісаром Йосифом II. університету у Львові 1784 р. 243
Від часу, як появилася перша книжка на народній мові (Енеїда Івана Котляревського) на Україні 1798 р. 129
Від привернення галицької митрополії у Львові 1807 р. 120
Від часу, як появилася перша книжна на народній мові "Русалка Дністрова" Маркіяна Шашкевича в Галичині 1837 р. 90
Від знесення панщини в Галичині дня 3. мая 1848 р. 79
Від появлення першої української часописі "Зоря" у Львові 79
Від заложення Народного Дому у Львові 1851 р. 76
Від смерти Тараса Шевченка, 26 лютого, 10. марта н. ст. 1861 66
Від знесення кріпацтва в Росії 66
Від надання конституції і утворення сойму в Галичині 1861 р. .. 66
Від заложення українського театру

Пояснення значків і скорочень в сім Календари

В сім Календари урочисті свята зазначені товстим друком. Сі свята приказує Церков святкувати і стриматися від робіт, а вислухати Служби Божої і науки духовної. До них належать також всі неділі.

✠ Знак празника св. полиелейного або, як се звуть, свята церковного. В день такого святого з хрестиком вільно робити. Вони мають велику вечірню і утреню і співане славословіє велике.

Прочі менші свята без значків в Календарі є ріжних кляс після того, що мають в книгах на відправи більшого, чи меншого виду.

Букви перед іменем святого означають:

Пр. — пророка; Ап. — Апостола; П. або Прп. — преподобний або преподобна (монахи); М. — Мученик; Аеп. або Архп. — Архієпископ; СМ. або Сщм. — священомученик; Ісп. — ісповідник; Ев. — евангелист; Д: — Діва. ВМ. — Великомученик.

Неділі діляться на **три** кляси: — **октоїхові, тріодні і минейні.**

1. Октоїхових є 32 найбільше, а 27 найменше, після того, чи Великдень приходить скорше чи пізнійше, має коло себе 10 неділь перед, а 8 по, разом 18, а рядових октоїхових є 32, разом 50. А що рік має 52 тижні, то в рахубу входять неділі минейні коло Різдва і Богоявлення, перед і по празниках Н. 20. по Сошествію значить: 20-та неділя по Зелених Святах. Н. по Прсвщ. значить. Неділя по Просвіщенню або Богоявленню.

На відправи подається що і як брати: Нпр.: гл. 6. утр. 5. Єв. Літ. Мр. 50. То значить так: гл. т. є. глас. Гласів є вісім. Гл. 6. означає, що на неділю і цілий тиждень по неділі береться з книги, що зоветься Октоїх (осьмогласник) то, що там подане на всі дні і співається кождий відповідним голосом. Коли переспіваєтьея всі гласи, повторяється їх знова від першого до осьмого. — Єв. утр. значить евангеліє на утрені в неділі. Їх є дібраних 11. Повторяється їх як скінчаться. На свята є евангелія утренні осібні. — Єв. Літ. Мр. 50, значить: Евангеліє літурґічне (літурґія се Служба Божа) береться евангеліє Марка зачало 50. Евангелистів є чотири: — Мт. — Матей; Мр. — Марко; Лу. — Лука; і Йо. — Йоан. Кожде є поділене на глави, а до відправ береться зачало, т. є. уступи з означеннем, де за чинається, а де кінчиться. Тих зачал т. зн. відділених уступів є у Матея 115; у Марка — 71; у Луки — 114; у Йоана — 67.

Астрономічний Календар

Рік 1927 під астрономічним і фізичним оглядом є звичайним роком, що числить 365 днів і зачинається в практичнім горожанськім численню о півночі з 31 грудня 1926 на 1. січня 1927.

Весна зачинається для 21. березня о 4 годині пополудні; тоді сонце вступає в знак Барана; маємо тоді весняне зрівнаннє дня з нічю.

Літо зачинається дня 22. червня о 11 годині передполуднем, коли сонце вступає в знак Рака; маємо тоді літню перемогу дня над нічю.

Осінь настає дня 24. вересня о 2 годині в ночі у хвилі переходу сонця у знак Ваги; се є осінне зрівнаннє дня з нічю.

Зима зачинається зимовою перемогою над нічю т. є дня 22-го грудня о 9 годині вечером, коли сонце вступає в знак Козорога.

Затьми Сонця й місяця в 1627. Році

В році 1927. будуть 3 затьміння сонця і 2 затьміння місяця.

1-ше затьміннє сонця є обручкове і буде дня 3. січня. Видиме буде в полудневo-східній части Австралії, на полудневім Тихім Океані, на полудневім Ледовім Океані і в полудневій Америці з виїмком північної части.

1-ше затьміннє місяця є повне, припадає на 15 червня і буде видне в північній та полудневій Америці, на Тихім Океані і в Австралії.

2-ге затьміннє сонця є повне і припадає на 29. червня. Видиме буде в північній Африці, Европі, в північній части Азії, в Японії, в Ґренляндії й на північнім Ледовім Океані.

2-ге затьміннє місяця припадає на 8. грудня. Воно буде повне і буде його видно на Тихім Океані, в Австралії, на Індійськім Океані, в Азії, Африці, в Східній Европі і в північній части північної Америки.

3-те затьміннє сонця є частинне й припадає на 24. грудня. Буде його видно в полудневій части Тихого, Атлянтійського і Індійського Океану і на полудневім Ледовім Океані.

Основні Вгадування Времени

Коли день ясний і теплий, то кажемо, що гарна погода. Світло і тепло маємо від сонця й воно є першою причиною веремени на землі. Скоро теплота зміняється, то зміняється також і веремя. Зміну теплоти викликує з одної сторони оборот землі довкола її оси, а з другої сторони обіг її довкола сонця. Від 21. червня сонце сходить на небі щораз низше, а його слабі лучі падуть на нашу півкулю щораз більше скісно й щораз менше огрівають наші сторони.

В часі осінного рівноденства 23. вересня сонце стоїть просто над рівником; воздух там огрівається найбільше й сунеться горою до бігунів, а студений йде долом до рівника. Струї воздуха мішаються й у нас потягає перший студений вітер, що віщує зиму. Сонце переходить відтак на полудневу сторону рівника, і у нас стає ще студенійше й перемагає студена струя, студені вітри з півночі. По якімсь часі, коли обі струї воздуха перемішаються, настає тишина, а то буває в зимі в часі найбільшої студени, літом підчас найбільшої спеки. Так буває що року в тій самій порі й се є перша основа, на якій можна вгадувати веремя наперед.

Ся струя воздуха, що йде з полудня, по причині, що земля на рівнику обертається з більшою скорістю, як у наших сторонах, приходить до нас з полудневого заходу, а що вона переходить понад море, то забирає з собою богато пари й несе дощ до нас; противно струя з півночи, що приходить до нас як північно східний вітер, іде знов сухою землею й несе нам суху студінь. Вітри є тому другою основою, по якій можна вгадувати веремя. Однак сі головні вітри стрічають іще всякі місцеві перешкоди, тому треба також знатися й на тих перешкодах, щоби можна наперед відгадати веремя. Розсліди тих перешкод і спостереження на них є третьою основою.

НАРОДНІ ПРИМІТИ ПРО ПОГОДУ

Коли вечером заходить сонце за хмару, слідуючий день буде хмарний або й дощ буде.

Коли небо при заході сонця червоніє — буде вітер, коли до сходу сонця небо червоніє — буде дощ.

Коли сонце парить, а тишина у воздусі — буде буря.

Коли довкруги місяця покажеться червоне колесо, котре чим раз більше і поволи щезає — буде ясна погода. Коли покажеться біле колесо, буде дощ.

Коли місяць блідий і мутний — буде дощ, коли чистий і ясний — буде погода.

Коли ластівки літають низько — буде дощ і вітер.

Коли на дубі богато жолудей — буде остра зима.

Коли дим з димаря стелиться по землп, хоч на дворі нема вітру, — то буде дощ, а зимаю сніг. А коли дим садить в гору мимо того, що на дворі вітер і непогода, то незадовго буде гарна погода.

Коли віконниці і рами у вікнах у зимі пітніють — буде тепло; а коли літом — буде непогода.

Коли курята ховаються під квочку, або денебудь в затишне місце — буде дощ. Коли кури і птахи ощупуються — буде непогода.

Коли качки плещуться і кричать у воді — буде дощ.

Коли кітка горнеться до печі й лежить, зігнувшись у клубок — буде холод. Коли кітка царапає кіхтями двері або стіл — буде вітер і дощ а зимою сніг.

Коли вівці штовхаються головами — буде вітер.

Коли свині квичать — буде непогода, коли таскають солому, буде буря.

Коли кінь храпить — буде непогода, коли фиркає — буде дощ.

Коли ворони вчасною весною купаються — буде тепло; коли воробці порпаються в поросі — буде дощ.

Коли звізди на небі в мраці — буде дощ; зимою сніг.

Коли ранні мраки кладуться на землю то буде гарна погода.

Коли вечерами піднімається мрака від землі або від води в гору, то на другий день буде горячо.

Коли хмари йдуть по небі низько — буде студено.

Коли паде дощ і повстають на землі бульки — буде слота.

Коли дуга на неебі дуже ясна або зелена — буде слота. Коли дуга червонава — буде вітер. Коли показується вечером — буде погода, а коли рано — буде дощ.

ЦЕРКОВНА ГІЄРАРХІЯ

Святійший Отець Папа Римський Пій XI.

Роджений в околиці Медіоляну 12 жовтня 1858 року. Його родинне імя Ахілле Ратті. В Медіоляні скінчив свої студії. Висвячений 1879 р. Відтак через 25 літ працював в амврозіянській бібльотеці в Медіоляні; 1912 р. став її віцепрефектом; 1916 р. префектом. В 1918 році в цвітни був іменований апостольським візитатором для країв, що входили в склад бувшої Росії. В 1919 році (від 10. вересня) стає апостольським нунцієм у Варшаві. В 1921 р. 4. цвітня іменований медіолянським архиепископом. Дня 16. червня 1921 р. став кардиналом. Дня 6. лютого 1922 р. вибраний Папою завдяки своїм незвичайним диплломатичним здібностям. Його вибір на Папу вказує на се, що в Римі під теперішню пору числяться з можливістю навернення Росії і України до католицької Церкви, і тому вибрали на Петровий Престіл чоловіка, що знає краї, народи і відносини, що остались по давній російській імперії.

Папа Пій XI. обняв правлінне лодкою св. Петра по покійнім Папі Бенедиктови XV., котрий помер в неділю 22. січня 1922 р. в 68 році життя, по сімлітній управі Вселенською Церквою, і в котрого особі український нарід стратив свого великого Добродія і Защитника перед Поляками. Покійний Папа Венедикт XV. написав до нашого Митрополита пропамятний лист (24. лютого 1921), в котрім картає Поляків за "збещещенне св. Тайн безсовісними фанатиками", за "нищенне церков, паленне супокійних сіл, виставленне св. риз на посміховище". Папа Венедикт помагав Українцям і матеріяльно: вислав до Галичини осібного делеґата з кільканайцятьма паками одіння і грошевою допомогою, о. Івана Дженоккого, але Поляки не допустили папського посла до Галичини. Крім того покійний Папа заложив семинар для українських питомців у Римі. Папа Венедикт XV. відносився з великою любовою до українського народу і тому добра памятъ про Него жити буде в українськім народі по вічні часи.

Його Е. Вспрсвщ. Пієтро ді Марія, Ап. Делеґат Канади і Н. Ф.

Уроджений в Молітерно, Італія, 3. серпня 1865 р. Священиком став 23. мая, 1891 р. урядник в Конґреґації Пропаґанди 1893 року і віцеректор Колеґії Пропаґанди. 1901 року став ректором чеської колеґії в Римі. Тайним Камерієром став 15. листопада 1904, а 30. грудня 1906 року висвячений на епископа Катанцари в Калябрії.

11. червня 1918 року іменований архіепископом Іконіюм і делеґатом Апостольської Столиці в Канаді.

Прсвщ. Епископ Канадійських Українців, Кир Никита Будка.

Уроджений в Добромірці, повіту збаражського, в Галичині, 7. вересня, 1877 року. По сільській школі ходив до ґімназії в Тернополі, де 1897 року здав матуру. По матурі був студентом прав чотири роки і учив приватно. Почім вступив на богословіє в Інсбрую і Відни, був префектом наук в львівськім духовнім семинари, та совітником і референтом суду супружого і справ еміґраційних у львівській митрополичій консисторії. 13. жовтня 1912 року поставлений Ексц. Митрополитом на Епископа Канадійських Українців. До Канади приїхав в падолисті 1912. року.

Адреса: 511 Домініон Стріт,
Вінніпеґ, Ман.

Владики української греко-католицької Церкви.

1. Вспрсвщ. Митрополит Андрей Шептицький.

2. Прсвщ. Епископ Никита Будка.

3. Прсвщ. Константин Богачевсьий, епископ американських Укр. з Галичини.

4. Прсщ. Василь Такач епископ американських Укр. з Угорщини.

5. Прсщ. Йосафат Коциловський, епископ Перемиський.

6. Прсщ. Др. Григорій Хомишин, Епископ Станиславівський.

7. Прсщ. С. Міклошій (гр. кат. мад.) Епископ Гайдудорожський.

8. Прсщ. Петро Ґебей, Епископ Мукачівський.

9. Прсщ. Др. Діонизий Няради, Епископ Крижовацький

10. Прсщ. Др. Йосиф Боцян, Епископ Луцький й Холмський.

11. Преосв. А. Папп для греко-кат. на Угорщині.

12. Впр. і Всеч. о. Климентій Злепко, Вікарий Апостольський для Українців греко-катол. на Буковині.

13. Впр. і Всесв. о. Алексій Базюк, Вікарий Апостольський для Українців греко-катол. в Юго-Славії.

14. Епископство Пряшівське: Впр. о. Ґойдіч, Ап. Адміністратор.

УКРАЇНСЬКА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКОВ В КАНАДІ

Епископ Епархії: — Преосвященний Кир Никита Будка.

Вік. Ґен. Впр. о. П. Олексів.

Канцлєр: — Всеч. о. Николай Бартман.

Секретар: — Всеч. о. Антін Луговий 511 Домініон Ст.

Колеґія св. Йосифа в Йорктоні, Саск. 7 професорів Християнських Шкільних Братів і п. П. Сулятицький.

ДУХОВЕНСТВО

У Вінніпеґу: — Епископська парохія св. Володимира і Ольги: Вппрепод. о. Петро Олексів парох—115 Мекгреґор.

Парохія св. Покрова Пр. Д. М. Всеч. о. Божик, парох; 935 Каледж Аве.

Парохія св. о. Николая: Впрепод. о. А. Филипів ЧСВВ. парох— 612 Флора Аве.

Парохія Пресв. Евхаристії в Елмвуд Всеч. о. Филима 511 Домініон ст.

Всеч о. Е. Андрохович місіонар для підвініпеґських кольоній.

Всеч. оо. Н. Бартман і А. Луговий, місіонарі для підвінніпеґських кольоній.

Всеч. о. М. Пелех, місіонар для Боссжур і околичних місій. Осідок 339 Вашінґтон, Вінніпег, Ман.

В Манітобі: —

Всеч. оо. П. Каменецький і П. Пасічняк, Давфін, Сифтон. і Етельберт. Осідок в Сифтоні.

Всеч. о. Решетило, Стюартбурн, Вайта. Осідок Стюартбурн.

Всеч. о. Е. Красіцький, парох Куск Крік і околиці.

Всеч. о. М. Ірха, парох Ольга, Ман.

Всеч. о. А. Журавецький, парох в Брендоні і околиці. 311—1Ст. Брендон

Всеч о. Ф. Ру, місіонар Мавтейн Род і Портедж ля Прері.

Всеч. о. А. Калужняцький, парох Комарно і околиця.

В Саскачевані: —

Впреп. о. Візитатор Делярий ЧСІ. настоятель і парох в Айтуні; Преп. о. Боский ЧСІ.

Впреп. о. Кінцінґер ЧСІ. **настоятель** і парох в Йорктоні.

ОО. П. Ван Гот ЧСІ.; о. Г. Желич ЧСІ.; о. Ван Бізен ЧСІ. Препї о. О. Бала ЧСІ.; Преп. о. І. Бала ЧСІ.; Преп. о. Ст. Бахталовський ЧСІ.

Всесв. о. А. Редкевич парох Арану і околиці. Осідок Канора.

Всеч. о. Мих. Оленьчук, парох Саскатуну і околиці.

Всеч. о. Кс. Роздольський, парох Гаффорд і околиці.

Всеч. о. С. Федоронько, парох Альвени і околиці.

Всеч. о. Д. Попович, місіонар Канори і околиці.

В Алберті: —

Впреп. о. Н. Крижановський ЧСВВ. провінціял і парох в Мундер; о. Созонт Дидик; о. С. Боднар; о. Ґеоргій Жидан; о. Йосафат Тимочко; о. П. Боднар.

Впреп. о. В. Ладика ЧСВВ., парох Едмонтону; о. Епіфаній Теодорович; о. Софрон Дякович.

Всеч. о. Іван Колцун, парох в Летбрідж.

В Онтеріо: —

Всеч. о. Нестор Дрогомирецький, парох Гамілтону і околиці.

Всеч. о. Василь Ґіґейчук, парох Оттави.

Всеч. о. Роман Крупа, парох Віндзор і Брентфорт.

Всеч. о. А. Крайківський, парох Форт Вілліям і Вест Форту.

Всеч. о. Андрій Сарматюк, парох Торонта.

В Квебеку: — Всеч. о. М. Григорійчук, парох Монтреалю.

В Новій Скотії: — Всеч. о. Н. Шумський, парох в Сидней, 32 Вест ст.

В Семинарах: —

В Монтреали: на фільозофії: п. М. Чорний. — На теольоґії: п. І. Головка і Бучинський.

В Едмонтоні в семинари: — п. Стефан Марко, пп Калуський, п. Швалюк, п. Перейма.

Зіставленнє

Епископ 1
Світських священиків 28
Монахів 19
Парохій і місій 256
Шкіл парохіяльних **25**
Ювенат оо. св. Ізбав. в Йорктоні.
Ювенат оо. Василіян в Мондер.
Колеґія св. Йосифа в Йорктоні.
Сиротинців 5
Українців греко-кат. понад 200 тисяч.

Владика Українців греко-католиків Канади Никита Будка

В день посвячення угольного каменя під церков св. Покрова Пречистої Діви Марії на розі Артилерійської вулиці і вулиці Бойда у Вінніпеґу. По лівій руці від Епископа премієр провінції Манітоби Іван Брекен. По правій руці жена премієра. По середині за Епископом а премієром член церковного комітету Іван Тимкович. Зараз коло хоругви о. Пантелеймон Божик, парох церкви і голова церковного комітету будови церкви. За Епископом о. П. Крижанівський, ЧСВВ.

Вінніпеґ, дня 5. вересня 1926.

1927 **СІЧЕНЬ -- JANUARY** 31 днів

В січни прибуває дня на 1 годину Пересічна довгота дня 9 годин.

нс.	сс.	дні	СВЯТА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКІ	РИМО-КАТОЛИЦЬКИЙ КАЛЄНДАР
1	19	С	М. Боніфатія	**Н. Р. 1927, Меч.**
2	**20**	**Н**	**Отець. Перед Рожд.** Прпр 3—6	**Н. 2 по Р.** Макарія
3	21	П	М. Юліянії	Ґеновефи
4	22	В	ВМ. Анастазії	Тита, Ізабелі
5	23	С	10 ММ. в Криті	Емілії, Телєсфора
6	24	Ч	ПМ. Евгенії. Навечеріє Р.	**Трох Королів**
7	**25**	**П**	**Рождество Гдне**	Л кіяна, Валєнтина
8	**26**	**С**	**Собор Богор. Йосифа О.**	Северина
9	**27**	**Н**	**По Рожд. М. Стефана** 4—7	**Н. 1 по 3 К.** Юліяна
10	28	П	2000 мучеників в Ніком.	Аґатона
11	29	В	ММ. 14 тисяч дітий	Гонорати, Альойзія
12	30	С	М. Анизії	Св. Діви
13	31	Ч	П. Мелянії. Отд. Рожд.	Ілярія
14	1	П	**Січень. Обріз. Вас. В. Н. Р.**	Фелікса з Нолі
15	2	С	Сильвестра Папи. Предпр. .Б.	Мавра
16	**3**	**Н**	**Перед Просвщ.** Малах. 5—8	**Н. 2 по 3 К.** Маркила
17	4	П	Собор 70 Апостолів	Антонія
18	5	В	Щедрий Вечер. ММ. Теоп.	Приски д.
19	**6**	**С**	**Богоявленнє Гдне**	Фердинанда
20	7	Ч	† Собор Предтечи	Фабіяна і Сев.
21	8	П	П. Георгія Хозев.	Аґнети
22	9	С	М. Поліевкта	Вінкентія і Анаст.
23	**10**	**Н**	**По Просвіщ.** Григорія **Н. 6—9**	**Н. 3 по 3 К.** Ор. ПДМ.
24	11	П	† П. Теодозія	Тимотея
25	12	В	М. Татіяни	Наверн. Павла
26	13	С	ММ. Єрмила і Стратоніка	Поликарпа еп.
27	14	Ч	ОО. в Синай. Отд. Богоявл.	Йоана Золот.
28	15	П	П. Павла Т. і Івана К.	Кароля В., Валєрія
29	16	С	Поклоненіє веригам Петра	Франца Сал.
30	**17**	**Н**	**31. по Сош. † Антонія 7—10**	**Н. 4. по 3 К.** Мартина
31	18	П	С. Атаназія і Кирила	Петра з Нолі

Місце на Записки

ЗАМІТКИ

На святий Вечер і 18 на Щедрий Вечер піст.

Від 7. до 19. загальниця: вільно і в пятниці їсти мясо.

Від 20. можна благословити шлюби.

18—25 Вселенський тиждень Апостольства о злуку церков.

ЗМІНИ МІСЯЦЯ.

Нів 3. о 9. год. 28 мін. вечер.
Перша чверть 10. о год. 3. 43 мін. попол.
Повня 17. о 11. год. 27 мін. веч.
Послідна чверть 26. о год. 5. рано.

Погода: До 10 мороз і погода. По 10 хмарно і вітер. Від 14 до 30 гострі морози.

ПАМЯТНІ ДНІ В СІЧНИ

3. — 1919 Проголошеннє злуки Західно-Української Народної Республики з Українською Народною Республикою.

11. — 1647. Помер київський митрополит Петро Могила.

11. 1888. Помер поет Осип Юрій Федькович.

21. — 1803. Помер останній гетьман України, Кирило Розумовський.

23 — 1667. Андрусівська Угода.

28. 1734. Помер український гетьман Данило Апостол.

28. — 1790. Уродився Петро Артемовський Гулак.

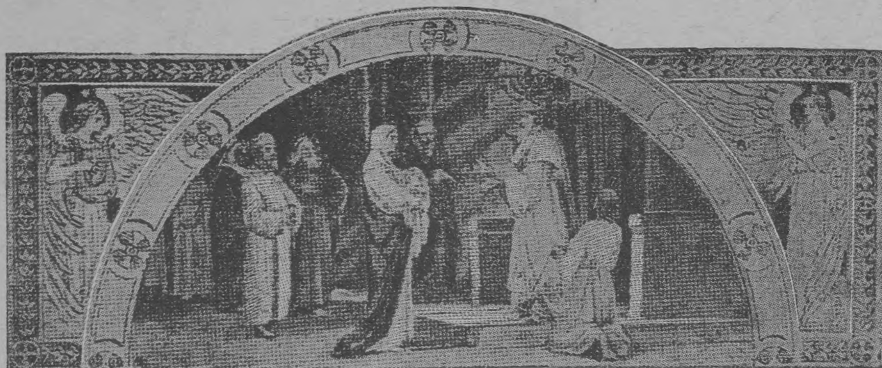

1927 **ЛЮТИЙ -- FEBRUARY** 28 днів

В лютім зростає день о 1 год. і 27 м. Пересічна довгота дня 10 годин.

нс.	сс.	дні	СВЯТА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКІ	РИМО - КАТОЛИЦЬКИЙ КАЛЄНДАР
1	19	В	М. Макарія Егип.	Ігнатія
2	20	С	† П. Евтимія Вел.	**М. Б. Громн.**
3	21	Ч	П. Максима Ісп.	Власія
4	22	П	Ап. Тимотея М. Анастазія	Вероніки
5	23	С	СМ. Климента Анк.	Агафії
6	**24**	**Н**	**32. по Сош. П.** Ксенії **8—11**	**Н. 5 по 3 К.** Дороти
7	25	П	† Григорія Богослова	Ромуальда
8	26	В	П. Ксеноф. П. Теодора Студит.	Івана
9	27	С	† Івана Золот. перен. мощей	Апольонії
10	28	Ч	П. Єфрема Сирий.	Схолястики
11	29	П	СМ. Ігнатія Богон. пер. мощей	Десідерія, Евф.
12	**30**	**С**	**Трох Святителів**	Евлялії
13	**31**	**Н**	**О митари і фарисею 1—1**	**Старозак.** Катер.
14	1	П	М. Трифона. Предпр. Сріт.	Валентія
15	**2**	**В**	**Срітеннє Гдне**	Фавстини
16	3	С	Правдн. Симеона і Анни	Юлії діви
17	4	Ч	П. Ізидора Пел.	Савина
18	5	П	М. Агафії	Констанції
19	6	С	П. Вукола	Конрада
20	**7**	**Н**	**О блуднім синові 2—2**	**Мясоп.**, Евстахія
21	8	П	ВМ. Теодора Стр. Захарії	Андрея
22	9	В	М. Нікифора. Отд. Сріт.	Петра ст.
23	10	С	М. Хараляампія	Романа
24	11	Ч	СМ. Власія	Матея, ап.
25	12	П	С. Мелетія	Анастазії
26	13	С	П. Мартинія Суб Задуш.	Александра
27	**14**	**Н**	**Мясопустна.** Авксентія **3—3**	**Запусти**, Нестор
28	15	П	Ап. Онизима	Теофіля

Місце на Записки

ЗАМІТКИ

13—20 загальниця. Від 28. час на весіля заказаний.

Погода: З початку хмарно і лагідно. Від 3. до 6. змінно. Від 8. відлега і дощ. Від 14. морози до кінця.

ЗМІНИ МІСЯЦЯ.

Нів 2. о 9. год. 54 мін. передполуднем.

Перша чверть 9. о 12 год. 54 м. в ночії

Повня 16. о 5 год. 18 мін. пополудни.

Послідна чверть 24. о 9 год. 42 мін. веч.

ПАМЯТНІ ДНІ В ЛЮТІМ

3. — 1812. Уродився поет Евген Гребінка.

4. — 1793. — Другий поділ Польщі, прилученне до Росії Волині і Поділля.

6. — 1908. — Марко Каганець зістав убитий в Коропци.

14. — 1897. Помер поет Пантелеймон Куліш.

20. — 1054. Помер київський князь Ярослав Мудрий.

26. — 1897. Умер Петро Стасюк в Черніеві, пробитий жандармом підчас виборів до парляменту.

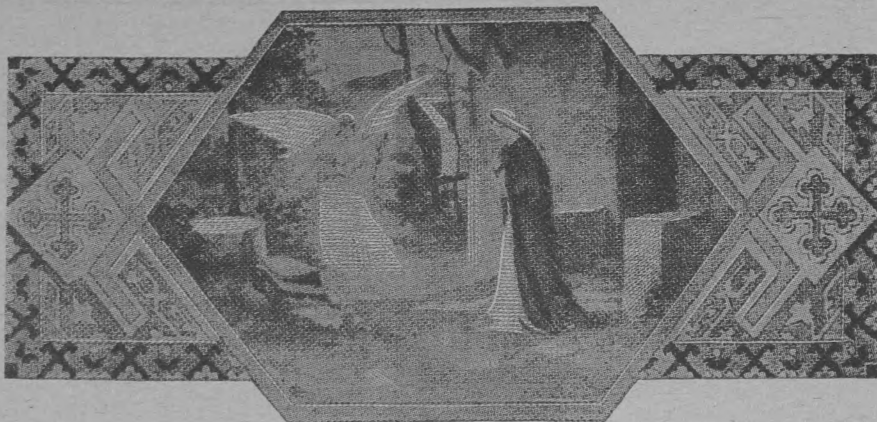

1927

МАРЕЦЬ -- MARCH

31 днів

В марті прибуває дня о 1 год. і 48 м. Пересічна довгота дня 11 годин.

нс.	сс.	дні	СВЯТА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКІ	РИМО-КАТОЛИЦЬКИЙ КАЛЄНДАР
1	16	В	ММ. Памфіла Валентія	Альбіна, еп.
2	17	С	ВМ. Теодора Тирона	Попелец, Симпл.
3	18	Ч	С. Льва Папи Р.	Кунеґунди
4	19	П	Ап. Архіппа	Казимира
5	20	С	П. Льва Катанс.	Евзебія, Фрид.
6	**21**	**Н**	**Сиропустна** Тимотея 4—4	**1. посту,** Колєти
7	22	П	ММ. в Евгенії поч. В.Посту	Томи з Аквіну
8	23	В	СМ. Полікарпа	Івана Божого
9	24	С	† 1. і 2. обріт. глави Івана Кр.	Франціски д.
10	25	Ч	С. Тарасія	40 мучеників
11	26	П	С. Порфирія	Константина
12	27	С	П. Прокопія	Григорія Вел.
13	**28**	**Н**	**1. Посту.** П. Василія 5—5	**2. посту,** Розини
14	1	П	ПМ. Евдокії	Матильди
15	2	В	СМ. Теодота	Льонґіна
16	3	С	ММ. Евтропія і др.	Любина, Герберта
17	4	Ч	П. Герасима	Ґертруди
18	5	П	М. Конона	Едварда
19	6	С	42. ММ. Аморій. Суб. Задуш.	Йосифа обруч.
20	**7**	**Н**	**2. Посту.** СМ. Епп. Херз. **6—6**	**3. посту,** Евфемії
21	8	П	П. Теофілякта	Венедикта
22	9	В	† 40 мучеників Севаст. ..	7 бол. Пр. Діви, Окт.
23	10	С	М. Кодрата	Віктора
24	11	Ч	С. Софронія Архіеп. Єрусал.	Гавриїла, Алекс.
26	12	П	П. Теофана	**Благ. П. Д. М.**
26	13	С	С. Нікифора. Суб Задуш.	Теодозія, Емануїла
27	**14**	**Н**	**3. Крестопоклонна 7—7 .**	**4. посту**, Руперта
28	15	П	М. Агапія	Сикста
29	16	В	М. Савина	Кирила
30	17	С	П. Алексія челов. Б.	Квірина
31	18	Ч	С. Кирила Архіеп. Єрусал.	Вальбіни діви

Місце на Записки

ЗАМІТКИ

7. зачинається Великий Піст. Сей місяць звуть також "Березень"

Погода: До 9. вогко. Від 13 до 17-го дощ. Від 18. до 20. приморозки. Дня 29. теплий дощ. Від 26. до кінця погода.

ЗМІНИ МІСЯЦЯ.

Нів 3. о 8 год. 25 мін. вечером
Перша чверть 10. о 12 год. 3 м. попол.
Повня 18. о 11 год. 24 мін. передпол.
Послідня чверть 26. о 12 год. 35 мін. попол.

ПАМЯТНІ ДНІ В МАРТІ

3. — 1861. Знесеннє кріпацтва в Росії.

3. — 1827. Уродився поет Леонід Глібів.

9. — 1814. Уродився Тарас Г. Шевченко.

10. — 1861. Помер Тарас Г. Шевченко.

23. — 1842. Уродився Микола Лисенко.

1927 # ЦВІТЕНЬ -- APRIL 30 днів

В цвітни прибуває дня о 1 год. 36 м. Пересічна довгота дня 13 годин.

нс.	сс.	дні	СВЯТА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКІ	РИМО-КАТОЛИЦЬКИЙ КАЛЄНДАР
1	19	П	ММ. Хризанта і Дарії	Гуґона
2	20	С	ОО. з обит. Савви Суб. Задуш.	Франца
3	**21**	**Н**	**4. Посту** П. Якова **8—8**	**5. посту** 7 бол. ПДМ.
4	22	П	СМ. Василія Анк.	Ізидора
5	23	В	ПМ. Нікона. Поклони	Вінкентія
6	24	С	Препр. Благ. Захарії	Келестина
7	**25**	**Ч**	**Благовіщеннє П. Д.**	Германа
8	26	П	Арх. Гавриїла. Отд. Бл.	Діонізія
9	27	С	М. Матрони. Суб. Акаф.	Марії Єгип.
10	**28**	**Н**	**5. Посту.** П. Іляріона **1—9**	**6. п., Цвітня,** Єзекіїла
11	29	П	П. Марка Еп.	Льва папи
12	30	В	П. Івана Ліствен.	Юлія .
13	31	С	П. Іпатія	Юстини
14	1	Ч	П. Марії Егип.	Валеріяна
15	2	П	П. Тита	Людвики, Анаст.
16	3	С	П. Никити. Суб. Лазар.	Лямберта
17	**4**	**Н**	**Цьвітна. Празник.**	**Великдень,** Руд.
18	5	П	ММ. Теодула і Аґат.	**Світл. Пон.** Апол.
19	6	В	С. Евтихія	Емми вдови
20	7	С	П. Георґія Мел.	Аґнети
21	8	Ч	Великий Четвер	Анзельма
22	9	П	† Велика Пятниця	Сотера і Кая
23	10	С	Велика Субота	Войтіха, еп.
24	**11**	**Н**	**Воскресеннє Гдне**	**1. по В.,** Ґеорґія
25	**12**	**П**	**Світлий Понеділок**	Марка ев.
26	**13**	**В**	**Світлий Второк**	Клита і Марк.
27	14	С	С. Мартина Папи	Переґріна
28	15	Ч	Апп. Арістарха	Віталіса
29	16	П	ММ. Агапії, Ірини	Петра мчч.
30	17	С	П. Сименона	Катерини Сен.

Місце на Записки

ЗАМІТКИ

Великий Піст.
24—30 загальниця
Сей місяць звуть також "травень".

Погода: Початок холодний й вогкий до 15. Від 16. до 25 приморозки. Опісля погода й тепло. Дня 28. громи, а відтак постійна погода.

ЗМІНИ МІСЯЦЯ.

Нів 2. о 5 год. 24 мін. рано.

Перша чверть 9. о 1 год. 21 мін. в ночі.

Повня 17. о 4 год. 35 мін. рано.
Послідна чверть 24 о 11 год. 21 мін. в ночі.

ПАМЯТНІ ДНІ В ЦВІТНИ

2. — 1111. Побіда князя Володимира Мономаха над Полтавцями над рікою Сольницею.

7. — 1839. Уродився поет Маркіян Шашкевич.

12. — 1596. Битва Наливайка і Лободи з Жолкевським на урочити "Острий Камінь."

14. — 1340. Помер останній Галицький князь Юрій II.

19. — 1885. Помер історик Микола Костомарів.

25. — 1622. Помер гетьман Петро Конашевич Сагайдачний.

25. — 1910. Помер Марко Кропивницький.

27. — 1904. Помер Михайло Старицький.

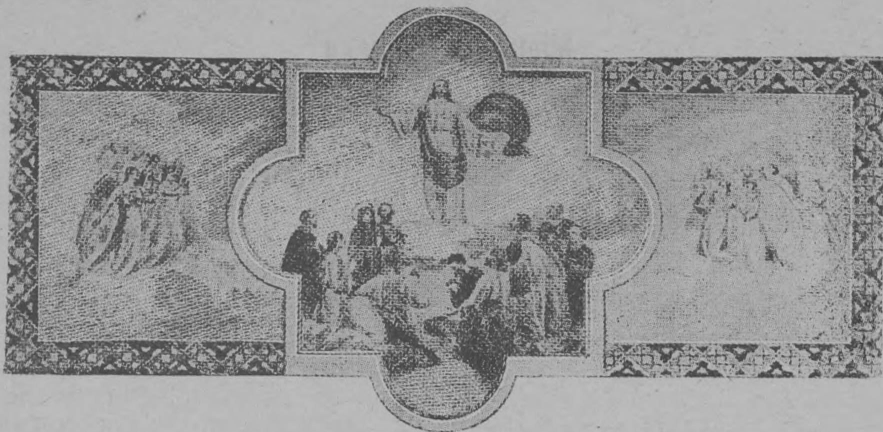

1927

МАЙ -- MAY

31 днів

В маю зростає день о 1 год. 15 м. Пересічна довгота дня 15 годин.

нс.	сс.	дні	СВЯТА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКІ	РИМО-КАТОЛИЦЬКИЙ КАЛЄНДАР
1	**18**	**Н**	**Томина. ВМ. Ґеорґія 1—1**	**2. по В.** Филипа і Як.
2	19	П	П Івана Ветхопещ.	Жигмонта
3	20	В	П. Теодора Трих.	Найден. Ч. Хр.
4	21	С	СМ. Яннуарія	Фльоріяна
5	22	Ч	П. Теодора Сикеота	Пія V. папи
6	23	П	† ВМ. Ґеорґія (Нед.)	Івана в олію
7	24	С	М. Савви Страт.	Доміцелі
8	**25**	**Н**	**Мироносиць †Ев. Марка 2—2**	**3. по В.** Станислава
9	26	П	СМ. Василія	Григорія
10	27	В	СМ. Симеона сродника Госп.	Ізидора Орача
11	28	С	Апп. Язона і Созіпарта	Мамерта
12	29	Ч	9 мучеників Кізика	Панкратія
13	30	П	† Ап. Якова. брата Ів. Бог.	Серватія
14	1	С	Пророка Єремії	Боніфатія
15	**2**	**Н**	**О розслабленім † Ів. Бог.3—4**	**4. по В.** Софії
16	3	П	† Теодозія Печер.	Івана непом.
17	4	В	ПМ. Пелагії	Пасхаліса Виз.
18	5	С	М. Ірини. Преполов. Прзн.	Фелікса
19	6	Ч	Йова многострад.	Петра, Калестина
20	7	П	Явленнє Ч. Креста	Бернгарда
21	8	С	† Івана Богослова (Нед.)	Олени Кор.
22	**9**	**Н**	**О Самарянці. † ПМ. Ник. 4—7**	**5. по В.** Юлії
23	10	П	† Ап. Симона. Зилота	Дезідерія
24	11	В	СМ. Мокія	Йоаннни
25	12	С	С. Епіфанія Отд. Препол.	Урбана І. папи
26	13	Ч	М. Ґликерії	**Возн. Госп.,** Фил.
27	14	П	М. Ізидора .	Івана І. папи
28	15	С	П. Пахомія	Вільгельма
29	**16**	**Н**	**О сліпородженім. Теодора 5—8**	**6. по В.** Максиміна
30	17	П	М. Теодота Анкир.	Фелікса
31	18	В	М. Теодоа Анкир.	Петронелі

Місце на Записки

УВАГИ

Майські богослуження.

Від 2 вільно благословити шлюби.

Погода: До 6. приємно. Від 6. до 8. вітри і бурі. Від 8. до 16. тепло й сухо. Від 25. до 29. теплий дощик, опісля до кінця погода.

ЗМІНИ МІСЯЦЯ.

Нів 1. о 1. год. 40 мін. попол.
Перша чверть 8. о 4 год. 27 м. попол.
Півня 16. о 8 год. 3 мін. вечер.
Послідна чверть 30 о 10 год. 6 мін. вечером.

ПАМЯТНІ ДНІ В МАЮ

2. — 1648 Вибрано гетьманом Богдана Хмельницького.

5. — 1836. Уродився поет Ізидор Воробкевич.

6. — 1910. Помер поет Борис Грінченко.

15. — 1848 Знесеннє панщини в Галичині.

16. — 1817. Уродився історик Михайло Костомарів.

28. — 1772. Заведено на Україні т. зв. "Малоросійську Колеґію.

29. — 1916. Помер поет Іван Франко.

1927 **ЧЕРВЕНЬ -- JUNE** 30 днів

В червни зростає день до 22-го о 19 м., після 22-го меншає о 5 м. Пересіч. довгота дня 16 г.

нс.	сс.	дні	СВЯТА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКІ	РИМО-КАТОЛИЦЬКИЙ КАЛЄНДАР
1	19	С	СМ. Патрикія Прус.	Якова
2	**20**	**Ч**	**Вознесеннє Гдне**	Еразма
3	21	П	† Константина і Єлени	Кльотильди
4	22	С	М. Василиска	Квірина
5	**23**	**Н**	**Отців 1. Нікейськ. Соб. 6—10**	**С. св. Духа,** Фльор.
6	24	П	П. Симеона Дивногор.	**Пон. Зел. Св.,** Норб.
7	25	В	† З. найденнє голови Ів. .Крест.	Роберта
8	26	С	Ап. Карпа	Медарда
9	27	Ч	СМ. Терапонта	Прима
10	28	П	П. Никити Епа Халк.	Марґарити
11	29	С	ПМ. Теодозії. Суб задуш.	Варнави
12	**30**	**Н**	**Сошествіє св. Духа**	**1. по С. Св. Тройці**
13	**31**	**П**	**Пресв. Тройці**	Антонія з Пад.
14	1	В	М.Юстина	Василія Вел.
15	2	С	С. .Никифора КП.	Віт.а і Модеста
16	3	Ч	М. Лукиліяна	**Боже Тіло**
17	4	П	С. Митрофана КП.	Адольфа
18	5	С	СМ. Доротея	Марка, Маркелина
19	**6**	**Н**	**Всіх Святих** Виссаріона **8—1**	**2. по С.** Ґевр. і Прот.
20	7	П	СМ. Теодота. Початок Петрівк.	Сильверія
21	8	В	ВМ. Теодора Стр.	А.льойзія Ґонз.
22	9	С	С. Кирила Алекс.	Павлина
23	10	Ч	† Прсв. Евхаристії	Зенона
24	11	П	† Апп. Вартоломея. і Варнава	†Торж. Б. С., Ів. Хр.
25	12	С	† Онофрея Вел. Петра Атон.	Проспера
26	**13**	**Н**	**Прсв. Евхаритії. 1—2**	**3. по Сош.** Акилини
27	14	П	Прор. Єлисея. Методія	Владислава
28	15	В	Пр. Амоса	Льва папи
29	16	С	С. Тихона Чудотв.	**Петра і Павла**
30	17	Ч	ММ. Ман/іла. Савела	Згад. св. Павла

Місце на Записки

УВАГИ

12—19 загальниця.

Від 20. Петрівка, піст 3 тижні і 1 день.

Погода: З початку гарно; 9. й 10. дощ, до 13. мрака, опісля погода змінна. Від 23. до кінця гарна погода.

ЗМІНИ МІСЯЦЯ

Перша чверть 7. о 1. год. 53 м. в ночі.
Повня 14. о 8 год. 23 мін. веч.
Послідна чверть 21. о 3 год. 43 мін. вечером.
Нів 28. о 6 год. 36 мін. вечером.

ПАМЯТНІ ДНІ В ЧЕРВНИ

6. — 1224. Нещасна битва укр. князів з Татарами над рікою Калкою.

7. — 1843. Помер поет Маркіян Шашкевич.

11. — 1876. Заборона друковання українських книжок в Росії.

17. — 1895. Помер учений Михайло Драгоманів.

18. — 1569. Люблинська Унія.

18. — 1709. Зруйнованнє старої — Чортомлинської Січи.

23. — 1870. Помер поет Амврозій Метельницький.

29. — 1898. Заведеннє виїмкового стану в Галичині.

1927 **ЛИПЕНЬ -- JULY** 31 днів

В липні меншає день о 56 мінут. Пересічна довгота дня 15 годин.

нс.	сс.	дні	СВЯТА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКІ	РИМО-КАТОЛИЦЬКИЙ КАЛЕНДАР
1	18	П	М. Леонтія. † Н. Сер. Гднього	Теобальда
2	19	С	† Ап. Юди, брата Гдня .	Пос. Пр. Д. М.
3	**20**	**Н**	**Празник Н. Серця Гднього 2—3**	**4. по С.** Геліодора
4	21	П	М. Юліяна Тарз.	Йосифа Кал.
5	22	В	СМ. Евзевія	Фільомени, д.
6	23	С	М. Агріппіни	Ісаії прор.
7	**24**	**Ч**	**Рождество Івана Крестит.**	Пульхерії
8	25	П	ПМ. Февронії	Єлисавети
9	26	С	П. Давида Селун.	Кирила еп.
10	**27**	**Н**	**4 по Сош.** Самсона 3—4	**5. по С.** Амалії
11	28	П	Кира і Івана безсребр.	Пелагії
12	**29**	**В**	**Верх. Апп. Петра і Павла**	Генр. і Гвал., Ів. з Дук.
13	30	С	† Собор 12 Апостолів	Марґарети
14	1	Ч	Косми і Дамяна безсребр.	Бонавентури
15	2	П	† Чесния Ризи М. Б.	Розісл. Апост.
16	3	С	М. Якинта	Пр. Д. М. Шк.
17	**4**	**Н**	**5. по Сош.** С. Андрея Кр. 4—5	**6. по С.** Алексія
18	5	П	† Кирила і Методія	Симеона з Л.
19	6	В	† Атаназія Атон.	Вінкентія з П.
20	7	С	П. Томи і Акакія	Іллі, Чеслава
21	8	Ч	ВМ. Прокопія	Пракседи діви
22	9	П	СМ. Панкратія	Марії Магдалини
23	10	С	45 ММ. † Антонія Печер.	Аполінарія
24	**11**	**Н**	**6. по Сош.** Кн. Ольги 5—6	**7. по С.** Христини
25	12	П	М. Прокла і Ілярія	Якова ап.
26	13	В	Собор Арх. Гавриїла	Анни, м. Пр. діви
27	14	С	Ап. Акили	Наталії діви
28	15	Ч	† Рівноап. Володимира	Інокентія папи
29	16	П	СМ. Атиноґена	Марти діви
30	17	С	ВМ. Марини	Авдона. і Сенни
31	**18**	**Н**	**7. Отців 6 Соборів Пр. Ілії 6—7**	**8. по С.** Ігнатія Л.

Місце на Записки

УВАГИ

Погода: До 4. спека. Від 5. до 21. змінно, часто дощево, опісля тепло і погода.

ЗМІНИ МІСЯЦЯ.

Перша чверть 7. о 8 год. 49 м. рано.

Повня 15. о 9 год. 19 мін. перед полуднем.

Послідна чверть 22. о 11 год. 29 мін. передпол.

ПАМЯТНІ ДНІ В ЛИПНИ

7. — 1659. Побіда Виговського над Москалями під Конотопами.

9. — 1651. Наказний гетьман Іван Богун виводить козацькі полки з під Берестечка; конець берестецької битви.

10. — 1649. Початок облоги Збаража.

10. — 1709. Битва під Полтавою.

17. — 1902. Рільничі страйки в Східній Галичині.

28. — 1015. Помер великий князь Володимир Великий.

1927 **СЕРПЕНЬ--AUGUST** 31 днів

В серпні меншає день о 1 год. 34 м. Пересічна довгота дня 14 годин

нс.	сс.	дні	СВЯТА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКІ	РИМО-КАТОЛИЦЬКИЙ КАЛЄНДАР
1	19	П	П. Макрини	Петра в оков.
2	20	В	† Прор. Ілії (Нед.)	Пр. Д. Ангел.
3	21	С	П. Симеона юродив.	Зн. св. Стеф.
4	22	Ч	.Марії Магдалини	Домініка
5	23	П	М. Трофима і Теофіля	Мати Б. Сніж.
6	24	С	† Бориса і Гліба. Христини	Преобр. Госп.
7	**25**	**Н**	**8. Успеніє Анни М. Бгрд. 7—8**	**9. по С.** Каєтана
8	26	П	СМ. Єрмолая	Киріяка
9	27	В	† ВМ. Пантелеймона	Романа і Сек.
10	28	С	Апп. Прохора, Нікaнора	Лаврентія
11	29	Ч	М. Калиніка	Зузанни діви
12	30	П	Ап. Сили. Силуана	Кляри
13	31	С	Пр. Евдокима. Прпр. Креста	Гіполита
14	**1**	**Н**	**Серпень. 9. Ч. Кр. Бр. Мак. 8—9**	**10. по С.** Евзебі
15	2	П	Певомуч. Стефана пер. мощей	Успеніє Пр. Ьог.
16	3	В	П. Ісаака, Далмата Фавста	Роха виз.
17	4	С	7 дітий в Ефезі	Ліберата
18	5	Ч	М. Евсиґнія Предпр. Пр.	Єлени
19	**6**	**П**	**Преображеннє Гдне.**	Беніґни
20	7	С	П. Дометія	Стефана кор.
21	**8**	**Н**	**10. по Сош.** Еміліяна **1—10**	**11. по С.** Іванни
22	9	П	† Ап. Матія	Філіберта
23	10	В	Архідіякона Лаврентія	Филипа еп.
24	11	С	М. Архідіяк. Евпла	Вартоломея
25	12	Ч	ММ. Фотія Аникити	Людвика кор.
26	13	П	П. М. Максима Отд. Преобр.	Зефірини п.
27	14	С	Пр. Міхея. Предпр.Усп.	Йосифа Кал.
28	**15**	**Н**	**11. по Сош. Успеннє М. Б. 2—11**	**12. по С.** Авгу.стини
29	16	П	Перенесеннє образа нерук.	Усікн. св. Івана
30	17	В	М. Мирона	Рожі з Лім.
31	18	С	ММ. Флора і Лавра	Раймунда

Місце на Записки

УВАГИ

Від 14. зачинається Спасівка, піст до Успенія М. Б. до 27. включно.

Погода: До 6. спека. Від 6. до 19. погода непевна. Від 21. аж до кінця стала погода.

ЗМІНИ МІСЯЦЯ.

Перша чверть 5. о 7 год. 5 м. вечер.

Повня 13. о 5 год. 37 мін. рано.

Послідна чверть 19. о 8 год. 55 мін. вечер.

Нів 27. о 7 год. 46 мін. рано

ПАМЯТНІ ДНІ В СЕРПНИ

5. — 1911 Померла письменниця Олександра Кулішева [Ганна Барвінок].

5. — 1657. Помер гетьман Богдан Хмельницький.

8. — 1834. Уродився поет Осип Юрій Федькович.

10. — 1907. Померла письменниця Марія Марковичка [Марко Вовчок].

15. — 1856. Уродився Іван Франко.

17. — 1772. Прилучено Галичину до Австрії.

1927 **ВЕРЕСЕНЬ -- SEPTEMBER** 30 днів

В вересні убуває дня на 1 год 39 м. Пересічна довгота дня 12 годин 33 м.

нс.	сс.	дні	СВЯТА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКІ	РИМО-КАТОЛИЦЬКИЙ КАЛЄНДАР
1	19	Ч	М. Андрея Стратилата	Еґідія
2	20	П	Пр. Самуіла	Юста
3	21	С	Ап. Тадея	Ізабелі, .Бронисл.
4	**22**	**Н**	**12. по Сош.** Аґатоніка 3—1	**13. по С.** Розалії
5	23	П	М. Лупа. Отд. Усп.	Л.аврентія
7	25	С	СМ. Евтиха	Захарії прор.
6	24	В	Вартоломея і Тита	Реґіни
8	26	Ч	ММ. Адріяна і Наталії	† Різдво Пр. Богор.
9	27	П	П. Пімена	Ґорґонія
10	28	С	П. Мойсея Мурина. Августина	Николая з Т.
11	**29**	**Н**	**13 по С. † Усікн. Ч. Глави Ів. Кр.**	**14. по С.** Прота
12	30	П	Александр. Івана Павла КП.	Ґвідона
13	31	В	† Положеннє Пояса М. Б.	Товії
14	1	С	Начало Індікта. Симеона Ст.	Воздв. Ч. Хр.
15	2	Ч	М. Маманта. Івана Постник.	Нікодима
16	3	П	СМ. Антима і Теоктиста	Яюдмили діви
17	4	С	СМ. Вавили. Мойсея Богов.	Лямберта
18	**5**	**Н**	**14. по Сош. Пр.** Захарії 5—3	**15. по С.** Томи з Віл.
19	6	П	Ч.до Арх. Михаїла	Ян.арія
20	7	Б	М. Созонта. Предпр. Р. Д. М.	Евстахія
21	**8**	**С**	**Рождество Діви Марії**	Матея ап
22	9	Ч	Прав. Йоакіма і Анни	Маврикія
23	10	П	ММ. Минодори. Митродори	Теклі діви
24	11	С	П. Теодори Суб. перед В.	Ґерарда
25	**12**	**Н**	**15. Перед Воздв. Отд.. Р. 6—4**	**16. по С.** Клеофа
26	13	П	Обновл. храма. Предпр. В.	Кипріяна
27	**14**	**В**	**Воздвиженнє Ч. Креста**	Косми і Дамяна
28	15	С	ВМ. Никити	Вячеслава кор.
29	16	Ч	ВМ. Евфимії	**Михаїла арх.**
30	17	П	Софії. Віри. Надії і Любови	Єроніма

Місце на Записки

УВАГИ

12. понеділок піст Главосіки і на Чесного Креста 27.

Погода: З початку погода, опісля уливні дощі. Від 7. погода устійнюється. Опісля бурі з громами. До 20. погода, опісля дощево.

ЗМІНИ МІСЯЦЯ.

Перша чверть 4. о 11 год. 45 мін. передпол.

Повня 11. о 1 род. 54. мін. поп.

Послідна чверть 18. о. 4. год. 30. мін. рано.

Нів 25. о 11 год. 11 м. в ночі

ПАМЯТНІ ДНІ В ВЕРЕСНИ

3. — 1709. Помер гетьман Іван Мазепа.

5. — 911. Договір князя Олега з Греками.

10. — 1769. Уродився поет Іван Котляревський.

12. — 957. Гостина княгині Ольги в Царгороді.

15. — 1907. Помер Іван Тобілевич [Карпенко Карий].

16. — 1845. Уродився Іван Тобілевич.

1927 **ЖОВТЕНЬ -- OCTOBER** 31 днів

В жовтни меншае дня на 1 г. 44 м. Пересічна довгота дня виносить 10 год. 48 м.

нс.	сс.	дні	СВЯТА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКІ	РИМО-КАТОЛИЦЬКИЙ КАЛЄНДАР
1	18	С	Евменія. Суб. по Воздв.	Реміґія
2	**19**	**Н**	**16. по С. По Воздв.** Троф. **7—5**	**17. по С.** Леодеґора
3	20	П	ВМ. Евстатія Плакиди	Кандида
4	21	В	Ап. Кодрата. Отд. Воздв.	Фран.ца Сераф.
5	22	С	СМ. Фоки. Пр. Йони	Плякиди
6	23	Ч	Зачатіє Предтечи	Брунона
7	24	П	М. Теклі	Юстини діви
8	25	С	П. Евфрозини	Бриґіди
9	**26**	**Н**	**17. по С. † Івана Богосл. 8—6**	**18. по С.** Діон. Вінк.
10	27	П	М. Калистрата	Францішка Борґ.
11	28	В	† Харітона	Плакиди
12	29	С	П. Киріяка Отшел.	Максиміліяна
13	30	Ч	СМ. Григорія Арм.	Едварда кор.
14	1	П	† Покров Пр. Богор. (Нед.)	Каликста
15	2	С	СМ. Кипріяна	Тереси
16	**3**	**Н**	**18. по С. Покров П. Б. 1—7**	**19. по С.** Ґалля
17	4	П	СМ. Єротея	Гедвіґи
18	5	В	М. Харитини	Ев. Луки
19	6	С	† Ап. Томи	Петра з Альк.
20	7	Ч	ММ. Серґія і Вакха	Феліціяна
21	8	П	П. Пелагії	Уршулі
22	9	С	† Ап. Якова Алф.	Кордулі
23	**10**	**Н**	**19. по С. ОО. 2. Н. Собора 2—8**	**20. по С.** Івана Кап.
24	11	П	Ап. діяк. Филипа	Рафаїла Арх.
25	12	В	ММ. Прова Тараха	Івана Кант.
26	13	С	ММ. Карпа Папили	Евариста
27	14	Ч	ММ. Назарія і пр. П. Параскев.	Савини муч.
28	15	П	П. Евтимія нового	Симона Юди
29	16	С	М. Лонґіна сотника	Наркиза еп.
30	**17**	**Н**	**20. по С.** Пр. Озії і Ан. Кр. **3—9**	**31. по С.** Клявдія
31	18	П	† Ап. і Ев. Луки	Вольфганґа

Церква і школа, се фундамент нашого національного істновання. За сим усе стоїть "Канадійський Українець". Ви повинні в сім його підпирати

Місце на Записки

УВАГИ

Покров П. Б. в Канаді храм епархіяльний.

Погода: Початок дощевий, опісля погода переривана дощем і до 24. Конець холодний і мрачний.

ЗМІНИ МІСЯЦЯ.

Перша чверть 4. о 3 год. 2 м. рано

Повня 10. о 10 год. 15 мін. веч.

Послідна чверть 17. о 3 год. 32 мін. по пол.

Нів 25. о 4 год. 37 мін. по пол.

ПАМЯТНІ ДНІ В ЖОВТНІ

1. — 1877. Помер учений Осип Бодянський.

16. — 1648. Богдан Хмельницький почав облогу Львова.

18. — 1851. Цісар Франц Йосиф поклав угольний камінь під Укр. "Народний Дім" у Львові.

22. — 1596. Берестейська Унія.

28. — 1894. Помер учений Омелян Огоновський.

1927 **ЛИСТОПАД -- NOVEMBER** 30 днів

В листопаді убуває дня на 1 год. 11 м. Пересічна довгота дня виносить 9 г. 17 м.

нс.	сс.	дні	СВЯТА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКІ		РИМО-КАТОЛИЦЬКИЙ КАЛЄНДАР
1	19	В	Пр. Йоіла і М. Уара		**Всіх с.вятих**
2	20	С	ВМ. Артемія		День задушний
3	21	Ч	П. Іляріона		Губерта
4	22	П	Аверкія і 7 дітий		Кароля Бором.
5	23	С	† Ап. Якова брата Гд.		Єлисавети
6	**24**	**Н**	**21. по С.** Арети	4—10	**22 по С.** Леонарда
7	25	П	ММ. Маркіяна і Мартирія		Теоґата
8	**26**	**В**	**ВМ. Димитрія**		Коронатів, Севера
9	27	С	М. Нестора		Теодора
10	28	Ч	М. Терентія М. Параскевії		Андрея з Ав.
11	29	П	ПМ. Анастазії		Мартина еп.
12	30	С	ММ. Зиновія і Зиновії		Мартина папи
13	**31**	**Н**	**22. по С.** Апп Стахія	5—11	**23. по С.** Евгенія
14	1	П	Косми і Даміяна безр.		Сарафима
15	2	В	ММ. Акиндина і прч.		Леопольда
16	3	С	ММ. Акепсими. Йосифа		Отмара
17	4	Ч	П. Йоанникія		Сальомеї
18	5	П	ММ. Ґалактіона і Епістимії		Оттона
19	6	С	С. Павла Арх. КП.		Єлисавети
20	**7**	**Н**	**23. по Сош.** Ерона	6—1	**24. по С.** Фелікса
21	**8**	**П**	**Собор Архістр. Михаїла**		Введ. в хр. Пр. Б.
22	9	В	ММ. Онисифора. Порфирія		Кекилії діви
23	10	С	Ап. Ераста. Олимпа		Климента
24	11	Ч	ММ. Міни. П. Теодора Студ.		Івана від Хр.
25	12	П	Івана Мил. †СМ. Йосафата (Н.)		Катерини
26	13	С	† Івана Золотоуст.		Конрада .
27	**14**	**Н**	**24. по С. СМ. Йосафата**	**7—2**	**1. Адв.** Валер. і Вірк.
28	15	П	† Ап. Филипа (Филипівка)		Кресцентія
29	16	В	† Ап. і Ев. Матея		Сатурнина
30	17	С	Григорія Неокес.		Андрея ап.

Місце на Записки

УВАГИ

Від 28. зачинається піст до Рождества Христового, Пилипівка.

Погода: До 6. погода, 6 і 7 вітер; дальше дощ. Від 12. до 16. погода. Опісля хмарно, мрачно під конець дощево.

ЗМІНИ МІСЯЦЯ.

Перша чверть 2. о 4 год. 16 мін. по пол.

Повня 9. о 7 год. 36 мін. рано.

Послідна чверть 16. о 6 год. 28. мін. рано

Нів 24. о 11 год. 9 мін. перед полуднем.

ПАМЯТНІ ДНІ В ПАДОЛИСТІ

1. — 1918. Проголошеннє Східної Галичини [Західно - Української] Республики.

3. — 1885. Помер поет Микола Устиянович.

6. 1811. Уродився поет Маркіян Шашкевич.

6. — 1912. Помер Микола Лисенко.

7 і 10. — 1917. Проголошеннє вільної і независимої Української Народної Републики.

10. — 1834. Помер Іван Котляревський.

10. — 1709. Здобуттє Батурина Москалями.

11. — 1893. Помер Леонід Глібів.

18. — 1838. Уродився письменник Іван Нечуй-Левицький.

29. — 1778. Уродився Григорій Квітка-Основяненко.

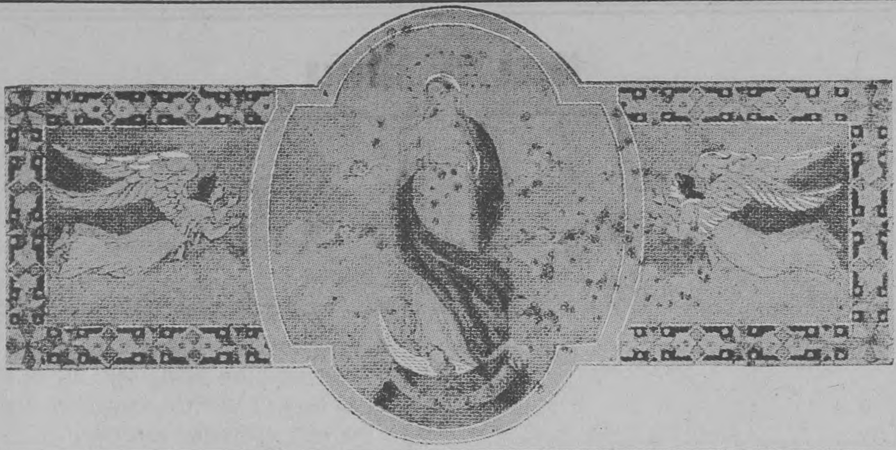

1927 **ГРУДЕНЬ -- DECEMBER** 31 днів

В грудни меншає день до 22-го о 24м., від 22 росте о 5 м. Пересічнадовгота дня 8 г. 27

нс.	сс.	дні	СВЯТА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКІ	РИМО-КАТОЛИЦЬКИЙ КАЛЄНДАР
1	18	Ч	ММ. Платона і Романа	Еліґія
2	19	П	Пр. Авдія	Бабіяни
3	20	С	Григорія Дек. Предпр. Вх.	Франца Ксав.
4	**21**	**Н**	**25 по Сош. Вход в храм 8—3**	**2. Адв.** Варвари
5	22	П	Ап.Филимона	Сави, еп.
6	23	В	Амфілохія, Григорія	Миколая
7	24	С	ВМ. Катирини	Амврозія
8	25	Ч	СМ. Климента Петра. Отд. Вх.	**Неп. Зач. Пр. Д. М.**
9	26	П	П. Алипія стовпника	Леокадії
10	27	С	ВМ. Якова Перз.	Б. .М. з Льорет
11	**28**	**Н**	**26. по Сош.** Стефана нов. **1—4**	**3. Адв.** Дамазія
12	29	П	ММ. Парамона і пр.	Олександра
13	30	В	† Ап. Андрея Первозв.	Лукії
14	1	С	Пр. Наума	Спіридона
15	2	Ч	Пр. Аввакума	Фортунати, Максима
16	3	П	Пр. Софонія	Аделяйди, Евсенія
17	4	С	ВМ. Варвари. П. Івана Дам.	Лазаря
18	**5**	**Н**	**27. по С. †Пр. Сави Освщ. 2—5**	**4. Адв.** Ґраціяна
19	**6**	**П**	**Св. о. Николая**	Немезія
20	7	В	С. Амврозія	Теофіля і Зенона
21	8	С	П. Патапія. Предпр. Зач.	Томи ап.
22	**9**	**Ч**	**Непорочне Зачаттє П. Д.**	Зенона
23	10	П	ММ. Міни. Ермоґена	Вікторії
24	11	С	П. Даниїла стовпн.	Нав. Р, Адама і Еви
25	**12**	**Н**	**Праотець.** Спиридона **3—6**	**Різдво Христове**
26	13	П	† Евстратія, Авксентія	**Стефана**
27	14	В	ММ. Тирса, Левкія і пр.	Ев. Івана
28	15	С	СМ. Елевтерія	Дітий уб. у В.
29	16	Ч	П. Аґея. Отд. Зач.	Томи еп.
30	17	П	Пр. Даниїла і 3 отр.	Давида, Евгенія
31	18	С	Севастіяна. Суб перед Р.	Сильвестра

Місце на Записки

ЗАМІТКИ

Погода: З початку студено і погідно. Від 16. хмарно, опісля сніги і морози до кінця.

ЗМІНИ МІСЯЦЯ

Перша чверть 2. о 3. год. 15 мін. рано.

Повня 8. о 6 год. 32 мін. р.

Послідна чверть 16. о 1 год. 4 мін. в ночі.

Нів 24. о 5 год. 13 мін. рано.

Перша чверть 31. о 12 год. 22 мін. попол.

ПАМЯТНІ ДНІ В ГРУДНІ

3. — 1848. Помер Евген Гребінка.

4. — 1803. Помер Іван Калнишевський, останній кошовий Запорожа.

7. — 1811. Уродився поет Микола Устиянович.

21. — 1764. Скасованнє гетьманщини.

28. — 1824. Помер наказний гетьман Павло Полуботок.

30. — 1648. Візд Богдана Хмельницького до Київа.

Памятна Картка

Радісних і сумних переживань в родині, яке нам Провидіннє Боже призначило

Церковний Устав
на 1927 рік

(г. значить глас; у. значиьт євангеліє утренне; Ап. значить Апостол; Є. значить Євангеліє на Службі Божій; Цифри при Ап. і Є. означають зачала.)

СІЧЕНЬ

2. Н. Отців перед Рожд. Предпразд. Р. г. 3. у. 6. А. 328. є. Мт. 1. Служба воскресна гл. 3. і Предпразд. Рожд. і Отців. На літурґії тропарі всіх трох служб. Сл. Кондак Отців. І нині: Кондак Предпразд.

Четвер Навечеріє Рождества. Піст. Часи царські. Літурґія Василія Вел. з вечірнею. Ап. 303. Ев. Лу. 5.

7. Пятниця. Рождество ГНІХС. Досвіта Повечеріє Велике з Всеночним. Літурґія Івана Золот. Єлици. Ап. 209. Єв. Мат. 3. Вечірня велика з чтеніями Йосифові Обр. Від нині до Богоявлення загальниця.

8. Субота. Собор Богород. Св. Йосифа Обр. Всьо Празника в попразд. Рождества. Тропарі на літурґії: Рожд. Обручника: І нині: Собора. Ап. і Єв. Суботи по Рожд. і Собора. Вечірня велика. Стихири: воскресні 3, празника 4, святих 3. Чтеній нема.

9. Н. по Рожд. Святих Богоотець і св. Стефана. г. 4. у. 7. Ап. 220. Є. Мат. 4. Служба воскресна, Богоотців і празника. Зі св. Стефана служби можна додати Ап. і Єв. на літурґ.

13. четвер. Отд. Рожд. Закінченнє Старого Року.

14. Пятниця. Обрізаннє Гдне. Василія Великого. Новий Рік. Всеночне Єв. на утр. Івана Єв. 36. Літурґія Вас. Вел. Ап. 254 і 318. Е. Лук. 6. і Мт. 11. Вечірня повседн. з предпр. Богоявл.

16. Н. перед Просвщ. г. 5. у. 8. ап. 298. Є. Мар. 1.

18 — 25. Вселенський тиждень Апостольства о злуку церквей.

18. Кторок. Щедрий Вечер. Піст. Часи царські. Літурґія Василія Вел. з вечірнею. Водосвятіє в церкві.

19. Середа. Богоявленнє Гдне. Повечеріє велике з всеноч. Літурґія Івана Золот. Єлици. Водосвяттє публичне. Ап. 302. Є. Мт. 6.

20. Від нині можна благословити слюби.

20 — 27. Попразденство Богоявлення. По місіях водосвятіє.

23. Н. по Просвщ. г. 6. у. 9. Попр. Служба воскресна і празника. А. 224 Є. Мт. 8. Вечірня велика св. Теодозію.

30. Н. 31. по Сош. і св. Антонія. г. 7. у. 10. Ап. 280 і Антонія. Є. Лу. 93 і Антонія.

ЛЮТИЙ

6. Н. 32 по Сош. г. 8. у. 11. А. 285. Є. Лу. 94. О Закхею.

12. Суб. Трох Святителів. Всеночне. Є. у. Ів. 36. На літ. А. 334. Є. Мт. 11. Сповненнє закона підставою величости.

13. Н. і Митарю і фарисею. Тріод постна. г. 1. у. 1. А. 296. Є. Лу. 89. Від 13 — 20 загальниця.

15. Второк Срітеннє Гдне. Всеночне. Є. у. Лу. 8. А. 316. Є. Лу. 7.

20. Н. о блуднім синові. г. 2. у. 2. А. 135. Є. Лу. 79.

27. Н. мясопустна. г. 3. у. 3. А. 140. Є. Мт. 106. О страшнім суді. Час до Н. Томиної заказаний.

МАРЕЦЬ

6. Н. Сиропустна. г. 4. у. 4. А. 112. Є. Мт. 17. Як постити. Нині освячується два агнці на Службу Преждеосвящ. Дарів в середу і пятницю. Вечінря постна з поклонами.

7. Від нині починається Великий Піст.

13. Н. 1. Посту. г. 5. у. 5. Літурґія Василія Вел. Ап. 329. Є. Ів. 5. О покликанню Апостолів.

19. Субота задушна. —

20. Н. 2. посту. г. 6. у. 6. Літурґія Василія Вел. Ап. 304. Є. Мр. 7. О відпусканню гріхів.

26. Субота задушна.

27. Н. 3. посту. Крестопоклонна. г. 7. у. 7. Літурґія Василія Великого. Ризи постні. Ап. 311. Є. Мр. 37. О наслідуванню Христа. По всіх богослуженнях до пятниці співається перед хрестом: Кресту Твоєму покланяємся.

ЦВІТЕНЬ

2. Субота задушна.

3. Н. 4. посту. г. 8. у. 8. Літурґія Василія Вел. Ап. 314. Є. Мр. 40. О вигнанню біса.

5. Второк. Поклони перенесені на нині, бо в четвер є веселе Благовіщеннє.

6. Середа. Вечірня велика з Літурґією Преждеосвящених Дарів.

7. Четвер. Благовіщеннє. Повечеріє велике з Всеночним з троп. і конд. Благовіщення Служба Божа з Вечірнею Арх. Гавриїла. Блажен муж і поклонів нема. Стихири Тріоди, Благовіщ. і Гавриїла. Вход з Євенгелієм. Чтенія. По чтеніях Ектенія мала з возгласом Трисвятого і Святий Боже і Літурґія по ряду Ів. Золот.

9. Субота акафистова.

10. Н. 5. посту. г. 1. у. 9. Літурґія Василія Великого. Ап. 321. Є. Мр. 47. Ісус предсказує свою смерть і дорогу до неба.

16. Субота Лазарева.

17. Н. цвітна. Празник. Всеночне. Єв. утр. Мт. 83. На утрени перед Каноном благословленнє лози. Літурґія Івана Золот. Ап. 247. Є. Ів. 41. Магдалина а Юда. Нині освячується три агнці на Літурґію Преждеосвящених Дарів в пон. второк і середу. Вечірня постна.

21. Великий Четвер. Літурґія Василія Великого з вечірнею. Ап. 149. Є. Мт. 107. о страстях довге. Памятка установлення Прсв. Евхаристії і Страстий Гдних. Епископ святить сего дня Велике Миро і Антимінси. Миттє ніг. Нині освячується другого агнця до Божого Гробу. Вечером утренння страстна. 12 євангелій з дзвоненнєм, почім дзвони умовкають до Воскресення.

22. Велика Пятниця. Часи царські. По вечірни винесеннє плащениці до Божого Гробу. Вечером єврейська утреення.

23. Велика Субота. Літурґія Василія Вел. з вечірнею Ап. 91. Є. Мт. 115.

24. Воскресеннє Гдне. Ап. 1. Є. Ів. 1. Вечером або досвіта правиться в постних ризах перед Божим Гробом містополунощниця. По ній плащеницю заноситься на олтар або де є місце над горним сідалищем, щоби було видно і там вона остає аж до Вознесення. Священик перебирається у світлі ризи, бере Найсв. Тайни, а люде образ або статую Воскресення Гдн. і Євангеліє і роблять обхід довкола церкви і дзвонять. Заноситься Найсвятійші Тайни до церкви і з хрестом виходиться перед двері церкви, де зачинається утреня воскресна. Літурґія Івана Золотоустого. Вечірня у всіх ризах. Вхід з Євангелієм. Є. Ів. 65. Цілованнє креста.

25. Світлий Понед. Ап. 2. Є. Ів. 2.

26. Світлий Вівторок. Ап. 4. Є. Лу. 113. Емауса. Загальниця цілий тиждень. Царські врата отворені.

МАЙ

Майські Богослуження в честь Матери Божої.

1. Н. Томина. ВМ. Ґеорґія. г. 1. у. 1. Всеночне. Чтенія Ґеорґія. Всьо празника і Ґеорґія. При мированню роз-

дається Артос. Ап. 14. і 29. Є. Ів. 65. і 52. Невірний Тома. Ученики Христові будуть гонені.

8. Н. Миронесиць і Євенг. Марка. г. 2. у. 3. Всьо неділі і Святого.

15. Н. о розслабленім і св. Івана Богослова. Всеночне. г. 3. у. 4. А. 23. і 68. Є. Ів. 14. і 61.

18. Середа. Преполовеніє празника до слід. середи.

22. Н. о самарянці і перенес. мощей св. о. Николая г. 4. у. 7. Ап. 28. і 335. Є. Ів. 12. і Лу. 24.

29. Н. о сліпородженім. г. 5. у. 8. Ап. 38. Є. Ів. 34.

ЧЕРВЕНЬ

Місяць почитання любови Н. Серця Хр. По читаних Сл. Божих акт посвяти: О наймиліщий.

2. Четвер. Вознесеннє Гдне. Всеночне. Є. у. Мр. 71. Ап. 1. Є. Лу. 114. Царю небесний до Зелених Свят опускається.

5. Н. Отців 1. Нікейського Собора. г. 6. у. 10. Ап. 44. Є. Ів. 56. Попразд. Вознес.

11. Субота задушна.

12. Сошествіє св. Духа. Всеночне. Єу. Ів. 65. Ап. 3. Є. Ів. 28. Єлици. По Сл. Божій сейчас вечірня з коліноприклонними молитвами. Царю небесний з коліноприклоненнєм на початку всіх богослужень. Загальниця цілий тиждень.

13. Пресв. Тройці. Єу. Ів. 65. Ап. 229. і 197. Є. Мт. 75 і 116.

19. Н. Всіх Святих. г. 8. у. 1. Ап. 330. Є. Мт. 38. О нагороді в небі. Нині треба освятити агнця на празник пресв. Евхаристії.

20. Зачинається Петрівка. Піст до св. Птера і Павла, три тижні і оден день.

23. Пресв. Евхаристії. Празник до слід. четв. на нед.

26. Н. Празник Пресв. Евхаристії. Всеночне. Єу. Ів. 24. Ап. 149. Є. Ів. 23. По Сл. Божій похід з Найсв. Тайнами до чотирох вівтарів. Де годі, три разовий обхід і благословленнє в церкві. Євангелія з чотирох евангелистів. Мт. 108. Мр. 64. Лу. 108. Ів. 23.

ЛИПЕНЬ

1. Десята пятниця. Найсв. Серця Гднього.

3. Н. Празник Найсв. Серця Гднього. г. 2. у. 3. Всеночне. Єу. Ів. 36. Ап. 306. Є. Ів. 9. і 10.

7. Рождество св. Івана Крестителя. Всеночне. Є. у. Лу. 3. Ап. 112. Є. Лу. 1.

10. Н. 4. по Сош. г. 3. у. 4. Ап. 93. Є. Мт. 25. Уздоровленнє слуги сотника.

12. Верховн. Апп. Петра і Павла. Є. у. Ів. 67. Ап. 193. Є. Мт. 67.

17. Н. 5. по Сош. г. 4. у. 5. Ап. 103. Є. Мт. 28. О вигнанню злого духа. Вечерня велика св. Кирила і Методія.

24. Н. 6. по Сош. Княгині Ольги. г. 5. у. 6. Ап. 110. Є. Мт. 29. Уздоровленнє розслабленного.

31. Н. 7. по Сош. Отців шести соборів. Пророка Ілії. г. 6. у. 7. Всеночне. Де храм у. Мт. 40. Ап. 116. 334. і 57. Є. Мт. 33. Ів. 56. Лу. 14 Уздоровленнє двох сліпих. Прославленнє Сина Божого і Становище пророків.

СЕРПЕНЬ

7. Н. 8. по Сош. і Успеніє Анни М. Богор. г. 7. у. 8. Ап. 124. і Анни. Є. Мт. 58. і Анни. Накормленнє 5000 народу.

14. Н. 9. по Сош. Походженнє дерева Ч. Креста. Братів Макавеїв. Памятка хрещення Руси - України. г. 8. у. 9. На утрени по Славословію великім виноситься Ч. Крест з олтаря на тетрапод як на Воздвиженнє, крім тропаря: Спаси Гди, що вмісто него співається оден з двох воскресних при кінци утрені. Водоєвяттє. Служба вся неділі і Креста. Ап. 128. і Креста і Святим. Є. Мт. 59. і Креста і Святим.

19. Пятниця. Преображеннє Гдне. Єу. Лу. 45. Ап. 65. Є. Мт. 70. Всеночне. Свяченнє овочів і зілля.

21. Н. 10. по Сош. г. 1. у. 10. Попразд. Преобр. Ап. 131. Є. Мт. 72 о біснуватім. Вечірня велика св. Ап. Матія.

28. Н. 11. по Сош. Успеннє Матери Б. г. 2. у. 11. Всеночне. Ап. 141. і

240. Є. Мт. 77. і Лу. 54. Марія і Марта. Свяченнє зілля.

ВЕРЕСЕНЬ

4. Н. 12. по Сош. г. 3. у. 1. Ап. 158. Є. Мт. 79. Захованнє заповідий дорога до неба.

11. Н. 13. по Сош. і Усікновеннє Чесної Глави Івана Крест. Всеночне. г. 4. у. 2. Ап. 166. і 33. Є. Мт. 87. і Мр. 24. О злих робітниках в винниці. Іродіяда.

18. Н. 14. по Сош. г. 5. у. 3. Ап. 170. Є. Мт. 89. О прошених на брак.

21. Середа. Рождество Діви Марії. Є. у. Лу. 4. Ап. 240. Є. Лу. 54.

25. Н. 15. по Сош. Перед Воздвиж. Отданіє Рожд. г. 6. у. 4. Троп. воскр. і празн. Сл. воскресн. І нині: празн. нед. перед В. і празника всьо.

27. Второк. Воздвиженнє Чесн. Креста. Всеночне. Ризи багряні. Єу. Ів. 42. Ап. 125. Є. Ів. 60. Піст. Чесний Крест виноситься перед всеночним на олтар, а по Славословію на утрени на тетрапод з воздвиженнєм і поклонами.

ЖОВТЕНЬ

Місяць св. Йосифа, патрона церкви. Молитва по Сл. Божій.

2. Н. 16. по Сош. По Воздвиженню. г. 7. у. 5. Ап. 181. і 103. Є. Мт. 105. і Мр. 37. О талантах. Ношеннє Креста.

9. Н. 17. по Сош. і Смерть св. Івана Богослова. Всеночне. г. 8. у. 6. Ап. 182. і 73. Є. Мт. 62. і Ів. 61.

Молитва жени Хананейської. Се син Твій.

16. Н. 18. по Сош. Покров пр. Богород. г. 1. у. 7. Ап. 188 і 320. Є. Лу. 17 і 54. Ловля риб. Марія і Марта.

23. Н. 19. по Сош. Святих Отців 2. Нікейського собора. г. 2. у. 8. Ап. 194 і 334. Є. Лу. 26. і Ів. 56. Любов ворогів. Молитва Ісуса за Церкву.

30. Н. 20. по Сош. г. 3. у. 9. Ап. 200. Є. Лу. 30. Воскрешеннє молодця з Наін. Вечірня велика Єв. Луки.

ЛИСТОПАД

6. Н. 21. по Сош. г. 4. у. 10. Ап. 203. Є. Лу. 35. О сівачу і зернах.

8. Вівторок. Св. Димитрія. Є. у. Мт. 36. Всеночне. Ап. 292. Єв. Ів. 52. О ділах любови.

13. Н. 22. по Сош. г. 5. у. 11. Ап. 215. Є. Лу. 83. О богачу і Лазарі.

20. Н. 23. по Сош. г. 6. у. 1. Ап. 220. Є. Лу. 38. Вигненнє біса. Всеночне.

21. Понед. Собор Архистр. Михаїла. Всеночне. Ап. 305. Є. Лу. 51. Післанці Божі.

27. Н. 24. по Сош. СМ. Йосафата. г. 7. у. 2. Всеночне. Єу. Ів. 35. Ап. 221 і 311. Є. Лу. 39. Ів. 36. Воскрешеннє дочки Яїра. Ісус дверми. Вечірня велика.

28. зачинається піст до Різдва, Филипівка.

ГРУДЕНЬ

4. Н. 25. по Сош. і Вход во храм г. 8. у. 3. Всеночне. Ап. 224 і 320. Є. Лу. 54. О самарянині, хто ближній. Марія і Марта.

11. Н. 26. по Сош. г. 1. у. 4. Ап. 229. Є. Лу. 66. О богачу.

18. Н. 27. по Сош. і Прп. Савви Освщ. г. 2. у. 5. Всеночне.

19. Понед. Св. о. Николая. Єу. Ів. 36. Всеночне. Ап. 335. Є. Лу. 24. Блаженства.

22. Ч. Непорочне Зачаттє. Всеночне. Єу. Лу. 4. Ап. 320. Є. Лу. 3.

25. Н. Праотець. г. 3. у. 6. Попразд. Ап. 257. Є. Лу. 76. Запрошеннє на вечеру.

Позволяється друкувати

Гефорд, Саск. 20. серпня 1926.

+Никита Еп.

о. П. ОЛЕКСІВ

МОЛИТВА

Бувало весною,
Тихою ходою
До Тебе, Цариці небес, я спішив.
За батька за неньку
Слав мольбу щиреньку
Для них в Тебе ласки, помочи просив.

Ти, моя надіє,
Солодка Маріє
Слухала всегда молитви мої.
Давала пораду,
Потіхи розраду
Коли лиш до Тебе взніс очи свої.

Днесь ясна зориці,
Пречиста Дівице
Знова шлю до Тебе горячі мольби:
Хорони Родину
В сю страшну хвилину,
Омофором своїм, окрий, огорни.

Бо тяжкеє горе
Терплять там за морем,
А голод і холод став гостем в хатах,
І марева смерти
Хтять Родину стерти,
Сироти плачуть по своїх батьках.

Прошу Тя Маріє,
Єдина надіє
Поглянь вселаскавим оком на них
Поліпши їх долю,
Дай свободу - волю,
Зділай, щоби плач той їх вже раз затих.

СВ. ЄВАНГЕЛІЄ ІСУСА ХРИСТА

Ісус знявши свої очи на небо, сказав: Отче, прийшла година, прослави свого Сина, щоби Син твій тебе прославив. Як ти дав йому власт над усяким тілом, щоби всему, що ти дав йому, дав їм житє вічне. Сеж є житє вічне, щоби пізнали тебе єдиного правдивого Бога, і того, що ти післав Ісуса Христа. Я прославив тебе на землі, діло довершив, що казав еси мені зробити. А тепер прослави мене ти, Отче, у тебе самого, славою, котру я мав у тебе, заки повстав світ. Я обявив твоє імя людям, що ти їх дав мені із світа; твої були і мені їх дав еси; і слово твоє заховали. Тепер пізнали, що все, що ти мені дав, є від тебе. Бо слова, що ти їх мені дав, я їм дав, і вони приняли і пізнали справді, що я від тебе вийшов, і увірили, що ти мене післав.

Я про них молю, не про світ молю, а про тих, що ти дав мені, бо вони твої. І все моє є твоє, а твоє моє, і я прославився в них. І я вже не в світі, а вони є в світі, і я до тебе йду. Отче святий, заховай їх в імя твоє, котрих дав еси мені, щоби були одно, як і ми. Коли я був з ними, я заховував їх в імя твоє; тих, що дав еси мені, я заховав, і ніхто з них не погиб, тільки син погибелі, щоби сповнилося Писанє. А тепер до тебе йду, і се говорю в світі, щоби мали мою радість сповнену в собі. Я дав їм слово твоє, і світ зненавидів їх, бо вони не зі світа. Не молю, щоби ти взяв їх зі світа, але щоби заховав від злого. Не зі світа вони, як і я не зі світа: Освяти їх в твоїй правді; твоє слово се правда. Як ти післав мене в світ, і я післав їх в світ. І за них я посвячую самого себе, щоби й вони були посвячені в правді. Не про сих же тільки молю, але й про тих, що задля їх слова увірять в мене, щоби всі були одно, як ти Отче, в мені, а я в тобі, щоби і вони одно були в нас; щоби світ вірив, що ти мене післав. А я славу, котру ти мені дав, дав їм, щоби були одно, як і ми є одно. Я в них, а ти в мені, щоби були звершені в одно, і щоби пізнав світ, що ти мене післав, і полюбив еси їх, як і мене полюбив. Отче, котрих дав еси мені, хочу, щоби, де я, і вони були зі мною, щоби бачили мою славу, котру ти мені дав; бо ти полюбив мене перед основанєм світа. Отче праведний, і світ не пізнав тебе, а я тебе пізнав, і вони пізнали, що ти мене післав. І я обявив їм імя твоє, і обявлю, щоби любов, котрою ти мене полюбив, в них була, а я в них.

(Йоан XVII.)

о П. Божик

Оден Бог, Одна Віра

Про се, що істнує лише один Бог не треба богато говорити, бо се кождому відомо. Кождому відомо також і се, що коли істнує лише один Бог, то повинна бути також лише одна віра, бо Син Його, Ісус Христос, не міг основувати більше вір, — повинна бути лише одна віра, котра обеднувала би всі народи, що живуть на світі.

Сю засаду зрозуміли всі католицькі народи: Анґлійці, Іспанці, Потруґальці Бельґійці, Ірляндці, Чехи. Словінці, Хорвати, Словаки, Французи, Італійці, Поляки і інші католицькі народи і тому вони творять одну віру. Католики творять одну віру у цілім світі, а є їх 317 міліонів, а головою усіх сих народів є Папа Римський, що мешкає в Римі. Сі народи розуміють також, що коли один Бог і одна віра, то має бути також і один церковний голова, іначе, коли є більше голов, то тоді вже не одна віра а більше вір. З того повстають суперечки о тім, хто з них старший і хто кого має слухати. Се ми бачимо в православних та протестантських церквах. З одним головою Папою Римським в католицькій церкві сі річи не істнують. Є се також Божа установа, тому Ісус сказав св. ап. Петрови "на тобі збудую церков мою, котру пекольні сили не повалять". "Даю тобі ключі царства небесного" і "Паси вівці мої". Сим дав Ісус власть Петрови бути головою церкви. Як помер ап. Петро в Римі, ту власть від него одідичили його намісники Папи Римські і так аж до нині. Папа, се грецьке слово, що означає отець або тато. Отже Папа Римський є духовний тато всім католикам на світі. Слово "Папа" декотрих наших людей відстрашує, а се тому, що вони не розуміють ані сего слова, ані папського значіння в церкві. Коли в родині є голова — тато, котрого всі члени повинні слухати, коли в кождій державі і в кождім товаристві є також голова і без него не може бути ані держава ані товариство, то по що думати, що не треба голови в церкві? Так практичнійше, тому так повинно бути. Так і Христос установив. Він сказав: "Хай буде одно стадо і один пастир".

СОБОРНА ЦЕРКОВ

Собором або збором називаємо гурт людий. Ним може бути одна якась громада, товариство, або один нарід. Та се не означає широкого збору чи соборности. Соборність в повнім змислі слова може бути лише тоді, коли не

тільки один якийсь нарід творить ту соборність, а більше народів. Соборною церквою в дійсности є лише католицька церков, а се тому, що до неї належать майже всі народи світа, а також тому, що над нею виконує уряд тільки один провідник –– Папа.

Православна церков не є широкім змислі соборною, по перше тому, що до неї не належать всі народи світа, а по друге тому, що кожда православна церков є окремим тілом: має окремі голови т. є висші церковні урядники, патріярхи, митрополити, або синоди і кожда окремо в собі замкнена. Там бачимо отже церков грецьку, московську, буковинську, румунську, константинопольську, сербську, болгарську, американську і инші церкви. В одних є патріярх, приміром в церкві сирійській, серській, константинопольській і інших, в других синод і патріярх, приміром у грецькій, а ще в инших лише митрополит, приміром в буковинській церкві. З того всего православний чоловік не може мати остаточного поняття який уряд в церкві повинен бути: патріярший, синодальний, чи митрополичий. На наших очах, т. є в роках 1917 і 1924 в російській церкві уряд перемінився з синодального на патріярший в 1917 році, а в 1924 році як помер патріярх Тихон уряд знова переробився тільки на митрополичий. Протестантська церков тимбільше не була, не є і не може бути соборною церквою, бо вона ділиться на сотки вір, з окремими правами і окремими урядниками, або головами. Також не є і не може бути соборною церквою також церков Василя Липківського на Великій Україні, котру там називають "самосвятська церков" а її духовних і вірних "самосвятами" а се тому, що її духовні самі себе святять і самі себе правильними духовниками називають, а для приличности кличуть себе православними, бо сю назву люди люблять, хоч остаточно не розуміють сего слова. Тим самим не може бути соборною церквою в Канаді церков свистунівська. Поминувши її незаконність т. є се, що її епископ Іван Хведорович не має апостольського передання, т. є що його не святили епископи такі, що тягнулися від св. Апостолів, тільки Василь Липківський, котрого святили люди і духовні. Отся новоутворена протестантська церков в 1918 році в місті Саскатуні, в провінції Саскачевані, опирається тільки на українськім наорді, отже як може казати, що вона соборна? Котрі народи вона гуртує коло себе? Жадні. Вона стоїть навіть нище кождої протестантської секти, бо громадить коло себе тільки Українців, о скільки се її удається під сей час, коли кожда протестантська церков поширує свої впливи на інші народи, як приміром баптисти або байбельники. Говорити у "Вірую" "віру в соборну і апостольську церков" вона обманює себе, бо перше соборною не є, бо не складається з ріжних народів, щоби тим шляхом творити соборність, а друге не є таки апостольською, бо від апостольських часів не тягнеться її духовенство. Початки її ведуть тільки до Василя Липківського і до саскатунського брацтва, основаного в 1918 році в Саскатуні, в Саскачевані. Про се всі канадийські Українці знають і через се не треба більше про се говорити.

"ВШИСТКО ЄДНО"

Українці греко - католики належать до католицької церкви. Українців греко - католиків є около чотири міліони. Вони замешкують цілу Галичину; також на Буковині є Українців греко - католиків яких 25 громад. Іменно в Чернівцях, Заставні, в Кіцмани, в Погорільці, в Садиґурі. в Сторожинци, в Сочаві, в Раранчу, в Сереті, у Вижниці і т. д. Вони є також в Канаді і в Злучених Державах і коли говорити в сих краях про Українців як окрему націю серед інших народів, що замешкують сі країни, передовсім треба мати на думці українських греко-католиків. Інші Українці се малі ґрупи, котрі є далеко переважаю-

чою меншістю, котрі цілком губляться межи Українцями греко-католиками.

Українці греко-католики ріжняться від римо-католиків лише обрядом. Вони також розуміють, що коли істнує один Бог, то повинна бути тільки одна віра на цілім світі і один тільки церковний голова, або провідник. Поза сим вони розуміють також і се, що сей провідник повинен мати свої початки від Ісуса, а не від людий, бо церков Ісус заложив а не люди, отже і провідник повинен мати від Ісуса своє провідництво. Тому вони охотно підлягають під провід Папи Римського, бо його Ісус поставив на урядника церковного через св. ап. Петра, котрого вони є повними наслідниками. Так каже св. Письмо і так каже церковна історія

Вони розуміють, що коли Українці приняли Христову віру від Греків в 988 році, тоді була лише одна віра, віра католицька, котрої головою був Папа Римський.

В році 1054 наступив церковний роскол через гордих Греків, які потягнули за собою до схизми т. є до церковного розкладу також і Українців, що мали над ними впливи, але в 1596 році Українці поглядаючи на церковну історію, себто, що вони були давно у звязи з католицькою церквою і належали під власть Папи, злучилися з католицькою церквою і тим шляхом стали такими християнами як були давно. Операючись на історію, орґанізаційну практику та на св. Письмо, яке каже, що Ісус поставив ап. Петра головою своєї церкви, українські католики зробили дуже розумно, що махнули рукаю на всякі церковні головства і церковні розділи. Вороги церковної єдности з кпинами докучають їм за церковну єдність і через те, що галицькі Українці сусідують з Поляками, які є католиками безсовісно говорять їм "вшистко єдно" себто, що вони становлять по вірі одно стадо во Христі. Є се низький і безпідставний докір Тим вони відстрашують Українців від церковної єдности через Поляків.

Коли судити так, то треба Українцям на Великій Україні не належати до православної церкви, бо до неє належать також Москалі, які поневолили Україну і кепкують собі з їх національних почувань і змагань політичних. Треба би також відмовитись і від Бога, тому, що той спільний Бог є Богом також в Турків, Татарів, Хінців, Япнців і інших не християнських народів. Поза сим треба би також відмовитися, від плуга, зелізниці, електрики і всякої иншої культурної галузи тому, що ними послугуються погани, то що, а навіть від хліба, бо він також спільний у всіх народів, і від сонця, бо воно також гріє на українських ворогів.

Та розумні люди так не роблять. Вони не мішають справу віри з політикою культурою, бе се не є все одно. Звідси бачимо, що Москалі і Болгари хоч воювали проти себе у світовій війні, однак не виреклися через се своєї віри, яка є спільна для одних і других. Те саме бачимо також і у католиків у світовій війні в Австрійців і в Італійців, настроєннє в них політичне противне, але католицької віри через се се не покидають. Лиш Українці, котрі є вороогами церковної єдности розуміють так, що коли Поляки католики, то з тої причини українські католики на їх думку поовинні покинути католицьку віру. Се ставить їх доволі на низький культурний уровень, що не розуміють ані політики, ані справи віри, котру очевидно цінять дуже низько, ані навіть не уміють приглянутися до того, як поступають інші народи, Анґлійці, Німці, Бельґійні, Ішпанці, Французи, Чехи, Угри і інші високо культурні народи, що становлять велику католицьку церков. А чи коли вони зрозуміють се, Бог один знає.

Стан Православної Церкви на Великій Україні

Православна церква на Україні поділена на кілька церков, які себе взаїмно поборюють. В році 1919 почалась українська автокефальна церква, якої головою є митрополит Василь Липківський в Київі. (В Женеві виходить часопис сеї церкви: "Благовісник" анґлійською і французькою мовою для обзнакомлення заграниці)

Проти сеї церкви заложили Москалі на Україні російську автокефальну церкву, назвавши її діяльно-християнською церквою. А знова те московське духовенство, яке зберігає "чисту" православну віру і донедавна слухало московського патріярха Тихона (помер у цвітні 1925 р.), зветься і доси тихонівцями. Проти українських й російських автокефалістів та тихонівців є ще живоцерковники, себто сторонники так званої "живої церкви". А жива церква — се комуністична церква, що має служити комуністичній політиці. У живоцерковників Христос — се предтеча Маркса і Леніна, комуніст, такий сам, як вони.

Серед того безпримірного розвалу православної церкви на Україні намножилося чимало релігійних сект, яких назви годі перечислити: і "обновленці" і "погорілковці" і "цілопальники" — що більше вірять в забобони, ніж в закони Христової віри.

Розуміється, що серед большевиків і комуністів є найбільше таких, які в нічо не вірять і з диявольським завзяттєм нищать християнську, — тільки не жидівську — віру. Про те, як вони Христа, Бога і Матір Божу по улицях в часі Різдва і Воскресення на глум піднимали, як духовних по вязницях мучили і розстрілювали, як з храмів поробили собі касина і клюби, писали вже давно часописи на цілому світі. А маєтками, нагарбаними по церквах і монастирях, поділились жиди-комуністи, та умістили грубі гроші, добуті за них, в заграничних банках "про всякий случай".

Автокефалія (окремішність) православної української церкви була проголошена ще 1919 р.

Липківського висвятило на митрополита 30 священиків. Се сталося проти всяких правил церкви, яка приписує, що митрополит має дістати свячення від другого митрополита, а не від духовних низшого степення.

Живоцерковники проголосили 1925 р. другу автокефальну церкву на Україні, та вже не українську, а російську. На її чолі стоїть епископ Пімеч, добре знаний на Поділлі своєю ворожостю до Українців, а орґан Синоду: "Голос православной Украіни" видається російською мовою.

В рядах української автокефальної церкви ведеться велика боротьба. Автокефальна церква відділилася була від патріярха Тихона та створила свій осередок "Всеукраїнську Православну Церковну Раду". Сю ґрупу назвали "самосвятами". Автокефальна церква має деякий вплив на Правобережі, де вона обєднує 1400 парохій. На її чолі стоїть бувший премієр-міністер уряду Петлюри Чехівський. Управляючий орґан тої церкви (священики й інші) складається в 70 відсотках з осіб, що служили в армії Петлюри — бувші отамани, хорунжі і інші. Провідники тої церкви нераз заявляли про свою зичливість у відношенні до радянської влади. Недавно зложили

вони навіть відповідну заяву на письмі радянському урядови, в якій підчеркнути сю свою зичливість. Та се тільки на папері. На діліж і на словах вони ведуть протирадянську протиреволюційну пропаґанду. От приміром з проповіди одного з діячів независимої церкви Товкача ми довідуємося, що "автокефальний рух є не тільки церковним, але й суспільно - політичним".

Така політика провідників української автокефальної церкви викликує обуреннє серед тих членів української церковної громади, що відносяться до радянської влади прихильно. Наслідком того дійшло в кінці до розколу. В рядах українських автокефалістів повстала ґрупа під назвою правдива Христова церков, що стала на програмі визнання і зичливости до радянської влади. Відбувся їх зїзд, в якому взяла участь значна частина автокефальної церкви.

Рада православного брацтва діяльно-християнської церкви (ДХЦ.) видала заяву про завдання тої церковної ґрупи. В ній говориться між иншими таке: "Релігійне вихованнє повинно сприяти закріплюванню того суспільного устрою, який повстав завдяки спільним змаганням робітників і селян. Виховуючи таким способом свою громаду, українська автокефальна церка (діяльно-христова), буде тим самим боротися проти всіх тих членів громади, які покриваючися іменем Христа, роблять з церкви знаряддє для поневолювання трудящих, знаряддє використовування життя праці"

Не трудно догадатися, що сама радянська влада постаралася внести в українську церкву бакциль розкладу, посилаючи на сю роботу в лоно церкви своїх людей. Бо хтож би инший, як не свої, поставив головним завданнєм церкви боротьбу за радянську владу, яка проголосила похід на знищеннє церкви і віри?

Для своїх протирелігійних законів совітська влада приготовила відповідний ґрунт: релігія давно вже вигнана зі школи і міліони дітей покінчили сю школу, не чувши в ній слова молитви і не бачивши св. образа. Міліони підростків вже стали дорослими, не навчившися навіть молитв, бо заляканий і з природи непрактичний український священик не умів тихцем на свою руку таки навчати їх бодай в церкві. Публичне глузуваннє над церковними святощами зробило таки безумовно на деяку частину населення свій погубний вплив. Всі духовні школи замкнено і сим підрізано правильне доповнюваннє добре образованих і вихованих священиків.

Ось так підготовивши Україну, совіти сипнули на неї міліони примірників найріжнійшої протирелігійної літератури. В першу чергу та література вдарила по священикови. Треба оплюгавити того заляканого Божого слугу, що ще якось має смілість триматися вівтаря. І большевики випустили велику літературу з множеством відповідних малюнків проти "попа".

Але знищити "попа" се ще не значить знищити віру і тому совітська влада саме тепер веде плянову роботу, щоби знищити в населенні найголовнійше — його віру, міцну віру, довгими віками на Україні утверджену. І большевики пустили велике число відповідних книжок на Украрїну, в яких розбивають попередні релігійні основи нашого народу. Повстали вони проти найголовнійниш основ православія, взагалі християнства, дійшли навіть до того, що не забуто й православної протирелігійної аґітації, приказано скрізь писати слово *Бог* малою буквою *бог*, і тепер з сього примусу навіть члени академії в своїх наукових працях змушені друкувати *бог* а не *Бог*. Свої видання протирелігійна влада друкує звичайно в десятках тисяч примірників; видають сі книжки державним коштом такі державні видавництва, як "Державне Видавництво", Червоний Шлях" і "Шлях Освіти". Все виходить найчастійше з Харкова, а не з Київа.

Чи впливає ся література на населеннє? Очевидно, що впливає, і то в великій мірі. Бо не треба забувати про той ґрунт, на якому сіють ту літературу і який так старанно приготовляли. Вже нова школа дала кілька верств новітного, молодого покоління. Кождий салдат, вертаючи з війська до дому, приносить те, чого його вчили, а в червоній армії проповідь безбожности на кождому кроці.

Глузування з віри доймають до живого тих українських громадян, що не стратили віри. І тому тут і там виникають сутички і бійки на релігійному підкладі, потім йдуть арештовання і засуди. І так 14. серпня 1924 р. в Київі вибух отвертий виступ проти комуністів, які після сього віддали духовенству Михайлівський і Фльорівський монастир, де містилися комуністичні клюби.

Серед релігійного гнету росте й поширюється в легкий спосіб віра в чуда. На Україні ще ніколи не було так богато обновлень образів, як послідними літами. І ось до тих обновлень образів йде нарід тисячами з хоругвами й співами. Та такі процесії є строго заборонені виконним комітетом. І де вони відбувались, там поарештовано не тільки людей, але й попів, як ось в Голті на Україні й в ямпільському повіті.

Комуністи не тільки забирають церкви на світський ужиток, але не позволяють направити поруйновані в часі війни. Славний собор св. Софії в Київі нищиться і якщо не направлять його скоро, то може завалитися. На се вже звернула увагу харківсього уряду Всеукраїнська Академія Наук в Київі, та ледви, чи вийде що з сього.

І Київо - печерська Лавра потерпіла в часі чимало. Ціла її простора область з церквами і будівлями має бути ужита на поміщеннє самих совітських культурних установ під доглядом Академії наук; мають там бути зосереджені музеї, друкарні, бібліотеки, архіви і т. і.

Ще про одну появу серед народу треба під конець згадати, а то про нечуване поширеннє дивоглядних забобонів у нітрі релігійних сект. Діється се всюди, де віра паде. Запоморочений ум людини вигадує тоді диковини від яких волоссє на голові стає. І так читаємо, що на радянській Україні в Одещині відкрила влада релігійну секту, яка пекла живцем діти, щоби лічити спеченим мясом усі можливі недуги. Виявилося, що та секта була велика, та що таких жертв в дітях, яких секта пекла живцем було немало. Діти знова лічила секта иншим способом: відрубували здохлому коневи голову та варили її цілу. Вивар давали пити дітям та купали їх у ньому.

Православна церква на Україні, се одна велика війна ріжних сект, які повстають, де знайдеться леда крикун і зарозумілець, що каже: "Ось то я знаю, де Бог." Релігійна сварливість, що прийшла з Візантії на українські землі, се отруя, яка до нині не стратила своєї шкідливости.

Коли порівнати безконечне число так званих православних церков на Україні з греко-католицькою церквою, то кождий побачить від разу велику ріжницю. Греко - католицька орґанізація має свій одноцільний плян роботи, опертий на карности. Вона гуртується коло одного провідника в Римі, що є правдивим, безуслівним наслідником Ісуса Христа. Православна церков не має ніякого провідника, немає одного господаря і длятого розпадається на що раз менші частини, які повстають для примхи зарозумільців. Ті частини ненавидять себе, лають та опльовують себе і знеохочують вкінци своїх власних прихильників.

Камянець Подільський, 3. серпня 1926.

Р. К.

НОВЕ ПОЛЕ

Канадийський Альманах

Петро Нагнибіда станув серед свого пшеничного лану. Нортерн Веллей, Алберта.

ВІННІПЕҐ, МАНІТОБА, КАНАДА

1927

ЗАХОДОМ

Товариства Опіки над українськими переселенцями ім. св. Рафаїла в Канаді.

Яків Щербан Росбурн, Манітоба оре новину — прерію, якої плуг ніколи ще не краяв. Світлина 24. липня 1926 р.

Дай нам Творче лиш сили

Занесла нас судьба
Геть за море сюди,
Ей, розширтеся стомлені груди,
Сила в раменах є
І надія живе,
Лісе, ой бідаж тобі буде....

Розмахнеться рука
І осика струнка
До землі, у огонь повалиться.
І вже клаптик землі
Вільний стане мені,
Де пшениці стебло вкоріниться.

Вдарить друга рука
І знов латка нова
До старої щільно пристане,
Гей ти, лісе сирий,
Хоч безкраїй такий,
Де пні росли, пшениченька стане.

Я тут латку одну
До другої припну,
А що кілька миль такий другий,
У перед спішучи
І до неме йдучи,
Теж бадиля усе виверчує плугом.

І за час, за малий,
Від мене до тамтих,
Де лиш зілля цвіло, буде нива,
З усіх клаптиків тих
Згорнесь поле одно
На богаті, доріднії жнива.

Але нас тут не двох,
Тисячі тут таких.
І ми проломимо ліс і бадилля,
В нерозмежений лан
Латочки всі зберем,
Що збіже дадуть замість зілля.

О мій плуже, мій друже,
Сталевий леміше,
Вивертай коріння, що згнили
Не оден же ти й я
Тисячі нас таких,
Дай нам Боже в Канаді лиш сили.

Олександер Даркович
Оселя Курокі в пров. Саскачевані,

Канада. 1926

За Пороги

— Тату, чи не пора складувати річи? — запитав я батька, що стояв коло вікна і дивився на подвіре і на сине небо над дахами нашого хутора.

Тато поволи звернвся до мене і сказав неохотно: "пора". Неначе звук машини, в котрій щось рветься: "порррра.... Машина задержуеться.

По хаті заметушилось, застукало, зачовгало. Валізки, які вчера Пилип привіз з Луцька, напаковувано всякою всячиною, замикано і перевязувано поверху мотузками, щоби в дорозі не розлетілися.

— Тісно вяжіть, тісно, щоби не було клопату в дорозі — наказувала мати, а по її блідих лицях росили сльози, мов дорогоцінні перлини.

Сей виїзд був для неї великим болем.

Треба прощатися з ріднею, покидати рідний край, їхати у заморе, де нема ні крихітки чогось.... рідного, свого, дорогого. Треба їхати. Колиб сини не булиб синами, колиб Волинь не була в руках чужих, колиб тут була більше поля, то можнаби лишитися. Не требаби рухатися з місця, щоби доживати віку, десь на преріях, серед дичини.

— Не сумуйте — потішала Надя свою матір, а сама ледви здержуеться від ридання, котре от от вирветься з наболілих грудей. "Не журіться, ви не одні самі. З вами їдуть діти, сини. Вони вам будуть помагати. Колиж вам не буде там добре, то ми поможемо. Ви лишаете на місци мене. Ми все подамо руку до помочі."

**
*

— Добрий вечер — озвався з порога сусід, стукаючи чобітьми, щоби обити болото і оглядаючися по кімнаті, в котрій сиділо значне число свояків з посоловілими очима.

— Е та тут вже ціла капеля. А деж то він, де наш Колюмб, невжеш пхинькае у куточку?

Та не почув відповіди. Міцні руки потягли його за полу і притягнули до стола, де в чарках вилискувалася чиста житнівка, видніла смачна перекуска і своїм запахом лоскотала ніздря гостий.

— Випий, Кириче, до переселенців на здоровле — сказав до нового гостя сусід, що сидів по його лівім боці і кліпае що хвиля віями, щоби здержати сльози, що от от викотитися з очей.

— Хлопці, чого засумувалися? Налійте чарки. На щасте Тимошови, що їде в далеку дорогу!

— О так.

— Слава бодрости.

— Слава енерґії.

— Слава батькови, що вивозить дітей з нужди і з неволі і не дивиться на свій поважний вік.

— Слава йому, слава. А нам.... гріх.... гріх. Ми так і погнием, як безсиле бадилле на гнойовиску.

**
*

Останні слова Андрія, як огнем, запекли його зятя, який зірвався зі стільця і дуже голосно почав розводитися:

— Як то, як погинем? Тут мусить хтось лишитися. Всі виїхати не можемо, не сміемо, се також велика відвага лишитися тут на своїй землі, як у вязниці, серед ворогів, се більша відвага.

— Що, що? більша відвага? — ві-

дозвався оден з голосів з другого кінця стола. — "Продавати своє майно, їхати на непевну дорогу, в чужий край, між чужі люди, зачинати нове життє, серед нових обставин, вчитися, як дитина, все на ново, пробувати щастя, чи воно поможе. А як не поможе? що тоді? все стратив" — відповів живо зять Андрія.

— Так, то може правда, Але не можемо лише хвалити тих, що виїзджають зі свого краю, лишають його і не хотять ним журитися. Покидають його клопоти і журби, ідуть в безвісти. Вони продають бідну Україну, нібито власні десятини і власну хату. Вони продають землю України.

— Що, що? — відозвався горячий голос серед кімнати. — То я не можу свою землю продати? Думаєш, що се війна за Україну. Може скажеш, що я не смію вести завтра кобилу на ярмарок? А як продаю свою гуску, то підкопую сили України?

— Не горячіться — сказав Кирик, — будьте певні, що всі не поїдуть, бо мають тут свою землю і не хотять рішитися, не мають до того охоти, або відваги, або не знають, як се зробити. Люди люблять свою вітчину і неохотно виїзджають з Рідного Краю. Се є правило. Колиж хтось виїзджає, то се велика відвага. І добре, що серед нас, тихих і тяжких думкою, є люди, що пробують знайти на чужині, за морем ліпшу долю. Бо треба в їх оборону сказати, що вони там придбають майно серед чужих, трудних обставин, то се заслуга не лише їх, але також українського народу, що має таких енерґічних людий. А їх майно за морем не є лише їх майно, але се майно українського народу, який вони напевно не забудуть і йому поможуть. Їх робота за морем і їх присутність серед чужих народів скріпить силу і богацтво України. Ми маємо тут лишитися і нашу землю держати, а вони мають в чужині стати міцні і зєднати нам приятелів і постаратися о поміч, яка нашій громаді потрібна.

Пішли живі розмови про еміґрацію, як вона оживляє нарід, додає йому свіжости, приносить нові гадки, стягає майно, зєднує прихильників серед чужих, розвиває енерґію. Говорили через цілу ніч. Десь над раном відійшли домів.

***

Сонце піднялося високо. Блакитне небо запорошилося дрібними хмарками.

Подвірє було повне людий. Хата двір і вулиця повні гамору зітхань і сліз.

— Чого се? що з вами? — відозвався батько. — Не лягаю я в домовину. Навпаки, їду до світа. Се не є страта для України. Се не є відреченнєся України. Я хочу стати міцнійшим як Українець, хочу розвинути свої сили там, де є змога до сего. Хочу видіти порядки инших держав, побачити як правлять народами Анґлійці а тоді буду міг сказати сильне слово про порядки на наших українських землях.

Сидимо вже дома. Не рухаємося, нічо нового не бачимо. Не видимо поступу Анґлійців, Американців. З книжок годі всего навчитися. Найліпше вчить само життє. Чоловік лише по неволі їде між чужих. І ми мусимо тепер їхати, але навчимося чогось.

Прощавайте, ще зустрінемося. Мої сини їдуть в чужину, де можна своїми силами дійти до майна і до самостійности. Наша думка ширшає, ми їдемо зєднати для Українців прихильність в тій державі, яка має велике слово на світі. Менше плачмо, більше працюймо над собою.

Десятки возів розтягнулися по широкій дорозі на дворець до Переспи. Коні потрясують гривами. На возах розмовляють спокійно чоловіки, а жін

ки говорять живо, неначе клярнети в орхестрі.

Приїхали на дворець. Небо крапнуло слізми.

— О і небо плаче за вами — обізвався хтось з товариства.

— Пращались, цілувались, плакали.

— Покидаєте нас. Бачимо вас в останнє.

— Не забувайте нас. Пишіть!

— На бік — крикнув сторож безпеченства. Зелізний поїзд з гуком вїхав на дворець.

— Кличу до пятилітного синка мого брата, що плакав за нами: "Не плач Власю, пришлю тобі в листі цукорка і літак, що літає".

— Звідки? — запитав цікаво і перестав плакати.

— З Канади.

На ті слова хлопець знов заплакав: "Мамо, я хочу до дому"

***

Ми вже у залізничім ваґоні. Льокомотива вигукнула і потягнула свій хвіст возів на захід.

Наша переділка, в котрій сиділо пять осіб, наповнилася думками, повними жалю. Здавалося нам, що з нами ще є хтось шестий, семий, осьмий, шіснайцятий. Орхестра споминів дзвеніла в наших ухах а до її жалібної мельодії клекотіли колеса залізного поїзру: за море — за море — за море....

Волинські дуби дивилися на поїзд, яким ми відізджали в чужину. Сонце сховалося за пірвані хмари. Дощ. Соняшні сльози пливуть до шибах вікон. Мама в куточку плачуть.

Але ми виїзджаємо за пороги Старого Краю у Новий Край на нове поле, повне надій.

Олекдар

Вінніпеґ, Манітоба, Канада,
9. серпня 1926.

Анґлійська народна школа в місцевости Вайта в провінції Манітобі. Над дверима напись по анґлійськи Szewczenko School. В тій місцевости мешкають переважно українські фармері.

ЛИШЕ ПУЩА ПРО СЕ ЗНАЄ

I.

Раз при неділі став Лесь радитись матери, чи не пітиб йому до Канади, заробити троха гроша, та завести ліпше хазяйство, бо дома достатків не було. Мати згодилась. "Я" — каже — "ще не стара, дам собі раду й без тебе, по році, двох вертай, щоби було кому мене поховати". Так Лесь опинився з Галичини в Торонті над озером Онтеріо. Зразу був при конях, відтак послугачем в гостинниці, однак не міг звикнути до життя у великім місті, переїхав поперек Канаду і опинився у одного фармера в провінції Алберті. Праця в полі на свіжім воздусі припала йому до душі, він згодивбись був там по вік жити, коб лиш була там його неňка. По двох літах зложив дещо гроша і вже придумував, чи не часби вертати домів; — та дорога далека, гроший минесь досить, домів мало що привезе. Саме тоді познакомивсь з Американцем Майком.

Мав він яких 40 літ, полював залюбки на вовків, медведів, бобрів, зароблені гроші пускав легко, а що не витримав довго на однім місци, то знав в Канаді, як то кажуть, всі входи і переходи. Майк бувалий і проворний, зміркував відразу, що з нишим Лесем зробить, що схоче, підмовив, щоб йшов з ним на північ у країну Юкон, що простираєсь між Аляскою а рікою Мекенсі, де тоді тягнули очайдухи шукати по зарінках рік та потоків золота. Богато з них вертало зі саквами, повними того металю, — кілько погибло, тим ніхто не журився. Гадка заробити за два три місяці тисячі долярів припала до вподоби Лесеви, закупив за ощаджений гріш 4 коні для себе і товариша, який мав бути йому у всім провідником, придбав харчів, кріс то пір, та инче знаряде для задуманої виправи і пустились з початком серпня в дорогу. Лесь дав гроші, Майк свій досвід, а доробком мали поділитися по половині.

Яким добрягою був Лесь, а зміркував скоро, що Майк не по душі йому товариш. Як вибралися на безлюдде, мусів він бути дроворубом, конюхом, кухарем, а Майк покурював лиш коротеньку файку, послугувався товаришем як слугою, та недвозначно давав йому до пізнання, що судьбу його держить в своїх руках.

Харчів мали небогато, бо по дорозі мож було стріляти ренів, які несвідомі ще людської злоби безопасно приглядалися проїжим, обережних лосів, неповоротних їжаток, зайців, та ріжного рода птицю. Шпарко простували вперед, днем їхали гусаком, оден за другим, вючі коні вели поза собою на довгих поводах, вечером пускали їх пастися, розкладали ватру, Майк простягався і лежав, а про все потрібне до зладження вечері мусів подбати Лесь.

Раз як звичайно задержались на нічліг, Лесь, набираючи воду у ведро, почув в лісі якесь протяжне витте, що кріпшало і по часі знов стихало. Глянув на коні, ті насторошили уха, збились в купу і наближалися до огню. Витте знов далось чути. Збентежений пустився бігцем до огню, а провідник витягнув з губи люльку і сказав зі злобною насмішкою: "Вовки, — в літі зволоч боязлива, але в зимі..."

Відтак скінчився праліс, на овиді показувались гайки чатинні, підшиті ріжнородними корчами. Скінчився непривітний сумерк ліса, сонце освітило путників, на душі молодшого блиснула радість. По кількох днях задержались на нічліг на березі великої ріки, а старший, не виймаючи файки, сказав: "Ми вже у мети. Ріка Лайард".

День на день копали рискалями або джаґанами надбережний пісок, насипали в котел, переполокували кільканайцять разів, вибирали ріняки і камінчики, а відтак розглядали пісок, чи нема бляшочок і зерен золота. На однім зарінку по переполоканню замітили жовті, блискучі пластинки. Втішився Лесь, бо ті бляшки воскресили у него надію на поворот у рідний край. Але зараз таки другого дня огорнув його сум, бо при березі ріки побачив тонку кригу леду, а пополудни пустився сніжок, — вістуни надходячої, довгої і лютої зими. Треба буде покидати непривітну, хоть на золото богату країну.

Десятого вересня пішли горі рікою і коло полудня на сухе під ту пору русло потока, ціле квrите дрібнею рінию і оточаками. Троха низше, де балка того потока доходила до ріки взялись копати і не дуже глибоко наткнувся Лесь на верству темного піску, набрав його в котел і переполокав як слід. На споді засіяли бляшки й зеренця в такій скількости, якої ще не видів. Аж крикнув на радощах. Надбіг товариш, а оглянувши уважно виполокане золото і місце, звідки взято пісок, сказав, що не мине місяць, а будуть богачами вертати домів.

Слідуючого ранку перенеслись сюди, збудували невелику колибу і з жаром взялись до праці. Працювали понад силу цілий місяць. Жадоба всесильного золота щодня підводила їх з лежанки, заким розвиднілось вже поснідали і приготовили кусень мяса на обід, а доперва смерком вертали із золотою добичею до колиби. На початку жовтня студінь стала їм докучати і тому рішили слідуючого тижня вертатися. "Ми вже і так добре припізнились" — добавив Американець, а Лесь аж розходився на радощах, що верне між люди, та позбудесь товариша, який зі зростом золота ставав чим раз непривітнійшим. Ще й покмітив, що при поділі золотої добичі, загортав собі більшу пайку, але мовчав, бо не хотів задиратись. "Нехай горне собі, мені й того, що маю тепер, вистане" — так думав добряга.

Як впевняв Майк, золото, що мав кождий з них, варто було около 10 тисяч долярів. Він радив на зарік вибратись сюди опять, але вже в червні, бо тим робом будуть могли працювати 3 місяці, ще й то на руку, що відразу знають місце, де братись до роботи. Та Лесь клявся в душі, що сюди більше не верне, а вже і подумати не хотів входити у яку небудь спілку з Майком.

Коні відпочали добре, тому могли в перших днях робити по 35 миль денно, осьмого дня перейшли по леді річку Піс, та якийсь час трималися її бігу, бо на ній є численні бистрини й шипоти, де вода і в зимі не замерзає, отже добре було коні поїти. Раз якось почули виттє вовків, що супроводжало їх цілу днину.

— Проклята зволоч — сказав Американець вечером — ціла тічня попала на наш слід.

Треба було цілу ніч піддержувати огонь, а коні привязувати близько при ватрі, а що не могли через ніч пастись,, то треба було збирати для них траву. Яку годину перед заходом сонця вже задержалися на нічліг, а також в день попасали зо дві години. Коні не робили вже й половини сеї дороги, що передше.

Тічня йшла слідом за ними, раз навіть на прогалині так зблизилась, що

можна було вовків почислити. "Трийцять" — пробурмотів Майк "бридке число". Стало необхідним сторожити при конях, та потішатись, бо ще чотири дні дороги і доїдуть до найдальше на північ висуненого людського житла, Роджерового поста, а від него лише 120 миль до густо заселеної полоси. Лесь зітхнув в душі, йому ставало чим раз більше лячно. Та не знати перед ким здрігався: перед тічнею голодних звірів, чи перед злобою свого сопутника.

Коло полудня їхали крутим берегом Пісу, якого вода шуміла, переливаючись по каменюках. Провідник передом, наш земляк з двома вючими кіньми за ним. Нараз здержався провідник, зліз з коня і зачав щось поправляти при сідлі. Не почуваючи лиха переїхав Лесь попри коварного товариша. Сей приложив кріс до рамени, потис і вігнав молодцеви кульку прямо в голову. Лесь ані зойкнув, стрімголов впав з коня, та простягся на снігу. Влучний був стріл.

Розбишака зліз з коня, притягнув мертве тіло над кручу і трунув ногою. Розщибаючись об острі утеси скали котилось воно долі, з плюскотом впало в шипіт і потонуло. У зимних филях Пісу найшов Українець вічний супокій.

А там, в Карпатах, в похиленій, курній хаті виплакувала його неонька очі, вичікувала, та виглядала сина, від якого не було вістки. Пішов... та слих про нього загинув.

II.

Верховець Леся ані здрігнувся від стрілу і стояв як вкопаний. Душегуб застрілив і його, стягнув узду, сідло, покривало і кинув за власником у бистру ріку. Обидва вючі коні забрав зі собою.

Верхівець небіщика був худий і не заспокоїв голоду наспівших небавом вовків. О півночи дігнали знов Майка, обступили кругом, та вили і вили, аж холодом проймало. Потухав огонь, то сейчас наближались сверкаючи очима, коні зачинали непокоїтись, Майк прокидавсь, підкладав дров, поломінь запалахкотіла опять, а тічня віддалялась. Майк знов загортався в коц і на пів сонний думав про своє золото. Совість йому не докучала. За богато вже мав гріхів, а сей оден стріл збогатив його вдоє. Все склалось так, як укладав собі ще в Едмонтоні намовляючи Леся пристати до него до спілки. Що на вечеру зїв послідний кусень мяса, сим не бентежився, таж не раз не два йому лучалось з крісом на рамени й грудкою соли в саквах прожити в пущі цілі місяці. Зраня забив костуром їжатку, яка ще впослідне забажала принести собі до леговища сухого листя. Нею жив два дні.

Третого дня заночував в хаті знакомого Роджера. Був то мисливий, що ловив звірі в сильця, їх скіри продавав і там жив вже кільканайцять літ.

— Молодий мій товариш поїхав иншим боком — сказав Майк Роджерови, а сего не дуже обходила доля проїжих. У него запасся хлібом і солию і другої днини пустився в дальшу путь. "Ще лиш десять день дороги — міркував щасливий Майк — а за те я опісля заживу роскішно".

Відси вже вела дорога. Правда, не часто проїздили люди, тому дорогою не личилоб її звати, хиба стежкою, та Американець знав її добре і рішив, що мога поспішати.

Пятого дня скінчились харчі, треба було оглянутися за дичиною, а се дало привід, що трапер обчислив набої. Було тілько 8, отже треба було берегти їх, як ока в голові. Хижаки за ним не слідкували, видно нагодилася инша добича і за нею пігнали. Все складалось після його бажань; коби лиш перебути пять днів. Майк того дня був так вдоволений, що аж підсвистав з радощів.

Але по сміху плач, — каже приповідка, і так з ним склалося. Коні їли лиш мох, зісохлу траву, та так поморились, що ледви ногами волокли. Оден захромав. З него переложив сакву з 30 фунтами золота на другого, а каліку лишив вовкам, що знов наспіли. Зготовив їм вдруге пир, що правда скупий та ликоватий.

Шестого дня не годен був назбирати трави, рад не рад пустив коні пастись, але необхідно було зі стрільбою в руці вартувати перед вовками. Ще й тепер і на гадку йому не приходило, що його життє поважно загрожене. Бував ще в більших бідах, а все виходив цiло; — відваги йому навіть ворог не міг відмовити. Щоб як найліпше заховати набої, від котрих зависло його життє, лишив два в крісі, а лишні 6 завинув в полотно, та заховав в сакву прикріплену до сідла.

Се був перший промах.

Другий зробив слідуючого дня. Не мав мяса, а тут на полянці вздрів здорового лося. Тічні не було чути, тому лишив коні на припоні, а сам став підходити до полохливого звіря. Та ще тихше, ще обережнійше підсувались вовки — було їх тепер 14 — до коний. Прилягли до самої землі, повзли на черевах, з отвертими пащами і висолопленими язиками підкрадались до добичі. Лист не шелеснув, гилячка не хруснула. Скрадалися проти вітру і тому лови вдалися. З трох сторін вхопили зубами близше стоячого вючого коня, повалили вмить на землю і розшматували живе ще звіря. Другий кінь зірвався з припони і стрілою помчав в сторону Роджерової оселі. Зі собою поніс цінних 6 набоїв, що були в саквах при сідлі.

Якби був жив Лесь, то така халепа не булаб скоїлась.

Кожда провина мститься на землі.

Трапер наблизився до лося на 250 кроків, дальше годі підходити, бо між ним а дичиною була лука, вкрита білим снігом. Він прицілився, стрілив, та віддаль перецінив, тому хибив, а сполошений звір пересадив одним махом найблисші корчі і зник в пралісі. Стрілець закляв і звернув до коний. Як дійшов на 50 кроків, замітив, що сталося. Лють і розпука огорнула його, а кленучи на весь світ, допустився третого прогріху і не могучи запанувати над собою вистрілив в хижаків. Оден вовк простягнувся, прочі роскочились, опісля оглядались, чи не можна би їм вернутись на смачний бенкет.

Але послідний набій вистрілений!

Зі стрільбою в руці зближався до нещасного місця. Кров, тенеса і куснї дерги перемісили хижаки зі снігом, також роздерли одну сакву зі золотом, а жовті бляшки і зеренця валялись по земли. Не застановляючись зачав їх збирати, а доперва як скінчив, почав надумуватись, що йому тепер робити. Ще не здавав собі справи з грози положення, бо був пересвідчений, що коня настигне. Шпарко пустився його слідами, брив снігом до заходу сонця, но крім узди, яку видно кінь розірвав, наздоптавши повід не знайшов нічого. Дальше йти в ту сторону булоб божевіллєм, вернув на нещасне місце назад, бо хотів забрати свій скарб, дергу, топір, та инші річи. Тимчасом вовки обгризли коня, не дарували і свому мертвому товаришеви, та хижим оком гляділи на Американця. Булоб самогубством йти між розвірених вовків.

Самітний і безборонний розіклав під сосною ватру, з чатиння зробив леговиско, а назносивши що мога гиляк на паливо, положився при огні. Та не спалось йому, бо вовки обступили в віддали 50 кроків огниско, позадирали голови до гори і виводили цілісеньку ніч свою пекольну музику. Гроза положення станула йому перед очима.

По сході сонця відступили четвероногі товариші від Майка, так, що без

небезпеки міг позбирати золото. Завинув старанно в дергу й заховав в недалекій скалубині, прикинув каменем, а щоб се місце зробити значним, бо хотів вернути і золото забрати, поробив заруби на найблизших деревах. Кріс не міг вже придатись, то його кинув, взяв топір, коц та деякі дрібнійші, а легкі річи і пустився на полудне. О який 50 миль були склади Годсонської компанії, пішки повинен до них за 4 дні добристи. Мав в кишенях трохи соли, а з тонкого мосяжного дроту гадав робити сильця на заяці, яких там велика сила.

Цілий осьмий день йшов, бродячи в снігу. Вже коло 3-ої з полудня поробив приготовання до нічлігу, а також наставив кілька силець на зайці. Слідів було досить, тож повинен зловити хоть одного, бо наш піхотинець не мав через цілий день нічого в губі. Ледви ліг спочивати надтягнула тічня. Хижаки підходили щораз близще, а сверкаючи очима, показували охоту кинутись на самітну людину. Лиш огонь був їм на заваді.

Безсонність докучала Майкови. В ночи не мож було зажмурити ока, бо вовки підходили і головнями треба було сміливійших відганяти. В день треба зі всіх сил йти наперед. Голод і студінь також добре доскулювали. Грів він закостенілі руку над гранею, скинув чоботи і нагрівав ноги, підбадьорував себе на всякі способи, та надія не хотіла загостити до його лукавого серця. Безсонність, холод і голод доводили його до божевілля.

Нерадо і отягаючись розбіглись вовки девятого дня. Вони оглядались і неначе оден другого питав: чи довго ще витримає сей чоловік? Майк пішов поглянути, чи не злапався заяць в сильце? Лиш одного застав, з иншими справились вовки по свому. Стягнув скіру з довговуха, мясо пригрів над гранею і захланно їв, не зважав, що мясо ледви розпарилось.

Так перебув девятий день. Ще 25 миль і дійде до людських осель.

Десятого дня небо затягнулося хмарами, від півночи потягнув вітер і приніс сніговицю. Від доби не мав нічо в устах, але йшов дальше. Згубив топір і коц, але брив снігом спотикаючись з безсилля. Вовки слідкували за ним, хоть в день не наближались дуже. Они для Майка не були вже страшні. Голод, втома і безсонність викликали перед його очима привиди, так що не тямив гаразд, де він і що з ним дієтьcя. Привиджувалось йому, що він в гурті товаришів при склянці. Они співали, то і його скортіло підтягати пісеньку. Нараз зашпортнувсь, впав і замовк. Сього тільки й вичікували вовки.

Північний вітер несе білі пластинки снігу, сипле і сипле ними на землю, вкриває ними і ліс і пущу і... останки недавно ще живої людини.

Пуща знає богато всячини, та мовчить.

Як. Мк.

Едмонтон, Алта., 14. жовтня 1926.

На фармі І. Пальцата в місцевости Восток, в провінції Альберті. Дім, будинки, стирта соломи. Довкола праліс. Знимка в день св. Миколая, 1920.

Як провадити Рідну Школу в Канаді

Українці в Канаді і Сполучених Державах Америки стараються уладити і провадити свою українську Рідну Школу при церквах, Народних Домах та Читальнях.

Бажаю подати дещо з мого досвіду про науку в Рідній Школі, щоби в сей спосіб призбиралися добрі ради й витворився як найкращий спосіб ведення науки української мови на еміґрації в неукраїнських землях.

1. ЗАПИС І ВСТУПНИЙ ІСПИТ

При записі питаю дитину, чи вже ходила до української Рндної Школи, чи вчилась лише дома. Коли дитина ще не ходила до Рідної Школи і не уміє ні читати ні писати, то приділюю її на І. степень. Колиж дитина каже, що вже ходила до української школи й уміє читати й писати, тоді питаю, де ходила, як довго ходила, в котрій клясі була, потім даю її читати уступ з книжки, відтак кажу писати кілька речень за диктатом, підписати своє імя і назвище і після сего видаю осуд, до котрого степення буде належати у моїй школі.

В сей спосіб поступаю при записі з кождою дитиною. Лучалося мені й так, що робив я вступний іспит з більше дітьми нараз.

2. ПОДІЛ НА ВІДДІЛИ

У своїй школі ділю школярів на 4 степені: І. II. III. і IV. степень.

Перший степень: Наука читання й писання.

Другий степень: Поправне читаннє і писаннє.

Третий степень: Поправне читаннє, оповіданнє, поправне писаннє, письменне оповіданнє вивченого уступу й граматика.

Четвертий степень: Читаннє, самостійне оповіданнє, самостійні вироби письменні, граматика, історія, ґеоґрафія.

3. ПІДРУЧНИКИ Й ШКІЛЬНІ ПРИБОРИ

На І. степени уживаю:

"Перше читанка" (буквар) Миколи Матвійчука, видана у Львові 1922 р., накладом видавництва шкільних книжок, з друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка, 96 сторін, 82 образки, ціна 50 центів.

Зошит і олівець. Пера не уживаю.

На II. степени уживаю:

"Друга читанка" Миколи Матвійчука, з образками Олени Кульчицької, видана у Львові 1923 р., накладом автора, з друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка, 126 сторін, 67 образків, ціна 50 центів.

Зошит і олівець.

На III. степени уживаю:

"Читанка для третої кляси" А. Крушельницького з малюнками Юрка Вовка і Олени Кульчицької, 198 сторін, накладом видавництва "Чайка" у Відни. Зошит і олівець.

На IV. степени уживаю:

“Четверта читанка” А. Крушельницького 342 сторін, з малюнками Юрка Вовка і О. Кульчицької, накладом видавництва “Чайка” у Відни; Історія України Івана Крипякевича 85 сторін, 58 образків, 2 мапи, ціна 40 центів; — “Граматичні вправи” Омеляна Поповича. Зошит і перо.

До науки співу не уживаю жадного підручника. Вибираю найкращі пісні зі співанників: Навроцького, Гайворонського, Стеценка, Ярославенка, Тележинського, “Червоної калини” і ин. Купую 15 нотних зошитів, кожду пісню переписую 15 разів, даю оден зошит для трох дітий і так всі співають зі зошитів.

Роблю се тому, щоби дібрати пісні, які дітям найбільше подобаються. До концертів треба все нових пісень.

Тому, що в Канаді є кілька ріжних видань читанок для народних шкіл і діти моглиб приносити зі собою ріжні читанки до школи, що спричинялоб великий нелад в науці, спроваджую за власні гроші всі потрібні читанки зі Старого Краю, а відтак діти купують їх у школі зараз таки при записі.

4. РОЗКЛАД ГОДИН

Діти учащають до анґлійських публичних шкіл від 9-ої до 12-ої години перед полуднем і від під 1-ої до 4-ої пополудни, а до Рідної Школи ходять вечерами від 5-ої до 7-ої години. І-ий і ІІ-ий степень приходить в непаристі дні, а ІІІ-ий і IV-ий степень в паристі дні і так на переміну, а в суботу від 10-ої до 12-ої години перед полуднем приходить також І-ий і ІІ-ий степень і всі 4 степені вчаться разом співу, руханки, забав і гор, хлопці і дівчата.

В часі вакацій, то є липень-серпень, коли діти вільні від науки в публичних школах, тоді наука в українській школі ведеться від 9-ої до 12-ої години перед полуднем і від 1-ої до 4-ої години по полудни. І. і ІІ. степень перед пол., ІІІ. і IV. степень по полудни.

Межи 2-ою а 3-ою годиною науки даю дітям 20 хвиль перерви, йду з ними на город і переводжу забави і гри.

5. ПЕРЕВЕДЕННЄ ДВОХ ГОДИН НА І. і ІІ. СТЕПЕНИ

Перша година

В літі діти збираються перед школою. В зимі ідуть відразу до середини і тоді я мушу приходити пів години скорше.

Діти уміщені в клясі так, що І-ший степень сидить по лівій, а ІІ. степень по правій стороні, хлопці і дівчата.

Дзвінком даю знак до уваги.

“Встаньте до молитви!” .... Всі моляться разом в голос, але я проводжу молитву.

По молитві другий степень відписує даний уступ з книжки, а з першим степенем займаюсь наукою читання при таблиці. Пишу голосівки, лучу зі знаними вже шелестівками в склади, відтак в слова, діти оглядають рух рукп при писанню і відчитують поодиноко, хором, знов поодиноко, знов хором, — так через 20 хвиль. Відтак кажу сідати у лавки і відписувати з таблиці на зошити. Поправляю як повинні сидіти і як писати.

Перший степень переписує те, що ми читали на таблиці через 20 хвиль, а я займаюся другим степенем.

Тимчасом другий степень скінчив писаннє і зложив зошити на стіл до переглянення.

“Отворіть книжки на стороні 7ій, уступ “До рідної школи”.... Читати буде.... Савчук!” Діти читають по черзі відступами, я слухаю чи плавно, звертаю увагу на наголос і переглядаю те, що писали попередно на тихій науці. Перечитаний уступ обговорюю з дітьми, провірюю, чи зрозуміли.

30 хвиль треває читаннє і оповіданнє з ІІ-гим степенем.

За той час І-ший степень скінчив переписувати з таблиці.

Кажу обом степеням всі річи зло-

жити. "Встаньте, заспіваємо собі пісоньку"! Вибираю одну з пісень, яку всі співають. Опісля діти встають і співають. Відтак приходить пять-хвилева перерва уклясі. Хто хоче напитися води або вийти, се йому вільно.

Друга година

Дзвінком даю знак до уваги.

"Перший степень, отворіть книжки на стороні 10-ій, там де є хата.

Другий степень, приготовить зошити і олівця до писання!"

Ходжу по клясі, прислухуюся читанню і справляю ошибки в читанню I-го степеня, а рівночасно диктую II-му степеневи слова або короткі речення.

Так минає 30 хвиль другої години науки. Задаю на слідуючий день, що діти I. і II. степення мають учитися дома, відтак кажу річи зложити до торб.

"Встаньте, заспіваємо пісню про пильного школярика!"

Часть хлопців з Рідної Школи при церкві св. Володимира і св. Ольги. Ся школа розпочала науку в році 1920 в осібнім будинку при улиці Стеллі. Від року 1920 до 1925 провадив науку учитель Михайло Кумка

Всі співають:

І, і, і, співаю собі,
А як вийду на дорогу
Скажу людям: Слава Богу!
І, і, і, співаю собі.

И, и, и, маю книжечки,
З них розуму набираю,
Букви до слова складаю,
И, и, и, маю книжечки.

О, о, о, кругленьке письмо,
А рядочки, як шнурочки,
Букви чорні ластівочки,
О, о, о, кругленьке письмо.

Е, е, е, виспівую все,
Мамі, татови читаю,
Нехай бачуть, що я знаю,
Е, е, е, виспівує все.

У, у, у, до школи іду,
Чоботи все витираю,
І підлоги не валяю,
У, у, у, до школи іду.

Ся пісня вяжеться з наукою самозвуків і причиняється до утревалення їх у діточій памяти.

Маю ще 15 хвиль часу; тепер говорю дітям оповіданнє. Розказую їм "як Ромко бився за Україну". В клясі ти-

шина. Всі слухають цікаво. По скінченню оповідання діти плещуть, бо 14 літний Ромко з крісом в руках потрафив взяти в полон пятьох ворогів.

Для І. і ІІ. степеня призначую послідних 15 хвиль на оповіданнє і байки з кождої другої лекції.

По молитві уставляються парами й виходять парами зі школи.

6. ПЕРЕВЕДЕННЄ ДВОХ ГОДИН З ІІІ. IV. СТЕПЕНЕМ

Перша година

Скликаю дітий дзвінком до кляси. Всі входять парами, роздягаються і сідають у лавки.

Дзвінком даю знак уваги. "Встаньте до молитви! Молитись буде Думанський". Думанський молиться в голос а ціла кляса за ним по тихо.

По молитві кажу:

Третий степень —отворіть книжки, сторона 4-та уступ 2-гий "Родина".

Четвертий степень: приготовіть зошити і олівці до писання

ІІІ-тий степень читає по черзі відступами.

IV-тий степень пише за моїм диктатом. Диктую якубудь коротку казочку чи оповіданнє зі "Світа Дитини", або з часописи, ходжу по клясі, справляю ошибки в читанню й рівночасно диктую.

Церков св. Володимира і св. Ольги, вибудована в році 1899; відновлена в році 1926.

Се роблю через перших 30 хвиль.

Потім кажу:

"ІІІ-тий степень, вийміть зошити і олівці, будете відписувати устуи "Родина" перших 14 рядків.

IV-тий степень: зошити зложіть..... Отворіть книжки, сторона 8-ма, уступ 2-гий "Чародійна скрипка". Читає.... Костюк!"

ІІІ-тий степень пише, а я займаюся тепер IV-тим степенем і справляю диктат.

Се треває через других 30 хвиль.

По тім слідує 5-хвилева перерва.

Друга година

Дзвінок.... Всі заняли місця...

ІІІ-тий степень говорить стишок: "Рідна мова". IV-тий степень пише листа за моїм диктатом до видавництва "Молода Україна" у Львові за книжками до бібліотеки Рідної Школи. Се треває перших 30 хвиль другої години науки.

Тепер ІІІ-тий і IV-тий степень разом учу граматику:

Реченнє просте. Підмет і присудок.

Пишу кілька простих речень на таблиці, пояснюю, котре слово підмет, а котре присудок, відтак кажу дітям, щоб надумалися і сказали кілька речень, назвали підмет і присудок.

Коли я переконався, що діти лекцію зрозуміли, даю на домову задачу написати 12 простих речень і підчеркнути підмет одною, а присудок двома чертками.

По сім кажу річи зложити.

Відтак співаю з дітьми одну або дві пісні.

По співі питаю: "Хто молився перед наукою?" — Думанський: "я"!

"Тепер молиться твій сусід на право" По молитві діти виходять парами зі салі.

7. МЕТОДА НАУКИ ЧИТАННЯ Й ПИСАННЯ

Читаннє полягає на пізнаванню значків, які представляють звуки.

Школяр має навчитися розпізнавати і назвати 33 рисунків на звуки. Се є читаннє.

Школяр вчиться рисувати образці, які представляють звуки.

Се є писаннє.

Рівночасно коли школяр вчиться рисувати ті образці, лекше вбиває їх собі в память. Рисованнє образців, які представляють звуки, є писаннєм.

Дітвора Рідної Школи Інститута Просвіти ім. Т. Шевченка на Брукленді, передмістю Вінніпеґу при Вілліямській вулиці ч. 1960. Коло дітий учитель Іван Боданський.

Писаннє улекшує науку читання, длятого обі науки треба провадити поруч себе, а поступ учеників буде скорший і сильнійший.

Обговорю тут науку лише двох самозвуків і одного співзвука.

8. ЛЄКЦІЯ ДО БУКВИ "О"

Пізнаннє букви "о" переводжу так:

Беру друковану букву на картоновім папері, показую її дітям, описую вигляд, а в кінці кажу: Сей знак, що ви, діти, тепер пізнали, читається "о". Скажіть діти голосно о-о-о.

Діти вимовляють звук "о".

Показую тепер, як сю букву пишеться. Кажу дітям уважати й дивитися на рух руки при писанню букви "о". Пишу букву "о" на таблиці кілька разів, потім кажу писати дітям "о" у своїх зшитках. Підчас писання ходжу поміж дітей, учу їх сидіти, правильно тримати олівець і зшиток.

8. ЧИТАННЄ НА КНИЖЦІ І ПОЯСНЕННЄ ОБРАЗКА

Діти отвирають книжку, оглядають і порівнують "о" в книжці з тим, що собі написали. Дальше звертають увагу на образок. Образок при букві "о" зображує ґрупу дітей.

Діти були над річкою і приглядали ся рибам у воді. Кидали на воду хліб,

а рибки з води випливали і той хліб їли.

На образку в книжці є зображений той мент, як рибки випливають з води, а діти показують на них, кличуть радісно: о-о-о риби!

Сей момент, представлений на образку, має на ціли викликати вражіннє голосу "о" та в той спосіб облекшити дітям науку значка на сей звук.

По тім поясненню образка звертаюся до дітей і кажу: Подивіться на образок і скажіть, який голос діти вимовляють?

....о....о....о.... риби!

Добре собі се запамятайте! А як за будете назву того знака, то погляньте в книжку на образок, а образок вам пригадає, що сей знак читається так, як діти кличуть, коли побачать риби: о....о..о!

ПРИМІТКА: — При кождій лекції вишукую з дітьми легкі слова до вимови, в яких приходять звуки, що на даній лекції діти пізнають. При букві "о" вчу дітий вимовляти такі слова: Оля, Олена, око і т. д.

9. ЛЄКЦІЯ ДО БУКВИ "і"

Сю лекцію навязую до попередної. І так: показую дітям друковану букву "о" та "і" і запитую їх: Прочитайте, діти, перший знак! Прочитайте другий!

Декотрі діти, що знають з дому читати знак "і", скажуть і-і-і. Инші скажуть, що не знають того значка. Тоді пояснюю, що новий знак читається і-і-і.

Показую на переміну букву "і", то "о" і кажу дітям ті значки відчитувати.

Відтак кладу на столі букви "і" і "о", кажу одному з дітей йти до стола і взяти букву "о" то знов "і" і приложити до таблиці. Коли дитині вдалося відгадати, то похвалю її за се і кажу сісти.

Потім кличу другу дитину, кажу взяти букву "і" відтак "о" і положити на стіл.

Се повторяю з кількома дітьми, аж доки діти не наберуть достаточної вправи в розпізнаванню сих букв. При писанню знака "і" акцентую сильно подібні форми. Рисую друкований знак "і", а побіч нього писаний без підпори в той спосіб, щоби подібність букви була увидатнена. Відтак пишу букву "і".

Вправи в писанню

По сім кажу писати за диктатом букви на переміну раз "о", раз "і" і завдаю дітям, щоб написали в дома на пр. три лінійки "о" а три "і".

Читаннє з книжки

Кажу дітям відчинити книжки там, де є малюнки Івася і Орисі і читати "і" та "о". Діти читають, показують, котрі букви є друковані, а котрі писані.

Котра дитина не читає добре, тую наводжу і поправляю. Потім звертаю увагу на образки і пояснюю, що хлопчик на образку називається Івась, а дівчинка називається Орися. На основі тих пояснень діти відчитують зміст образця: "Івась і Орися". Слова до вимови:

Івась, Ірина, Ісус.

В сей спосіб переводжу всі поодинокі самозвуки читання і писання.

10. ЛЄКЦІЯ ДО СПІВЗВУКА "м"

Кажу дітям поглянути в книжку на образок, під котрим підписано "мама" і питаю: Що нарисовано на образку? Діти відповідають, що на образку нарисована дитина і її мама. Дальші питання ставляю так, щоби діти відповіли, що мама вчить малу дитину ходити, та що вона любить свою дитину. Кажу дітям, що не тільки кожда мама любить свою дитину, але також діти люблять свою маму. Для кождої дитини її мама є люба, дорога і гарна. — Тут наводжу таке оповіданнє:

"Ішла жінка до міста на ярмарок і взяла зі собою свою малу донечку.

Дівчинка йшла за мамою, задивилася на людей і загубила в гурті свою маму. Стала, тай плаче... Питаються люде дівчинки, чого вона так плаче і довідуються, що дівчинка загубила свою маму.

Врешті кажуть:

— Скажи нам дитинко, яка твої мама?

— Моя мама, — каже дитина, — така найкраща.

По такій вступній розмові заповідаю дітям, що навчу їх нині читати й писати слово “мама”.

Кажу дітям слово “мама” вимовляти, розложити його на частини (ма— ма), а кожду частину на звуки в той спосіб: Вимовте діти, поволі слово “ма-ма”, та вважайте на те, кілько разів отвираємо уста, вимовляючи те слово.

— Два рази. За першим разом вимовляємо “ма” і за другим також “ма”.

— Який звук чути найперше?

— ммм.

— Що чути відтак?

— ааа.

— Який голос є вже вам знаний?

— ааа

— А котрий ще незнаний?

Тут показую дітям букви на тектурових карточках.

— А ось тут маємо знак на звук ммм. Показую дітям ммм.

Тепер наступають вправи в складанню і відчитуванню слів: — мама, мамо, малі і ріжних складанок, які переваджу з дітьми в сей спосіб: — До “м” докладаємо “а” і читаємо — ма. Відкидуємо від “м“ а“а”, а присуваємо “о” і читаємо “мо”, відкидуємо “о“ а присуваємо “е“ і читаємо ”ме”. Дальше замість “е“ присуваємо “і” і будемо мати “мі”.

З того повстають ось такі складанки (комбінації):

ма — ме — мо — мі
мама, мамо, мамі,
о мама, мамо, мамі

Для вправи в читанню даю дітям ще такі комбінації текстів:

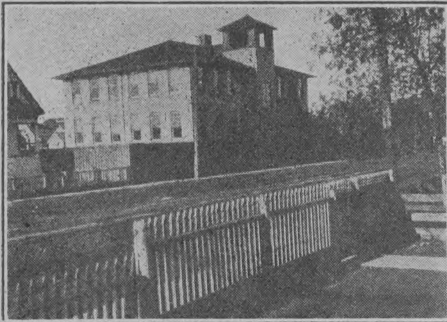

Школа ім. св. Миколая у Вінніпеґу на розі улиць Флори і Мекензіого

Школа ім. св. Миколая є під зарядом українських Сестер Непорочного Зачаття. Ся народна школа обнимає 10 “ґрейдів, се є 10 кляс від І. до Х-ої. Рівнається виділовій міській школі в Европі. Попри предмети в анґлійській мові українська мова є обовязковим шкільним предметом. Діти вчаться 9—12 і від 1.30 до 4-тої. Субота свобідна. Ходить около 150 дітий. Учать кваліфіковані сили а іменно Сестри Тереса, Ріта, Олександра, Апальонія, Клявдія. Сестра Йосифа кермує школою як настоятелька. Діти платять за науку 1 доляр місячно. Крім того збирають Сестри датки, щоби удержати школу. Під проводом Сестер дають діти прегарні концерти і представлення. Шкільні прибори і удержаннє будинку покривають Сестри з оплат і датків. З початку вчили в підцерковній салі. Наука зачалася в році 1905. Наука в тім мурованім будинку почалася в році 1920. Будинок збудований перед приїздом нашого Владики архіепископом Аделярдом Лянджевином, щоби Сестри вчили дітей релігії й української мови. Іспити відбуваються так само як інших міських шкіл під провірою міністерства шкіл провінції Манітоби. Се є приватна школа з правом прилюдности.

мама мамо мамі
ама амо амі
ма мо мі
а о і

Писаннє

По читанню наступають вправи в писанню. Показую дітям на таблиці, як писати знак "м" та слово "мамо", мамо, мамі. З початку пишу "м" в більших розмірах, а відтак у менших між лінійками. Потім пишуть діти знак "м" та згадані вище слова у своїх зошитах.

Вправи для поступу в науці.

1) Читаннє і писаннє знаних текстів з книжки, з таблиці і за диктатом.

2) Складаннє з ручної азбуки пізнаних слів і текстів та ріжних комбінацій.

3) Вправи в відчитуванню тих текстів.

В сей спосіб перевожу всі поодинокі співзвуки читання і писання.

Коли ученики навчаться пізнавати поодинокі образці букв і навчаться лучити їх із собою при розпізнаванню а також при рисованню — се значить, що уміють читати, а також уміють писати.

Українська греко-католицька церков і Дім Просвіти в місті Саскатуні при Евеню М., провінції Саскачеван. В Домі Просвіти провадить Рідну Школу учитель Осип Прийма.

11. ЯК ВЧИТИ ЧИТАТИ І ПИСАТИ ТИХ, КОТРІ ВЖЕ УМІЮТЬ

Головна ціль читання лежить в тім, щоб на цікавому матеріялі розвинути швидке і виразне читаннє. Певність в читанню у дітий розвиваєтся тоді, коли діти: 1. богато читають; 2. голосно читають; 3. коли читане як слід розуміють і ним захоплюються.

Діти не люблять сухих наукових розвідок і уступів, натомість залюбки читають пісні, казки та оповідання, в яких приходить жива діяльність.

Вироблюваннє скорого, гарного та розумового читання відбуваєтся на шкільних читанках, а доповнюєтся короткими образковими книжочками і діточим часописом, який повинен бути в кождій школі і в кождім домі, де є діти.

Дітям раджу все і кажу, щоби дома читали голосно і приготовлялися в сей спосіб до школи.

12. ЯК ПІДГОТОВИТИ ДІТИЙ ДО СКОРОГО І РОЗУМНОГО ЧИТАННЯ

Перед читаннєм треба пояснити дітям зміст уступа і його головну думку, а також незрозумілі слова. Що саме треба дітям при читанню пояснити, се залежить від учителя, котрий знає світогляд своїх дітий. Одно тут треба запримітити: поясняти дітям треба лише те, чого вони не розуміють.

Надмірне пояснюваннє уступів нудить. Наведу короткий плян лекції при читанню, котра складається з трох частей: 1. Приготованнє. 2. Виклад. 3. Поясненнє провідної думки:

1) Приготованнє: Є то вступ, в якім учитель навязує зміст оповідання чи уступа, призначеного до читання, до попередної лекції, до якоїсь знаної події з життя, або в кінці зазначує тільки зміст уступа загально, щоби діти підчас читання лекше орієнтувалися.

2) Виклад: а) Учитель відчитує уступ, б) той сам уступ відчитують діти або в цілости, в) учитель обговорює з дітьми зміст уступа на питання.

3) Поясненнє провідної думки: Учитель пояснює провідну думку, яку з читання можна виснувати і до життя примінити. Возьмім уступ:

"Пригода киці".

Перед читаннєм сеї казки відзиваюся до дітей менш-більше в той спосіб:

"Будемо нині читати казочку про пригоду малої киці.

Стара кітка наказувала киці, щоб вона пішла до керниці по воду. При тім остерігала дитину, щоби уважала і не впала у воду. Киця пішла по воду, але забула на пересторогу матери й впала до керниці. Счигнився крик, вибігли коти на двір, витягнули кицю з води і положили її на сухе місце.

Стара кітка полишила кицю

Рідна Школа українських Сестер в Айтуні, Саскачеван.

на дворі а сама пішла по прут, щоби кицю за неувагу покарати. Киця то спостерегла, дала драпака і втекла, але вже завсігди слухала своєї мами і вважала на її перестороргн.

Наука:— Діти повинні слухати своїх родичів і зважати на їх перестороги.

При тім пояснюю дітям, що се є оповіданнє про котів, але воно відноситься до дітей і їх родичів. Коти між собою не говорять і не посилають дітей по воду. Така казочка написана дітям в науку, щоби вони слухали тата і маму і уважали на їх перестороги.

По сім відчитую уступ в цілости.

Те саме відчитують діти відступами. Діти пояснюють провідну думку казки і моральну науку. Кінчиться лекція оповіданнєм казки, диктатом або відписом з книжки.

На письменну задачу можуть діти написати реченнє, яке становить суть повищої казки:

"Діти повинні слухати родичів і зважати на їх перестороги. Молодші повинні слухати старших".

13. ПИСЬМЕННІ ВПРАВИ

Про початкову науку писання на першім степени я вже розказав повисше.

Письменні вправи на II. III. і IV. степени полягають на відписуванню з книжки на писанню за диктатом, на

короткім представленню змісту уступа, на питання, на описах, на описуванню подій, які пережили або вичитали з книжок.

14. ДЕКЛЯМАЦІЯ

Перед завданнєм стишка до науки на память, відчитую його поправно, поясняю зміст і незрозумілі слова й поясняю спосіб виголошення. При деклямації викликую учеників поодиноко перед клясу і кажу деклямувати голосно і виразно. Віршів не задаю більше як оден на місяць, тому, що діти мають богато задач з анґлійської школи, а коли дитині зійдеться на оден день кілька задач, то не стає часу на науку.

15. СПІВ

Спів в рідній мові веду в сей спосіб: Кожду нову пісню пишу на нотних зошитах, даю один зошит на троє дітий, всі сідають наоколо пяна, я граю а діти співають.

Співаннє із зошитів має ще й ту добру сторону, що діти при співі вправляються рівночасно в читанню.

Поодинокі голоси вчу окремо, а іменно: в понеділок лишаю на пів години по науці перший сопран, вівторок другий сопран, а в середу альт і так на переміну — а в суботу приходять всі три голоси і співають разом.

Перед церквою в Мічем, провінція Саскачеван. Часть дітий, що приступали до св. Причастія. О. М. Оленьчук по середині, при дверах матері дітий.

Місточко Мічем числить 225 душ. На фармах 2.100 душ, переважно Українці.

16. БІБЛІОТЕКА

Бібліотека Рідної Школи при церкві Володимира і Ольги, де я учив 5 літ, обнимає 150 томів вартости 125 долярів. Зібрав я ті книжки ріжними способами. В осени 1924 р. виготовив я відозву до українського громадянства в Канаді і Злучених Державах і подав до часописей, щоби, кождий, хто лише має у себе діточі книжочки, котрі лежать без ужитку, прислав ті книжки на адресу Рідної Школи у Вінніпеґу. Рівночасно вислав я замовленнє до видавництва "Молода Украр їна" і "Світ Дитини" у Львові, звідки одержав по 2 примірники всіх книжочок, які се видавництво видало (се видавництво видало до тепер около 70 ріжних книжочок для дітей і молоді прегарно ілюстрованих) а також одержав дещо книжок від українських товариств і книгарів у Вінніпеґу.

В бібліотеці лежать слідуючі журнали: Річники "Молода Україна" й "Світ Дитини", оба журнали виходять раз на місяць у Львові під редакцією Михайла Тараньки. "Наш Приятель" — виходить раз на місяць у Львові, видає Марійське товариство молоді. "Дзвінок", що виходить у Львові перед війною.

Книжки позичаю дітям раз у тиждень і то тільки для III-го і IV-го степення, бо ті вже можуть добре читати

і шанують книжку.

Діти, котрі позичають книжки з бібліотеки, читають о много краще, чим ті, котрі з бібліотеки не користають.

Бібліотека Рідної Школи є наукою доповняючою і найважнійшим чинником в переводженню дітей від шкільної читанки до самостійного позашкільного читання й думання. Найважнійшою цілію Рідної Школи є учити дитину поправно читати і писати, дати її вказівки до дальшого самообразовання в українській мові.

17. ПРИЛЮДНИЙ ІСПИТ

Прилюдний іспит уладив я лише оден раз в червни 1923 року в Інституті Просвіта. Іспит переводив о. Петро Олексів в присутности родичів. В нагороду пильности одержали діти книжочки.

Більше прилюдних іспитів не робив, бо публика таких іспитів не доцінює і заховується так, що треба би поставити в салі 5-ох атлєтів, щоби кричали "тихо"! а других 5, щоби викидали тих, що не хотять сидіти тихо.

В инших школах, пр. в Форт Віллі́ямі, Вест Форт Вілліямі, і Едмонтоні, переводжено такі іспити з дуже добрим успіхом в присутности проф. Івана Боберського або дра Осипа Назарука.

Прилюдний іспит є шкільним святом з промовами, а таке свято підносить вартість Рідної Школи і побільшає число її прихильників.

Клясифікацію не списую, лише з початку року все наново роблю вступні іспити, ділю учеників після їх справности, головно в читанню і писанню.

Свідоцтв не видавав я, бо не міг роздобути грошей на видання друків, але в кождів разі свідоцтво є дуже гарною памяткою, яка вяже школяра і його родичів з Рідною Школою і аґітує дальше за орґанізованнєм Рідної Школи.

18. ПРИЛЮДНІ ВИСТУПИ

В часі від 1-го марта 1921 року до 31-го серпня 1925 року уладив я з дітьми Рідної Школи при Церкві св. Володимира й Ольги 36 дитячих "Вечерів". Два "Вечері" відбулися в шкільній салі при улиці Стелла, а 34 в Інституті Просвіта.

В програму вечерів увійшли:

а) Сценічні картини:

1) "Червона Шапочка" — Я. Вільшенка.

2) "Вона" — А. Животка.

3) "Печери" — В. Софронова.

4) "Сирота" — Ю. Шкрумеляка.

5) "Брат і сестричка" — Сави Яремової.

6) "Микольців подарунок" — Миколи Єремієва.

7) "Хлопці й жаби" — Льва Лотоцького.

8) "Дорослі" — автор незнаний.

9) "Серед Ангелів" — Романа Завадовича.

10) "Лицар Лесь" — Романа Завадовича.

11) "В чужім пірю" — Марійка Підгірянка.

12) "Ріпка" — Аркадія Животка.

13) "Русалка-Жаба" — В. К. Старого.

14) "У вечір св. Миколая" — о. П. Ш.

15) "Сон Івасика" — Левка Лепкого.

б) Дві промові дітий.

в) Шість наукових викладів:

1) "Мир і війна у мурашок" — М. Кумка.

2) "Конець світа" — М. Кумка

3) "Як жити, щоби бути здоровим" М. Кумка.

4) "Як провадити збори" — М. Кумка.

5) "Історія українського народу" Іван Боберський.

6) "Українське військо" — Іван Боберський.

Оба послідні виклади були виголо-

нені виключно для шкільної молоді, пояснені світляними образками.

г) 198 пісень зі співанників: Стеценка, Воробкевича, Гайворонського, Суховерської, Ярославенка і ин.

ґ) 146 Патріотичних деклямацій, вибраних з річників "Молодої України", "Світа Дитини" "Цвітки", "Нашого Приятеля", "Дзвінка", "Віночка", "Пчілки" і ин.

д) Танці: Народний козачок в 2 пари. Пластовий танець в 4 пари.

е) Музика: Скрипка, мандоліни, пяно і дуті інструменти.

є) Руханка: Вправи вільноруч, лентами, ручниками, хустинками, булавками, прапорцями, вінками, палицями і топірцями. Забави й гри.

ж) Три прогульки в ліс. Одна в 1922р., друга 1923 р., третя 1924 року. року.

На перших двох прогульках 60 учениць виконало вправи вільноруч і ручниками, на третій прогульці 80 учениць виконало вправи вінками при музиці під проводом проф. Е. Турули. На кождій прогульці було по 2.000 учасників.

Концерти й представлення Рідної Школи відбувалися в салі Інституту Просвіта, що містить 1,000 осіб.

Для ведення культурної роботи в рідній школі, не малу прислугу робить видавництво "Молода Україна"

Майська Ніч

Хоровід дівчат школи ім. св. Николая Сестер Н. З. у Вінніпеґу

Від лівої руки видця до правої, всі голови стоячих дівчат по черзі, так як вони слідують по собі на світлині, середні зубчаткою: Марія Войтишин, Марія Савка, Стефанія Маслянка, Ольга Тимцюрак, Марія Грабова, Юлія Галас, — цариця русалок Михайлина Гнидівна, — Емілія Гусь, Юстина Яцьків, Анастазія Барилюк, Марія Романів, Катерина Кізюк, Анна Підгірняк. — Клячать на переді: Марія Ґрошко, Марія Тимчук, Ольга Андрусишин, Анна Градельовська, Антонина Косован, Марія Драпак, Стефанія Шалам

і "Світ Дитини" у Львові. Майже всі сценічні картини, які Рідна Школа вистаґляла під моїм проводом, а також много декламацій і пісень, завдячую власне сему видавництву.

Тому обовязком кождої Рідної Школи в Канаді є передплачувати "Молоду Україну" і "Світ Дитини", які мають бути огнищем духової злуки усіх дітей цілого українського народа, деб він не находився.

Шкільні "Вечері", се один з найсильнійших середників, який привязує дітей і заохочує родичів посилати дітей до Рідної Школи. Щоб дітей тягнуло до Рідної Школи, треба їх учити і бавити, бавити і учити.

Учитель, котрий поводиться з дітьми брусовато, гордо, сердито, без усміху, не повинен вести дітей у Рідній Школі, бо він не тільки що не збере дітей, а ще й відстрашить від школи ті діти, котрі вже ходять до школи.

Сталося се у Вінніпеґу, що брусовато надутий учитель взявся вести Рідну школу де було около 70 дітий, а по кількох місяцях довів до того, що всі діти розійшлися, ну і він мусів врешті покинути сю роботу.

Діти хотять такого учителя, котрий веселить їх, бавить і учить.

Гості Рідної Школи

За цілий час ведення Рідної Школи було у мене трох визначних гостей.

Епископ Никита гостив 4 рази. Професор Іван Боберський 1 раз. Др. Йосиф Жук 1 раз.

19. УКЛАД ПРОГРАМИ НА ПООДИНОКИХ ВЕЧЕРАХ

I.

Програма концерту Рідної Школи ім. Володимира й Ольги у Вінніпеґу, дня 11-го січня 1925 року: 1. Лицар Лесь" — комічна сцена зі співами в 1. дії.
1. Лінивий котик — декл. Оля Думанська.
3. Трубкове сольо — Анастазія Костюк.
4. "Плач укр. сиріт над могилою" — декл. Е. Костюк.
5. Боксованнє братів Бобівських.
6. "Циган у цирулика" — декл. В. Сімбілерус.
8. "Ріпка" — діточа сцена в двох діях.
7. "Хлопець і ластівка" — сольо Броня Протасевич.
9. а) Бог предвічний, б) Нова радість стала, — хор.
10. "Хто кого лучше" — декл. Степан Довбуш.
11. а) "Тече вода ізза гаю", б) "Колискова пісня" — хор.
12. "Наївний" народна сміховинка, читав Ю. Крішко.
13. а) "Спочинок по праці", б) "Гася", — хор.
14. Вправи топірцями — хлопці.
15 Народний гимн "Ще не вмерла Україна".

II.

Програма концерту Рідної Школи ім. Володимира й Ольги 18-го січня 1925 року.
1. "Дорослі" — сценічний образок в 1. дії.
2. а) Нова радість стала, б) Пластова пісня — хор.
3. "Різдвяна повість" — декл. К. Сокіл.
4. "Хлопці при гнізді" розговір — М. Протасевич і Ю. Крішко.
5. "Український лан" — декл. Анна Безпалько.
6. Гра на мандолінах, Ґарболінська і Доскоч.
7. "Мати доню колисала" — хор.
8. Перетяганнє жердкою — хлопці.
9. "Кандидат" — монольоґ — С. Бобівський.
10. Вправи топірцем — хлопці.
11. Вправи віночками — дівчата.
12. "Ой я хлопець молоденький" — хор.
13. "Не пора".

Нема сумніву, що чоловік, який уміє більше мов, потрафить собі в світі дати скорше раду. Длятого вийде се

лише на користь українській молодіжи в Канаді, коли вона буде знати добре що найменше дві мови, українську і анґлійську в слові і письмі.

Хто знає більше мов, сей лекше сходиться з людьми, здобуває собі їх прихильність і має красшу нагоду і силу виступити в світі.

20. ЗАКІНЧЕННЄ

Я говорив до тепер про те, як вчити у Рідній Школі, а цілковито не говорив про те, як орґанізувати учеників, щоби ходили, родичів, щоби посилали і платили, і комітет шкільний, який має дбати і журитися про школярів, про родичів, про учителя, про салю, про книжки, — отже має бути господарем Рідної Школи.

Про се поговорю пізнійше.

М. Кумка

Вінніпеґ, Ман. 1. липня 1926.

НЕ БУДЬТЕ КВАСНІ

Протинок на фалшивому місці

На стацію прийшов Іван на голові, мав шапку на ногах, камаші на собі, довгий плащ в зубах, папіроску в очах, веселий вигляд.

**
*

Жіноча недоля

Муж: Чого плачеш? Прецінь я не виїзджаю на цілий вік, а тільки на оден місяць.

Жінка (крізь плач): Знаю я тебе! Говориш на місяць, а сам за два тижні вернеш!

**
*

Влучна відповідь

Дві дівчині сиділи на траві край дороги. Попри них переходив високий, старий дід із зовсім сивою головою.

— Зима йде — сказала одна дівчина.

— Вже й сніг на горі— додала друга.

— Ще до зими далеко — відповів старий — бо ще телята на траві.

**
*

Ясно

Катехит на науці реліґії:

— Котрий з 7-ох гріхів є найменше шкідливий для душі?

— Лінивство.

— Чому?

— Бо хто лінивий, не робить гріхів.

Образа

— Як зветься ваш пес?

— Кацап.

— За що-ж так тяжко ображаєте бідного пса?

**
*

Наші жінки

На неї стільки говорять, що я вже не можу повірити. Мені здається, що всьо то неправда.

— Як то неправда? Всьо правда. А що на неї говорять?

**
*

**
*

Чемний

Злодій у натовпі засунув руку в кишенню чоловіка.

Чоловік: Чим можу вам стати в пригоді?

Задушевні бажання

Муж сидить вечером на ліжку і роздумує:

Моя жінка важить сто пятьдесять фунтів... Що року їде на купілі і тратить пятнайцять; за десять літ буду мати спокій...

**
*

Питаннє

— Ах, мамунню, ось чоловік із чорним обличем! Чи се коминяр?

— Ні, моя донцю, се ніґер, він усюди такий чорний.

— Так? Звідкиж ти знаєш?

Лісовий Огонь

Лісовою стежкою йшло двоє дівчат. Вони ще від сходу сонця вибралися шукати за худобою, що вже тому тиждень пішла в ліси і не верталася до дому.

Всі з дому розійшлися по лісах шукати за худобою, обі сестри пішли в одну сторону, їх два старші браття в другу, а батько в трету, лише сама мати лишилася на господарстві.

Хотяй худобу чи коні все пускалося пасти з дзвінком, та коли вони відійшли кілька анґлійських миль від дому і як ще був вітер, то серед лісового шуму і тріскоту в широких просторах не помігби найсильнійший церковний дзвіп, а не то голос звичайного дзвінка.

Дівчата що хвиля ставали і наслухували голосу дзвінка. Чути було богато дзвінків худоби і коней, але голосу дзвінка своїх коров не могли нігде почути. Їх не мучив хід по нерівних стежка. Вони вміли ходити тими пустарами. На горби вибігали, мов серни. На верхах горбів зупилялися на хвильку і слухали, чи не почують свого дзвінка і дивилися кругом, чи не побачать своєї худоби. А коли нічого не побачили і не почули, бігли в долину.

На дворі повівав лагідний полудневий вітрець і легонько филював волосєм дівчат. Із землі виглядала зелена травичка, як острі цвяхи. На осикових деревах гойдалися довгі біло-червоні базьки, але листя не було ще ніде видно.

Весна наставала поволи. З ліса випливали голоси птахів. Протяжні, високі. Нисше і визше кружляли і скигліли величезні яструби, вилискували крилами в сонішнім світлі, то знов розпростерли свої крила, задержувалися нерухомо, неначе спиралися на воздусі.

То тут, то там перебігали дівчатам дорогу легкі кози, а часом десь таки з під самих ніг, зі сухого буряну вибігав вовк-кают і стрілою біг яких двіста кроків, а там сідав і оглядався на дівчат через пару хвилин та зникав потім в густім лісі.

Сонце звернулося з полудня, на дворі робилося парно. Десь далеко ставали з лісів дими і підносилися в гору понад круговид. Сонце дістало опону з сіравого серпанку і почервоніло.

Дівчата опинилися у зломі сухого ліса. Сухі пні сторчали, або лежали, повалені сюди і туди. Се були всякі загати, стіни і горби сухого дерева, пнів коріння, галуз. Суха лісова трава стелилася по лежачих пнях а дикий горох і повій видрапувалися на верхи звалищ і висіли засохлими клаптями.

Кілька разів здавалося дівчатам, що вони почули голос дзвінка своїх коров. Вони не боялися диму, що підносив дальше понад лісом, бо вони бачили його нераз. Одна за другою почали передиратися через лісовий злім. Галуззє тріщало, але звинні дівчата вже були на другій галузі, або на третій, заки перша заломилася і впала долів.

Але з заходу наступав пожар. Десь там занялися були сухі галузи, вітер повставав від горяча і огневі язики повзали щораз скорше лісом. Дівчата не стямилися, що вони зблизилися до огню а огонь сунувся лісом як дикий кіт. Дим засягнув ніздря дівчат і налітав до них чорнявими і сіравими смугами.

"Біжи за мною Софійко" — крикнула Катерина, старша сестра.

Клуби диму засягнули їх сильнійше. Дівчата бігли вже в страху перед очевидною небезпекою. Але Софійка задихувалася, піднесла ліву руку і сказала хрипливом голосом:

“Не піду дальше, не можу”.

Катерина завернула до неї, вхопила за руку і потягла за собою, коли Софійка держалася правою якогось пенька.

Дими стеляться шумливим лісом, вітер несе тріскіт горючих галуз. Огнева струя десь там поступає що раз блище і блище. Нема часу, нема часу, треба спішитися.

Катерина старша від своєї сестри, сильно збудована, уміла орудувати сокирою, подавала скоро снопи, двигала міхи. Вона вхопила сестру на руки і почала нести вперед, не думаючи, як довго буде могла її двигати, чи не буде мусіла її лишити, щоби ратувати себе. Лишити сестру? Ні — ніколи. Вона спішиться і двигає свій тягар. Тонка, ніжна Софійка обхопила обома руками її шию, голову схилила на її плечі. Катерина йде, притискає Софійку до себе, щоби зменшити її тягар і скорше ступати.

Страх перед небезпекою додає її сили. Але як довго буде могла так йти? Пристанула. Огневий вал продирається десь там лісом і загорне її як малу галузку. Живчик бє сильно, груди віддихають скоро. Що робити, щоби утічи?

Чути шум і тріскіт, чи то може огонь? Серед гущі показалася кінська голова, одна, друга, трета. Се коні уступали перед огнем, що паслися в лісі.

Катерина кинулася з Софійкою до першої кінської голови, продерлася через галузи до неї і зловила за гриву. Пізнала, що се коні сусіда, які її знали. Дрожачими руками висадила вона сестру на хребет коня. Скинула з шиї хустинку, привязала до кантара. що його кінь мав на голові, щоби були поводи, і вискочила сама на коня.

Коні ступали наперед. Вони не могли бічи, бо лише кіт може скакати по зломах. А коли минувся сухий злім лiса, треба було продиратися через густі осики. Але стадо йшло вперед, не ставало.

Видно було олені, дикі кози, муси, як пересувалися поміж дерева, щоби вогонь їх не захопив.

За якийсь час опинилися дівчата коло озера. Коні знали озеро і йшли до него. Тихі води журилися вже огнем. Вітер від огню хитав ними, морщив їх від заходу на схід а при західнім острім заливі озера горіли над берегами дерева, корчі, трава і шувар. Вітер рвав дими в гору. Огня долом не було видно, бо сонце світило ярко і прибивало блеск поломіни. Як би не дими, не можнаби знати, що береги західного заливу горять.

У воді станули коні, що вийшли поспішно з ліса. Протягнули шиї вділ, щоби напитися води.

“Катерино, чуєш дзвінок? се наша лиса. А тепер чути дзвінок чорної, такий глибокий голос. А тамтой дзвонить, як би хтось бив ножем по скляниці” — говорила Софійка. Вона прийшла до себе, ноги її не дрожали вже так сильно, як тоді, коли не могла зробити наперед ані кроку. Дивилася на сестру і розглядалася навкола.

“Вони там от на ліво при березі стоять коло себе і другі корови там є”— показувала рукою, усміхнена на лиці.

“Але тут не можемо стояти. Огонь буде йшов берегом і дійде до нас” — відповіла Катерина рішучим голосом.

Потягнула коня хустинкою, ударила лівою долонею і звернула його до коров. Галузою, що її зірвала по дорозі, махнула на коні і корови, щоби йшли на схід берегом озера.

Стадо слухало приказу. Колиби огонь напер, можна було зараз вступити у воду. Вода при березі не була глибока, то смерть у воді якось не така страшна, як в огні.

“Добре, що ми найшли корови” — казала від часу до часу Софійка. Забула свій переляк, що відобрав її силу в ногах, не боялася, бо довкола неї було повно коней і були її любі корови і вона сиділа на коні і держалася

Катерини. А Катерина накликувала на коні і корови, не боялася ні огню, ні води і кермувала стадом, щоби його виратувати від смерти.

І мама дома буде тішитися, що корови найшлися.

І вони дві найшли згубу, не тато, ані не брати. Вони дві, Софійка і Катерина. І вони самі виратувалися від огню.

"Видиш Катерино, там на дереві сидить червоношийка і, так як ти, не боїться вогню. І чому вона не втіче? Ще вогонь попече її. Дивись вона вже полетіла наперед нас".

А. Арабська

Белдфордвил, Саск., 15. липня 1926.

ЧОГОЖ ВИ ТАК СКРИВИЛИСЯ?

Годі означити

— Як довго їдеться через отой ліс?

— Не годен точно означити. Залежно від обставин, як з ким: з тещою 10 хвилин, з жінкою 15, з дівчиною і цілий день...

**
*

Щастє

— Я мусів відсидіти цілих два роки, а він мав щастє!

— Таж його засудили на ціле життє.

— Так, але він тільки рік сидів, по році вмер.

**
*

Одинокий

— Як ви думаєте, знайдеться у світі такий мущина, який любивби у своїм життю тільки одну?

— Чому ні? Я сам знаю одного такого: наш прапрадід Адам.

**
*

Добре поясненнє

— В ночі на першого квітня мені приснився сон, що я просив вас, панно Галю, о руку. Не знаю, ще се має означувати....

— Воно означує те, що ви мудрійші, коли спите, чим коли говорите!

**
*

Її клопіт

Пані: Марто, ти нині знов встала пізно. Чому се так?

Марта: Я дуже жалую, пані, але я не можу сьому зарадити. Я дуже поволи сплю.

Зманенита комбінація

Вона: — Життє людини може бути дуже щасливе, коли є здоровлє і маєток.

Він: — То я прошу тебе о руку. Я маю здоровлє, а ти маєш маєток.

**
*

На почті

Красавиця: — Чи є до мене лист?

Почтар: — А яке ваше імя, прошу?

Красавиця: — Імя є на коверті, — не будьте диваком!

**
*

Любитель спорту

Він: — Панно Стефцю, чи сеї зими будете ходити на ховзанку?

Вона: — Так, буду! А чому питаєте?

Він: — Бо я дуже люблю дивитися, як ви падаєте.

**
*

Межи комуністами

Куркуленков: — Що то значить СССР?

Розенцвайґ: — Се нова пролєтарська назва Росії.

Куркуленков: А щож то саме та назва означає?

Розенцвайґ: — 3 Срулі, 1 Руєскій.

**
*

Між приятелями

— Твій чоловік бачив нову сукню?

— Бачив.

— Чи подобається йому?

— Ще не бачив рахунку.

Державний Устрій Канади

Канада є кольонією або домінією належачою до Великої Британії й тому державний устрій її є подібний й залежний від устрою Великої Британії.

Головним управителем державного життя в нашій імперії є король, а в кольоніях, заступник короля званий ґенерал - ґубернатором. Управителем отже державного життя в Канаді є ґенерал - ґубернатор і парлямент в Оттаві. Ґенерал - ґубернатора назначує й присилає до Канади король, а радше правительство Великої Британії в Льондоні, а членів парляменту вибирають мешканці Канади загальним голосованнєм.

Державний устрій Канади є отже монархічно - демократичний. Тут є король і представники народа — посли. Король, т. є. його заступник, хоч має найбільше до говорення в державнім життю Канади, дуже мало коли мішається до державних справ, так що про него навіть мало хто знає, що він є. Він є більше лише для форми, лише як символ єдиновластя, який пригадує собою, що Канада є частию великої британської Імперії, а управу краю лишає в руках народу, в руках парляменту. Як король в Льондоні, так його заступник в Оттаві, має найвисшу власть в краю, висшу як парлямент, однак він тої власти не уживає після своєї особистої примхи, а все узгляднює ухвали парляменту, й робить так, як сего бажають посли з парляменті. Він править державою при мопочи парляменту, дібраного горожанами.

ФЕДЕРАЛЬНА СИСТЕМА

Канада правиться після федеральної системи, котра походить від акту конфедерації, то є злуки канадийських провінцій під одною управою. Подібна система правління є в Злучених Державах і в Австралії.

Після сеї системи кожда провінція висилає означене число послів до державного, се є федерального парляменту в Оттаві, і кромі сего має кожда провінція свій парлямент для правлення провінцією.

Провінціональний парлямент ухвалює закони, які відносяться лише до справ провінції, а головний федеральний парлямент ухвалює закони, які відносяться до справ цілої Канади. Провінціяльний закон обовязує лише в тій провінції, де його ухвалено, а до инших провінцій він не відноситься. Закон ухвалений федеральним парляментом в Оттаві, обовязує однаково горожан в кождій провінції. Иншими словами, до парляменту провінції належать місцеві справи самої провінції а до федерального парляменту належать справи загальні всіх провінцій, які разом творять державу Канаду.

ЗАГАЛЬНІ СПРАВИ

Щоби знати, котрі справи є федеральні, с є загально державні, а котрі лише провінціональні, ухвалено, що загальні справи будуть під контролею федерального правительства, а справи місцевого характеру будуть належати до провінціонального правительства. Федеральне правительство має ухвалювати закони, що відносяться до слідуючих справ:

1. Державний довг і майно держави.
2. Загранична торговля.
3. Збираннє грошей на податки.
4. Позичка гроший.
5. Почтова служба.
6. Перепис населення.
7. Військові справи.

8. Виплата урядникам за їх службу.

9. Морські ліхтарні.

10. Пароплавство.

11. Кварантана й шпиталі для моряків.

12. Рибоcловство.

13. Пороми, хиба, що вони виключно належать до провінції.

14. Виріб грошей.

15. Банки.

16. Щадниці.

17. Ваги і міри.

18. Вимінні папери й ноти.

19. Процент.

20. Підмінки гроша. Означеннє того, що має бути принято як гроші в заплату за щонебудь.

21. Банкроцтво.

22. Патенти для винаходів.

23. Застереженнє прав передруку, (копирайтс) і т. д.

24. Індияне і їх землі.

25. Надаваннє горожанства чужинцям.

26. Подружа і розводи.

27. Кримінальне право.

28. Арешти.

29. Справи, про які, виразно сказано, що не належать до провінцій.

СПРАВИ ПРОВІНЦІОНАЛЬНІ

До провінціонального правительства належать слідуючі справи:

1. Зміна конституції правительства з виїмкою зміни уряду, представника короля ("лефтенант - ґовернора")

2. Прямі податки.

3. Позичка грошей для провінції.

4. Провінціональні уряди.

5. Публичні землі, коли такі є в провінції.

6. Арешти й поправчі доми провінції.

7. Шпиталі, заведення для божевільних і добродійні інституції.

8. Муніципальні інституції.

9. Дозволи ("лайсенси") для склепів і ліцитаційників, і ин.

10. Місцеві роботи і підприємства, з виїмкою корабельних ліній, залізниць, каналів, телеґрафів і инших під приємств, які сягають поза границі провінції, і такі, які хотяй є цілковито в провінції, а домініяльний парлямент признав, що вони є корисні для цілої Канади.

11. Узаконеннє товариств ("інкорпорація"), компаній для робленнія торговлі ("бизнесу") в провінції.

12. Вінчання.

13. Посілість і горожанські права.

14. Судова адміністрація в цивільних справах.

15. Грошева кара і арештовання, коли хто переступить провінціональне право.

16. Загально всі справи місцевої чи приватної якости.

17. Заряд школами.

Поза повисше наведені справи провінціональне правительство не має права ухвалювати або касувати закони.

ДОМІНІЯЛЬНА КОНТРОЛЯ

Коли провінціональне правительство ухвалить який закон в справі, яка до провінції не належить, то домініяльне правительство по перегляненню уневажнює той закон і він не буде обовязувати. Таким способом домініяльне правительство провірює діяльність провінціонального правительства.

Так само й правительство Великої Британії провірює всі закони ухвалені домініяльним правительством Канади, й може уневажнити закон некорисний для себе. Такі випадки уневажнення законів майже ніколи не трафляються, длятого, що як провінція так і домінія знають що до них належить і ухвалюють лише такі закони, які входять в обсяг їх власти.

З сего степеновання права виходить, що коли чоловік зістане неправно засуджений звичайним судом в провінції, то він може робити відклик до найвисшого або апеляційного суду в провінції, а коли тут не дістане вдово-

ляючого рішення, то може відкликати ся до найвисшого суду в домінії, який є в Оттаві, а опісля й до найвисшого суру Імперії "Пріві Кансіл" в Льондоні. На рішеннє суду в Льондоні відклику нема.

ХТО УХВАЛЮЄ ЗАКОНИ

Закони в Канаді ухвалює парлямент. Парлямент складаеться із короля і двох палат, т. є з палати сенаторів і палати послів. А що король не може бути присутним в Канаді,. го на

"Театральний кружок ім. Івана Франка" при читальні Просвіти в місті Брендоні, Ман., 1003 Ассінебойська вулиця.

Світлина з дня 16. мая 1926. Кружок, заснований 3-го січня 1926, дав до жовтня 1926 4 представлення: Арендар в Клопоті", "В Неволі Темно" "Клюб Суфражисток", "Соколики", атакож 6 концертів під проводом дірігента Петра Довбенка, учителя Рідної Школи, 1 відчит "Як збудуємо Україну?" (Петра Довбенка).

І-ший ряд при самій стіні: Антін Паврожик, Семен Терешко (містоголова), Іван Борис, Михайло Твердун (писар), Стефан Наконечний, Теодор Слюсар, Семен Сало, Михайло Назар, Іван Бричка, Олекса Палідвор, Іван Михаськів.

2-гий ряд: Митрук, Никола Панахів, Іван Коваль, Марія Терешко, Марія Назар, Анна Напора, Юлія Лещишин (суфлєрка), Марія Чернець, Анна Заплатинська (скарбничка), Анна Сало Василь Сокальський, Василь Соборей, Іван Миська.

3-тий ряд: Прокіп Валюк, Анна Борис, Катерина Юркевич, Павлина Клипак, (скарбова писарка), Ангеля Збаращук, Катерина Наконечна, Йосиф Качур, о. Михайло Оленьчук, Іван Івасюк (голова), Тетяна Соробей (одягальничка), Марія Палидвір, Емілія Соробей, Гринько Бахур.

4-тий ряд: Онофер Івасюк, Анна Батицька, Марія Танахів, Настя Конарська, Катерина Конарська, Зоська Збаращук, Анна Іваноньків, Галя Терешко, Остап Соробей.

його місци є його представник "ґенерал - ґубернатор. Кождий законопроєкт чи "бил", не може бути законом, доки не перейде свої читання, (звичайно три) в палаті послів і в Сенаті, та доки, в імени короля, його не підпише ґенерал ґубернатор. Він має право припоручений йому законопроєкт підписати або відкинути. Однак, звичайно, він підписує всі предложені йому законопроєкти, бо вони наперед є всесторонно обдумані.

Колиж трафиться, що ґенерал - ґубернатор підпише законопроєкт, який правительство Льондоні уважає некорисним для цілої або котроїнебудь части Імперії, то воно може його уневажнити. Се показує, що правительство в Льондоні має висшу власть як заступник короля в Канаді.

Відвічальність за всі закони в Канаді бере на себе парлямент а не ґенерал - ґубернатор.

СЕНАТ

По королю, другим законодавним тілом в Канаді є Сенат, або парлямент лордів, або висша палата. Всіх членів сеї палати є 96. Сенаторів назначує правительство і вони засідають в уряді через ціле життє.

Кождий новий законопроєкт переходить свої читання в палаті послів а опісля приходить до Сенату. Коли Сенат вважає який проєкт добрим, то перепускає його, а як ні, то відкидає. Коли Сенат перепустить якийсь закон, то він йде до ґенерал - ґубернатора, той його підписує і він стає законом; а коли Сенат відкине його, то він не стає законом.

Після провінцій сенаторів є: — з Онтерії 24, з Квебеку 24, з Нової Шкоції 10, з Нового Бронсвіку 10, з Острову Принца Едварда 4, з Манітоби 6, зі Саскачевану 6, з Альберти 6 з Британської Колюмбії 6. Разом 96.

ПАЛАТА ПОСЛІВ

Палата послів укладає всі закони, а звідси переходять вони до Сенату, відти до ґенерал-губернатора.

Послів вибирають горожани Канади загальним голосованнєм, яке відбуваеться що чотири або пять літ, а часом і скорше.

Кожда провінція має число послів відповідно до числа населення і так: Онтеріо вибирає 82 послів, Квебек 65, Саскачеван 21, Манітоба 17, Алберта 16, Британська Колюмбія 14, Нова Шкоція 14, Новий Бронсвик 11, Остров принца Едварда 4, Юкон 1. Разом всіх 245.

Число послів на кожду провінцію обчисляеться після населення провінції Квебек. Представники Квебеку в часі конфедерації згодилися, що число послів в сій провінції має все бути 65, а в инших провінціях має бути пропорціонально до числа населення. Припустім, що в Квебеку є 1,950.000 населення. Всіх послів не може бути більше як 65. Поділім отже 1,950.000 через 65 а отримаємо число 30.000. Виходить отже, що кожда провінція на кождих 30.000 населення має право мати одного посла.

Коли число населення в Квебеку збільшиться, то збільшиться і виборча квота. Як населеннє сеї провінції буде приміром 2.600.000, то виборча квота буде 40.000. Значить на кождих 40.000 населення має бути оден посол. Може однак статися так, що населеннє инших провінцій буде скорше росло як населеннє Квебеку, тоді зросте число послів в других провінціях.

Число послів зміняеться по загальнім переписі населення, яке відбуваеться що десять літ, т. є в роках які кінчаться одинкою, т. є 1891, 1901, 1911, 1921 і т. д. й після того творять нові виборчі округи.

ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ

Коли в політичнім життю Канади вирине якесь важне питаннє, то деякі люди розуміють се питаннє так, а инші інакше.

Коли зайде питаннє чи Канада має мати цлову оплату за всі товари, при-

везені зі Злучених Держав, чи сеї оплати не має бути, значить, чи має бути вільна торговля зі Злученими Державами чи ні, то гадки людий поділені. Деякі люди хотять вільної торговлі а инші не хотять її. Звідси виходить інакше розуміння справи, і одні люди стають по одній стороні а другі по противній.

Церков в місцевости Січ, Манітоба

Люди з однаковим поглядом про якусь одну, чи більше справ орґанізуються в партію й стараються, щоби зробити так, як вони хотять а другі орґанізуються також в партію й стараються зробити так як вони бажають. Так повстали в Канаді вже кількадесять літ тому дві головні партії — ліберальна і консервативна, а в послідних літах проґресивна й робітнича.

Кожда партія старається підчас виборів вибрати як найбільше число послів, своїх сторонників, щоби мати силу в своїх руках і правити державою після свого розуміння. Котра партія вибере найбільше число послів, то вона править краєм. Провідник одної партії стає провідником в парляменті, а ґеренал - ґубернатор покликає його, щоби утворив кабінет міністрів. Сам провідник стає першим міністром, "премієром" і тоді сей премієр є найвисшим урядником в державі. Він надає напрям в політиці й його слухає ґенерал - ґубернатор. Без поради премієра ґенерал - ґубернатор не рішає жадної важної політичної справи.

Посли, котрих премієр покличе на своїх міністрів, мусять бути поновно вибрані, й тому звичайно по загальних виборах слідують поновні вибори т. зв. "байелекшонс". Се робиться тому, що міністри дістають додаткову платню, а щоби сю платню держава мала право їм дати, то люди, другим голосованнєм мають доказати, що вони годяться, щоби їх посол був міністром.

Партія, котра вибере менше число голосів, є очевидно слабшою. Вона стається партією опозиційною, а її провідник є "провідником опозиції".

Коли в парляменті є дві або більше партій, але кожда партія має приблиз но однакове число послів, тоді жадна партія не має більшости, не є в силі переголосувати своїх противників.

Длятого вибирається тоді посередну дорогу. Партії вибирають з поміж своїх членів найздібнійших людий на міністрів і провідника й складають спільний кабінет, який зветься "коаліційним кабінетом". Коли се не удасться, тоді ґенерал - ґубернатор розвязує парлямент і проголошує нові вибори.

Народний Дім в Стюартбурні, Ман.

Се найстарша місцевість, де Українці зачали осідати в Канаді вже від року 1896.

СЕСІЇ ПАРЛЯМЕНТУ

Після канадийської конституції, "Брітіш Норт Амеріка Акт" парля-

мент мусить зійтися на наради, се є не "сесію" що найменше раз в рік, а може бути й більше — після потреби. За час сесії, кромі звичайної річної платні, посли і сенатори дістають від шкодованнє, т. зв. "індемніті" в сумі 2.500 долярів річно.

Підчас сесії парляменту члени кабінету, міністри, або й звичайні посли з котроїбудь партії вносять ріжні законопроєкти й хотять, щоби вони стали законами, то є, щоби їх ухвалено. Коли якийсь законопроєкт "бил" вносить міністер кабінету, то він його вносить в імени правительства, й сей "бил" зветься "ґовермент межор". Як сей "бил" перейде всі читання й стане законом то всьо добре; а коли він перепаде, то се є знак, що посли не мають довіря до свого правительства, й тоді кабінет зрікається, а на його місце виступають люди з противної партії й провадять парлямент дальше, або парлямент розвязується й оголошується нові вибори.

Законопроєкт звичайного посла може перепасти й з того не буде шкоди нікому, а законопроєкт міністра не може перепасти, бо як перепаде, то впаде й правительство. Тому то звичайно міністри не вносять законопроєктів, а волють, щоб се робили звичайні посли.

ПРОВІНЦІОНАЛЬНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО

Провінціональне правительство складається з намісника се є "лефтенант - ґовернора", якого назначує федеральне правительство, й одної палати послів, т. зв. "леґістратури". Сенату в провінції нема. Спосіб ухвалювання законів подібний до способу в домініяльнім парляменті. Всі закони обовязують лише в провінції.

Послів у провінціональнім парляменті є звичайно 48.

Право голосу, як в провінції так і в цілій домінії мають всі одиниці обох полів, які є канадийськими горожанами й числять 21 або більше літ.

Послом до домініяльного парляменту може бути кождий горожанин і може бути вибраним з котрогонебудь округа, без ріжниці, в котрій провінції він мешкає. А послом до провінціонального парляменту може бути лише той горожанин, котрий мешкає в тій провінції, в котрій хоче бути послом.

Послів до провінції, подібно як до домінії, вибирається на 4 до 5 літ. На послів голосують лише ті особи, що є горожанами Канади, одже мають горожанські папери. Горожанські папери можна дістати по 5 літах побуту в Канаді.

А. Загарійчук

Вінніпеґ, Ман., у вересні 1926.

СМІХОВИНКИ

Письмо вдячности

"Ваш лік доконав чуда у мойому випадку" — написала вдячна пані до підприємства патентованих медицин. "Коли шість тижнів тому я почала заживати вашого ліку, я була така слаба, що не могла навіть вибити дитини, але тепер то можу і зі свого старого вигнати душу. Хай вам Бог благословить, панове".

В купелі

Слуга (до господаря, що якраз в купелі): — Пане ціла хата в огні!

Пан (спокійно): — Богу дякувати, що я у воді.

***

Пані (до служниці): — Марійко, подивися, чи барометер не впав?

Служниця: — Ні, прошу пані, висить на стіні.

ІСКРИ

Відповідь

— Не встидно вам жебрати по пяному?

— Колиж бо по тверезому більше стидно....

***

— То наш знакомий помер не оставивши ні цента. Як то сталося?

— Нічого дивного. Стратив здоровлє, як робив маєток, а відтак тив маєток, щоби відзискати здоровлє. І так помер без цента....

***

Два чоловіки сиділи в лавці в церкві, а колєкта вже йшла в попередній лавці. Один з них зімлів, другий вивів його на двір, а як вернули вже було по колєкті.

***

Доляр (на зборах): Ви всі се знаєте, що я є сто разів ліпший від того во Цента.

Цент: Але я ходжу до церкви, а ти куди ходиш, пане Доляр?

***

Кум любить курити і все курить, але звик був все позичати тютюну і огня у других. Тютюн мав часом свій, але огню таки все позичав.

Кум умер. Попав в таке місце, де було богато огню і відразу закликав: А то добре місце, я вже ту ніколи не буду турбувати нікого за огнем. Але там не міг нігде позичити тютюну, бо у тім місци проклятім не було тютюну.

То було для него пекло з тої причини.

***

До вибору

Повоєнний богач хотів споріднитися із зубожілим ґрафом і питає його:

— Чи ви, пане ґрафе не далиб котрої зі своїх дівчат за мойого сина?

— Дуже радо, — а котру хочете: кухарку чи покоївку?

Наші слуги

— Пані добродійко, мене прислали з бюра посередництва праці....

— Не треба мені нікого, я сама всьо роблю.

— То дуже гарно, якраз шукаю такого місця.

***

А.: Я вас видів вчера в церкві.

Б.: А я вас не завважав.

А.: Можливо, що ви мене не виділи, бо я ходив з тацою за колєктою.

Відповів

Жінка мучить свого мужа, щоби сказав її одну важну бюрову тайну. Муж подумав і питає:

— Умієш мовчати?

— То мовчи, і більше не питай.

***

***

— Е сусідко, чому не поставите в городі страхопуда?

— А не треба, відповіла друга, — я і так сиджу стало в городі.

***

Наука релігії

Священик: Отже Бог є всюди...

Івась: Навіть у пивниці?

Священик: Всюди, отже і у пивниці!

Івась: А в нашій нема! Тато засипали всю бараболями.

***

В суді

Судя: Ми засудили вас на 4 роки вязниці. Хочете до сього присуду ще щось додати?

Засуджений: Ні, дякую, чотири роки вистарчить...

***

Між рабівниками

—Хай то чорт візьме! Три тижні я вертів мур у банку просто банкової каси, тай усе собаці на чоботи!..

— Чому?

— Поки я довертівся, то банк збанкротував.

З КАМЕНЯРА ФАРМЕРОМ

До Канади поїхали мої ровесники Хрептик Ілько і Антін Вовчук. Вовчук писав потім до братів, щоби вони їхали до Канади. Мене зібрала також охота до подорожі і я продав поле й хату і дістав разом 700 золотих, бо я мав лише два морґи поля. Нас їхало пятеро, я і жінка і троє дітий, Михайло мав тоді 12 літ, вже помер, Андрій 2 і пів року і Ганя 3 роки і пів.

Не було чого сидіти в Старім Краю, бо не було поля. Я заробляв, що лупав каміннє. Каміннє мало слої, а я лупав його зелізним дручком. Відломки збиралося на купи і з того мурувалося гати попри береги, щоби вода не рвала берегів. З панського боку йшло на наш бік. То край будував, а платили по 50 центів денно.

Потім робив я в Станиславові. Платили по 80 центів, або по одному ринському і двайцять центів без харчу. Спав як пес в жида у стайні, то нас жид викидав.

Я жив в Маріямпалі малім. жидівськім місточку. Як я оженився, то мав 26 літ, а коли я їхав до Канади. то мав я 38 років а жена 36 років. Ми не годні були доробитися нічого в Старім Краю.

Хрептик писав до свого тата. Нас виїхало 7 родин. Їхав Хрептиків тато, вже помер Їхав Скульський, один кевалір, не знати де подівся. Їхали Ян Ґвіздек з пятеро дітьми, Гринько Вовчук. віз пятеро дітей, його брат Стефан Вовчук, провадив двоє дітий, Данило Черняк мав четверо, двоє дівчат і двоє хлопців. Ми були три неділі на морю. Ми думали, що підемо на дно. Коли ми їхали зелізницею від Монтреалю не видно було нічого, лише каміннє. Жінка казала: "А видиш, яка твоя Канада". На третий день побачили ми якийсь городець і більше нічого, трохи дальше дещо худоби. Потім вже виділи ми худобу, оране поле, ха ти. Жінка сказала: "Коби я мала ма ле телятко, то бим дуже тішилася".

У Вінніпеґу перебули ми оден тиж день. Ми дерлися на фарми. За тиж день взяли нас фірою до Стоневал, а зі Стоневал везли нас і родину Черня ка на трийцяту секцію і тут був на мет. Ще не було дальше дороги. На три милі рубали дорогу. Як переруба ли дорогу, то оден Анґлієць переві наші річи возом. Ми йшли за возом і несли діти, бо возом товкло по пнях. Віз прийшов на се місце, де ми є. Ви сокий чоловік, без руки, Німець від у ряду розділював фарми і сказав до нас: "То є ваша фарма". На рогах бу ли знаки, пальки зелізні. Ми зробили хату на дві родини. На два боки бу вихід замкнений веретою. Кухня була на дворі. Комарі лізли в уста. Не го ден був зїсти обіду. Комарі літали хмарами. Діти плакали від комарів Треба було палити вогонь, щоби бу дим проти комарів. Місця було тіль ки, що коло буди. Довкола дерева ліс. Як хто відійшов від буди в ліс, то треба було кликати: "гоп — гоп", що би не заблудив.

Тепер вже тутка яких 90 процен комарів менше.

Ми збудували хату з осик. То тре вало цілий місяць. Жали траву сер пами і пошили дах. Ми привезли сер пи і коси зі Старого Краю. До тепер їх маємо. Тільки памятки відтам. Як хата була готова, купили корову, що би мати молоко для дітей, а також ку пили оден мішок муки. Ми привезли зі собою насіннє фасолі, кукурудзи, о гірків; зробили город на 20 стіп впо перек, але хоть засіяли і виросло, то мороз на Петра все спалив. Ми приїха ли на своє 29. червня у ліс і в камін нє. Жінки лишилися в лісі, а ми хло пи пішли на роботу.

Лук Пепковський і Федь Мартина приїхали вже тоді коли ми мали хату, то впросилися до нас і ми всі містилися як могли. Жінки і діти ходили на гриби, рубали осики, щоби мати городи. Плакали, бо нудно їм було за Старим Краєм.

Першу роботу найшов я коло Селкірк. Різали ми мох, а другі викидали гаками, робили рови, щоби вода спливала, і щоби було сухо на добре сіно. Тепер там нині поле. Сидять фармері. За тоту роботу платили 1-го доляра і харч.

На другий рік робили залізничу дорогу. Коні тягнули скринями пісок, а ми розправляли. Потім клали ми пороги а на пороги клали шини.

Потім ми підбивали пісок під пороги, щоби не було мягко. То зоветься "темпувати". Се робили ми з Стоневал до Тюлину. Платили нам 1.50 доляра денно, а на борт обривали денно 50 центів. Як впав сніг на самого Дмитра, тоді покінчили роботу.

На третий рік пійшов я на роботу коло залізниці, як то кажуть на "екстраґенґ". Що року поправляли залізницю коло Тюлина, то все можна було найти роботу. Так було через перших сім літ.

На жнива ходив я до Ґретни. За день від 4-ої год. рано до 10 або 12. вечером платили по однім доляри і пів і харч давали. Я працював то в Анґлійця, то у Менонита Німця.

Зимою працював я коло хати. Відгортав сніг, підрубував корінне осик, а осики падали. Потім клали ми на спід сухе, сирі осики на верх і підпалювали. Як прийшла неділя, то сумно було, якби не малий молитвеник, не Біблія і не катехизм.

Як я виїзджав зі старого краю, то купив ті книжки. Професор Передович питав: "А на що ви се купуєте?" Я сказав: "Як буду мати книжку, то буду мати церков під осикою". Він відповів: "Так є, Бог є і під осикою". Черняк затягав церковної пісні, але через діти не можна було разом мешкати і Чернячка була невдоволена. Зі спільної хати перейшли ми до хати другого чоловіка Луки Немиковського, він вже пішов до Вінніпеґу, бо його жінка не хотіла бути на фармі. Тут ми перезимували а потім поставили свою хату, тоту, що стоїть 16 чи 17 літ. Дочекалися ми бичків, рубали дрова на продаж і стягали гріш до гроша, щоби хату поставити. Ми дали свою роботу, за ґонте заплатили 30 долярів, за дошки 18 дол. Ми привезли осичину і соснину з других фарм. З початку хата була ліплена з одного й другого боку, але дощ обмивав глину.

Так зачинається. Перша колиба на коні коло Мирнам в Алберті

Жінка ліпила, але одного разу післала мене ліпити і я видів, що се зле. Ми купили дошки, щоби оббити хату довкола, то називають тутки "сайдінґ".

Дорогу до нас робили аж в році 1913. Болото і води були такі, що не можна було приступити. Всюди були мочарі. Муку до хати треба було літом носити на плечах по пів мішка, калабані минати і воду. На нашій фармі була трясавиця. Чоловік западався. До доброї дороги було 40, бо ми були останні на північи, а до роботи ходили пішки до Вінніпеґу. Я прийшов до Вінніпеґу і мав зі собою 30 центів в кишени. Не було роботи у Вінніпеґу, я вернув до дому і приніс 20 центів. За 5 центів хліба було на два дни, хліб був великий. Як я не робив, то не хотілося мені їсти. Я гризся, що нема роботи. Я ходив там і відтам, вертав зараз як не було роботи.

Комарі були страшні. Ліс, вітру не було, то вони літали густо. Треба було голову обвязувати хустиною, обгонюватися лопухом, розкладати вогонь перед хатою. Всюди було мокро, вогко, то комарі люблять мокроту. Худоба бігала до диму, стояла над димом і не боялася, що попечеться. Комарі сідали коровам на вимена, кусали, що кров текла. Як вітер тягне, то комарі припадають до землі, ратуються в сей спосіб.

Ми рубали дерево на поліна на продаж. Купили ми корову і теля. Мали одного бичка, другого бичка дочекалися зі свого хову і тяали бичками дрова на продаж. Оден корт дров коштував одного доляра. Оден корт то є 128 кубічних футів, се є стіп, 8 фітів довгий, а 4 фіти широкий, 4 фіти високий.

Потм перестав я ходити на зарібки і мої сусіди, а лише корчували. З початку сокирою, джаґаном, болото бризґало в очи. Потім ми корчували таким ліваром при помочи бика. До одного дерева присилюється, бик тягне і друге дерево кладеться на землю. Буде тому 16 літ, коли загорів ліс коло нас. Прийшов з полудня, 4 милі з відти, а брав широко на три милі англійські. Огонь спалив нам наші нарубані сяги і спалив наше сіно, але спалив також сирий ліс, що ми його мали корчувати і поміг нам дуже. Поломінь йшла на 20 стіп високо. Дерева

Йосиф Туркевич з женою, сином — Андрієм, невісткою і двома внуками.

Світлина з вересня 1926

обсмалилися, коріннє в споді попарилося, бо трава і мох горіли долом. З того погорілого ліса нарубали ми сяги і возили на продаж. По 45 центів від корта. Той огонь зробив нам страту, але також поміг много. Ся фарма вигладилася від него, бо огонь висмалив нам 120 акрів ліса.

Купив я плуг, орав бичками. Жниварку і косарку купив 15 років тому і також уживав биків, щоби тягнули. Аж тому 13 років, як купили ми коні. Малу молотільню тягнули бики. По сухім і пара бичків потягне, а коли мокро, то треба три і чотири пари припрягати і треба хворост класти, щоби не западали колеса в болото. Ни ні платиться за молоченнє 6 центів від бушля ячменю, а 8 центів від бушля пшениці.

Ми виробили 70 акрів на рілю а 60 акрів на сіножать. Сіємо понад 20 акрів пшениці, понад 20 акрів вівса і ячменю, 5 акрів йде на бараболі а решта мусить йти на обліг, тут кажуть соммерфал. Але той обліг не сміє заростати, мусить бути чорний. Длятого треба 6 до 7 разів гакувати, щоби земля була все первернена. В такий спосіб нищиться молочій. Дуже добрий спосіб.

Збіже пересувається з місця на місце, щоби була переміна, там, де був ячмінь, щоби був овес, а де була пшениця, щоби йшов ячмінь, або інакше

Поле не гноїться, але на бараболі даємо гній, зрештою вивозимо гній возом або санками на сіножать.

Перша фарма була "гомстед" за 10 дол. 160 акрів, а другу фарму докупили ми в році 1919, по 10 дол. за акер. Се тавншіп 17-тий, секція 36, ренч 3-тий, мерідіян іст. Ми викорчували 80 акрів, але до корчовання наймали людий по 12 дол. від акра. Корчували сокирами, бо ліс був дрібненький. Потім треба було заплатити 15 дол. від акра, що зорав був єнджей односкибовим великим плугом. Бо то перший раз оралося. Як вже стерня, то можна орати плугом, що має більше лемішів і мече більше скиб, бо уже земля мякша і камінне зібране. Тепер з тої другої фарми 80 акрів управлених, а решта то дрібний осиковий ліс. Денеде попадають дуби.

Від 10 літ розвинулося місточко Вінніпеґ Біч, чотири милі від нашого дому. Вже маємо ліпші дороги, автомобілі туди їздять, бо люди приїзджають до озера купатися і відпочити. Много домів тамки збудували і всякі забавки. Але тепер я не годен ходити і на добрій дорозі, бо старий, маю 66 років і я дуже спрацьований. Земля добра на 17-тім тавншіпі, але вже гірша на тавншіпах 18., 19., 20., 24., 25. Земля гірша, більше каміння, більше ліса, грубий ліс, який тяжко корчувати. Можна більше дерева рубати і везти на продаж, більше сіна і більше худоби можна тримати. В літі йдуть люди на полудне до роботи коло снопів, бо там родиться збіже і є коло чого ходити і є у кого заробити. Коло ліса все є велика праця, заки його викорчується. Треба мати велику силу, а я вже не годен.

Син Андрій є при нас, вже 6-тий рік як оженився і є два внуки, Філько 4-літний і Йосиф 2-літний. Син Михайло помер в Брендоні, мав 30 літ і був нежонатий. Одна моя донька вийшла замуж за Волошина в Тюлоні, що має тамки кузьню і фарму з 80 акрів. Дві доньки, одна з них вдова працюють в Шіказі у фабриці полотен.

Але податок що раз більший стає. Передше платили ми 3, 5, 6 долярів а тепер податок від фарми вже на рік 85 до 90 долярів. Декотрі фармері лишають фарми і шукають де инде роботи. Ми належимо до муніципалу Селкірк. Муніципал каже: "Дай" і треба платити. Як прийде оплатити видатки на господарку, то і здоровому і пильному треба добре працювати, щоби вийти на своє. Молоченнє молотільнею, мотузок до вязання снопів, робітники до машини, направа машини підчас роботи, все коштує і треба вміти рахувати, щоби вийти на своє. Господарка в Канаді, то вже є рахунки. Добре як можна продати що для гостей, що приходять купатися у Вінніпеґ Біч. Але тяжко се перепровадити.

Жию тут вже 28 літ.

В Канаді треба працювати. Податки ростуть, але є на чім працювати і має чоловік своє поле і є що лишити дітям. Я не думаю, що я вернувби до Старого Краю. Тамки нема поля.

Розповів *Йосиф Туркевич*
записав *Н. Й.*
Вінніпеґ Біч, Ман., Канада.
Вересень 1926.

Український Танець

Духова культура українського народу складається з ріжноманітних про явів. Тут належать слідуючі види мистецтва: Драма поезня, малярство, будівництво, різбярство, музика, спів, а також танець. Ті всі види мистецтва завоювали собі право на життє як складові частини духової кльтури українського народу. Один лише український танок був річию призабутою. Ма

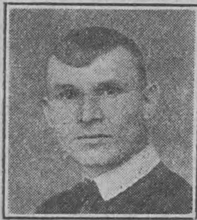

В. Авраменко

ло хто цікавився ним на стільки, щоб приглянутись як танцює український парід, та які є характерні особливості його танцю, щоби його витончити, викінчити і поширити серед своїх й чужих в як найкрасшій формі.

Найбільше викінчена була коломийка, яку гуляно в Галичині на всіх забавах і балях. Ілярій Чапельський, Йосиф Доманик, Володимир Шухевич і инші були знаменитими проводцями коломийки. Др. Андрій Дідуник випровадив коломийку в 16 парах у Відні, коли ся столиця ще перед світовою війною уладжувала великий по пис всіх національних танців австроугорської монархії.

Дружини українських театрів вложили тут много роботи. Коломийка виходила вже як танець, зложений з рухів численних пар в ріжноманітні, постійно змінливі узори. Народний стрій збільшав його красу.

Наше громадянство знало гопака, козака, аркана, в необробленому виді, а не бачило своїх танців, оброблених в одну гармонійну цілість, як з боку технічного так і з боку художнього. новитого під сю хвилю найздібнійшого композитора - дірігента, О. Кошиця, захопила всю західну Европу, ба навіть і Північну та Полудневу Америку. Вона заговорила світови про українській поневолений народ, та про його стремління.

Настав 1918 рік, упав московський і австрійський трон і воскресла Велика Соборна Україна, а в ріжних галузях народного життя кипіла творча праця, залунала рідна мова, рідна пісня, а золотоверхий Київ привітав з визволеннєм братерські землі, розділені дотепер кордонами. В тім часі почалось і відродженнє українського національного танку. Ще до року 1917 богато було таких між Українцями, що бажали відродити правдивий український танок, особливо багато праці поклав для відродження украського національного танку В. Верховинець.

Уладжував він виступи ще 1912 року в трупі Садовського, але сі танці, як він сам пише, "не були о стільки викінченими і обробленими, щоб можна було винести враженнє, що перед глядачами пройшла якась закінчена музично - хореоґрафічна хвиля", себто, вони не були зібрані і упорядковані в одну мистецьку гармонію.

Будучи в славній трупі Садовського 1919 року, в Камінці Подільськім, звернув я особливу увагу на танець і став збирати танковий матеріял від деяких артистів і від самого Садовського. Я хотів витворити щось нового, мистецького, але щоб не розійтись з народньою дійсністю. Мої заходи урвалися, бо трупа скоро опинилася на еміґрації в Польщі, Чехословаччині,

та инших краях. І на такійже еміґрації пришлося мені оснувати першу свою танкову школу 1921 року, дня 25. лютого в Каліші в таборі інтернованих військ УНР.

З сеї школи вийшли танцюристи, Наш танець не менше цікавий від сестри його, пісні, яка тепер прославила імя України по цілому світі. За приклад служити може обіздка по світі Українського Національного Хору під проводом Олександра Кошиця, висланого українським урядом для репрезентації за кордоном. Ся українська дума, завдяки обрібці надто тала за помічю котрих удалось мені дати до 30 самостійних танкових виступів так в таборі, як і в більших містах Польщі. Зібравши танковий матеріял і закінчивши свою роботу в таборі, я примушений був через матеріяльні обставини вступити в кабаре. Та і там окрім на щоденне життє не довелось зібрати гроша, що власне було конечно потрібне для дальшої збірки танкового матеріялу. Там не довго я забарився, а перебрався на рідну українську землю, в Галичину і на Волинь, де мав своїх 16 шкіл, вишколив до 2200 танцюристів, і дав до 200 танкових виступів. Успіх виступів був надзвичайний. Як доказ послужити можуть рецензії так в українській як і чужій пресі.

Крім того танець мав велике виховуюче значіннє для піднесення національної свідомости поміж нашим народом, за що і мої учні нераз сиділи по польських тюрмах. Сі безнастанні переслідування дуже болючі, змусили мене утікати з Польщі від арешту до Чехословаччини.

В Чехословаччині зорґанізував я свою школу в таборі в Йосифові, а пізнійше другу в Подєбрадах, в Українській Господарчій Академії. Подумав я ще удатись і на Підкарпатську Україну, але чеські власти заборонили мені туди вступ. З Подєбрад виїхав я в Німеччину, щоби дістатися до Канади. Чекаючи на відповідні дозволи в Гамбурзі, не можна було дармувати. В місточку Дельменгорст відкрив я школу і вишколив горстку танцюристів. В Канаді хочу посіяти здорове зерно українського танку, щоб воно сходило на користь і на славу України.

За час моєї праці над українським танком від 1920 року, мені пощастилося зібрати чимало танкового матеріялу, а також витворити нові танці, що нагадують нашу минулу історію.

Український народ зі старинних ще часів заховав у себе богато обрядів, а з ними і танці, які злучені були з обрядами. Українські танці після назв бувають ось такі: Гопак, козак, козачок, боднарівна, гандзя, роман, раки, василиха, тетяна, забалкан, сучок, шевчик, сидір, бички, перепілочка, ножиці, метелиця, коломийка, аркан, васильки, журавель, гречка, шумки, стрілянка, талалайка, кривий танець, санджарка, манджарка, гуцулка, гайдук, торбан, закаблуки, чабан, волошки, сторцак, коханочка, ганна, тропак, чабарашка, рибка, дрібушка, і новоутворені мною і зібрані: козачок подільський, гопак колом з вільним сольом, гречаники, коломийка наперед, великодня гаївка, катерина, метелиця вюча, гопак парубочий, танок Ґонти, журавель, весільний, чумак, чумачок, запоріжський козак, аркан коломийський, та крім того і мною утворені також балєти: "За Україну", "Кримські Чумаки", "Січ Івана Сірка", (з картини Репіна) "Плач Ізраїля" (жидівський балєт), і богато ще инших, але я подаю тільки ті, про які я сам чув, що вони заховалися між народом, або ті, котрі я сам записав або створив.

Танковий матеріял великий, але потрібно докласти труду, щоб його зібрати в загальну скарбницю українського мистецтва. Колиб хотяй половина матерялу, що заховалась між народом була зібрана, то можна з сего сирого матеріялу витворити світової

вартости бальт та танець.

Тому то звертаюсь до всіх, кому дорога ідея рідного танку, захистити його матеріяльною підмогою, щоб помочи зібрати той матеріял, щоб тим способом дати змогу не тільки на дальше заховати український танець, але вивести його в світ та поставити на найвищому ступені українського мистецтва. А якаж буде се краса, коли ми зможемо зєднати три роди українського мистецтва в одну нероздільну цілість: — музику, пісню і танок!!

Нехай кождий Українець памятає, що не повинно бути ні одного вечора, концерту, забави, деб не був виведений український танець в правдивій його красі. Особливу увагу мусять звернути учителі українських шкіл на плеканнє рідного танку, що цілком заслугує на піддержку, щоби ввести його в програму руханки, яка провадиться по школах.

Український танець, се наша національна краса, що підносить духа Української Нації!!!

Торонто, Онт. 18. вересня 1926.

Присюди

БУДЬ ВЕСЕЛИЙ

В поїзді

Кондуктор (при переглядданню білєтів): Добродію, сей поїзд їде до Саскатуну, а ви маєте білєт до Реджайни.

Гість: А чомуж ви закручуєте мені тим голову — справтеся самі з інжиніром!

***

Не може ждати

Кравець: Ні, добродію, я рішучо не можу зробити вам другого одягу, поки ви не заплатите за тамтой, що я зробив давнійше.

Гість: Ах, се є виключене, я не можу так довго ждати!

***

Добрий муж

Жінка вбігає перелякана до кімнати мужа, який завзято пише.

— Ах, ти не знаєш, що сталося!

— Щож такого?

— Я проковтнула голку!

— То нічого... пошукай добре, я десь бачив другу...

***

Гнів

— Як пан прийде з бюра, то скажи йому, що зараз верну.

— Коли, прошу пані, пан дуже гнівається, як йому кажу, що пані скоро вернуть.

Як мені пішло в Канаді

ОПОВІВ ПРО СЕБЕ ПРАДІД ІВАН АНТОНИШИН В МІСЦЕВОСТИ ОЛЬГА, МАНІТОБА

"Перше виїхали до Канади мої два сини, були оден рік і взяли фарму, 160 акрів, на гомштад. Заплатили урядови за фарму 10 долярів. Писали до мене, що в Канаді добре, бо є пасовиско, є сіно, є ліс. Хто має діти, може дістати більше поля від уряду на гомштад і буде ліпше жив, як в краю. Як я їхав, то їхала зі мною жінка і хлопець Петро, що мав 5 літ і Йосиф, що мав 3 місяці. Залізниця ішла через Вінніпеґ до Шол Лейку. Оба сини в Канаді, найстарший Михайло, що мав 21 літ і другий син Стефан 19-літний, виїхали на стацію. Наймили коні і віз. Я приїхав тут. Була буда під землею з лоґів а тої хати не було. Привіз я 600 долярів готівки і сипи передали гомштад на мене. Син Михайло сказав: "Ліпше, щоби ви мали сю фарму, а я собі пошукаю инщу." Ті два старші сини були від першої жінки, а ся, що я з нею приїхав, то вже друга жінка. Сини тепер добре маються, бо шанували тата й маму.

Я лишився на гомштаді. Будував я хату, що тут стоїть. Перша хата з цілої кольонії. Мешкаю в ній 24 років а в буді мешкав я два роки. Але моя фарма не була гомштад. Се була компанійна фарма. Не було лінії, були ліси і не було видно так, як тепер. А тоді, тут, оралося, а тут корчувалося. Прийшли інжинери, як я вже хату побудував, і вони вимірили і сказали, що ся фарма не є гомштад. Я питаюся інспектора з Мінедози. Він сказав так само. Я таксував свою хату на 200 долярів, але він таксував на 400. Він сказав до мене: "Коли ніхто не зголоситься купувати фарму, то можеш сидіти, а як зголоситься, то будеш мати 30 день, щоби ти обявився, чи купиш, чи лишиш хату й фарму". За якийсь час дали знати, що люди купують фарму. Гомштад, що до мене належав, показався дальше за дорогою. Люди хотіли купити фарму, бо хата прийшла би за дурно. Стайня була і було дещо виробленої землі. Я мав вже 5 або 6 акрів вироблених. Але я купив фарму. Я дав 5 долярів і половину за акер. Се буде вже 23 роки тому. Тоді земля не була така дорога, як тепер в нашій околиці. Я взяв фарму на рати на 9 літ. Платив рати й процент. Всьо оплатив. Не памятаю кілько то винесло. Не маю тепер того в голові. Але я господарив вже на двох фармах, на гомштаді і на купленій фармі.

Старший син Михайло був зі мною два роки, а молодший син Стефан три роки. Йосиф і Петро підростали а маю ще доньки, найстаршу Михаліну, що замужна, має тепер 24 роки а Зоська, ще не замужна, має 18 літ тепер. Син Стах має 20 літ а той наймолодший мізинок, що його тут бачите, має 15 літ. Іван називається.

Найстарший Михайло вишукав собі гомштад коло школи Марко а потім докупив собі ще три кводри землі, так що має нині чотири кводри, виплатив їх і може давати гроші до банку. Знаєте, що кводер то є 160 акрів, по нашому 113 морґів.

Молодший знайшов собі кводер коло школи Роджерс, докупив собі два кводри і має тепер три. Не має вже довгів.

Для Петра купив я пів секції тому 4 роки. Він має 27 літ. Дома є Стах і Іван. Йосиф пішов у світ, коли мав 13

років. Вибрався зі сином Осадця. Нема його. Ні слиху ні диху. Не дав про себе знати, чи жиє і що він порабляє. Поїхав до Стейтів, чи десь далеко в світ, за моря.

Не оден говорить: "Як би Вінніпеґ згорів, то я би не поїхав з нього" Але на фармах ліпше. В місті нераз на бушель бараболь не заробить. Як прийшла війна, то на фармах розяснилося дуже. Два доляри можна було дістати за бушель пшениці. Кождий хотів придбати землю, що має діти. Але тепер нема тої ціни за пшеницю і той набідився, що купив землю, бо тоді ці на землі була висока. Пшениця мала також високу ціну і кождий сподівався, що буде мати повно гроша, щоби землю оплатити. А потім ціни пшениці упали і не було чим платити. Много людий потратило і ту нову землю, що купили, та ще свої давні фарми.

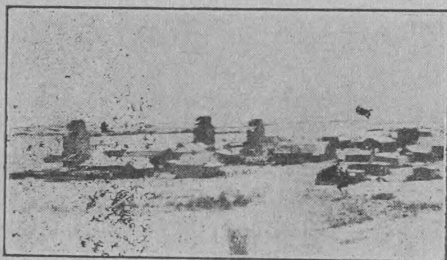

Місточко Кридор, в провінції Саскачевані. В околиці живуть українські фармері. Осіб в місті 200, на фармах 1,000

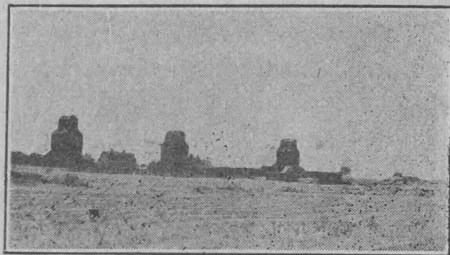

Місточко Окбурн в провінції Манітобі. В околиці живуть українські фармері. Осіб в місті 300 на фармах 6.000.

Мій син Петро хотів дістати чисту преру під фарму, бо казав, що тут на горбах не годен доробитися, найшов собі 4 милі за Окбурном дві фарми при собі. Я заморґечував мої дві фарми, що їх видите а він заморґечував тамті дві фарми. Та дістали ми гроші на виплат і мусимо тепер що року платити капітал і процент. Продавав Анґлієць Адам Голидей. Ми згодили по 52 і пів доляра за оден акер. Але, коли збіже потаніло, то я хотів подарувати 3.000 задатку, але він подарував мені 4.000 долярів з ціни, щоби лише ми не відступали і сплатили. Я згодився і син також. Я і син платимо рати і процент і можемо витягнути з бідою. Тяжко платити. Але як би град не вибив і Пан Біг дав дощу, коли його треба, то сплатимо. А того року вибив град у людий, не в нас, але у Саскачевані. Була деинде посуха, але в нас в лісі то є добре. Тутки в нас пшениці файно показують, ліпше як тамки по прерах. Бо тут є глинковата земля і вона тримає більше вогкости. А на прерах чорна земля, пісковата, і вона борше пересихає. В Бозі надія, що сплатимо. Син Петро вже від другої жінки, бо від першої були Михайло і Стефан. Се я даю для него в подарунку, що сплачую морґедж на моїх двох фармах, на машинерії і на худобі. В мене вся машинерія, плуг новину різати і плуг на два леміші, щоби рілю орати; сіварка, косарка до сіна, грабарка, байндер, молотільня. Маю 10 коний, є 6 коров і телят пятеро чи шестеро.

Тамті сини відвіновані а тим двом синам, що є дома, Стахови і Іванови, лишу той маєток, пів секції і половину, бо маю два кводри і 80 акрів і дістануть машинерію.

Доньок я маю дві. Михаліна віддана за Матвія Яриша вже чотири роки тому а має тепер 23 роки. Зять купив собі сам фарму, бо такий тут звичай, не так як в старім краю. Дівчині мається справити весілле і дати жіноче фаньтє. Зоська має ще 17 літ. Десь во

на нині у старшої Михаліни. Дав Бог гаразд тамки. Се буде відти три милі. Зять має одну фарму, але ще платить рати. Не знаю кілько. Він має два хлопці, Петра 4 літ і Михайла 3 літ, а тепер найшовся третий. А той нехрещений, то може в суботу охрестять, а нині ще середа. Оба сини Іван і Стах мають справити Зосьці весіллє і дати одіж. Тут нема звичаю, що дається поле за дівчиною. Як хто має сина і доньку, то на сина приходить поле а доньку сплачується, хиба була одинач ка, то тоді вона дістає все.

Найстарший син Михайло має жінку з Варищаків, Франку, а має всього двоє дітий, одно має так якби три роки — чотири, а друге півтора. Вже для мене вони правнуки називаються, а я маю 76 літ. Той старший називається Славцьо а той другий, я призабув.

Син Михайла, Юзько, як тут кажуть Джов, має до 22 роки і ще не жонатий. Його донька Марина, має може 16 літ. Ще ходить до школи.. Була в школі у Вінніпеґу, хоче бути норсою. Юзько хоче зістати на фармах, бо

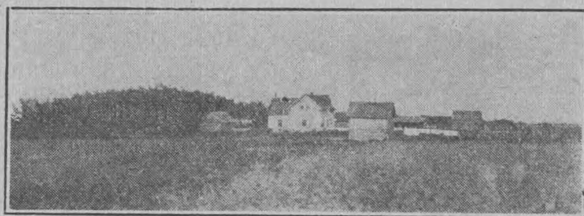

На фармі фармера І. Пиця в місцевости Січ, в провінції Манітобі. Гарний мешкальний дім, новітні господарські будинки.

батько має своїх чотири фарми, виплачені. Має свою машинерію і ґару. Свідомий чоловік. Знає свій нарід. Спитайте про него у людей.

Діти, що бігають по моїм подвірю, що їх бачите через вікно, то є Михаліцині. Оден Петро, чотири роки, а другий Михайло, два роки. Їх тут дали, бо мама в ліжку а бабуня ходить коло них.

Молодший мій син Стефан мав жінку першу, Теклю, як вони пишуться — знаю вже — з Чайковських. Померла пару літ тому, вже буде яких пять років. Лишилося четверо дітий, дві дочки і два сини. Одна називається Марина, а друга називається, щось я забув її імя, не знаю. А оден син Славко, а другий Михайло. А потім син оженився з другою, називається гм.... я не годен згадати, бо недавно оженився, рік тому, чи півтора. Ще не мають дітей. Має три фарми всі сплачені. Побудувався. Хата коштує більше як три тисячі долярів. Побудував стайню на худобу і коні. Коштувала до трох тисяч. Найновійша, найкраща на цілу кольонію. Він таке любить. Я не хвалюся. Воно так є.

Тут в Канаді инакша установа. Хто приїде з краю, то йому зараз зле. Тут інакше їдять, інакше ходять. А молоді часто не хотять триматися дому, ані школи, ані фарми і не шанують старших так, як в Старім Краю.

Але мої діти пильнували роботи й добре їм Бог дасть за їх працю.

Я вже в Канаді 26 літ. Я приїхав зі села Вільхівець, почта Гусятин. Тут богато ліпше жити, як в краю. Тут найліпший фармар сів зі мною до обіду і не повстидався мною. А в краю старшували над нами. Я мав тамки щось чотири морґи. Я працював межи жидами і панами, робив всілячину, їздив по фірманках, возив дошки, горшки, а

жінка господарила дома. Як я мав їхати до Канади то продав 4 морґи і взяв по 300 золотих. Я мав там двоє коний. Я робив тамки і треба було пізно лягати а рано вставати, а мала плата. Я мав чотири морґи, але було в мене від першої жінки два хлопці, а від другої жінки також два хлопці. Чим я їх мав годувати? А чим ділити? Не було відки жити і не було що дітям дати. Зверхність мали польські пани і жиди. Глуховський мав Гусятин, Вільхівчик, Скалу, а Мишківці, Самолуска були також його. В селі був оден жид, продавав лише горівку. Я мучився в краю і приїхав тутки і побачив сіно, траву і ліс. А як чоловік в краю бодяки збирав по полі, то за те шарпали, що не можна. А тут того нема. Трави до схочу. Можна пасти худобу. Що був би я з тими синами в краю робив? Булиби служили жидам і польським панам. Я не люблю тої ноші в Канаді до нині. Мушу привикати, а все ще не привик. Моя жінка набідилася тут, я тяжко працював, але з того маємо для себе і для дітий. Я тішився всегда Канадою і до тої пори тішуся.

Церков в місцевости Ольга, з дзвіницею, вибудована 1912 р.

Тому 11 літ взяв я провадити почту. Хвалили люди, що тут коло мене добре місце на почту і я взяв. Почта називається Ольга. Приходять листи на Ольгу, а також приходять для почти Марко і для почти Січ. Я тримав почту в хаті. Ви виділи над дверима напис. Почта приходила більша і я зробив той будинок. Вже тому яких вісім літ. Видите на столі печатки. Нині 25. серпня 1926 року. Почту привозять в середу і в суботу. Нині середа. Два Анґлійці привозять почту автом. Ви їх виділи нині. Оден старший, другий молодший. Привозять часом 10 до 12 мішків. Листи для фармарів з Ольги роздаємо тут, а в суботу приїзджають поштарі з почти Марко і почти Січ і забирають свою почту. Зі Січи приїзджає Василь Дунец а з почти Марко, я призабув тепер, як він називається. Він переняв почту може пів року тому.

Як я приїхав, то я застав самі пущі. Були люди. Пригадую собі Ковтуцького Івана з нашого села. Був його брат Петро Ковтуцький. Оба брати будували потім нашу церкву. Були люди і з инших повітів, але мало їх було. Перший священик, що приїхав до нас, був о. Жолдак. Я привіз його возом з Шоллейка. Я не памятаю коли. Він відправляв по хатах. Перший раз правив в моїй хаті, тій отут. Мешкав у мене і поїхав назад до краю. Десь тепер є в Штицах. Перед ним був отець Деляриий. Я його застав. Правив по хатах. В моїй ні. Не умів по українськи говорити, але ломив як міг, щоби обслужити людей. Тяжко йому приходило. Годі старшому навчитися. Приїхали Василіяне. Перший приїхав Крижанівськім приїхав о. Дидик, бо ті і правив по ріжних хатах. По отцю Кдижановським приїхав о. Дидик, бо тамтой поїхав до Мондер. Дидик приїзджав до нас зо три роки і тут мешкав у моїй хаті. Моя жінка працювала дуже, бо в моїй хаті були мітінґи й гості прибували від часу до часу. Потім були світські священики. Перший о. Крупа, потім о. Дрогомирецький, потім о. Каменецький, о. Редкевич, о. Крайківський, о. Олексів, відтак знова о. Редкевич, знова о. Олексів, а тепер є о. Ірха, добрий чоловік.

Ми хотіли мати церков. Нас було 40 чи 35, що хотіли мати свою церков. Ми зложилися, вибрали місце і вибудували, то було тому 15 чи 16 літ. Я не годен на певно сказати. Коштувала

нас до сімсот долярів, бо тоді було все дешево. Майстри були брати Ковтуцьки. Малювали пізнійше. Малював Єнґлік. Дзвіницю поставили пізнійше. Зараз відмежували цвинтар і поле коло церкви. Поле порахували чоловікови за се, що мав дати на церкву гроші. Василь Луговий називається. Має тепер 42 або 43 роки. Потім будували дзвіницю а потім дім для священика і будинки господарські. Ми за все старалися. Всі старалися, щоби церков і будинки для священика були в порядку. Маємо у себе священика як у старім краю в селі. В церковнім комітеті були всі люди. Всіх було яких 40 родин а тепер є яких 80 родин.

Старався о церкву Гарасим Осадець. Помер вже шість літ тому назад. Мав 67 літ. Много зробили Гриць Мадюк, Андрух Антонишин, мій брат, що разом зі мною приїхав, Вержак, не знаю як йому на імя. А я зробив всьо на що мене було стати.

Ви питаєте про мого брата Андруха. Він два роки молодший від мене. Має другу жінку, бездітний. Приняв за сина Крисоватого, що має тепер 35 літ. Крисоватий має четверо дітий. Дістане від мого брата дві фарми.

Митрополит Шептицький був тут оден раз. Я говорив з ним в домі священика і оповідав так само, як вам тепер, як то було, коли я тут приїхав. Я сподобав собі його. Ґречний чоловік і розумний.

Епископ Будка приїздив тут часто, може був навіть 10 разів. Він мучиться в Канаді. Марний на лици. Злих людей надибав, що йому спокою не дають. Для злих людей то й Канада за мала.

Люди колотяться за віру, але в Канаді нема з того хісна, сварка не дає сили ані старим ані молодим. Нехай кождий тримається своєї віри зі Старого Краю.

В Канаді инакша господарка. Рік довгий, але на роботу коло землі лишається мало часу. Треба скоро обрабляти. Зима пізно кінчиться, а скоро зачинається, длятого, що часу мало, то треба мати машини до роботи. Як господар має всю машинерію і чотири коні, то оден чоловік обробить всьо, вижне все і вимолотить на 160 акрах. Гноїти не треба. Гній висипують в долини, щоби їх вирівнати, але міркую, що колись буде треба тут гноїти поле.

Збіже зноситься на полі у вершки по 8, найбільше по 10 снопів. Молотиться його зараз на полі, коли підсохне у вершках. Вони тут кажуть на вершки, що се є штуки. В Старім Краю складають збіже в півкопи по 30 снопів. Того в Канаді не роблять. Зерно везеться зараз з поля до елевейтра, щоби його продати, або зсипується дома а везеться аж в зимі санками, тому, що лекше везти по снігу і в зимі є більше часу, бо в осени ореться. І ціна потім лучша. Десь недесь посіє дехто озиме жито, але озимої пшениці нема. Сіємо найбільше пшениці, вівса і ячменю. Бульба вдається дуже красна.

Про податки приходить письмо з муніципалу в Росбурні. Тут платимо 75 долярів від 160 акрів. Се виглядає на 113 морґів к враю. Ті гроші йдуть на всьо, на школи на дороги.

Ту є фарми до куплення. Є фарми, що їх треба купити від компаній, а є такі, що їх можна купити від уряду за непоплачені податки. Але хотяй податки більші як попередше, то таки в Канаді лекше жити як в Старім Краю, коли вже хто привик. Працювати треба. За дармо нема тут нічого. Моя жена має спрацьовані руки. Змучена. Я також вже слабий як павутиннє. Ми біділи, але дробилися .

Списав *СК*.

Длячого -- Длятого

ТРИЙЦЯТЬ ВІДПОВІДИЙ НА ОДНО ПИТАННЄ

Лише одно питаннє: — Длячого ми не можемо удержати кооператив?

На се питаннє знайшлося 30 відповідий.

1.

Нема фахових людий до проваджен ня кооператив. Є лише самоуки, без досвіду в купецтві. Купують, продають, торгують і блукають так як "маніґранти" по лісі.

2.

Уділовці надіються великанського зарібку. Всі шеровці мають надію на великі зиски. Дав 25 долярів а числить так: "Буду мати з 25 долярів до року 250 долярів. Напевно". Великі дорібки не приходять, бо не можуть зараз прийти і всі знеохочуються.

3.

Уділовці жадають за свій уділ кредиту. Люди, що мають уділи, думають, що роблять ласку кооперативі і хотять на кредит тільки само, кільки виплатили на уділ або два рази більше, щоби себе обезпечити від страти гроша.

4.

Ніхто нікому не вірить. Кождий уділовець підозріває другого, що він злодій. — "Той має користь". — "Там той має користь." — "А во мій сусід має найбільше з того". "Інакше він не пхавсяби".

5.

Кождий хвалить себе. "То я зробив".". "Без мене ви булиб сього не мали". "То я переконав." Як побачать трохи зиску, оден перед другого висуває своє "Я". Покупців, що найбільше помогли, бо прийшли купувати товар, мечуть в бік. Себе висувають наперед і переганяються язиками. Самохвальба дразнить других, що слухають її.

6.

Не уміють ділитися зиском. Тому, що кричить, дають. Хто на кредит брав, склепови не давав заробляти, але кричав, тому дають дівіденду. "Що би писок заткати". Дістав крикун шер і дівіденду. Другі стають неохочі і кажуть: "на що мені їхати сюди?"

7.

Спокійні і витревалі люди держать ся з далека. Не лізуть і не кричать. Ті що кричать і хапають, що попадуть під свої руки, питають голосно по цілій околиці: "Чому кооператива не йде"?

8.

Ганять своє товариство. Уділовець знає, коли товар куплений. Товар добрий, але він пописується тим, що він знає. "Се старе, се перележале, се нічого не варта. Я знаю". Відстрашує других, що прийшли купувати.

9.

Найменшу дрібницю розносять в світ. Станеться якийсь блуд на одного доляра ріжниці, зроблять з того одну сотку долярів. Пропаде в рахунках 7 долярів, контроля шукає 700 долярів.

10.

Часта контроля, се постійний клопіт. Скоро видять денцо доходу, то перечисляють, бо беруть 5 долядів денно. Директори хотять що другий місяць рахувати. Се нищить товар. Директори пізнають ціну товарів і розповідають дальше. "Се коштує 70 центів" — каже жена уділовця. — "Я не дам лише 50 центів". — Менеджер каже: "Се за мало" — "Таже мій чоловік рахував товар, то і ціну знає".

11.

Не видержать конкуренції. Оден пішов до конкурента, бо той пустив товар нарочно дешевше на якийсь час.

За ним пішов другий, за другим третий. Четвертий каже: "Що я маю за користь, що тут тримаюся?" Пятий каже: "А що я маю з того?" Всі стають зимні для себе і забираються до конкурента на купно.

12.

Як небезпека надходить, то кричать. Такі крики на "контрі", що в "голсейлі" у Вінніпеґу чують. Всі воробці знають. Всі ворони поінформовані. Всіх зневірять, так що ніхто не може зачати ратувати. "Го — го."

13.

Зарозумілі. "Ми громада, годні витримати". А видять, що не годні. "Не хотять суперечки полагодити угодою. "Через суд. Суд нас розділить" "Голсейл" вихісновує се. Забирає весь товар. А також адвокати. Урядники

При будові церкви в місті Портедж ля Прері, в провінції Манітобі, літом 1926. Робітники дають даром роботу, щоби спільними силами вибудувати свою церков під проводом пароха о. Ф. Ру, який начеркнув пляни церкви і кермує цілою будовою. О. Ру на образці в очицях, з палицею, курить люльку

режісери, кожуть платити собі по 50 долярів денно. За тиждень годні збанкротовати найліпшу спілку. Адвокати заберуть сотки долярів у одних і других і зліквідують спілку. До ніякої загоди не хотять склонитися. Стоять як камінні стовпи напроти себе.

14.

Борг, се початок лиха. Зроблять борги, спілка піде до гори дном. Як дасться на борг одному, так треба давати всім. Потім треба позичати. Спілка тратить покупців, платить адвокатам. Повно нарікань.

Беруть товар деинде не в спілці.

15.

Длятого найліпше булоби зробити спілку як узол. Кождий має зобовязатися, що буде брати в склепі товари, а не ходити по чужих склепах. В противнім разі тратить свій уділ. Тоді можна людей удержати при їх власнім склепі.

16.

Нерозум в цінах. Чай нині по 33 центи. Завтра той самий чай в голсейлі підскочив на 38 центів. Так треба піднести ціну в дрібній розпро-

дажі. Директори спілки кричать: "Що нас то обходить. Ми купили дешевше, то ми продаємо дешевше". Другі продавали чай по 80 центів а в спілці по 45 центів. Менеджер мусів слухати директорів, хотяй видів і знав, що зле буде.

Черевики були по 4 доляри, потім по 8.25 дол., то всі були за тим, щоби давні продавати по 6 дол. Тих нових по 8.25 ніхто не купував. Все жадали тих давних по 6 дол.

"Оверолі" були по 1.75 дол. а потім по 2.25 дол., то жадали, щоби не підносити ціни на давнійших. Купували давнійші, а новійші не купували. Директори говорили: "Ми не хочемо зарібку".

"Дайте мені ті з під споду", — каже директор. Він знає і диктує менеджерови, що сей має йому дати і по якій ціні.

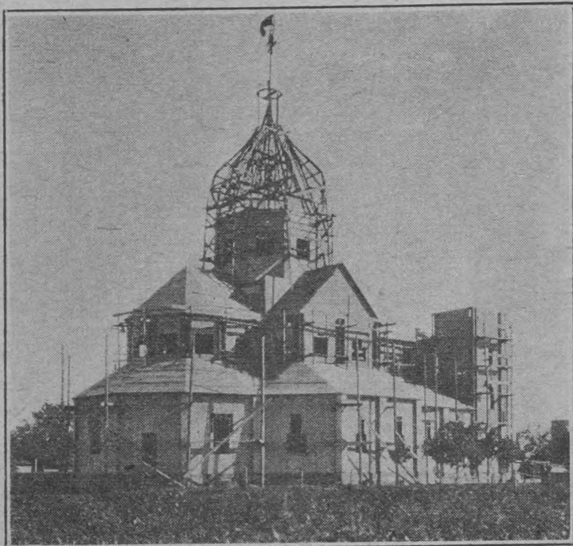

Церков в місті Портедж ля Прері, Манітоба, яку будують українські робітники. Літом 1926. Місто має 7.000 душ

Коли ціна на товарах спадає, то кажуть: "Я тут не куплю, піду до Ітона. Там є найновійші". Купує лише се, що на борг бере, бо знає, що ніколи не заплатить.

17.

За готівку йдуть до чужого. На кредит купують у свого. "Я у Ітона таньше дістану". — "То йдіть до Ітона". —"Коби я мав гроші".

,Замість лишити готівку у своїм склепі, то він пише до Ітона або навіть їде сам до Вінніпеґу.

Коли візьме на борг, не віддає, хиба стягається з него судово.

18.

Запізваний за товар, бє менеджера в лице. Був винен 175 долярів. Упоминалося його 4 рази. По четвертім разі заскаржила його спілка до суду. Прийшов до склепу і заїхав менеджера в лице. Курить циґаретку.

"Що він мені зробить?"

Оден директор є при тім і не боронить менеджера. Каже: "Добре йому так, нехайби був на борг не давав". Бють менеджера як намолотний сніп.

19.

Менеджер то є найменший. Пошуркайло. Анґлійці, коли купують гарно заховуються. Свої кричать: — "То наше". Галасують, сміються, команде

рують. Накурять, насмітять, наплюють.

Розказують: — "Винеси. Налий нафти. Потримай". Пан директор читають часопис і боком приказують. Страшно дивитися на менеджера. Слухає як пес. Неволя.

20.

Анґлієць не може бути менеджером. Не знає життя і смаку наших. Вони його бояться, він о них не дбає. А на свого скачуть. Анґлієць накупить черевиків 4 і пів а наші носять число 8 або 9. Накупить тоненькі матерії а се на фарму до нічого.

21.

Хотять як найдешевшого менеджера. Не питають, що знає і як думає і який досвід має. Оден менеджер хоче місячно 65 дол., а приходить другий, що жадає о пару долярів менше. І того беруть. А тут треба склеп обслужити, дров нарубати, напалити, сіль виносити на віз, до "голсейлу" писати, книжки робити, рахунків пильнувати і до всіх усміхатися.

22.

Мученик-менеджер ласки у Вельможних Директорів заходить. Пива бочку поставить. Пють. "То в нас менеджер". Директорам по пачці цукорків подарує. Товар таньше почислить. Додаток дасть.

Спілка від того не богатіє, але директори вдоволені. Хосен мають. Кооператива, як "айскрім", розпливається їм в губі.

23 — 30

Що найменше вісім причин знайдуть самі читачі, щоби було пів копи. Напевно знайдуть, бо в їх околиці була також кооператива, і вже розплинулася.

При кваснім молоці записав від розплаканого шеровця для Українців в Канаді

2—2=0

ГАДКИ

Навіть гора знищиться, як по ній допче много чобіт.

***

Оден приятель під рукою є ліпший, як много кревних з далека.

***

Як маєш забити вужа, забий відразу і на все.

***

Дбати за гроші то так, як копати голкою. Видавати гроші, то як вода на піску щезає.

***

Чути сто разів не є так добре, як видіти раз.

***

Не суди, доки ти не чув обох сторін справи. На що маєш два уха?

***

Ударив камінь пса, але не так болєсно, як та рука, що його кинула.

РІЖНЕ

Певне: Не жалуй себе і не виноси себе. Як ти є перла, то хтось тебе певно найде.

Нудне: Тихенька неділя і нудна, як чоловік не має на той день нічого, крім поломаного автомобіля і кількох ребер поломаних.

Безпечне: Ми ще не чули, щоби хтось розбив автомобіль на дорозі як їхав до церкви.

Потягаюче: Як у вас люди приходять до церкви пізно, оголосіть, що свячена вода у вас є горівкою.

Потішаюче: Як бузько принесе потіху, то потішся, що з нею приходить 500 долярів еґземпциї в особисто доходовім податку.

Конечне: Кажуть, що жонатим ліпше поводиться, чим нежонатим. Певно, а причина є та сама, що кіт пливає, коли кинете його у воду.

Олеша, Саск.

Олеша лежить на північ від сіпіярської стації Бюкенен, канорського округа, в провінції Саскачевані. Є заселена майже самими Українцями. Назва її пішла від родинного села в бучацькім повіті одного фармера, що мешкає коло церкви. З Олешою сусідують инші українські кольонії зі старокраєвими назвами, 4 милі на захід Доброводи, 3 милі на північ Григорів і 9 миль на північний захід Чехів.

Фармері сеї околиці досить заможні, бо земля чорна, плодюча, місцями покрита лісами та малими озерами. Люди наші мешкають тут вже від 23 літ. В 1906 побудувалися собі 9 миль від Бюкенен малу церкву, бо родин було тоді 14, які до неї належали. Церков була від початку під опікою оо. Редемптористів з Йорктону, а з приходом епископа Н. Будки віддана під чартер української греко-католицької дієцезії разом з цвинтарем, що лежить коло церкви.

В Олеші, в провінції Саскачевані. Дня 25. липня 1926 ждуть люди зі своїм душпастирем о. Д. Поповичем на епископа

В послідних роках зросло число родин до 40, длятого рішили побудувати велику церков.

1923 році вибрано комітет до будови на чолі з п. Бартком Рудницьким, який не жалував часу і труду. Будову піднявся виконати п. Антін Гриньків, місцевий фармер коштом 2.600 долярів, які зібрано з надвишки річних 5-долярових вкладок членьких, як рівнож з инших приходів і жертв.

Простір церкви виносить 40 і 24 стіп, а висока вона на 25 стіп з двома вежами. Як з надвору, так і в середині церков виглядає красно, простора, ма є богато світла і є наголосна, так, що голос добре розходиться.

За престолом на стіні висить великий храмовий образ Ісуса Христа. Наву від святилища відділює стіна з намісними образами. З часом построїться гарний іконостас. Рівнож викінчиться бічні престоли Пр. Діви Марії і св. Йосафата. Зі старої церкви задумують побудувати читальню, продовживши її вдвоє. Землі черковної є 4 акри. Церков забезпечена. Населеннє місцеве привязане до своєї мови, віри

церкви. Нема тут жадної сектантської зради, ані міського зіпсуття.

Парохію обслугували оо. Редемптористи, відтак отці: Дрогомирецький, Крупа, Федоронько, Филима, Др. Редкевич, а послідний о. Попович. Сегорічні трости церкви є: Петро Матвій і Федь Черкавський.

Парохіяни бажали, щоб їх велика і гарна церков була посвячена великим архієрейським свяченнєм і зі своїм парохом о. Дром Редкевичем приготовили все до великого свята, яке відбулося 25. липня 1926 року. Щоби виявити свою любов і пошану до свого Епископа построїли 3 триюмфальні брами, одну в місточку Бюкепен, де є стація, другу 1 милю від церкви, а трету перед самою церквою. В суботу перед полуднем коло стації ожидали парохіяне свого князя Церкви, а 13 їздців з синьо-жовтими лентами на ко

Церков у Вишарті, в провінції Саскачевані, дня 7. липня 1925. Люди виходять по архиєрейській Службі Божій з нагоди посвячення сеї нової церкви епископом Никитою

нях уставились в ряди. Коли епископ висів з потягу, похід рушив до триюмфальної брами, де привитав владику майор міста Віліямс, відтак оден зі старших парохіян хлібом і сілю, по тім оден з їздців на кони, наконець дівчинка в товаристві дітей, що сипали підчас того цвіти. Слези радости і зворушення видко було на лицях присутних. Преосвящений не сподівався сего привитання в Бюкенен, де є лише кілька Українців греко-католиків, а решта чужинці.

Коло церкви привитав Епископа о. парох і процесія ввійшла до церкви.. По молебни привитав Владика парохіян сердечними словами і згадав, як потрібно нам правдивої веселости, яка може нам дати силу і витревалість в праці.

В неділю, 25. липня 1926 р. в сам день торжества зібралося множество народа з Олеші і з далеких кольоній і дві процесії з Добровід і Григорова.

Коло другої триюмфальної брами 1 миля від церкви, ожидала процесія з новим своїм парохом о. Д. Поповичом дорогого Архипастиря. Коли Епископ надїхав в товаристві Брата Методія й п. В. Босого та січової дружини, приняв щирий привіт від старого парохіянина п. Мадараша, від дітий та від пароха, який в імени парохії виявив радість, що може витати у себе того доброго Пастиря, який за приміром Ісуса шукає своїх овечок, розкинених серед степів Канади, щоби відвідати їх і зібрати в одну громаду.

З піснею "Пречистая Діво Мати руського краю" звернувся весь похід до церкви, де ждав в брамі з прочими о. Др. Редкевич на привитаннє Епископа. Процесії ввійшли до церкви.

Зачався обряд посвячення церкви: кропленнє і намазаннє св. миром 12 хрестів на стінах церкви, трикратний обхід з св. Мощами, миттє престола вином, рожаною і звичайною водою й замурованнє св. Мощей і 4 євангелистів в престолі. По сім Владика обяснив значіннє сего обряду, в якім міститься велика наука. Хотяй католики хрещені і миропомазані і хоч лише у них повний ненарушений скарб прав дивої Христової науки, на нічо се їм не придасться і не впустять їх до неба, коли не будуть поступали після закону Божого. Процесії двократно не впущено зі св. Мощами до церкви, коли йшла в противну сторону. За третим разом, коли вона йде після обряду після порядку, тоді пускають її до церкви. Церква повинна бути тим осередком, куди мають бути звернені очи, гадки і серце вірних. Вона має бути Голгофтою, де з Найвисшим Архієреєм Ісусом приносять вірні небесному Отцю жертви своїх терпінь і добрих діл.

Присутних на тім торжестві було около 2.000, самих автомобілів до 150. Се свято буде для учасників памяткою на ціле їх життє.

Вечером відбулася спільна вечера в домі п. Рудницького, а при ній живі розмови і бесіди про важні справи.

о. Д. Попович

ЖАРТ ПРИКРАСА ЖИТТЯ

Рація

—Ви такі здорові й сильні і не соромитеся жебрати?

— Та чому ні, соромлюсь...

— А чому не йдете працювати, коли соромитесь?

— Бо лекше соромитися — ніж працювати...

***

В раю

Китаєць станув по смерти у воріт раю.

— Чи ти був у чистилищи? — питає його Брама.

— Ні, — відповів Китаєць, — але я був жонатий.

— На такий випадок можеж увійти. Обі кари є рівні.

В суді

— Обжаловуете свого чоловіка за те, що підніс на вас руку?

— Властиво не за те, що підніс, але за те, що спустив.

***

Приятелі

— Чи ти думаєш, що можна дві нараз любити?

— Розуміється, — але поки вони про себе не знають.

***

Вчений і недовчений

Недовчений: Що се таке віра?

Вчений: А в що ви вірите?

Недовчений: Вірю тільки в те, що розумію.

Вчений: Значить, ви вірите в нішо...

Перестали Підсміхатися

(29 ЛІТ ПРАЦІ В КАНАДІ)

Було у мене сильне переконення, що як чоловік хоче щось доброго зробити, то може, а певно буде добре й прийде лучший час.

Будучи в Старім Краю в Галичині, зачав я господарити на кількох морґах поля і то порозкиданих і порозтинаних. Не богато хісна приносила мені ся праця. Літа були тоді слітні, а боячись біди, задумав я виїхати до Канади. Ріжні люди, знакомі і кревні зачали відраджувати мені, страшити, але я твердо стояв при моїй постанові і як задумав, так зробив.

Було се в році 1897 в зимі, зачав я продавати своє хазяйство і обчисляти чи старчить мені гроша, бо й не богато міг я з того зібрати, а хотів знати кілько лишиться мені гроший по оплаченню подорожі для мене і жінки з дитиною. І так по обчисленню всіх видатків лишилося мені 40 долярів. З початку страх обняв мене, коли подумав над тим, що пічну я там з тими грішми? Таж там на чужині нікого знакомого ані рідного нема! Але того страху, думок своїх не висловив нікому, навіть жінці не сказав, щоби її не настрашити. Але що робити? Цофнутись взад? Се погано на відважного чоловіка і що скажуть люди? Якийсь голос шепнув мені до вуха: "Щось зачав, не цофайся"! Тому голосови я увірив. Поїду!!!

Дня 13-го цвітня 1897-го року вислухали ми Служби Божої в нашій парохіяльній церкві в Кобильниці Руській, повіт Яворів, візвавши Бога на поміч 15-го цвітня пустилися в подорож до Канади. Не описую подорожі, хотяй між подорожию тоді а тепер є велика ріжниця. Тепер є все ліпше. Вигіднійше подорожувати як перед 29 роками. Нехай забудеться подорож до Канади, а зачну від дня, коли я прибув тут до Саскачевану.

Через цілу подорож крутилося мені в очах тих 40 долярів, котрих з конечности я мусів нарушити в подорожи підчас морської хороби, щоб ратувати жінку. Переїхали ми зелізницею через Вінніпеґ до Ґринфельду в Саскачевані, а дальше зелізної дороги не було. В Ґринфельді під голим небом лишив я жінку коло млина з дитиною та річами, а сам перехрестився і пішов шукати фарми. Перейшов я пішки 25 миль, ночею, на північ від Ґринфельду, і надибав одного фармера, Німця, котрий показав мені, де є вільні фарми, і хату, де мешкав той, у котрого платилось фарми. Розглянувшись між фармами, аж страх обняв мене, корчі та корчі! Як розпізнати, котра земля ліпша? Не шукав я довго, бо з голоду і утоми не міг ходити, зазначив фарму, заплатив 10 дол. і знов стала мені перед очами жена, полишена там під голим небом. Що робити? Аж палило мене в грудях, де їх подіти? як спровадити?

Не надумуючись пішов я до того Німця просити, щоби привіз жінку, дитину і річи, за що заплатив я йому 4 доляри. І щораз то страшнійше ставало мені, бо утікали доляри, а не прибували. Поїхав я з Німцем по жінку, привіз і сів з родиною в корчах і сказав: "Боже! Твоя Воля! Тут моя доля і звідти вже не рушусь".

В кількох днях розіпняв я буду серед корчів, щоб схоронитись перед холодом ночи та дощем, а потім зачав корчувати по трохи гущу, щоби приготовити орне поле і сухий опал. На серцю тяжко, смутно, нікого знакомо-

го, ні рідного, сам з жінкою і річною дитиною серед канадийських "бушів". Що робити? Чим жити? І тут знов шепче мені щось до уха: "Ти молодий в тебе сила є, не упадай духом, а розглянься, а даш собі раду". І коли була вже буда і харчу ще троха, попращав я своїх та пішов шукати роботи, щоби щось заробити.

З кусником сухого хліба вандрував я цілий день, і зайшов до одного фармера коло Мелвиллю, де став до роботи на днівку. Платив мені 40 центів денно. Що неділі відвідував жінку з дитиною, котра щадила харч, а збирала губи, ягоди і тим живилася з дитиною. Що було робити? На около хотяй далеко, то самі чужі, Німці та Анґлійці, нема з ким розмовитись ні порадитись ні поратуватись у кого. Се мене утвердило, щоби не числити на нічию поміч, лишень на власні сили. З подвійним завзяттєм працював я і щадив, гроша даром ніколи не пустив. За місяць у того Німця заробив я 10 долярів і 80 центів. Купив дещо харчу і пішов знов на роботу до одного Анґлійця, котрий платив денно 50 центів.

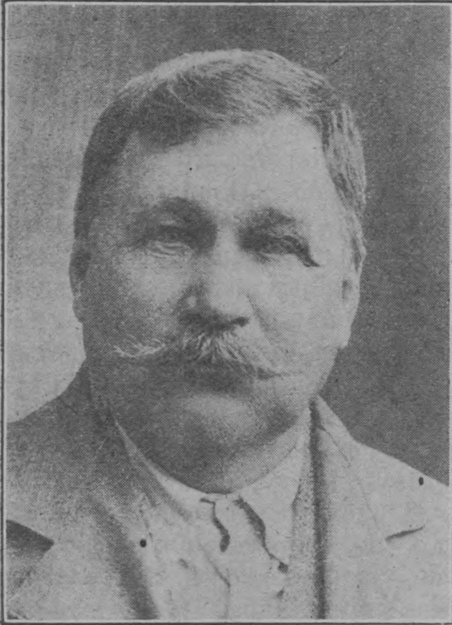

Андрій Рогальський з женою Анною. Приїхали до Канади в р. 1897. Місцевість Кілали, Саскачеван. Світлина з дня 15.IX. 1926.

По двох місяцях роботи у Анґлійця заробив я 50 долярів і перехарчувався, але то всьо за мало- Правда жінка із зароблених грошей нічого не рушала, купила 4 курці і дві качки у сусіди і зачала заводити домашне господарство. До сусіда Німця було дві милі, а вона з дитиною ходила щоденно на роботу, прохарчувалась і заробила денно 25 центів. Се була велика поміч, бо зароблений гріш не марнувався, а прибував. Насадила курей, качок і так коло нашої буди зачало веселіти. На осінь придбалося трохи гроший.

В осени треба було думати про зиму, потрібно нам було конечно хати. Днями і ночами двигали ми осики, а відтак я будував, а жінка ліпила стелю глиною. Робота коло хати ішла скоро. Що я через день поставив з дерева, то жінка глиною обліпила і зруб ріс на очах. На дах у сусіда дістав я

соломи і хата була готова разом із камянною печию. Харчу було защо купити, так що зима не так страшна нам була.

Але зимою не дармував я. Пішов до богатих фармерів та корчував гущу, щоби щось заробити, бо в зимі иншої роботи нема тут в західній Канаді, а хотів я стягнутися на весні на купно корови, щоби була бодай для дитини ложка молока, а ми скучали за молоком також. Через зиму заробив я 30 долярів, бо я робив на гурт, не на днівку, а на весну купив корову. Ах що се за радість! Яка утіха! Жінка веселійша стала, вже неначе з кимсь розмовляє, неначе великий приятель зайшов до нас. І мені полекшало. Веселійше стало, що жінка, неначе дитина, віднайшла свою улюблену, а давно згублену ляльку, оглядає, радіє, гладить, сміється і плаче на переміну і всьо з радости і каже до мене: "Андруху! тепер можеш смілійше нас лишити й іти щось знов літом заробити, а я тут буду ґаздувати. Куплю порося, придбаю курий, качок, пійду на зарібок тут близько, перехарчуюсь щоденно і щось зароблю, а щоденно рано, в полудне і вечер попещусь з коровою, зложу з набілу щось на продаж, з курий зберу яєць і продам. Потрохи уторгуємо, потрохи заробимо і переживимось через літо, а як прийде зима, то смілійше буде можна подивитися в очи студени". Вислухав я тих слів жінки аж серце забилось з радости. Ся рада була добра, мудра і в тім пізнав я єдність наших думок, а се додавало мені духа і сили, бо видів я, що є для нас одна ціль і одна дорога добра. Наколиб жінка була иншої гадки, наколиб зачала так як инші, робити мені докори: — А на щось мене тут привіз в пустиню, а я нічого не маю, а що буду робила, а я не маю до кого вийти" і т. д., то такими словами булаб мене троїла, морочила думки, так що чоловік не знав би, що кінчити а що зачинати. Але на наше щастє у нас того не було, у нас була одна думка, одна гадка і се було наше щастє. Чи добре чи зле, всьо терпеливо зносили і не нарікали одно на друге.

Ступницький Марко оре 4-ма кіньми. Плуг на дві скиби. Плугатор сидить і кермує кіньми і плугом. Місцевість Січ, в провінції Манітобі. 1926 р.

По такій добрій жінчиній раді відходив я на зарібок з легким серцем. Мені весело було, бо ми в порозумінню розходились, а коли я заробив і вертав до них, то летів майже, а не йшов, бо знав, що мене жаден докір дома не чекає, і неділю чи свято весело побуду з ними.

Третього дня по тій добрій нашій розмові пішов я на роботу до цегольні до Вульслей. Там вже було мені веселійше, вже знайшов там своїх людий між робітниками і міг розмовляти з ними доволі цілий час. Через літо заробив я 150 долярів, а в осени вернув до дому, щоби на зиму забезпечити себе і для коровиці стайню поставити. Пригадую собі сей веселий день, в котрий я вернув, нічого не стратив із зароблених грошей, а жінка своє розказує, скільки заробила на днівці, скілько знов на продажи набілу і яєць. Зложився гарний гріш як на початок і тішилися ми, що здорові і придбали гроша.

В четвертім році купив я вола, плуг, та віз. В тім часі осів оден сусід, наш чоловік, Українець на сусідній фармі. Він мав також одного вола і весною за

чали ми спільно орати прери та викорчовані місця, щоби дещо насіяти пшениці. Не мож було богато зробити, бо і сусід хотів також щось зорати, але я зорав і обсіяв 2 і пів акра пшеницею та вівсом. Вже того року на роботу не йшов, а старався корчувати і орати, щоб на слідуючий рік засіяти більше. В жнива вижали ми гарну пшеницю по старому, серпами, і я ціпом вимолотив. З того зібрав я 35 бушлів пшениці і 20 бушлів вівса. Початок вже був.

В другім році вже більше намолотив, вже мав пшениці 800 бушлів і 300 бушлів вівса, і так рік-річно побільшалося наше господарство, вже я мав 4 коні, добрий плуг, 2 вози, жниварку, косарку, та всі потрібнійші рільничі знаряди. Помимо сього я не уставав в праці, мені було ще мало, а гнало мене до того окруженнє.

Довкола жили сусіди, самі чужі котрі заїхали скорше з грішми, господарили вже на більшу скалю, мали по кілька фарм і я відчував, що вони не радо дивилися як моє господарство підноситься, а ті їх усмішки "руснак" мене мучили. Мене гнала жажда, щоби зрівнатися з ними, а коли сил старчить то і перевисшити, не тому, щоб гордитися перед ними так, як вони то робили, але тому, щоби ті усьмішки устали, щоб зачали числитися зі мною. То була моя рішуча воля, а що воно до того прийде, се я знав, бо видів їх господаренне і їх вигідне життє. Я бачив, що вони марнують час, довго спять, бавяться, пють, ґарами їздять, модне убрання, що тиждень иньше, но сять. По тім я знав, що у них осінь зближається, а у мене йде весна. Моє завзяттє здвоїлося, я спання не мав, а працював понад сили. Зате моє збіже було I-ої кляси, а їх II-ої чи III-ої кляси. Нараз зашуміло між моїми сусідами!

На обійстю фармера, Андрія Шандра в місцевости Шандро, в провінції Алберті.

А. Шандро стоїть на ліво межи першим а другим возом. Пять пар його расових коний, запряжені до возів. Андрій Шандро прибув до Канади в р. 1900. В році 1918 вибрано його на посла до парляменту провінції Алберти до року 1922. Любить незвичайно господарку, прекрасні коні і расову худобу

Кричали, що "руснак" їздить шнурковими поводами до церкви, а тепер від одного, що упав, купив за готівку дві фарми. То їх укололо! Шарпались, говорили дуже голосно, але нічого не могли вдіяти. В два роки пізнійше купив я знов 2 фарми. Вже є 5 фарм; є на чім робити і я зачав рівнатися з тими, що сміялися з мене. Але я не сміявся з нікого і не гордився, не хвалився і не бенкетував. Се не є моїм звичаєм, я працював дальше, щоби забезпечити життє дітям своїм, котрих маю, слава Богу, 6 синів у віці від 18 до 29 літ і одну дочку 14 літну, але маю 9 фармів, коні і цілу машинерію, що належить до господарства. Діти господарують, а я вже старий. Радію з того, що праця моя дала таке

жниво і дякую Найвисшому Богу в першій мірі, що вислухав моєї просьби та допоміг мені в тих степах попровадити щасливо родинне життє. Сусіди перестали підсміхатися, бо видять, що у мене не одно є, що у них бракує і придивляються "руснакови", як він роботою дійшов до сили. Не оден з них приходить заратуватись, хотяй коштує його богато болю зробити такий крок з гори в долину. Але що робити? Так йде життє на світі. Я помагав сусідам і не підсміхався з них. Тепер я чую мою силу, як вони передше свою.

Не одного я поратував з Краю, котрому я поміг дістатися тут до Канади, скинути ярмо нужди та працювати на свободі.

Жінка моя доглядає дальше всього, хотяй є вже ким виручитись. Її здаєть ся, що без неї робота не пійде так, як треба, що всюди мусить заглянути, і не жалиться, не нарікає на Канаду, але працює, хотяй вже тільки літ напрацювалася. Єдність допровадила нас до добра, бо і в родині в єдности є сила і не одного можна при згоді доконати. Але коли одно в ліво, а друге в право, то біда горою і гірке життє в такій родині.

Єдности і сильної волі! Тоді спокійно можна старі літа доживати і не одну злу пригоду перетерпіти. Я желаю єдности і сильної волі кождій родині і нашому народови.

Списав **Іван Рогальський**
Killaley, Sask. Box 147

Дня 24. вересня 1926.

ВЕСЕЛІСТЬ ДАЄ ОХОТУ ДО ПРАЦІ

Не так скоро

Голос при телєфоні: Пане лікаре, моїй жінці сталося щось страшного. Виглядає, начеб її заціпило уста і не може промовити слова.

— Може має корч щоки?

— Думаєте, пане лікар? Ах колиб ви на тижни мали час, то зайдіть колись оглянути.

**
*

Не зрозумів

Пані: Що, ти здурів? Прецінь я казала тобі привести лікаря, а ти привів ветеринаря!

Слуга: — Бо пані виразно казали: "Йди по кого, бо старий віл занедужав."

**
*

Заміна

— Пане товаришу, ви працюєте у видавництві, можеб ви післали мені кілька книжок.

— Добре, зробимо заміну. Ви працюєте в банку, то пішлете мені кілька банкнотів.

В школі

Учителька: Івасю, скажи мені, чому риби не говорять?

Івась: Ану нехай пані всадять голову до води, чи зможуть говорити!

**
*

Зрозуміла

Добродійка з великого міста до фармерки:

— Лікар радив пити мені дві кварти молока денно. Чи не моглиби ви давати?

— Та чому ні, прошу пані, можу давати. Від нас недалеко, а молоко є своє.

— Своє?... То не добре, лікар казав мені пити від корови.

**
*

Зловив за слово

"Перший, що перерве мені мову", — говорив суддя неспокійній публиці — "вилетить сейчас з салі".

— "Гурра! То мені подобається!" — перервав обжалований. Сказав і вибіг за двері.

АБІТІБІ

Уряд провінції Квебек в державі Канаді призначив для українських рільників простір на північ від залізничих стацій Амос і Ландрієнне. Сей простір обнимає 300 анґлійських квадратових миль або 771 квадратових кільометрів.

Ті землі знані під назвищем АБІТІБІ, положені о півтора степення ґеоґрафічної ширини більше на полудне як Вінніпеґ, в провінції Манітобі. Дорога зелізницею з Квебеку до Ландрієнне обнимає 426 миль і треває 18 годин.

Зі стації Ландрієнне треба їхати 12 анґлійських миль возом до першої фарми. (Одна краєва миля має чотири і пів миль анґлійських). Монастир збудований около 18 анґлійських миль від зелізничої стації Ландрієнне, близько озера Кастаніє. (Кастанське озеро).

Земля майже всюди дуже добра, лише денеде піскувата. Скал дуже мало, лише около самого Ландрієнне. Тут відкрито золото. В цілім окрузі Абітібі є копальні золота, срібла і міди.

Пшениця, жито і овес родяться добре, трава і конюшина ростуть прекрасно, ярина росте дуже гарно.

Ліса є подостатком. Треба його корчувати. Досі нема добрих доріг. Околиця надається на хов худоби і молочарство. Правительство рішило вибудувати всюди добрі дороги і се буде нагода на заробіток для тих людий, що тут поселяться.

В озерах много риб, в лісах повно заяців, сернюків і мусів. Всюди повно ягід, суниць і черниць.

Уряд має плян будови зелізниць до копалень, так що поселенці знайдуть на певно роботу. В лісах, в літі і в зимі буде робота при зрубуванню дерев і в тартаках.

Кождий чоловік, що має 16 літ може дістати від держави оден "наділ" — се є 100 акрів землі, (100 акрів землі рівнається 70 морґам). За се платить 10 долярів готівки і по 10 долярів через шість літ. В тім часі має первісну землю обробити на ріллю, кождого року по пять акрів, (на морґ йде менше як півтора акра), і за сей труд дістає нагороду по 10 долярів від виробленого акра. Може виробити і понад 5 акрів, але за сю надвижку не дістає вже нагороди.

Коли господар має троє малих дітий, може взяти ще оден наділ зі 100 акрами під такими самими условинами, як перший, і може дістати ті самі нагороди за управу первісної землі на ріллю.

Уряд помагає будувати дороги і школи.

Всякі пояснення подає о. Йосафат Жан, котрий живе там на місці і будує монастир над Кастанським озером. Він є головою Комітету Опіки на сю околицю.

Землі ті призначені передовсім для українських родин з Европи. Приїзд поселенців може наступити доперва при кінці цвітня 1927. р.

Всі листи в тій справі заняття тих земель треба адресувати:

Rev. Josaphat Jean
Landrienne, Que., Canada

Листи писати лише по українськи.

Й. Ж.

16. X. 1926. Е. В.

фармером з Залізничника

Хотяй я був при залізниці як поміч ник будника при рампі на Гірці, в Станиславові і при залізничих роботах наглядав людий при роботі, то таки задумав поїхати до Канади.

Я виїхав 10-го марта 1905 року до Канади. Їхало нас четверо, я і жена, 3-річна Ганка і 3-місячна Кася. За дорогу заплатив я 300 золотих і приїхав до Квебеку. У Вінніпеґу ми не пересідали, але поїхали до Руссел в Манітобі, де ми мали своїх знакомих, що шість літ перед тим поїхали були до Канади, Ясько і Павло Мушиманський. Вони писали і хвалили Канаду.

Я удався до Павла Мушиманського. Він вже мав фарму і хату. Жена з дітьми сиділа у них 3 неділі а я розглядався поміж людьми. Тут були люди, що вже шість літ тому виїхали з краю. Юрко Гира і Григорко Гира мали по одній фармі як "гомштед" від держави, 160 акрів за 10 доляірв і виробили вже по 10 і по 15 акрів. Були люди, що мали байндер, вози, худобу. Я питався, чи ліпше їм, як у Старім Краю, чи гнобить їх хто? Казали, що доробок є більший, як у краю, та що велика свобода. Ніхто нікого не лає і не переслідує. Добра держава. Я сам видів, що хто працював, той доробляв ся. Мене кортіло взяти гомштад і я пішов до Яська Мушинського, щоби повів мене до анґлійського аґента, що роздавав державні землі. Аґент Ветфілд мешкав на Ренчвил. Тепер воно називаєтся Глен Елмо. Запитався мене, чи маю гроші. Я привіз до Руссел 25 долярів, але купив тамки муки, путню, малу кухню і ще мав 7 долярів на два мішки муки. Він вислухав мого пояснення і сказав: "Тримай гроші на муку. Я визначу тобі фарму тепер а в осени маєш заплатити за землю десять долярів". Він видав квіт на землю, щоби я міг на пятницю великодну заняти фарму, щоби хто инший її не засів. Я опинився з цілою родиною у сусіда коло моеї фарми. Ми не могли у него заснути, так нам блохи не давали спокою. Недалеко була шіпчина по мисливих, що полювали на муси. Хоч, не хоч, вирізав я у шіпчині вікно, поставив комин, виліпив, де треба, і тут замешкали ми на своїм ґаздівстві. Зараз взявся я до роботи. День і ніч біґував поле. Коли лише збудився йшов біґувати по ночі. Збіґував пів акра і посадили ми бараболю і капусту. За пятку купив я два мішки муки і оден мішок відступив сусідови.

Але що не стало грошей, то я лишив біґованнє і пішов до Шол Лейку шукати роботи. Ішов я 45 анґлійських миль цілий день. Там було много наших на нічліґу у якоїсь Катерини, щоби напитати роботи. Видів я тут пяниць, але не видів роботи, переночував і вернув до Русселу на другий день. Ночував по дорозі в соломі, а по снідав у Дроздовського. Питав я за роботою у Ілька Лапки. Він сказав, що якийсь Німець шукає чоловіка до корчовання. Я допитав того Німця чотири милі на північ. Прийшов я до него на 2-гу годину, та його не було. Вона каже: "Чекай на обід". Прийшов сам господар і пять синів. Привитався і приняв на роботу. Крім синів була ще дочка Іда. Він годився і давав 22 дол. місячно. Кажу до него: "Дайте мені 26 дол. як буду добре робив, а як зле, то заплатите 22 долярів. Я поробив два тижні. В неділю пішов я до жінки і дітий і вернув зараз, щоби день не стратити. То було 18

миль. Німець заплатив мені 26 долярів. Був вдоволений з мене. Другий місяць робив я в него за корову. Дав мені корову на три дійки, але молока давала цілу путню. Я сей рід маю досі, що від неї виплекав. Німець обучував мене в господарстві. Я ходив в полотнянці і хотів купити собі нове убрання. Він казав: "Щади гроші . Я цукру не їв через два роки і ходив в старім одязі." Послухав я його, ходив в полотнянці і щадив. По трох місяцях прийшов я з коровою домів і зараз на-

Максим Кавка з женою в місцевости Енґусвил, Манітоба. Світлина 23. серпня 1926.

косив корові сіна. Але я не вмів косити. Я привчився доперва в Канаді, бо там у Старім Краю був я залізничником. Я привіз дві коси з краю. Одну косу дав чоловікови, що мене мав научити косити. І научив. Я косив сіно для корови як старий косар. Було мені тоді 31 літ, бо я роджений 1874-го 13-го квітня.

Відтак робив я у Анґлійця Гарри Смита, щоби при тій нагоді навчитися по анґлійськи. Той Анґлієць продавав мені два бички за 42 доляри. Але Федь Протасевич відрадив мені, казав: "Стайня за мала". Анґлієць говорив: "Бери, будеш орати поле." Я послухав злої ради Протасевича і не купив, а бувби я виорав много землі. А так мусів я ходити дальше до роботи і чекати ще два роки, заки мав чим робити. Я з того пізнав, що не кождий радить щиро, але не раз із заздрости радить не добре. Я длятого пильнував вже своєї роботи і не слухав потім, що другі радили. Ставав я рано, щоби корчувати свою землю, сіно косив, щадив, платив готівкою, довгів не робив, ходив на жнива до других, щоби заробити. Дочекався я телят, продав і купив конята і віз - демократ і виробив 40 акрів землі. Коли збіже зародило, сипати треба було в шпихлір і в присінник, а навіть до хати, бо не було де змістити. Збіже помогло мені. Праця коло землі приносила хосен. Земля в нашій околиці не зла.

Я виробив гомштад, але потім сей гомштад виміняв на два кводри, докупив ще два кводри, а потім відпродав. Йосиф Симочко взяв на 16-тій секції, Петро Сидорик на 29-тій секції, Михайло Новосад на 32-гій секції. Я мешкаю тепер від 4-рох літ на 1-шій секції.

Тут на першій секції було вироблених 15 акрів а тепер є 48 акрів вироблених. Можна дотягнути до 80 акрів, решта ліс і пасовиско. Маю свої машини, плуг на дві скибі, 2 плуги на 1 скибу, диск, байндер, сіварку, косарку, грабарку, борони, плужок до бараболь. Молотільню має зять, що дуже добре розуміється на слюсарській роботі. Я разом з зятем працюю на тім кводрі. Ті, що закупили у мене землю сплачують мені ратами. Я довгів не маю. Від довгів я все держався з далека.

В тій околиці, де я мешкав перше на фармі в Росбурн, на гомштаді не було школи ні церкви. Мені було прикро, бо я приїхав з Єзуполя, де жили мої родичі, де була "Січ", "Читальня Просвіти" і "Власна Поміч". Я не розумів по анґлійськи і писав до "Канадийського Фармера": "Пришліть часопис, бо ходжу як дурний понад воду". Редакція прислала часопис і я піддавав гадку, щоби заложити школу і читальню. Люди не були до того

цікаві,. Анґлієць Готлен пояснив, як зробити спис. Списати діти і фарму, де вони мешкають. Я так зробив і списав 74 дітий і вислав через того Анґлійця. Приїхав з Вінніпеґу Теодор Стефаник, шкільний орґанізатор. Він дав раду, як школу збудувати і уладити. Школа дістала назву "Школи Хмельницького". Я порадив сю назву. Теодор Стефаник зорґанізував також по тім школу "Могили". Мене вибрали між шкільні трости і черменом. Ми вибудували школу Хмельницького.

Першим учителем був Михайло Новосад. В хаті Василя Ориняка заложили люди Читальню Прорсвіти ім. Т. Шевченка. Спровадили книжок з Вінніпеґу і з краю, а учителі помагали їм. Новосад учив три роки. По нім Майовський шість місяців, по нім Козоріз три літа, по нім Свистун Василь шість місяців. Брали по 60 дол. на місяць. Потім ішла плата в гору. Тепер платять по 110 дол. місячно. Потім учив знова Михайло Новосад, по нім були инші.

Тому 11 літ перейшов я в околицю Анґусвил. Чув я, що там була читальня, але її вже не застав. Появилися большевики. Сивак продавав книжочки. Я купив одну, була нездала і я віддав йому і казав звернути собі 20 центів. Хотів він говорити до людий про большевизм, як з церкви будуть ішли, але здержався.

Я старався при нагоді говорити з декотрими про просвіту. Сміялися: "Знайшов в Канаді Шевченка".

Петро Нагнибіда і його жена в Нортерн Велею, Алберта, обкопують бараболі на своїй фармі

Ми заложили читальню Просвіти, а большевицькі приклонники заложили аматорський кружок. Наші збори були в школі Лейк Дейл. Ми виділи, що сили поділені і хотіли злучитися, але Барановський сказав таке: "Реком (возом на сіно) треба католикам привезти Біблію, життє святих і молитвеники". Не можна було злучитися.

Читальня спровадила книжок за 30 дол.. Але як звичайно діється, читали, читали, порозбирали ліпші книжки і не вернули до читальні, а гірші лишилися.

Три роки взад відбули люди сходини і молодіж постаралася, що заложено читальню але під іменем "Товариство Хмельницького". Молодіж училася представлення і давала їх в місті Анґусвил, в анґлійській гали, бо української галі там нема. Грали в моїй стайни на 16-тій секції, де я тому чотири роки мешкав, а також у анґлійській гали, у Фішкріку. Збирали гроші цент до цента. Робили кошикові балі в хаті Дроздовського і у Михайла Галянта. В школі Лейк Дейл відбулося представленнє.

Оснувалася кооператива. Був плян побудувати будинок в котрім в долині мав би бути склеп а на горі галя. Небилович був орґанізатором. Купили ми пять лотів під склеп. Олекса Люба, Дутчак і Іван Проданюк провадили се. Потім тростами від тих лотів були: Люба, Михальчук і Кавка. Прийшли тяжкі часи. Люди не вип[о]внили своїх зобовязань. Скінчилося так що лоти могли пропасти. Прийшлося мені сплатити учасникам, щоби їм хотяй якась часть вернулася і лоти перейшли на моє імя. Всі папери і контракт переховані, щоби був перегляд на цілу справу. Коли приходить тво-

рити кооперату, то тяжко, щоби кооператива удержалася.

Потім заложилося товариство ім. Мельничука, але минувшого року перемінилося на товариство ім. Франка. Члени збирали гроші і назбирали 980 дол. готівкою, та ще заяви на матеріял. Матеріял на будову Народного Дому коштував 1050 дол. і в році 1926. літом вибудувалося галю і сцену. Вікна далося в горі вузкі, бо звичайно галі уживається вечером, коли є світло. Коли вікна менші, то саля також теплійша на зиму.

Щоби скінчити цілком Народний Дім, треба ще яких 700 дол. Оден акер поля належить до Народного Дому. Товариство заплатило за него 10 дол. фармерови Гр. Сенька. Говорили декотрі, що Народний Дім повинен би бути близше церкви. Але другі говосунули від дороги а також повинен би бути близше цедкви. Але другі говорили, що тамки за вогко і треба давати підмурованнє більше, а треті говорили, чому дім не стоїть з другого боку церкви, при дорозі, бо там сухо, а четверті говорили, чому не близше межи школою а церквою. Але вже добре що стоїть, і гарно збудований. Відти до Росбурну маємо 14 миль, а до стації Анґусвил 6 миль.

Школа стоїть близько церкви. Називається Лейк Дейл. Все вчили тут Анґлійці. Перший учитель Українець був Майовський, потім були знов Анґлійці, а потім прийшов Сирник, а тепер є Дмитро Гнатюк. Платня більше

Максим Кавка тримає посторонки, зять його Цюцьмаць справляє упряж коний при жниварці на фармі в Енґусвіл, Ман. Жниварка коштує около 300 долярів, 100 фунтів мотузка до вязання снопів понад 10 долярів

як 100 дол. місячно. При школі є помешканнє для учителя. Хочемо старатися, щоби вчили Українці - учителі. Бо більше вчать, а також поможуть в Народнім Домі.

,Церков називається “Церков Сошествія св. Духа”, а о. Дрогомирецький додав ще назву “Добра Воля”. В церкві є понад 70 членів з родинами. Перше платили по 7 долярів річно, як клали дзвіницю, то платили по 17 дол. річно, а тепер платять по 6 дол. Комітет церковний такий: Василь Михальчук, голова; Ілько Паробок, секретар; Юрко Гира, трост; Дроздовський, старший брат; Йосиф Валовець, другий брат; Гринь Сенька, другий брат. Сестриці: Павлина Кавка і Палагна Гира. Церковні трости урядують на взорець шкільних тростів. Гроші зложені в банку.

Трости школи Лейк Дейл є такі: Василь Гира, Василь Дроздовський, Тоньо Воронецький, Михайло Галянт, секретар.

Старшина Народного Дому така: Михайло Галянт, голова; Йосиф Симочко писар і скарбник, Гринько Дутчак, трост, Петро Пушка, трост, Никита Кавка, се я, колєктор і контрольор.

До церкви приїзджає тепер о. Ірха з Ольги. Тут самі наші люди з Галичини від Станиславова, Борщева і Сколього а також наші люди з Буковини. Буковинців живе тут понад 20 родин. Вони мають свою православну церкву, відти яких шість миль.

Земля добра. Всьо вдається, пшениця і жито. Коли земля нова і ще не була засівана, то дає більше, пізнійше дає менше. Нова земля може дати навіть 100 бушлів з одного акра. Пересіч

но акер дає 50 бушлів. Бушель рівнається нашим трем ґарцям зі Старого Краю.

Мої чотири доньки вийшли замуж. Зять Іван Цюцьмаць має Анну, мешкає 2 милі відти на полудне. Федь Гребенюк взяв Каську і живе півтора милі на північ. Марина вийшла за Йосифа Симочка а він має фарму 3 милі на захід. Четвертий зять Семко Вовк, що взяв Теклю, живе зі мною в одній хаті. Але моя жена прибрала собі за дітий дві сироти, Стефана з Анґусвил і 10-місячну Настуню зі сиротинця в Йорктоні. Тішиться, що може ходити коло дітий. Вона натерпілася в Канаді З початку довкола нас був ліс. Одного разу рубала вона корчі і складала кусні дрок на стоси. Довкола не було людини. Нараз чує голос: "Слава Ісусу Христу". Аж кинулася з перестраху. Хто се може бути? Се був чоловік, що надійшов несподівано. Аж заплакала, коли почула свою мову. То було ще зараз на початку нашого побуту в Канаді. Сей чоловік, то був Дичаківський Роман.

А тепер, коли свої приїзджають, то вже трафлять на своїх і лекше привикнути до чужини, бо є много своїх, що порадять і поможуть.

Никита Кавка

Анґусвил, Ман., 23. серпня 1926.

Ріжне

Невинне: Жінка не може провадити автомобіля з задного сидження в авті, де сидить, але може пояснити відтам, чому обід був нездалий і посваритися з мужом. А як заїдуть в болото, вона невинна.

**
*

Не довге: Як думаєте, що сім тижнів Великого посту є за довго, то позичте собі гроший з умовою, що маєте їх віддати на Великдень. Зобачите, як скоро збіжить.

**
*

Клопотливе: Як чоловік є молодий, має за мало вечерів, як постаріється, за мало днів до роботи. Все клопіт.

**
*

Порадне: Найліпша часть автомобіля в резерві на дорогу є калитка з десятками долярів.

**
*

Праця

Для тих, що працюють для високих і чистих цілий, є праця обовязком, радостию, славою і безперестанною молитвою.

Тайний адрес

Дівчина принесла на почту лист без адреси і дає почтареви.

— Ту нема адреси, до кого той лист йде? — питає почтар.

— Нащо то кому знати, до кого я пишу — відповіла піднесеним голосом.

**
*

Ходить на катехизм

— Тату, чи ви ходили на катехизм?

— О так, сину, кождої неділі і ніколи не опускав.

Ну, то я думаю, що і мені то богато не поможе, коли ходжу, бо кленy зовсім так само, як тато.

**
*

Потрібно дощу й непотрібно

Парохіянин: — Я не був в церкві, чи отець духовний молилися в неділю за дощ? Треба нам конче дощу.

Священик: — Ні, бо парохіяльний дім тече. Має діри в дасі.

**
*

Дурнота

Фармер прийшов з жінкою до міста і бачить як поливають улиці.

— Дивно, стара, яка то дурнота: поливає камінь і думає, що на ньому щось виросте!

В Жовто-камiннiм Парку

Дня 5-го липня 1926 року о годині 7-ій вечером виїхав наш поїзд з Вінніпеґу, з двірця Сіенара. Много знакомих пращало нас на двірци, в поїзді стрінули ми знова інших знакомих. Ми чулися в поїзді не межи чужими, але між своїми. Поїзд гнав з нашого Вінніпеґу в чужі нам сторони. Ночию переїхали ми границі Канади і Стейтів і сонце стрінуло нас в північній Дакоті перед містом Бісмарк.

Околиця легко горбовата, жовтий пісок покриває склони горбів, денеде низькі, зелені бодяки, не видно ні худоби, ні домів, ні людий, денеде слідно скаменілі пеньки. Колись, видно, росли тут перед віками дерева. Поїзд потребував 36 годин, щоби переїхати стейти Північну Дакоту, Монтану і опинитися в стейті Виомінґ на двірци Коди. Підчас дороги всіли до нашого поїзду туристи з Мінеаполису.

По дорозі виходили ми на стаціях з поїзду і стрінули Індіян, мущин і жінок в їх народних строях. Попсувалися своїми танцями. Мущини з перами на голові, в скіряних одягах, жінки мали на шиї много склянних кораликів ріжної краски, голови без хусток, волоссє гладко причесане з розділом по середині. Діти одіті подібно, як старші. Хто робив знимку з тих дивно одітих людий прерії, давав їм подарок в грошах.

На стації Коди чекали авта. З поїзду висіло яких 300 прогульковців. Наша ґрупа з Вінніпеґу заняла яких 6 авт. Провідник читав імя особи і число авта і кождий сідав на призначене йому місце. В автах сиділо по 12 осіб. Коли всі сіли, рушили авта в дорогу. Ми мали оглянути жовто - камінний парк. Авта були відкриті, але приладжені так, що в разі дощу розпиналася над автом ослона. Сидження вигідні, бож прогулька через парк треває кілька днів. Парк так уладжений, що прогульковці мають де переспатися і в місці, де ночують зїсти вечером вечеру а рано сніданнє. Підчас їзди через парк стають в полудне при нарочно на се уладжених гостинницях на обід. Служба, що обслугувала в автах і в нічлігах, се були по більшій части студенти і студентки. Їх платня виносить 30 долярів на місяць і харч та кімната, можливо, що заробляють собі дещо від гостий як додаткову нагороду за вічливу обслугу.

Ми перебули в парку 4 і пів дня, ночували на 4 ріжних місцях в малих колибах, вибудуваних нарочно для гостий, на дві або більше осіб. Коло 5-ої або 6-ої години по полудні доїзджали авта до нічлігів. Тут стрічали ми сотки туристів, що також сюди наспіли в інших ґрупах. В кождім такім перестанку побудована велика гостинниця, звичайно з неотесаних соснових бальків, столи і крісла відповідно виконані, щоби виглядало, що рука столяра дуже мало над ними працювала і зробила їх на прихапци. Столи накриті білими скатертями.

В гостинницях просторі розмавляльні комнати, де на коминках горить ватра, вигідні крісла, гості можуть свобідно розсістися і розмавляти. Коло сеї салі писальня, щоби можна пописати листи. При гостинниці є склеп, де можна купити листівки, папір, світлини, альбоми, памятки про парк, шалі, шапки, обув, все, що прогульковець може потребувати.

По вечері служба, се є студенти й студентки устроюють концерт, щоби розвеселити гостей. Співають веселі пісні, виголошують веселі деклямації,

діяльоґи, взивають публику, щоби співала пісні разом з ними. Се треває до 9-ої години, опісля студентська орхестра приграває прогульковцям, що гуляють годину одно - крок, дво - крок, а о 10-ій годині кождий йде на спочинок. Число колиби дістає кождий зараз при приїзді. Там находить свої річи. Ранком о год. 8-ій прогульковці уже зібрані, бо о 9-ій ідуть дальше в дорогу. При приїзді і відїзді стоїть прислуга там, де заїзджають авта по гос-

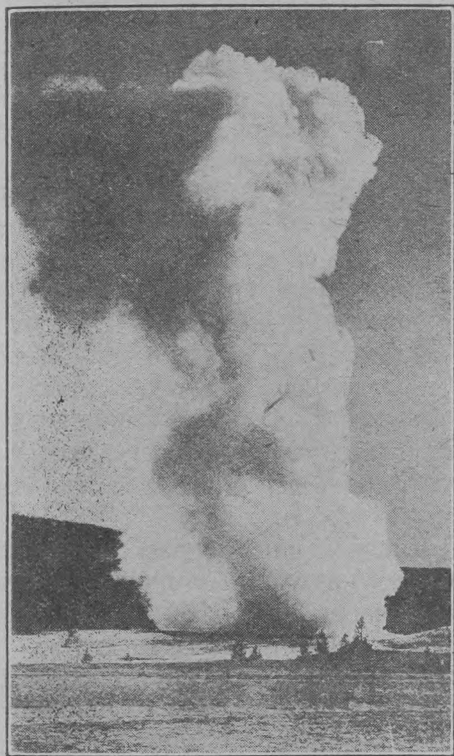

В Жовто-каміннім Парку. "Старий, вірний Ґейзер", 150 стіп.

тий і співає веселі пісні. Всі усміхнені і веселі, хотяй спрацьовані. Стають о 5-ій годині рано, щоби напалити по колибах в бляшаних печах, бо воздух холодний і вогкий, а кладуться спати коло 11-ої в ночі. Кажуть гостям, що вони все бачуть схід сонця, а гості не бачать, як сонце сходить, бо спять до 7-ої.

Булоби добре, колиб деякі з українських студентів і студенток внесли свої подання о такі місця, бо моглиби щось нового побачити і пережити. Там стрічається людий з цілого світа, не одно можна почути і не одно сказати.

На обідну перерву стають авта при гостинниці. Обід треває дві години. Подорожні їдуть перед полуднем три години а по полудні також три години або дещо коротше. Кождого року приїзджає много туристів і длятого кожда подробиця поїздки по парку обдумана, час добре поділений а поїздка докладно після пляну. Тому, що много людий їде і парк належить до правительства, длятого видатки в подорожі не великі. Заряд парку робить все можливе, щоби прогулька по парку була вигідна і приємна.

А є що оглядати. Парк має чотири головні вїзди, з усіх чотирох сторін світа. Ми вїхали східною брамою від місточка Коди. При дорозі стоїть памятник Кодиого, що вславився як їздець і стрілець, а дався пізнати світу своїми виступами в цирку Бофало Бил. Їде на коні трухтом а підставу памятника творить камінне, уложене як найприроднійше у верстви. Дорога в парку творить велику вісімку, яка поведена так, щоби можна з авта оглянути найкрасші місця парку. Дорога іде нераз яром, скелі творять по обох боках високі стіни дивного вигляду, бо видно по них, як зложені з верстов ріжної краски і ріжних відтінків. Ясна червона краска переважає. Але є краски темно сині і жовтаві. Видно скали в цілости червоні, що відбивають остро від ясно сірих або червонавих спадів інших гір. Дорога йде по при пропасти, має поруча або не має. Треба мати міцні нерви, щоби кермувати автом. Шофери, се також студенти, які дістали се заняттє, коли виказалися відповідною практивою в кермованю автом. Дорога крутиться великими закрутами і виходить на кількох місцях на високі гори. Найвисша гора, на яку виїзджають авта вигід-

ним, битим гостинцем, се гора Вашбурн, 10.317 стіп висока, однак гостинець лідноситься на 8.859 стіп і йде попри верх гори. Відти ми поглянули на шпилі гір по більшій части скалисті, жовтавої краски або білявої або легко рожевої, криті снігом, а сеж липень. За нами на право гора Електрік на 11.155 стіп, що має якусь маґнетичну руду у своїх верхах і громи бють у її шпилі підчас бурі. Виглядає неначе симетрично викроєний гребінь з найбільшим шпилем по середині. Се найвисша гора в парку, зноситься майже на межі парку на право від північної брами. Дальше на право від гори Вашбурн, з котрої глядимо є гори "Дом", "Антлер", Квадрант", перед нами на полудне Жовто-камінне Озеро, а за нами гора "Шерідан" на 10.565 стіп, на ліво скосом перед нами гори: "Абсарока" на 11.000 стіп. Геть за межами парку на полудне видно гору "Моран", високу на 12.100 стіп, а за нею скалисті верхи ланцюха "Ґранд Тетон", найвисший шпиль має 12.100 стіп. Сіраві або блідо - червонаві скали з лискучими верствами снігу. Низші гори покриті смеречиною, подібною до канадийської, тонкі високі дерева з короткими галузами.

Чорногора має 6.505 стіп, се найвисша гора в українських Карпатах, які є низші від жовто - камінних гір. Гори Кавказкі далеко висші, бо Казбек має 16.545 стіп а Елфрос 18.465 стіп.

Між горами пропливають ріки, які шумлять водопадами. Ми бачили з авта по дорозі около 10 водопадів. Жовтокамінна ріка випливає на полудне з поза меж парку коло гори "Юнтс", високої на 12.000 стіп і перепливає в парку Жовто-камінне Озеро, творить опісля великі два закрути поміж скалами, продирається через скелі, що творять "Ґранд Канион" — Великий яр. Кромі тої ріки є ще чотири ріки, що перепливають парк. Озера менші і більші розкинені серед верхів. Головне "Жовтокамінне Озеро" положене 7.730 стіп понад поземом моря.

Скали мають дивачні форми. Скала "Комин" виглядає цілком як високий, чотирогранний комин. Дивно, що бурі не завалили його.

В деяких місцях скали подібні до домів великих міст, або до веж твердині. Одна скала, неначе звалище якоїсь замкової вежі. Її прибрали собі орли на гніздо. Величаво виглядають їх крила, коли надлітають до гнізда з добичею і кружать над своєю домівкою, щоби сісти.

Найцікавійшим явищем сього парку се горячі жерела і горячі природні водограї — гейзери. З жерел тече літом і зимою горяча вода а камінне довкола жерел не є остре, але кругляве, неначе вилляне. Має вигляд закаменілої ляви, що вибухала з кратеру вулькану, застигла круглаво як тісто, спечене на хліб і лишилася в тім виді, придбавши ріжні ясні краски. Жерело "Пончова Ваза" виглядає справді як круглава ваза, повна постійно горячої води, що спливає поза береги вази. Жерело "Ранний Світ'" подібне цілком, до цвіта тої самої назви.

Кипяток синьої краски, береги довкола круглаві, широкі, неначе цвітова чаша, червонавої краски. Жерело має в промірі яких 10 ярдів.

"Хустинова Яма", кругле жерело, три ярди в промірі, має ту прикмету, що втягає кинену хустину в глубину. так, що її не видно, а опісля викидає хустину на верх.

"Мамутовий малярський горщок" се калабаня болота, величини 50X60 стіп, яке має краску, то червонаву, то біляву, глибоке на яких 6 стіп і постійно кипить, як каша, що вариться в горшку, щоби подати з молоком на сніданнє. Все чути плескіт кипятка: плю—плю—плю—плю... в нескінченність. Якась така логаза, що ніколи не звариться добре.

На просторі "Кітлина Водограїв" вибухає кількадесять жерел горячої

води, на кількадесять стіп в гору. Стовп води підноситься в гору, бють довший час, опадають, знов підносяться, або бють постійно а пара від кипятка розходиться у воздусі як пара з горшків, що в них вариться на кухни.

"Гремуча Гора" се скалистий простір, де по скельних гребенях і ярах бють гейзери, вибухають і зникають, куряться, як пара з льокомотиви, коли машиніст випускає її з кітла.

Найбільшим дивом для видця се є великанські водограї, що бють в гору як величезні стовпи води і куряться від пари кипучої води, що шумить у споді, під землею, підноситься щораз висше аж осягне найвисшу свою висоту і опадає поволи а вкінци вирівнується як звичайна горяча вода. Ті водограї вибухають що кільканайцять або кількадесять мінут так правильно, неначе годинник. "Замковий Водограй" вибухає зі скали, подібної до замчища, бє неправильно на 75 стіп в гору. "Надбережний Водограй" бє при березі "Огневої Ріки" що 6 або 7 годин на 100 стіп в гору. "Старий Вірний Водограй" бє що 70 мінут на 120 до 170 стіп в гору. Найбільшу висоту осягає через три мінути. Горяча пара робить водний стовп — стовпом пари. Водограй прибирає ріжні відтінки світла при сході і заході сонця, при місячнім світлі, в літі, в зимі, підчас бурі, коли бють громи. "Великий Водограй" бє на 200 стіп а вибухає що 10 або 12 годин. "Великанський Водограй" має стовп кипятку на 250 стіп, бє що 6 або 14 днів. Він є найвисший в парку, але свою найбільшу висоту осягає зараз через перших 20 мінут. Опісля ся висота меншає щораз більше, аж стовп води спаде цільком.

Церков оо. Василіян в Едмонтоні, столиці провінції Алберти, вибудована в році 1905, положена при ч. 9648— 108-мої вулиці

Крім дороги, що старанно удержана для самоходів і крім будинків, які потрібні є для вигоди подорожних цілий простір парку виглядає так, як його сотворила природа від мільонів літ. Нарочно ніхто ніде нічо не зміняє і не поправляє. Се пра—пра—пра—пра —— земля, якої не торкає ані сокира, ані молот культури.

Підчас їзди автами, ставали ми деінеде, щоби розглянутися на місцях, які провідник узнає за незвичайно цікаві. Прогульковці робили знимки. Дехто мав зі собою аж два апарати. Я і моя товаришка п-нна Білінська схопили також много світлин, а крім того привезли зі собою много куплених світлин і альбомів на памятку.

В парку доглянули ми антильопи, що полохливо відбігали від наїздників, що приїхали залізними скринями до них на відвідини. Поважнійше заховувалися медведі. Задержали повагу господарів, що приймають своїх гостей на своїм господарстві. Приходять до колиби, можна їм подати дещо харчу без небезпеки бути зїдженим через вічливих господарів. Видно було мед-

ведицю, що йшла з медведиками. Не виділи ми ані лосів ані буйволів, що свобідно ходять і живуть поміж горами. Коло одної почти в парку уложена була піраміда з рогів мусів і лосів. Також не бачили ми бобрів, про яких ми чули, що вони живуть без журби і страху перед мисливими. Їх хоронить закон Сполучених Держав, військо і фльота.

По півпятидневій прогульці по парку, виїздили ми північними воротами помежи горою "Електрік" а "Орлиною Скелею" і опинилися на стації Ґардінер. Ми повечеряли і о годині 7-ій сиділи вже в поїзді, що їхав в напрямі гір, що ділили нас від морського побережа. Рано оповідали нам, що поїзд ночию йшов горами і причіпали до него три льокомотиви, щоби перебути збочі гір. Ми висіли в Спокен. Місто повне рож, червоних, рожевих, білих, жовтих. Запах рож плив з городів і городців, а в Канаді рожі так мало пахнуть, майже нічого. Поїзд чекав на нас, аж ми оглянемо місто. Так само було в Портлянд. Ми оглянули рожі, що пнялися над воротами городців, та по стінах домів. На полудне приїхали ми до Сіятел, над море. Велике місто, більше як Вінніпеґ. Ми попращали туристів, які належали до тої прогульки і їхали вже обі самі для себе. На другий день сіли на корабель о 9-тій рано а о 12 опинилися у Вікторії, столиці Британської Колюмбії. Се місто найкрасше між містами західної Канади, красше від Вінніпеґу. Жаль мені се сказати, але мусимо у Вінніпеґу се знати. Вікторія положена на полудневім кінці острова Венкувер, окрашена зеленню кедрів і сосон, опоясана филями моря. Артистично виведені будинки, широкі вулиці. Чути музику до танцю і шум моря, що бє о беріг.

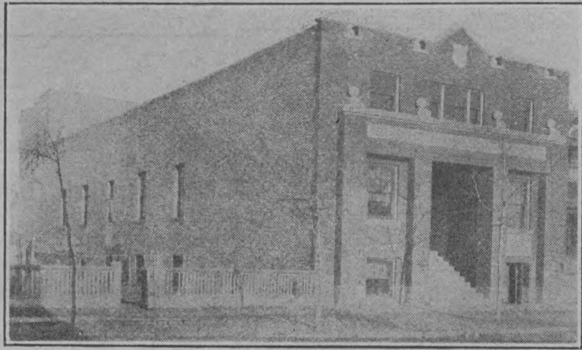

Народний Дім в Едмонтоні, 9620—109 вулиця. Едмонтон має 60.000 мешканців і є столицею провінції Алберти

Ночею перевіз нас корабель до Ванкуверу, який приїхав скорше, але ми спали на кораблї і висіли рано о 8-ій годині.

Венкувер розмістився на убочі. Дільниця, де мешкають богатші люди, виглядає гарно, однак ціле місто, переважно зложене з недбало побудованих домів і люди подібні до них. По улицях стрічається Індійців, Японців та Китайців.

Найкраще у Венкувері, се Стенлей парк. Високі столітні дерева, цвіти, звірята в звіринці і море.

Ми задержалися у знакомих чотири дні. Оповідали нам, що Українці розпорошені по цілім місті. Мешкають по всім усюдам, а розпорошені також орґанізацією. Не лучаться, утікають одні від других.

З Венкуверу переїхали ми залізницею до Алберти. Поїзд продирався через скалисті гори Кордилієри. Ми

“Евхаристийний Союз”, товариство української жіночої молоді в Едмонтоні, Алберта

Перший ряд при самій стіні, від лівоїруки видця до правої: Михалина Чорнобрива, Софія Тимко, Емілія Федьків, Ольга Чорна, Каролина Якубець, Емилія Невчас, Анастазія Чорна, Емилія Гіль, Марія Сірант.

Другий ряд: Анна Цитульська, Анна Юрків, Евдокія Проскурняк, Марія Чорнобрива, Марія Никифорук, Клявдія Чорна, Софія Несторович, Стефанія Спак, Параксевія Березюк, Анна Жарська.

Третий ряд: Александра Мазурик, Анастазія Федьків, Емилія Гулейчук, Марія Хемій, Сестра Марія, Анна Головатюк, Людвина Невчас, Марта Канюка, Марія Гіль.

Четвертий ряд на самім переді: Емилія Мазурик, Анна Мазурик, Марія Барчин, Анна Середа, Катерина Бура, Анна Романюк.

Крім тих 34 членинь на світлині належать до товариства: Каролина Галиновська, Анна Галиновська, Каролина Якубець, Ксеня Соловей, Катерина Кута, Павлина Рожєвська, Анастазия Свистун, Параскевія Дмитришин, Катерина Гевко, Мария Паньків, Емилія Пасемко, Пазя Пухалик, Анна Пухалик, Леонтія Яхницька, Анна Голова-тюк, Мария Головатюк, Мария Си Параскевія Мардай, Олена Проскурняк, Анна Крупа, Палагія Щурків, Мария Процьків, Розалія Процьків,, Мария Ваврик, Мария Прокопчак.

Голова Союза Емилія Гулейчук, містоголова Ем. Невчас, писарка Марта Канюка, скарбничка Анастазія Федьків. Товариство основане 7. IV. 1926, за почином Сестри Марії, щоби поглибити релігійне образованнє членинь, які приняли осібний одностріій і відзнаки для прилюдних виступів. Адреса товариства: 9638—108 Евню, Едмонтон, Алберта. Школа українських Сестер Н. З.

їхали Канадийською Державною Залізницею, "Сіенаром". Обі залізниці "Сіенар" і Сіпіар" перетинаються й переходять на противні береги ріки Фрейзер Ривер. Залізниця спиналася в гору, мчала тунелями, в долині виділи ми филі ріки, спади гір, пропасти, зелені смерекові ліси. Горів ліс, дими стеляться понад верхами дерев. Денеде видно по дорозі хатки, неначе гнізда.

Поїзд переїхав попри найвисшу гору в Канаді, гору "Робзон", високу на 13.ь00 стіп, отже низшу від Кавказьких гір, а вищу від гір в жовтокаміннім парку. Ми опинилися в канадийськім державнім парку, який зоветься "Джеспер Парк". Авто обвезло нас через оден день по найважнійших місцях. Ми підїхали 5000 стіп на гору Ковел. Було нас щось 50 люда на автах. Прогульковці, що случайно оглядали разом парк. Ми підійшли ще на пів милі до гори і вже не йшли дальше. Над нами шпиль, треба було кілька годин, щоби дістатися на верх, під нами вже великий простір гірських верхів і долини. Цілий сей канадийський парк, повний скалистих верхів з рікою в долині. Верх від верха якийсь инший, з пошарпаними збочами, хмари спочивали на них і мовчали. Не було тут ніякого гамору або гомону, тиша велитів, що думають. Там

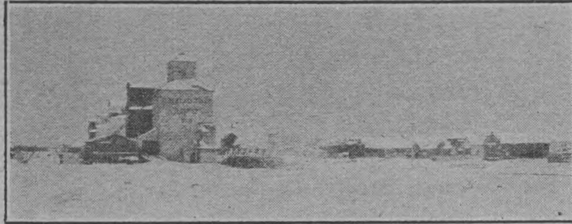

Залізнича стація місточка Мондер в Алберті, яке має 1.000 мешканців в місті, а 3.000 на фармах. Заряд міста зложений з Українців. Високі деревляні вежі при двірци, се "елевейстри", сипанці анґлійських збіжевих "компаній", які купують збіже у фармарів

до жовто - камінного парку приходять люде бачити, тут приходять спочивати. Люди приїзджають і перебувають тут цілими тижнями, приїзджає їх менше, бо сей край має менше людий. Там більше свободи. Кожен говорить до другого, хотяй його не знає. Тут уважають люди на слова, не відзиваються до "чужих", говорять лише зі своїми найблизшими товаришами по дорозі. Пильнують себе і своїх слів. Цілком инший дух.
Докладні оглядини сього парку лишили ми на котресь друге літо.

Красний Едмонтон над рікою Саскачеван заняв нам 8 днів. У Венкувері треба шукати за Українцями, щоби їх видіти, тут стрічається їх дуже часто на улиці.

Ми були в "Народнім Домі". Се здається найкращий Народний Дім у західній Канаді. Має красну салю й сцену. Рівнож відвідали ми кілька родин наших знакомих. По дорозі до Вінніпеґу вступили до Мондеру. Зацікавила нас будова Сиротинця в заряді українських Сестер. Мурований будинок на три підлоги, довжини на 10 вікон. Енерґія Сестер дуже нам подобалася. Вони працюють без гомону й власне длятого їх праця повинна зєднати їм поміч всіх розумних людий,

що цінять діло, не крик. А поміч потрібна на викінченнє будинку і уладженнє його в середині.

Ми приїхали обі до Вінніпеґу дня 5-го серпня по 30-дневій подорожі. Поїзд станув на великім Сієнарськім двірци. Я сказала: "От ми вже в дома."

Марія Корецька
Вінніпеґ, Ман., 3. вересня 1926.

ЕЛЄКТРИЧНІ БЛЕСКИ

Змінила підпис

Дівчина міняла все чеки своєї платні в банку і підписувалася все знаком хреста. Одного дня однак замість хрестика зробила колісцятко.

— Що то є? — питає клерк — чому не робите хрестика як звичайно?

— Чому? — відповіла вона — Я вчера вийшла замуж і змінила моє імя.

* * *

Сила слова

Товпа народу, два непритомні лежать на земли. Поліцай надійшов і спитав:

— Що сталося таке?

Оден пояснив: — То два аґенти. Оден хотів продати другому фарму, а той тому ґару. Доти захвалювали товар оден другому, доки оба не впали без тями від говорення.

* * *

Ідея

Заложилися два Скачмени о доляра хто з них довше під водою витримає.

Оба потопилися.

* * *

Причина

— А за що ви бєте свого сина?

— А бо я купив йому черевики а він має за великі ноги.

* * *

В суді

Суддя: То ви вкрали годинник з кишені?

— Через помилку Високий Суде!

— Як то?

— А так: Я шукав грошей, а трафив на годинник.

Що люди люблять слухати

В Больонії був проповідник, що мав мало слухачів. Він раз заголосив таке: Минувшої ночі явився мені чорт і сказав мені богато цікавих річий. Нині вже нема часу, щоби вам се розповісти. Прийдіть вже на слідуючу праповідь. Тоді все розкажу. Ціле місто збіглося, а проповідник так до них сказав: Коли голошу, що Бог сказав, то мало вас слухає, а нині нас так много, щоби слухати слів з пекла. Чи вам сатана милійший чи Христос?

* * *

Добра рівнина

Як не можеш бути доброю горою, то будь доброю рівниною.

* * *

Злі люди жиють на то, щоби поправитися, або, щоби помочи добрим в добрій роботі. Злі люди чистять добрих, як пильник зелізо. Як маляр дає чорну краску, аби біла ліпше виступала, так добрі діла світять більше при злих. Як тебе злі не люблять, то знак, що ти добрий. Блудного сина направила терпеливість доброго батька.

* * *

Не хоче сісти

Господиня до кузинки, яка прийшла з міста на фарму:

— Візьми стілець і йди видій корову.

За хвилину вертає кузинка зі стайні:

— Поможіть мені. Я поставила стілець, а та дурна корова не хоче сісти.

Деякі Ради на Початок

ДЛЯ ГОСПОДАРЯ - ПЕРЕСЕЛЕНЦЯ В КАНАДІ

З мого 26-літного досвіду в Канаді хочу подати деякі ради тим господарям, що приїзджають до Канади і бажають розпочати тут господарку, беруть від уряду наділ, по анґлійськи "гомштад", або купують на рати фарму від котроїсь компанії, що продає землю.

Не думаю, що мої ради будуть потрібні для кождого, бо є люди, що ніяких рад не хотять слухати і все думають, що вони все ліпше знають, можливо однак, що мої ради придадуться хоть в части для таких, що радо послухають, в який спосіб і другі збирали свій досвід.

Західна Канада є краєм фармерським, але не є краєм заробітку у фабриках, як Стейти. Тут треба бути щирим для землі.

Провінції Манітоба, Саскачеван і Алберта є наскрізь фармерськими провінціями. Фабрик нема, є лише фарми, на яких працюють фармері.

Коли в Канаді кажемо слово "фарма", то се значить "поле одного господара". Фарма може мати 20 акрів або 200 до 2000 або більше. Звичайно кажуть "фарма", коли поле має 160 акрів, а дві фарми се є два рази по 160 акрів. Акер є дещо менший від старокраєвого морґа, бо 160 акрів рівнається 113 морґам.

Слово "фармер" значить то само, що у Старім Краю "господар" або "ґазда". "Фармер фармує" то таке саме, як по нашому "господар господарить", але в Канаді домішуємо анґлійські слова до українських. Коли новий чоловік приїде, то він не може розуміти тих слів, що ми їх з анґлійського домішуємо.

1. Хто вибирає землю під свою фарму, той вибере таку, де є ліс, або трохи ліса, а нема каміння. Лісова земля є безпечнійша як прерія. Коли земля родить добрий ліс, то вона плодюча. Коли ліс не дуже грубий, то ліпше, можна мати на опал, на будинки і на продаж. Чорнозем є урожайний, але часом чорна земля є лише чорним піском. Треба уважати.

2. Не треба робити своїх досвідів на свій кошт. Ліпше йти до фармерів, що вже кілька літ або довше господарують в Канаді і вчитися від них канадийського способу господарки. Коли чоловік пізнасть канадийську фармарку, доперва тоді може зачинати роботу над землею на свою руку, може спровадити зі Старого Краю жінку і може безпечнійше працювати на своїй фармі.

3. В Канаді літо коротке а зима довга. Три місяці від засіяння пшениці до жаття стиглої пшениці. Овес потребує менше як три місяці, ячмінь 2 і пів місяців. Мимо того пшениця, овес і ячмінь знаменито удаються. В провінції Манітобі пробують садити сливи й яблоні. Треба вишукати відповідні породи садовини а сади будуть добре удаватися. Длятого, що час на збіжже короткий, треба спішитися. В господарці треба уживати машин, щоби вихіснувати час і заступити руки людей, яких тут нема, або їх дуже мало. Мало часу і мало людий вимагає машин.

Однолемішний плуг, великий, потрібний до ломання землі, бо треба різати дику землю і корчі, і треба виорювати каміннє, котре потайки ле-

жить в землі. Тягне його три до чотири коні, а чоловік йде за плугом пішки.

Дволемішний плуг тягне чотири коні а плугатор сидить на сідалі за лемішами.

Три борони тягне два коні, шість борін чотири коні, девять борін шість коней, а все поводить оден чоловік, що сидить на сідалі над боронами. Всі борони однакові, кожда борона має 20 зубців.

Щоби роздробити груду на ріллі, то до того є диски, круглі сікачі. Коні тягнуть, погонич сидить на сідалі.

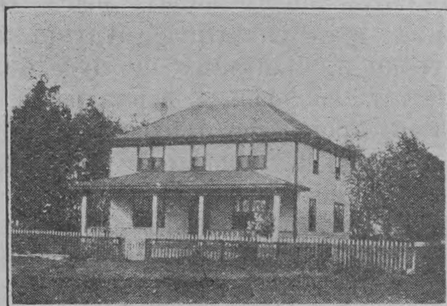

Дім М. Яремія в Росбурні, Манітоба, збудований в році 1920. М. Яремій в Канаді від 1899 р.

Вітри віють сильно і сіяти треба машиною, що рядками садить зерно глибоко в землю. Птахи не виїдають збіжа і головно сіяннє йде скоро. Сіварка є знаменита машина.

Доспіле збіже жнеться машиною. Оден чоловік і три коні зроблять жниваркою тільки само, що 20 люда серпами. Жниварка іде довкола лану і косить так, що лишаеться що раз менше збіжа по середині. Жниварка косить і вяже зараз стебла мотузком в снопи.

Люди мусять знести снопи і поскладати у вершки по 8 до 10 снопів, колоссєм в гору. Се називаеться штуковати. В "штуках" схне збіже яких два тижні.

Коли збіже висохло, то не звозиться його до стодоли, як у краю. Требаби мати велику стодолу, а се не оплатилобися. Складати снопи до стодоли і знова виймати до молоченя забирає много часу, длятого в Канаді молотиться збіже зараз на полі. Машина сипле зерно в мішки або в скриню на возі.

З поля відвозиться зерно впрост на продаж до залізничої стації, де стоять шпіхлірі ріжних збіжевих компаний, які купують збіже. Оцінюють якість збіжа і дають таку ціну, яка того дня обовязує канадийську торговлю збіжем. Ті шпіхлірі зовуть тут з анґлійсь "елевейтрами".

Або фармер сипле зерно до своїх власних засіків, які зовуть тут з анґлійська "ґрейнерами". Аж в зимі везе фармар зерно санками на продаж. Тоді є більше часу і чим пізнійше продаеться зерно, тим воно дорозше.

Ті самі машини, що вистарчають на 50 акрів і вже оплатяться, вистарчають на 200 акрів. Длятого кождий фармер стараеться мати дві фарми, се є два рази по 160 акрів. Пригадую що фарма зі 160 акрів се є 113 морґів.

Оден однісенький чоловік може обробити 100 акрів, які вже вироблені під управу. Може сам оден зорати, засіяти, зволочити, скосити в снопи. Однак молотити мусить на спілку з другими, бо до звоження снопів і до обслуги молотільні, яку жене ґазоліновий мотор, потрібно 7 до 15 людий.

До 30 акрів не треба своєї машинерії, але треба мати лише свій плуг і свої борони і 2 або 3 коні. Машинерію тоді наймаеться.

До домашного ужитку потрібно мати дві корови.

4. Яке збіже сіяти? Є такі фармері, що сіють лише пшеницю, бо на пшеницю є найбільший попит. В кождий час можна пшеницю продати. Але тепер стараються фармері управляти три роди збіжа і управляють на одній фармі ячмінь, овес і жито.

5. Головна річ є вода. Де нема рік і озер, там нема води. Вона є тоді дуже глибоко і треба копати глибокі студні. Треба мати води подостатком.

6. Худобу належить купувати у фармерів. Можна купити також на відробок. Фармері охотно продають на відробок.

Треба старатися мати богато дробу. Се є велика поміч.

Вівці дуже поплатна річ на господарстві. Хто має охоту до того повинен плекати вівці. Може мати гарний дохід.

7. Коли фарма вироблюється під управу збіжа, то треба щось лишити для худоби. Оден акер пасовиска з корчами вистарчає на одну худобину, але, коли се ліс, то треба десять акрів ліса на одну штуку худоби, бо в лісі нема много трави.

Ступницький Марко в Січи, Манітоба, сіє пшеницю 1926.

8. Першу хату будується як найдешевше. Доперва, коли можна заробити дещо гроша у других господарів або при залізниці, коли виробиться більше поля, тоді кладеться більшу і ліпшу, отже дорозшу хату. З початку мешкали наші в колибах або ямах, вкритих бальками і муравою.

Тепер будуємо хати, не гірші від англійських фармарських домів. Є Українці фармері, що мають муровані одноповерхові доми.

9. Худобу переховується в стайні. Годується соломою і сіном. Худоба на ніч є в стайні а через день коло соломи, що лежить в стирті від змолоченого в осени збіжа. В Альберті, то навіть стайні не будують. Худоба і коні ходять цілу зиму, день і ніч по дворі.

10. З бурянами треба постійно воювати. Бурян обезсилює поле. десять чистих акрів дасть більше, як пятьдесять занечищених акрів. Длятого якусь часть фарми треба лишати кождого року облогом, але в сей спосіб, що земля є зорана і не заростає цілком.

11. Не треба робити довгів, або лише як найменше. Тота рада важна на цілім світі, в Старім Краю і в Канаді. Не купувати машинерії або коней, коли нема вироблених тільки акрів землі, кілько треба, щоби фарма несла дохід потрібний на заплату довгів. Не треба за дуже уповати на будучність, що гроші приплинуть, що буде чим заплатити, бо пропаде фарма разом з надіями. Гроші, що приходять зі збіжа, вкладати в господарку і поволи розвивати свою фарму.

Коли купується машинерію, треба старатися дати бодай половину гроша готівкою а решту взяти на рати.

Великий блуд, коли хтось побільшає свою фарму, докуповує другу фарму а ще не забезпечився на першій фармі. Не виробив одної фарми, не зробив її оплатною а вже купує другу, або навіть другу і трету. Має за великі надії на урожай, але надії не все сповнюються. Надія, то як хмара. Вітер понесе її і дощу нема. Дальше посуха.

12. Фармар залежить від ціни зерна. А ціну приказують з гори збіжеві компанії, значить купці збіжа, що потворили спілки і побудували елевейтри по стаціях, се є вежі, деревляні або муровані на зерно. Нема з ними торгу, що дають, то треба брати за свою працю.

Тепер лучаться фармері в свої власні спілки. По анґлійськи така спілка називається "пул".По нашому пишуть часописі тепер слово "узол", бо фармері вяжуться в такий узол, що привозять збіже до своєї спілки, і не вільно їм збіжа деинде продавати, лише у

своїй спілці. Нема ніяких посередників. Сама фармерська спілка вишукує край, де потрібно збіжа і продає просто до того краю. Такий фармарський узол має свої вежі на збіже. Фармарський узол має свої кораблі на перевіз збіжа і старається, щоби продати зерно як найдорозше, а защадити непотрібні видатки. До такого узла треба приступати кождому фармерови. Анґлійські фармарі заснували такі узли в Саскачевоні і Алберті а також і в Манітобі. Хто належить до узла, той має більше гроша за своє збіже.

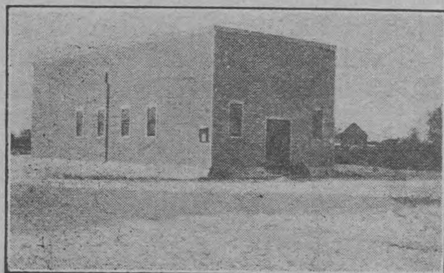

Народний Дім в місті Давфіні, Манітоба, яке має 4.500 душ. На північ від міста живуть українські фармері

Українські фармарі моглиби мати свою власну спілку і коли наберуть досвіду, то напевно заложать свій узол. Треба мати між собою людий спосібних до роботи а не до сварки. Торговля не терпить ніякої сварки. Хто свариться, той не може зібрати покупців, бо він ображує людий.

13. Де платиться податок, там треба його пильнувати. Всюди, де заложений муніципал, там обовязує податок. Податки йдуть на добро самого округа, який в Канаді називається "муніципалом".

Де нема заложеного муніципалу, там нема податку. Чим більше на північ, в ліси або в прерії, там лише звірина має свої муніципали. Коли фармері там зайдуть і зачнуть корчувати землю, то тамки не треба їм платити жадного податку. Там нема доріг, нема школи, нема телефону, нема почти, нема церкви, нема стації. Там земля дешева, лекше гомстад дістати, але треба сидіти далеко від людий.

В Канаді затягають чоловіка часто у сварку про церкви.

14. Не заходити собі в ніяку церковну сварку. Зі сварки нема ніколи великого хісна, а з церковної сварки нікому ще не прибуло ні долярів, ні гонорів, ні розуму. Церковна сварка, то такий сам бурян, як молочій або бодак. Як запустите фарму церковною сваркою, то зерно пропало.

15. Треба приглядатися як господарують наші Українці в Канаді, але треба також дивитися, що роблять анґлійські фармері і німецькі. Треба йти на роботу до одних і до других, щоби придивитися їх життю і господарці, а також научитися анґлійської мови.

Наші люди йдуть до роботи при залізниці, роблять гуртами і нічого не можуть научитися тамки для себе. Поступу робити не можуть. На "стіл ґенку" і на "екстра ґенку" не можуть нічого научитися до фармарки, або до якого ремесла. Се чорна робота, що приносить дещо гроша. Попри сю роботу треба старатися піти на роботу до анґлійських фармерів і там при праці можна научитися анґлійської мови, яка доконче потрібна, щоби можна свобіднійше рушитися, чи в місті, чи в торговлі, чи на почті, чи в суді, чи денебудь в дорозі.

Німці мають прекрасні будинки, красну худобу, чисту землю. Мені здається, що вони найліпше господарують в Канаді. Москалі - Духобори вміють злучити свої сили до господарки і длятого доробляються гарного майна.

Українці йдуть по Німцях і Духоборах. Вони пильні і витревалі. Дадуть собі раду з кождим лісом і з кождим каміннєм. Мушу сказати, що учаться від других і роблять поступ. Українці є ощадні і не вибагливі.

Анґлійці люблять вигоду. Хотять мати зараз гарний і вигідний дім, ав-

то, гарні господарські машини. Жінка анґлійського фармера хоче мати слугу. Такі видатки не оплачуються і анґлійський фармер мучиться, бо фармерство не може покрити на самім початку рат на сплату дому і машин і служниці. Виїмку серед Анґлійців творять Анґлійці зі Шкоції, або як їх коротко називають Скачменп. Вони такі ощадні і витревалі як Українці а жінки Скачменів не потребують служниць. Самі все роблять і щадять. Ощадність, се велика сила на фармі.

16. Хто приїде до Канади, нехай запише собі, котрого дня і місяця і року приїхав, до котрого порту і котрим кораблем. Се потрібно всюди. Все наново питають, де лише треба говорити з урядом або приватно. Треба сховати "висідку" се є лендінґкарт, малу карточку, яку дають на кораблі при висіданню. Се важний документ, без котрого тяжко дістати горожанські папери і стати горожанином Канади.

17. Коли мине пять літ побуту в Канаді, треба доконче податися по горожанські папери. Пійти до нотара а він се зробить. Се не много коштує, а хосен великий. Чоловік стає членом держави Канади, має право говорити про порядки в Канаді, вибирати послів до парляменту провінції і до парляменту цілої Канади в Оттаві. Йому легко поїхати де схоче. Він може легко поїхати до Старого Краю або до Стейтів.

Треба спамятати собі рік, коли чоловік дістав горожанські папери. Се дуже часто потрібне в урядах.

18. Треба все памятати про Старий Край і помочи браттям грошем і порадою.

Росбурн, Манітоба, Канада.
Дня 27. вересня 1926.

Д. М. Яремій

СМІХ І ПРАВДА

Кленуть

— Я ніколи не знав, що люди так кленуть, доки не зачав сам їздити автомобілем, — сказав один причер до другого.

— Ви чули се по дорозі?

— Так! Малощо не кождий на котрого я віхав своїм автом, кляв страшенно, кажу вам.

***

Еволюція або малпяча справа

Син: — Тату, наш професор казав, що ми походимо від малпи!

Тата: — Іди дурний! Ти може походиш від малпи, але я ні!

***

В ресторані двох говорило о походженню чоловіка, а третий їв спокійно. Коло балакуни рішили, що походять від малпи, спитали свого товариша:

— Ну, а як ви думаєте, чи не походимо ми від малпи?

— Я не знаю. Не люблю мішатися у чужі фамілійні справи.

***

Говорили товариші о походженню чоловіка від малпи і спитали одного, що прислухувався, що він думає.

— Я не буду о тім говорити, бо я раз вже мав розмову з Джаном у тій справі і ми дійшли до кінця.

— До якого кінця?

— Ми не дійшли оба до того самого кінця. Джан зайшов до шпиталю, а я на поліцію.

***

Драчук: — З отсього моста два тижні тому впала одна пані.

Прачук: — Певно з мелянхолії.

Драчук: — Ні, здається, вона була з Торонта.

"Екстра-Ґенк"

Богато людей говорить слово "екстра ґенґ". Найбільше можна його почути між людьми, що приїдуть до Канади. Кождого року, як тільки зачинають сніги топитися, люде, що сиділи в зимі по містах, та жили з грошей запрацьованих в літі, думають де-можна дістати роботу, щоби запрацювати на дальше життє. Є й тих богато, що повертали з ліса, з роботи. А найбільше погане положеннє людей, що приїдуть до Канади. Вони дуже часто чують то слово "екстра ґенґ", що богато виїздить туди на роботу, знаючи тільки, що се робота на залізній дорозі.

При кінці місяця цвітня, 1926 р., рішився я їхати на "екстра ґенґ", знаючи тільки, що се робота на залізній дорозі. Довідатись блище про ту роботу було неможливо тому, що на всякі питання люде, що працювали там, не давали мені точного пояснення. І цілком певно, що я міг працювати в місті, а в крайнім случаю і на фарму виїхати, але щоби пізнати, що се є екстра ґенґ рішився я взяти сю роботу. Оден зі знакомих перед виїздом сказав: "Нема там нічого страшного, тільки приїхавши на місце приглянься яких маєте співтоваришів праці, та робіть так, щоби їм подобатися". Увага була цілком на місци, та завдяки її я видержав до кінця праці серед нового окруження.

Дня 29. IV. 1926. дістав я в однім з бюр "контракт", в котрім є зазначено, що їду на екстра ґенґ до Амулет, Саск. Платня 30 центів на годину; маю платити тижнево 6 долярів за харч. Зазначено є також, що без попередного повідомлення може котра небудь сторона зірвати умову.

З Вінніпеґу виїхало 25 людей дня 1. V. (маючи безплатний білет) до Амулету, Саск., т. є між Вейбурн-Ассінібой, на полудне від Реджайни. Галузь так звана "бренч" головної лінії, зачиналася 2 милі за двірцем залізничим на захід, та тягнулася 48 миль на півн. захід, де мали ми працювати.

На залізничий двірець Амулет, Саск. прибули ми дня 2. V. о год. 10 рано, та прийшлося сидіти нам до год. 8. вечером. Тогди приїхав поїзд з двома ваґонами і одною льорою, на котрій були останки шутру. Ми хотіли йти до ваґону, але на жаль так добре не було. Урядник поїзду сказав, що в ваґоні спять люде, та, щоби ми всі брали свої річи і сідали на льору. Ми так зробили.

Зачалася їзда, та щось не маю відваги згадувати про неї. Північ. вітер з морозом зачав докучати. Трох робітників, 50-літних зачало нарікати на таку їзду, зачали розвивати свої коци, та накриватися. За їх приміром зробили инші то само.

Тому, що паровіз був звернений до нас чолом, їхав в зад, я при світлі його лямп бачив серед пакунків позавиваних людей. Здавалося мені, що їду зі стрільцями УГА. на Вел. Україні, 1919 р. підчас тифу.

По годинній їзді я остався з трома людьми, а всі инші примістилися кругом паровоза, де було теплійше.

Ми переїхали 21 миль і коло год. 11-ої в ночі прибули на місце призначення. Тут стояли товарові ваґони, в котрих були ліжка з дощок, призначені для нас. До ваґону увійшло 16 людей, бо було тільки ліжок. Ліжка порожні, крім пороху на 2 цм. не було нічого. Я був вдоволений, що сховався від вітру, та зимна. Зараз поприходили до нас люде за новинками, котрі вже працювали 8 днів, а було їх

80. Ми розпитували їх: яка праця? який харч? та хто є провідником "басом" і т. и.

Другого дня пробудився я здоровий по такім спанню. А що се була неділя ми не пішли до роботи, а я мав більшу нагоду розпитатися про тутешні обставини.

Поїзд числив двайцять кілька ваґонів. Вечером побачив я, що харч можливий, крім мяса, що було все за тверде, та покраяне на платки, вигляд чорний, що скорше можна було прибити до черевиків на запятки. Затим всего подостатком. При столі 30—35 людей. Оден чоловік приносить з кухні, а при столі подають собі взаїмно.

Зачинаємо працю. Перед роком, чи двома зроблена була звичайна дорога. По тій дорозі т. зв. "стіл ґенк" поклав пороги ("тайзи") і шини ("рилі"). Задачею "екстра ґенку" є підносити, рівнати ("лефтувати") залізну дорогу.

Щоби поїзд міг їздити та розвозити шутер, першою задачею "ґенку" було: перейти з початку до кінця сеї залізної дороги та порівнати великі ями, а головно де був високий насип землі. Бо в таких місцях земля позападалася, а з нею шини і пороги і поїзд не міг би переїхати.

Двох людей йде на самім переді з лопатами, та по обох боках зовнішних дороги, де шини лучаться, роблять попід шини діри на підойми ("джеки"). Відтак іде чотири підоймі з трома людьми, що підносять шини з порогами так високо, як каже їм чоловік т. зв. "ливт-форман". Коло кождої підойми по двох людей, що лопатами підсувають ("темпують") шутер під поріг, щоби по забранню підойми не запалося.

За підоймами 10—15 людей йде по обох боках зелізної дороги, та насипають шутру краями, (який є по боках) між пороги рівно з ними. Відтак за ними т. зв. "темпачі", по обох сторонах 16—20 людей. Вони мають підсувати під кождий поріг тільки шутру, щоби поріг сильно спочивав на нім. Підсуваннє шутру або т. зв. "темпованнє" виглядає так: коло одного порога стає двох людей з лопатами, напротив себе. Двома руками тримаючи лопату за кінець ручки, та одну ногу на лопаті, підсувають рівночасно шутер під поріг.

За тим всім ідуть знова люде, котрі кидають шутер між пороги в середину а за ними "темпачі", що темпують середину.

Коли головнійші ями були вирівнані, поїзд навозив досить шутру по боках дороги. "Ґенк" збільшився числом людий, було всіх 160. Вернули ми знова на початок дороги і зачали підносити всюди, з тим майже самим порядком, що попередно. Ріжниця була хиба та, що, де тяжко було вирвати з болота пороги з шинами, то місто 4 було 6 підойм. Денно робили 2 до 2 і пів милі.

Дванайцять людей далеко за всіма людьми рівнають т. зв. "лайнують" зелізну дорогу.

По двомісячній роботі ми скінчили підносити. Тоді зачалося чищеннє т. зв. "тремованнє". Тому, що поїзди ходили з шутром ще в деяких місцях по робили доли. Длятого перед чищеннєм наперед йшло 10 людей з двома підоймами, а за ними 12 темпачів краями а 12 серединою, котрі рівнали, де було потрібно.

Дальше кількох людей накидали шутру в середину рівно з порогами. 25—30 людей рівнали — чистили середину, рівно з порогами. Всі инші чистили краї.

Кождого дня чистили 5—6 миль, і дня 11. серпня робота була скінчена. Всі одержали безплатні залізничі білети і виїхали до Реджайни і до Віннipeґу.

Рано о год. 6. кухар дзвонить в кусник шини, котра була привязана дротом коло дверий кухні. Почувши то дзвоненнє, мусів я сейчас вставати, бо

о год. 6.30 друге дзвоненнє і треба було іти на сніданнє. О год. 7. свисток провідника і всі виходили до праці. Звичайно сідали на візки (“гандґари”) і їхали на місце, де попередного дня скінчили роботу.

Обід о год 12-ій. Коли ми були далеко від ваґонів, то лишали роботу скорше, щоби о год. 12. бути вже коло ваґонів. О год. 1-ій свисток до роботи. Вечера о год. 6-ій. Після вечері, як хто хотів, ішов на ‘овертайм’ від 6.30 до 8.30 т. є дві години. Хочу ще зазначити, що до ваґонів їдальнь ніхто не ввійшов без дзвонення в той кавалок шини кухарем. Я краще чувся, коли сидів коло ваґонів, а почув то дзвоненнє, та за то погане вражіннє робив свисток. Одного разу був такий випадок: була година 1-ша. Провідник (“бас”) вийшов та приложив свиставку до уст, але тому, що свиставка забилась була, не свиснула, а всі хотяй знали, що час до праці, не пішли, бо не чули свистка.

Цікава була їзда на візках. На візок сідало звичайно 12—14 людей та зачипали перегони, а головно з роботи. Тому, що залізнича дорога не була рівна, то з гори візки летіли дуже скоро, і міг статися поганий случай. Якщо вискочивби перший візок з шин, то слідуючий візок рішучо не мігби здержатися відразу і сталобся погано. Тим більше, що на візку йдуть люде ріжної народности і взаїмно себе не розуміють, пр. кричи йому, здержуй візок ручками, то сей ще більше буде тягнути. Цілком подібний був случай, щастє тільки хотіло, що не було тоді жертв, бо більшість, що їхала на візку повискакувала з візка перед ударом візка з візком, що стояли на зелізничій дорозі. Тим, що осталися були на візку, позбивало пальці, а одному потовкло ноги, та він по двох тижнях виздоровів.

Ми виїхали на роботу з одної із залізничих компаній, але працювали в т. зв. “контрактора”. Головним наставником (т. зв. “дженерал бас”) був Таліянець і чотирох провідників (“форманів”) оден Анґлієць, і трох Українців. Людей, як я перше згадав, було 160, з того близько 80 Українців, кількох Анґлійців та Словаків, а всі инші Мадяри та Німці, прибувші з Угорщини перед кількома тижнями до Канади.

Перші дні я чувся дуже погано по цілоденній праці, а ще більше по безперервнім гавканню. Здавалось мені, що чотири собоки привязані на сильнім ланцуху, не ївши кілька день, гавкають неможливо. Нічого не чути було крім “шовилін”, “вацумері”, “ґовгед“, “ґадем“, і богато поганійших слів. Головний “бас” прибирав деколи инщу методу відносно людей, щоби скорше працювали. Брав сам лопату і жартуючи, робив за кількох, а всі за його приміром робили богато скорше як попередно.

Після праці всі чотири провідники (“форемени”) не були тими самим людьми, що при роботі. Говорили з людьми, скаржилися, що нема порядку і т. п. та помимо сего слідуючий день був подібний до попередного.

Найбільше цікаве життє тих людей поза працею. Чоловік, що приїхав перед 15—20 роками приїздив на “екстра ґенк” з мішочком, в котрім, крім засмароваaної сорочки і ще деяких лахманів, нічого немав. Мені стало дивно, як се можливе, та приглянувшись їхньому життю поза працею стало мені цілком зрозумілим їх теперіш не положеннє. А ще найбільше сумне то, що ніоден з них не думає про инщу працю в будуччині. А не думає ніколи погодитися з тим, що з часом “екстра ґенку” не буде і прийдеться йому щось инше робити. Він гордий з того, що він має “експірєнс” в роботі на ґенку і біда тим одиницям, що діставшись на роботу туди не полапаються, яким способом найти собі прихильність серед таких людей. Бо трохи більше думаючий, приїхавши туди на ро-

боту, не уміючи з ними найтися, рішу чо мусить посваритися і попращатися з коханим товариством.

Я видержав до кінця праці завдяки мому поступованню. Приїхавши туди, я мусів дивитися на світ, як вони. Вечерами після праці ми реорганізували всіх і вся, що тільки можемо собі уявити; устрої держав, закони природи і т. п. Цікаве тільки, жаден з них не думає над своєю власною недолею і зробити щось дрібного хотяйби для себе корисного, то вперед перевертає гори і думає про добро для всіх. Дуже часто. Дуже часто розмови реліґійні стягають Бога і святих, а відтак коли загриміло, побачив я, що вони хрестяться і моляться. Цікавий був я спитати, чому, може поправилися, але не хотів, бо зі злоби булиб мені лишили на другий день богато ям до засыпання, то краще булоб мені мовчати.

Дуже часто заводять балачки про жінки і дівчата. Тоді оден другого випереджує в своїх пригодах, доказує, що він щасливійший як його попередний бесідник. Кінчить кождий пляном що як скінчиться праця, їде до міста і там все горе, яке йому прийшлося пережити на "ґенку", забуде в самогонці та в танці.

Мав я нагоду брати також участь у власній музиці. Скрипка, клярнет, гармонія, як зачинали грати, годі було розібрати, що властиво грають. При кінци кождий зачинає по свойому приспівувати, Мадяр, Румун, Українець, всі разом цілком певно перевисшають найбільший ярмарок.

Ще йде гра в карти, т, зв. "покер". Було 15—20 людей, котрі цілими ночами грали, а при тім страшно курили і пили. Знаю кількох, що попризнавалися мені, що дво-тижневу платню в сумі 25.30 програли в протягу одного вечера. Грачі з меншим таланом грають "очко" (двайцять оден). Мадяри грають ту гру з завзятостю. Одного разу бачив, як оден взяв 15 долярів т. зв. "стук".

Всі ті розривки відбувалися передовсім в неділю, та в дні, коли падав дощ. Але дивне, що дуже часто то саме було по 12-годинній праці.

Сварки між собою не приходилось мені бачити такої, щоби прийшло аж до кулаків. Дуже часто наговорять собі взаїмно много поганих слів в англійській мові. Більшу незгоду можна побачити вже між народностями. Всі злі на Мадярів, що вони доперва приїхали, хочуть заробити богато грошей і сліпо підлягають розказам, "басови" і "форманам".

Більшість була така, як я згадав, але було кількох, що цікавилися ще чим иншим. Сі дуже часто приходили до мене за часописею, та нарікали на обставини. Ставили мені богато питань, яким способом дістати иншу працю, та щоби не їздити більше по "ґенках". Було кількох, що до кінця не знав я хто вони, як і вони мене не знали, а як зійшлися, не старалися сего питання порушити, сам не знаю чому.

Що до чистоти, то більшість трималася чисто. Хотяй раз на місяць, але виправ собі кождий біля чи то в озері чи коло т. зв. "тенки" з водою, котра стояла між ваґонами. Дивне, що найбільше брудні були там Анґлійці. Ніколи я не бачив, щоби котрий з них щось собі зашив, виправ. Ходив в білю, чи то в чім, аж зовсім підреться, відтак скидає і палить на огні, а нове затягає на себе. Цілий день жує табаку, спльовує, та цілком не приманчивий сідає до їдження.

-Околиця була погана. Горби з пісками. В перших тижнях праці, до часу аж вкрилася земля травою, дуже докучала погода і піски. Постійні сильні північні вітри рвали і метали піском. В ті дни без очиць не можливо було робити. Острий пісок і камінчики сікли в лице а пісок пробирався через робітничу верху ("оверголі"), штани і біля, та сипався до черевиків. Вечером, коли я мився, а головно лит-

ки, стікала вода з глиною і піском. Злий я був на все, а найбільше на саскачеванські степи. В місяци червню краще стало, бо земля вкрилася зеленню, а вітер ніс зі собою запах диких рож. При кінци червня, та з початком липня зачали запізнаватися з нами комарі, та якась порода маленьких мушок, що ховались по висохлих смердячих сільних озерах. Одного вечера так докладно покололи мені карк, що я не міг обернути головою.

В червни налягла на нас спека. Вода, котру вивозив водонос т. зв. "вотер бой" в бочці грілась скоро, а хто випив тої води, сейчас ллявся йому піт з чола струмками. Від фармерів пити води неможливо було, бо вода була за зимна, і в кождій майже керниці вода мала инші складники. Хто напився тої води, той на другий день не міг йти до праці, так болів живіт. Шини розпікались, камінне неначе горіло і воду мусів кождий пити хотяй була тепла. Хто випив за много води, не міг їсти. Харчі псувалися. Масло топилося, що можна було в нім плавати, а свіже мясо на другий день вже воняло.

Почту діставали ми що дня, були також часописи. Людина призвичаєна до життя в хаті, серед товариства, не зможе довго видержати на диких степах, на пустім шляху, бо тишина та самотність прибивають духа.

Не одному, що приїде зі Старого краю прийдеться працювати на "екстра ґенку". Як що у вас добре здоровля не лякайтеся, що не видержите. Там є праця тяжка, але їди до схочу і час на відпочинок. Люде, з котрими вам прийдеться там стрінути, не є так погані, як можете їх цінити з їх одіння і їх розмови. Вони мають щире серце, бо се люди. Вони вам поможуть в праци, тільки мусите з ними щиро приставати. Будьте спокійні, не вихвалюйте себе, не грайте ролі мудрця. Поможіть їм, де їм поміч потрібна, напишіть їм листа, підпишіть чека, прочитайте часопис, поясніть ще про читане, розповіджте про Рідний Край. Будуть вам говорили "Ти", але потім вже "Ви". Надто буде вас тішити, що все там щось корисного лишиться в їх памяти. Коли видержите до кінця праці, побачите в який спосіб в Канаді згортається доляри лопатою.

Вінніпеґ, Ман., липень 1926.

М. М.

ЧОЛОВІК ШУКАЄ ЖАРТУ

Продовжити

Директор театру до початкуючого драматурґа:

— Я не можу грати вашої драми, бо вона за довга на сцену.

— А не моглиб ви продовжити трохи вашої сцени?

***

Гості

Тітка до дітей: Як то гарно діточки, що ви прийшли відвідати стареньку тітку.

Діти: Татусьо казали до тітки пійти, бо ми дома дуже галасували.

Оправдання

Поліцай (до якогось добродія): Добродію! пса треба держати на ремінці!

— Се не мій пес...

— То мене нічого не обходить! він йде за вами!

— Се не є ще доказ. Ви також йдете за мною!

***

— Пане доктор, на правій нозі болить мене жила і мушу кривати. Що ви робилиби в такому разі?

— Гм. мабуть також кривавби.

ПЕРШІ КРОКИ ГОСПОДАРА

Господар, що приїде господарити до Канади або до Сполучених Держав Америки, заощадить собі много часу, грошей і клопоту, коли не зачне господарити сам на свою руку, але стане за робітника у якогось доброго фармера в тій околиці, де він задумує взяти землю під свою власну фарму. На робітника у фармера требе йти на цілий рік. Тоді можна навчитися, як цілорічна робота на фармі поділена і як її переводиться в діло. Колиж неможливо бути цілий рік, потреба відбути сю практику що найменше від раньої весни до пізної осени. Робота на фармах підчас жнив та молочення не дасть і половини того досвіду, що дасть цілий рік або весна, літо й осінь.

Коли вже господар відбув практику як робітник на фармі, тоді може вибрати собі землю, яка відповідна до його грошей, його намірів і уподобання, бо тоді охорониться він лише від ошибок, які в новім краю на новім полю, в новім підсонню неминучі.

В Канаді, де доволі ліса і лук, ланів і корчів, рік і озер, де підсоннє в поодиноких провінціях ріжниться від себе, бо поспішний поїзд в поперек Канади їде вісім днів від океану до океану. В тім великім краю провадять господарі, Анґлійці, Французи, Німці, Українці, Шведи, Норвежці, Голяндці, Росіяни господарство на ріжний спосіб.

1. Випасові господарства випасають лише а лише худобу на продаж і на заріз, вимагають много гроша, але є поплатні.

2. Збіжеві господарства плекають виключно лише збіже, нераз лише оден одинокий рід збіжа. Вони є ризиковні, бо коли збіже не вдасться, господарство не принесе доходу з вложеної в него праці.

3. Молочарні господарства ховають молочні корови і продають набіл. Тут потрібно знання і гроша, але молочне господарство дуже поплатне.

4. Огородниче господарство дбає лише про ярину. Воно не певне, але особливо при великих містах поплатне.

5. Садівниче госпадрство розводить лише сади, виховує садовину і не є певне, бо садовина не все зародить.

6. Мішане господарство лучить всі способи господаровання разом, дбає про збіже, худобу, набіл, ярину, садовину. Коли не зародить збіже, то можна продати щось із худоби, коли ярина не допише, можна мати дохід зі садовини, або можна продати дріб, яйця або сметану. Коли одно не вдасться, то друге виратує господаря.

Щоби земля не стала яловою, неурожайною а також, щоби не занапастити її бурянами, потрібний плодозмін, так як що дня не є понеділок, але приходить вівторок, середа, четвер..., так треба зміняти що року роботу на полі.

1. рік: Сіяти пшеницю.

2. рік: Сіяти і зорати землю в осени.

3. рік: Сіяти овес або ячмінь з 8 фунтами конюшини і 5 фунтами тимотки або лише 15 фунтами білої конюшини на оден акер.

4. рік: Сіножать. Косити сіно.

5. рік: Пасовиско. Зорати коло першого липня. В протягу літа обрабляти се поле, щоби не було бурянів.

6. рік: Кукурудза або бураки на

пашу худобі, які треба сапати, щоби кукурудза чи бураки зародили.

Розуміється, що сей плодозмін не робиться з цілою фармою відразу, але фарму ділиться пр. на шість частий і на тих 6 частях переводиться плодозмін.

Треба брати найліпші роди збіжа, бо тоді варта управляти під него землю. Дөбрі породи збіжа є такі:

Яра пшениця: 1. Маркіс. 2. Ґарнет. 3. Кота. 4. Червона Файф.

1. **Marpuis**. 2. **Garnet**. 3. **Kota**. 4. **Red Fife**.

Озима пшениця: 1. Конрад. 2. Турецька червона. 3. Кубанка. 4. Монад. 5. Арнавтка.

1. **Conrad**. 2. **Turkey Red**. 3. **Kubanka**. 4. **Monad**. 5. **Arnautka**.

Овес: 1. Баннер. 2. Побіда. 3. Золотий дощ.

1. **Banner**. 2. **Victory**. 3. **Gold Rain**.

Ячмінь: 1. Манджурський. 2. О—Ей Сі. 21

1. **Mangurian**. 2. **O. A. C. 21**

Жито: 1. Саскатун. 2. Північна Дакота 959.

1. **Saskatoon**. 2. **North Dakota 959**.

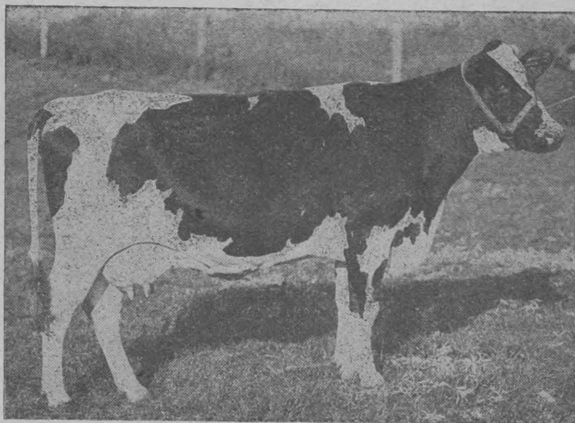

Худоба Гольштинської раси

Лен: 1. Новинка. 2. Оттава 54. 3. Прімост.

1. **Novelty**. 2. **Ottawa 54**. 3. **Premost**.

На оден акер сіється: пшениці 2 і пів до 1 і три четвертих бушлів; вівса 2 до 2 і пів бушля; ячменю 2 і пів до 3 бушлів; жита 1 і пів до 1 і три четвертих бушлів; лену одна четверта до пів бушля; кукурудзи 25 до 30 фунтів; соняшників 15 фунтів; бураків 3 фунти; білої коюшини 12 до 18 фунтів; люцерни 10 до 12 фунтів; червоної конюшини 8 фунтів; тимотки 10 фунтів; житна травка 14 фунтів; бромова травка 12 фунтів.

Добрі породи бараболь, Біла бараболя: 1. Вім Мек Ґреґор. 2. Золотий гріш. 3. Вудбирі. 4. Біла рожа. —

1. **Weem McGregor**. 2. **Gold Coin**. 3. **Woodbury**. 4. **White Rose**.

Червона бараболя: 1. Вчасна Бові. 2. Вчасна Огайо.

1. **Early Bovee**. 2. **Early Ohio**.

Білі бараболі мають в торговлі більший попит.

При оранню і ломанню землі треба брати скибу від 3 до 5 цалів завгрубшки. Глибина сіяння збіжа залежить від вогкости землі, але вона сягає пересічно на 2 до 3 цалі. Конюшина і трави сіються поверхи і волочаться боронами.

Збіже на засів треба купувати від тих людий, що мають урядовий дозвіл на се. Хто не має урядового дозволу на письмі, тому не вільно в Канаді продавати збіжа на насіннє. Коли є своє насіннє, треба його що року виробляти. До сього треба висилати по два фунти збіжа, як пшениці, ячме-

ню, вівса або льну, а трави або конюшини по дві унції до міністерства рільництва до Вінніпеґу. Коли пришлеться перед Різдвом, пробу зробиться безплатно, коли пришлеться по Новім Році треба платити по 50 центів за кождий зразок насіння.

Збіже перед сіяннєм треба доконче мочити, щоби винищити між зернами "саджу" і "головню". Най;ліпше надається до сього формаліна. Один фунт формаліни розпускається в 40 ґальонах води. Сим плином кроплять збіже і накривають веретами на яких дві години. Потім сушать і сіють. Коли мочиться насіннє лену, то його треба мішати граблями або сапою, щоби скорше висох. Його не можна накривати. У формаліновім плині треба мочити бараболі перед садженнєм, щоби на них не було пархів. Розчиняється один фунт формаліни в 30 ґальонах води. Один гальон значить тільки, що 4 кварти, близько 4 літри. В такий розчин всипується бульбу і держиться в нім 2 години. По сім сушиться, крає і садить рядками, 30 цалів рядок від рядка.

Добре зерно треба посадити в добру землю. Землі в Канаді ріжні в ріжних околицях. Добра земля є звичайно чорна і розсипчаста. Се чорно

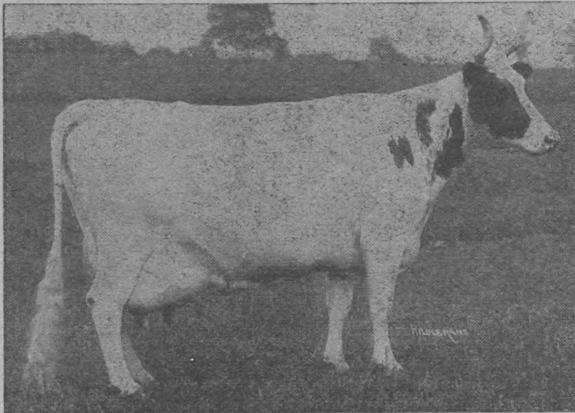

Худоба Ершайської раси

зем. Менше урожайна є земля глинаста брунатної, жовтавої або сивої краски. Відтак приходить піскова і торфова земля.

Де ростуть дуби, ясені, клени, берести, там земля добра, де ростуть білі і чорні осики, там землі дуже добрі в такім случаю, коли ті дерева розрослися роскішно, колиж ті дерева ростуть малі і нужденні, се доказує, що там земля не дуже урожайна. Де ростуть сосни і ялини, там земля худа, неврожайна.

Добра, чорна та глиняста земля надається під управу збіжа і трав. На пісковій землі удається огородина і збіже, коли вона є добре згноєна.

Найліпший спосіб, щоби приготовити новину під засів є сей, що ореться новину в червні або липні, два або три цалі глибоко або так мілко, як лише можливо орати. В серпні або вересні, коли дерня перегнило, ореться ту саму рілю 2 або 3 цалі глибше в той сам бік і волочиться. Весною можна сіяти пшеницю. Слідуючого року можна на тім самім полі сіяти знов пшеницю. Опісля се поле треба лишити перелогом або засадити кукурудзою або бураками на пашу худобі.

Фабриканти роблять плуги, щоби ними можна орати як найліпше. Кождий плуг відповідає до якоїсь землі, так як в хаті ножиці ножицям нерівні. Одні крать папір, другі кра-ють бляху.

Маємо 4 роди плугів.

Перший рід плуга служить до крання цілини. Він має острий і простий леміш а полицю довгу витягнену, щоби перевертати скибу верхом на спід.

Другий рід плуга має коротший леміш або менше заострену передну часть леміша, а полицю висшу і дещо коротшу від тої, яку має плуг до ломання цілини. Сей плуг надається до орання глинки і до орки в осени.

Третий рід плуга має коротку а високу полицю, вигнуте лемішове вістрє. Сей плуг призначений для легкої, виробленої землі.

Четвертий плуг із середно короткою полицею відповідний до звичайної орки.

Плуги ріжняться від себе тим, що

Худоба раси Герефоорд

за одним треба ходити, а при других є сідало. Плуги з сідалом вигіднійші, але до них потрібно сильнійших коней. Добрий господар має кілька ріжних плугів.

Коли господар купує плуг, треба пропитати людий в тій околиці, де він осідає, які плуги там відповіднійші. Часто діється, що плуги якоїсь фабрики є дуже добрі на землю одної місцевости, а деинде вони не є відповідні.

Справлячі (культиватори) найвідповіднійші такі, що мають леміші як качачі ніжки.
Duck Foot Cultivators

Борони ріжняться від себе тягарем а також довготою зубів.

Жниварки подібно як плуги. Деякі з них показуються добрі в одній околиці, де земля і збіже відповідають їх будові, тоді, коли вони в другій околиці менше відповідні.

Про машинерію треба дбати, при роботі чистити і части, які вимагаютть мащення, мастити. Коли якась часть слабне, треба її заздалегіть направити. Слабші части треба мати в припасі, щоби можна зараз виміняти. По роботі треба рільничі машини затягнути до возівні, щоби були під дахом, охоронені від шкоди. Вітер, роса, дощ, приморозок, мороз, сніг, лід, спека, порох, пісок нищать машини. Чим більше шануєте машину, тим довше вона служить ,працює легко, не псується і не вимагає постійної направи. Господар, що шанує машини, кладе гроші до банку.

Щоби добре зачати господарку в Канаді, треба: 1. Обрабляти тільки землі, кілько старчить сили. 2. Не займатися тільки самим збіжем, але плекати також худобу. 3. Машини купувати постепенно, так, щоби вони оплачувалися. Жниварка не оплачуеться на 20 до 40 акрах, хиба, що господар не купить нову, але набуде вже уживану. 4. Худобу купується у сусідних добрих фармерів, а молодник плекати з найліпшої раси, яка є в тій околиці. Коли нема, докупити расові звірята.

Ріжні роди худоби надаються до ріжних цілий в господарстві.

Худоба на набіл: 1. Гольштинські корови дають пересічно 10.000 фунтів молока на рік, в молоці 3.2 проц. товщу, доходять до 30.000 фунтів молока річно. — Ейршайські корови дають на рік пересічно 9.000 до 10.000 фунтів молока, товщу в молоці 3.6 проц., доходять до 26.000 фунтів молока річно.

1. Holstein. 2. Ayrshire.

Худоба на мясо: 1. Гереford, надаються найліпше до випасування на траві, з анґлійська кажеться до "ренчарства". 2. Анґуси, надаються передовсім до випасування на мясо в стайні. 3. Коротконогі, середні, надаються

Худоба раси Абердін-Анґус

до хову на мясо випасуваннєм на траві або годованнєм в стайні.

Hereford, Aberdeen-Angus, Shorthorn.

Худоба на мясо і набіл: 1. Короткорогі. Пересічно коло 6.000 фунтів молока на рік з 3.7 проц. товщу в молоці, а доходять до річної скількости 25.000 фунтів. 2. Ред Поли, дають на рік пересічно 5.000 до 6.000 фунтів молока з 3.5 товщу в молоці.

Shorthorn. Red Polls.

Для господаря, що зачинає господарку, найвідповіднійша є худоба на мясо і на набіл.

Коні до роботи найліпше купити в околиці, де мешкається. Коні з иншої околиці можуть бути невитревалі або хоровиті. Попит в Канаді мають два роди коней: 1. Клайди. 2. Перчерони.

Clydesdale. Persheron.

Вівці, які передовсім надаються до хову: 1. Оксфордські, мають вовну середно довгу і є витревалі. 2. Шропшайри, малі ростом, з короткою вовною. 3. Лестерські вівці, великі ростом, з довгою вовною.

Oxford. Shropshire. Leicester.

Свині найвідповіднійші такі, які надаються на вудженину, а се є два роди: 1. Йоркшайри, 2. Тамворти.

1. Yorkshire 2. Tamworth.

Свині низькі і грубі, се є такі, що надаються на солонину і смалець, не

мають в Канаді покупу і ціна їх в торзі менша.

Коло худоби треба вміти ходити. Треба доглядати і дбати.

Що дістають дійні корови? Нічого нема в світі за дармо і корова не дасть молока, коли ви її нічого доброго не хочете подати. Корова, яка важить 1.200 фунтів має дістати денно коло 22 фунтів сіна або вівса в снопах, або, кілько зїсть. На кождих 3 і пів фунтів молока має корова дістати 1 фунт зернової мішанки.

Зернова мішанка робиться в сей спосіб: Дертого (грубо меленого) вівса 5 частий. 2. Дертого ячменю 2 части. Ті части визначується при помочи ваги.

Води і соли дається тільки, скільки корова хоче.

Годівля дійних коров оплачується дуже добре.

Але також випасуваннє худоби зерном на мясо оплачується. Скоро лиш мясна худоба перестала пасти, або надійшла пізна осінь, годується її на стайні добрим сіном і зерном, се є

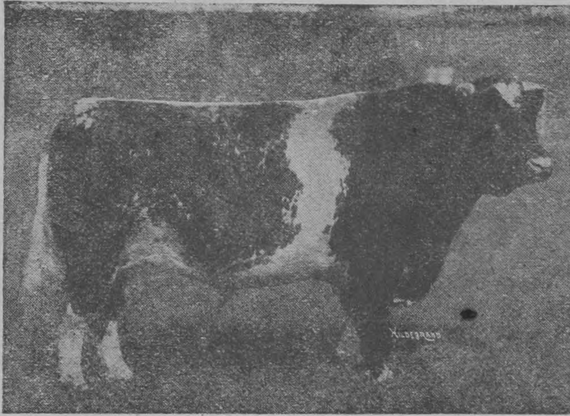

Худоба раси Шортгорн (мясна порода)

вівсом і ячменем. З початку йде на одну штуку худоби коло двох фунтів зерна денно, опісля побільшається сю скількість постепенно до 8 фунтів денно. Сіна, води і соли треба давати до схочу. Звичайно вигодовується худобу цілковито в протязі 90 до 100 днів. В такім разі дається зерна більше. Але дуже часто забирає такий випас 150 до 180 днів. Тоді дається худобі менше зерна.

Телят треба доглядати, бо з них буде колись доросла худоба. Які телята, такі звірята.

Теля має дістати перше молоко своєї мами, кулястру. Нехай воно ссе два до пять днів. Потім привчити його, щоби пило молоко з путні. Опісля через перші два тижні треба йому давати пити молоко з путні, один фунт на кождих вісім фунтів живої ваги. На третий тиждень дається замість одного фунта повного молока, молоко, від якого відділиться перше сметану. Потім доходить до того, що теля дістає лише молоко, від якого виділилося сметану. Коли теля може їсти зерно, тоді треба зачинати давати йому мішанку: 1. Цілого вівса 4 части, 2. пшеничного ґрису 2 части. Сіно для телят добре з конюшини або люцерни.

Малим телятам до десять днів треба повипікати роги лугом або поташем.

Бички найліпше продавати, коли вони мають шість до дванайцять місяців і коли вони добре вигодовані. Свині добре продавати, коли важуть 200 до 220 фунтів і є товсті. Ягнята на

лежить продавати, коли важать 90 фунтів. За такі звірята можна дістати на торзі найкращі ціни, не можуть бути худощаві, але відповідно вигодовані.

Коли кінь в роботі, йому дається на кождих 100 фунтів живої ваги 1 фунт зерна і 1 і пів фунтів сіна. Напувати треба з рана перед подачию зерна, перед роботою, а коли не зіпрітий по роботі. Коня, що не береться до роботи, годується о половину менше.

Щоби набіл був чистий, смачний і здоровий, треба, щоби стайня була чиста, а корови треба чесати щодня. Перед доєннєм належить вимя обтирати чистою, вогкою шматою. Доїти треба сухими руками. Корови мають діставати до[illegible]ий корм, а не можуть

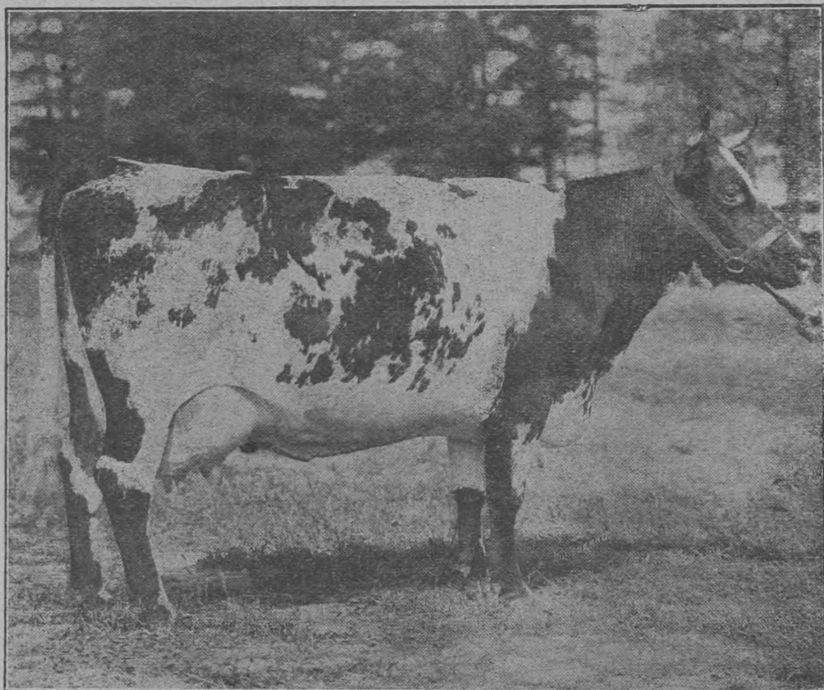

Худоба раси Шортгорн (молочна порода)

їсти чіснику, цибулі, капусти і буряну "стинк від". Всякі посудини на молоко миється в сей спосіб: 1. Виполокується чистою, теплою водою. 2. Миється в горячій воді з милом або з "мийною содою". 3. Ополокується кинучою водою. 4. Ставиться на сонці або коло печі, щоби висохли. Не треба обтирати шматою.

Коли сметана йде на продаж, то по видоєнню коров дається молоко до вилучника (сепаратора), щоби вилучити сметану, яку ставиться зараз на лід або у воду з ледом. Коли сметана остудилася, можна її тоді ділляти до иншої зимної, сметани. Не можна доливати теплу сметану до зимної, бо тоді сметана скоро кваснie. Сметану відвозиться або відсилається два або три рази на тиждень до молочарні. Молочарство в Канаді добре упорядковане і розвивається постійні. Хто має пять коров або більше, повинен купити собі вилучник (сепаратор), щоби скорше і докладнійше вилучити сметану з молока. Вилучник виплатиться в протязі пять до шість літ.

Господарство, яке може продавати впрост своє масло, повинно уживати способу, щоби мати дохід зі свого набілу. Досвід каже, що ті господарі виходять найліпше, які посилають

смену до молочарні. Щоби посилати на продаж молоко треба мати угоду з молочарнею або з товариствами, які розвозять по містах молоко.

Дріб на господарстві поплачується. Найбільше поширені в Канаді слідуючі раси курей:

1. Сиві кури. 2. Білі кури.

1. Plymouth Barred Rocks. 2. White Leghorns.

Перша раса дуже відповідна на яйця і мясо, друга раса на яйця тільки.

Хов курей має принести дохід. Щоби се сталося, треба держатися слідуючих правил, які зібралися з досвіду:

Плимудські Бардроки (сиві)

1. Треба мати курята не пізнійше як 15-го мая а найліпше коло 1-го цвітня.

2. Добре годувати їх, щоби опірилися до 1-го жовтня.

3. Курник мусить мати простір, світло і свіжий воздух.

4. Кури годується пшеницею, вівсом і ячменем, рано і вечером по жмені збіжа на одну курку денно. Крім сього кури мають мати дертий (грубо мелений) овес постійно в дзьобнику (коритці, так приладженім, що, курка може поживу лише видзьобати, а не може нищити порпаннєм.) Годувати їх також мясом, зеленню, меленими кістьми і деревляним вугіллям, піском і вапном.

5. На підлозі курника стелити все суху солому, майже в коліно глибоко, щоби кури порпали.

6. Курки, які не дивляться весело на світ і сумують, зараз різати.

7. Держати одного когута на 12 або 15 курок, але вирізувати їх в червні, щоби яйця, зношені літом, довше держалися.

8. Передержувати яйця на холоднім місці.

З ярин найпоплатнійші на продаж бараболі, горох, і фасоля. Вони находять легко збут. Кожда господиня плекає ярину для домашного ужитку.

Поручити можна слідуючі роди ярини:

Фасоля: 1. Девис біла. 2. Взірцева.

1. Davis White Wax. 2. Master Piece. Садиться коло 15-го мая. Виходить 1 фунт в рядки на сто стіп. Сходить по 12 днях.

Горох: Гомстад Телєфон.

Homstader Telephone.

Садиться коло 7-го мая. На 60 стіп довгий рядок виходить 1 фунт. Сходить по 12 днях.

Бураки: 1. Детройтівські. 2. Новий Денди.

1. Detroit Dark Red. 2. New Dandy.

Садити коло 15-го мая. На 100-стоповий рядок 1 унція. Сходить по 18 днях.

Капуста літна: 1. Парижська. 2. Копенгаґська.

1. Paris Market. 2. Copenhagen Market.

Садити 10-го квітня в теплярні. Одна унція дає 2.000 ростин. Садити 24 цалі одну від другої. Сходить по 5 днях.

Капуста зимова: 1. Кілдонанська. 2. Дунська.

1. Kildonan. 2. Danish Ballhead.

Садити в кінці цвітня. Одна унція дає 2000 ростин. Садити 24 цалів од-

ну від другої. Сходить по 7 днях.

Калафіори: Вчасний Карловатий Ерфуртський калафіор. 2. Вчасний Сніжник.

1. **Early Dwarf Erfurt.** 2. **Early Snow ball.**

Садити 10-го квітня в теплярні. Одна унція містить 2000 ростин. Сходить по 5 днях.

Салата: 1. Хрупка неначе лід. 2. Ден вер.

1. **Crisp as Ice.** 2. **Danwer.**

Садити як найранше. Одна унція виходить на 150-стоповий рядок. Сходить по 10 днях.

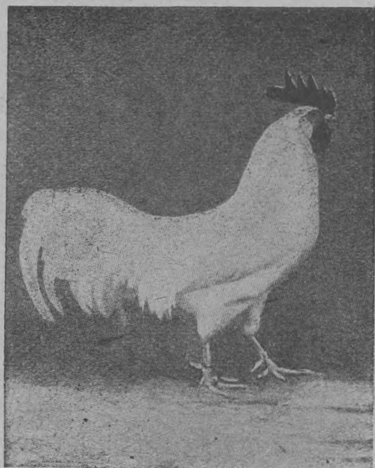

Гвайт Леґгорни (білі)

Цибуля: 1. Денверська Жовта Куля. 2. Жовтий Глоб.

1. **Danwer Yellow Globe.** 2. **Yellow Globe.**

Садити як найскорше. Одна унція виходить на 100-стоповий рядок.

Редьков: 1. Шкарлатна, Білоцяткована. 2. Французька Сніданева.

1. **Scarlet White Tipped.** 2. **French Breakfast.**

Садити на ранній весні. Одна унція виходить на 150-стоповий рядок. Сходить по 7 днях.

Помідори: 1. Веселі. 2. Вчасні. 3. Данський Вивіз.

1. **Alacrity.** 2. **Earliana.** 3. **Danish Export.**

Садити коло 1-го квітня в теплярні. Одна унція дає 1.500 ростин, які розміщується 24 цалі одну від другої. Сходить по 7 днях.

В західній Канаді всю ярину садить ся або сіється весною не осенню. Треба доконче прополювати і обсапувати, щоби ярина гарно удалася.

Уникати треба рівців і не робити ніяких грядок. Віддаль ростин від себе залежить від плодовитости поля і величини ростини. Рядок від рядка віддалений звичайно на 2 стопи.

Канадийська держава дбає незвичайно про розвій рільництва і помагає господарам і господиням і фармерській молодіжи, радами, вказівками, викладами, виставами, брошурами, часописами, рільничими виставовими поїздами, взірцевими фармами, рільничими початковими і високими школами.

Український господар і українська господиня не мали ніколи такої опіки, помочі і поради в своїй роботі, як се діється в Канаді, де уряди цілої держави і уряди поодиноких провінцій і приватні товариства думають передовсім про се, щоби рільник знав як найкрасші способи господарки, та видобув зі землі все, що лише дасться при пильній праці видобути.

Що року в липні або червні відбуваються вистави, де господарі, господині, хлопці і дівчата виставляють усе найкрасше, що вони виховали на своїй фармі. Вистави з провінції Манітоби відбуваються в місті Брендоні. Вистави з провінції Саскачевану уладжуються в головнім місті тої провінції Реґіні (Реджайні) а також в місті Саскатуні. Вистави провінції Алберти відбуваються в столиці тої провінції, Едмонтоні і в місті Калґарах. Фармерська вистава в Британській Колюмбії відбувається в Ванкувері.

В провінції Онтарії в головнім місті тої провінції Торонті відбувається що осени канадийська державна вистава, яка обнимає всі провінції Канади. Ча-

сописі подають вісти про вистави, условини вистав і спосіб, як пересилати своє збіже і худобу.

Крім тих більших вистав відбуваються місцеві вистави, які обнимають фармерів на просторі ширини яких 15 анґлійських миль. Вистави уладжують фармерські товариства, а участь може брати кождий фармер, що бажає виставити доховок своєї фарми.

Попри загальні вистави, які обнимають всі галузи господарства, відбуваються вистави з поодиноких відділів: ярини, садовини, збіжа, дробу, овець, безрог і т. п. по менших містах.

Вистави фармерської молодіжи відбуваються по школах, уладжувані під проводом учителів.

Нагороди за найліпші продукти дають товариства, які уладжують вистави, однак 20 — 60 проц. видатків на вистави криють уряди провінцій і уряд цілої держави Канади.

Кожда провінція має свої досвідні і взірцеві фарми, де фаховці провадять взірцево господарку, роблять до свіди і переводять курси з фармерами та з їх молодіжею в ріжних галузях господарки.

Провінції мають свої високі рільничі школи, які виховують перворядних фаховців з науковим і практичним досвідом. Такі рільничі академії находяться в містах Вінніпеґ, Ман., Саскатун, Саск., Едмонтон, Алта., Вікторія, Б. К. Ті академії оголошують і переводять короткі курси для всіх, що цікавляться рільництвом і домашним господарством, про молочарство, дріб, збіже, машини, рільничі знаряди і т. п.

Досвідчальні фарми находяться в слідуючих місцевостях:

Брандон, Ман. Морден, Ман. Ростерн, Саск. Скотт, Саск., Лякомбе, Алта., Аґазис, Б. К.

Українці можуть писати листи із господарськими запитами в українській мові. Слідуючі українські урядники у рільничих відділах провінцій і доміній поможуть своїми порадами, як дотепер се робили дописами в часописах, викладами, поїздками і поясненнями в справі вистав і всяких господарських справ і робіт: 1. Теодор Боднар в Етельберті, Ман., 2. Василь Підручний у Веґревіллю, Алта., 3. Юрко Сиротюк в Смоки Лейку, Алта., 4. автор нинішної гутірки про фармерські справи для початкуючих господарів в Канаді:

C. S. Prodan, Department of Agriculture, Winnipeg, Man.

Видавничий відділ міністерства рільництва в Манітобі був так вічливий подати до сього начерку велике число кліш. З браку місця в тім збірнику, зібранім заходом "Товариства Опіки для українських переселенців", подана лише незначна часть тих клішів.

Вінніпеґ, Ман. 27. X. 1926.

К. С. Продан
референт в Міністерстві
Рільництва на провінцію Манітобу.

СМІХ УБИВАЄ ЖУРБУ

Необачний чоловік

Чоловік: Той, що там іде, відкись мені так знакомий? Що то за один може бути?

Жінка: Таж се посередник в заключуванню подруж, завдяки якому ми запізналися!

Чоловік (розсіяно): Ах! се той проклятий драб!

Німота

— Чи то дійсно правда, що професор Зорен утратив мову?

— Так, тиждень тому він нечайно занімів.

— Сеж страшне.

— Певне, тимбільше, що він говорив сімома мовами.

— Він занімів у всіх тих мовах?

ЗАСМІЙТЕСЯ

Сильвестер Калинець.

Мудра баба

— "Кумуньцуню, а то де так
Когута несете;
Чи у Ходорів вже може
На ярмарок йдете?"
— "Але де там на ярмарок
Його продавати
До годинникаря несу
Його направляти.
"Перше піяв о четвертій
Годині раненько,
А тепер щось піє в шестій,
І то по тихенько!"

**
*

Перша поміч

Іван: — (на поліції) — Прошу пана дшпектора їхалисьмо від світого хресту і моя баба загубила дитину, та просивбим, можеби поліція пошукала.

Інспектор: — А яку першу поміч ви зарядили, щоб відшукати дитину?

Іван: — Та яку, прошу пана; от тарахнув бабу пару раз поза вуш, щоб на другий раз ліпше дитини пильнувала.

**
*

— Нині за шість місяців пробудився я вперше завдяки нашому гонинникові-будильникові.

— Як жеж то було?

— Моя жінка кинула мені тим годинником у голову.

**
*

Свояки

— Петро є вашим свояком?

— А так, оженився з моєю нареченою.

**
*

Краєвий промисл

— Мамусю, та ви нездалі гриби збираєте, отроїтеся!

— Та хто то їввби, та се до міста на продаж....

Переписка Редакції

(Лист до Редакції)

"Будьте ласкаві відповісти мені, чому дівчина закриває очи, коли я її цілую?"

(Відповідь Редакції)

"Пришліть нам свою фотоґрафію, а тоді зможемо відповісти на ваше питаннє.

**
*

Оголошеннє

"На продаж великий чотирилітний булдоґ. Їсть усе. Надзвичайно любить діти".

*
**

Хвалили люди паву за її гарний хвіст. А всі птахи хором закричали: Дивіть на її ноги! А який поганий голос!

*
**

Потішив

Батько перетріпав за щось синка. Синок плаче. Надходить товариш і по тішає:

— Не плач, дурний, овва, невелика штука, мене вчера три рази били... Чекай, як виростемо, то ми тото відобємо на наших дітях.

**
*

Межи знакомими

Гриць: — Слухай, Федю, чи ти взяв свою жінку з любови?

Федь: — Ні, я взяв її з Вінніпеґу.

**
*

Дяк (до Матвія, співаючого, що занадто продовжував "Господи помилуй") Чому ви, Матвію, разом з нами не кінчите?

Матвій: — Або я з вами зачинав?

**
*

На годині хемії

Професор: Що діється з золотом, якщо лишимо його на вільному воздусі?

Ученик: (по довгій задумі): Вкрадуть його.

К. Ф. М.

КЛЮБИ ФАРМЕРСЬКОЇ МОЛОДІЖИ

Через послідних кілька років в Канаді розвинулися клюби хлопців і дівчат шкільного і позашкільного віку, які поставили собі за ціль запізнатися з поступовою господаркою, ліпшою управою поля і ховом лучшої худоби, свиний, овець, курий, управою кращого рода збіжа і огородини. Такі клюби устроюють місцеві вистави і контести з як найлучше удосконалених своїх продуктів. Сі співубіги відбуваються вперед між членами певного клюбу, а відтак витвори одного клюбу йдуть на виставу разом з витворами инших клюбів.

Як на зимових, так і на літних провінціональних виставах можна побачити довгий ряд (часом поверх 80) хлопців і дівчат, які виводять річні телята, около 1000 ф. живої ваги, що є гарно викінчені на мясо, або ялівки молочного типу чи инше перед судіїв, які видають оцінку. Молоді учасники вистав дістають всяку заохоту від Департаментів Рільництва, через пресу, ріжні бизнесові фірми і від визначних людий всякого звання. Зріст великих провінціональних вистав як в Брендоні, Саскатуні, Калґарах і инших місцевостях мав підставу в діяльности клюбів колишніх хлопців і дівчат, які нині є вже дорослими фармерами і дальше підтримують такі вистави.

Діяльність молоді в таких малих товариствах в богато місцевостях вже доказала як дуже вона розвиває хист до поступового господарства у хлопців і дівчат.

Через уживаннє модерних способів фермерованнє приносить більший хосен. Духова і державна свідомість всіх жителів скріпляється. Найкрасші провідники фармерів дістали початки свого вишколення в клюбах хлопців і дівчат.

Помимо численних доказів, яку користь приносять для околиці клюби фармерської молодіжи, богато наших фармерів ще нині дивиться на сю роботу, як на некорисну, безцільну забавку діточу, на яку федеральне і провінціональне правительство, муніципали і школи марнують богато народного гроша. Мабуть тому вони не помагають і не заохочують молоді в тім напрямі, а деякі навіть забороняють своїм дітям брати участь в такій роботі.

Молодіж має наклін мати щось своє власне і забігати коло сього як коло особистої власности. Вузкий, а неоправданий погляд родичів і інших на нашу молодіж некорисно відбивається на способі господарки цілих околиць. В будучности відчуе се також кожда молода людина, яка не мала нагоди ані спромоги при своїх родичах розвинути свої добрі прикмети в ріжних змаганнях і рівночасно довідатися, як можна поліпшити життєві обставини на фармах.

Се є мабуть найбільшою причиною, що богато фармерських хлопців і дівчат, коли доростуть, лишають родичів на фармі, а самі йдуть до міста в найми, бо в фармерованню не бачуть нічого більше крім тяжкої та невдячної праці. Батько робітників на фармі най має, а син або донька по місті валяєть ся.

Богато молодіжи лишає фарму, зриваються неначе з припону, попадають в кружки недобрих товариств, марнуються, приносять ганьбу своїм родичам, околиці і свому народови. Деякі

по якімсь часі вертають назад з міста до дому, повні жалю і встиду, що пятнує їх через ціле життє і родичі мило сердяться над ними. Помагати хлопцям і дівчатам до науки чогось доброго для них в будучім життю є богато лучше як уділяти їм милосердя, коли вони вже зробили щось злого.

Щоби притримати молодіж на фармах і виховати її на поступових фармерів, а не лише на тимчасових жителів на фармах, мусимо плекати в них любов і довіря до фармерського життя. А се власне є головною цілию клюбів фармерської молодіжи. Ті клюби мають на ціли: 1. Злучити дім і школу до співпраці.

2. Зробити школу і Народний Дім жерелом порад і вказівок про господарку для цілої околиці.

3. Виробити довірє і прихильність молодіжи до себе, до дому, до школи, до околиці, а остаточно до цілої провінції і цілої держави.

4. Виробити любов до свого звання і зрозуміннє, як може фармер стати маєтним і вдоволеним зі свого звання. Фармерський стан є підставою держави.

5. Заохочувати молодь до трудолюбивости, витревалости і ощадности.

6. Плекати в молоді обовязковість і відвічальність.

7. Розбуджувати думку, почин, діло, соперництво.

Як бачимо з повисше наведених цілий сих клюбів, такі кружки молодих хлопців і дівчат стремлять до сего, щоби розбудити більше заінтересованнє життєм на фармах і роботою на землі. Поліпшити в молоді знаннє в ріжних галузях поступового рільництва, успішної господарки на полі, в городі, в стайни, на обійстю в хаті і розвинути корисний спосіб плекання й продажі плодів землі.

Розкажу про примірну роботу клюбів в Сифтоні й Етельберті. До 1922 р. в околицях Етельберту і Сифтону фармері плекали дуже мале число свиний на продаж. Рід сих свиний був дуже зведений і некорисний, бо звичайно треба було годувати свиню від 10 до 12 місяців на 200 ф. живої ваги. Спосіб плекання і годовання малих пацят був злий. Малі пацята звичайно годовано меленим ячменем і держано заперті в маленькій занечищеній загороді.

З початком 1922 року кілька передових господарів рішили, що треба конечно змінити спосіб господаровання і між иншими піднявся зазив плекати що найменше одну льоху в кождім господарстві для побільшення доходу зі свиний. З початком того року зорґанізовано два клюби з хлопців і дівчат оден в Сифтоні а другий в Етельберті, Ман. Сі клюби взяли собі за ціль плекати і розповсюднювати лучшу породу свиний на продаж в своїй околиці. Для хлопців клюбу куплено 50 льошок і 15 кнурів чистої крови з раси Йоркшер. Богато більше ріжних свиний купили люди того року на зазив клюбів і поодиноких господарів з околиці, бо після зазивів виглядало деяким, що білі, довгі свині будуть добре поплачуватися. Який вислід був з сего змагання, вказують слідуючі звіти на стаціях, кілько свиний вислано на продаж і приблизну суму гроша.

Порівнаймо рік 1925 з попередними.

Сифтон

Рік	Число свиний продано	Вартість отримана
1921	90	$ 1350.00
1922	653	9795.00
1923	1278	17892.00
1924	1849	24037.00
1925	1580	28530.00

Етельберт

Рік	Число свиний продано	Вартість отримана
1921	355	$ 5325.00
1922	957	14355.00
1923	1700	23800.00
1924	2400	31330.00
1025	2048	36864.00

В осени 1924 р. нагло піднеслася ціна вівса і ячменю, а ціна свиний була низька, тому менше число льох тримано через зиму, через се менше свиний було на продаж 1925 року. Однак вартість отримана за свині продані була висша. Сього 1926 року богато більше плекається свиний в обох околицях і з кінцем року дохід з сеї галузи буде богато більший.

Майже кождого року сих два клюби для поліпшення свиний устроює місцеві вистави в осени, де члени співубігаються між собою, щоб довідатись, хто з клюбу виплекав найлучший тип свиний.

Іван Савчин зі Сифтону, в провінції Манітобі. Має 16 літ, плекає расові поросята. На виставі в Брендоні, Ман., оцінював домашні звірята і його осуд був все так влучний, що фаховці узнали його за найлучшого знавця між молодіжию, і признали йому за се золотий годинник в нагороду.

По виставі ладують всі свині кооперативним способом і висилають їх до Вінніпеґу на продаж. Перед прожию цілий ваґон свиний виставляють для співубігу з іншими такими клюбами з провінції, щоби провірити, котрий клюб виплекав найкрасший ваґон свиний і після сего дають велику нагороду.. В сей час кождий такий клюб висилає трох своїх представників до Рільничої Академії, де їх гостять через тиждень і вони беруть участь там в осуді свиний і іншої худоби, за що також дістають надгороди.

В співубізі для ваґонів свиний, а також в оцінюванню худоби в Рільничій Академії наші клюби всегда добре написувалися. В 1924 р. в контесті для оцінювання свиний представники клюбу з Сифтону дістали найвисшу нагороду в Манітобі між 20 клюбами або 60 соперниками.

В зимі 1926 року на устроенім контесті для оцінки худоби в Давфіні між 40 соперниками з ріжних орґанізацій, представники клюбу з Сифтону дістали найвисшу нагороду.

Сього року літом вислано трох хлопців членів клюбу з Сифтону а трох з Етельберту на провінціональну виставу в Брендоні, де устроено контест для оцінки худоби. Між 70 представниками з ріжних клюбів і рільничих товариств з цілої провінції Манітоби, Іван Савчин з Сифтону показався найлучшим знавцем всякої домашної худоби. Я. Масцюх з Етельберту дістав найвищу нагороду в осуджуванню овець. Зваживши се, що велике число учасників в сій компетиції були сини визначних анґлійських фармерів, які мають дома богато расової худоби, наші хлопці знаменито написались між ними.

Кождий признає, що ті два клюби в Сифтоні і Етельберті богато причинились до сього, що нині майже в кождого господаря можна побачити гарно обгороджене, засіяне пасовиско для свиний. Спосіб плекання і годівлі малих пацят та дорослих свиний значно змінився і ніхто тепер не має трудности виплекати 5 до 6 місячне звіря до 200 ф. живої ваги. Сим клюбам також можна завдячити се, що після статистики сей провінціональний округ стоїть на третім місци в Манітобі що до висилки свиний на продаж. Число добірних свиний "Селектс", яке приходить з відти на обору ("Сток Ярдс") рівнається найлучшим околицям в Західній Канаді.

Зріст і розвій нашого фармерства в

Західній Канаді змушує нас поступати рівночасно з фармерами інших народностей під всяким зглядом. Треба уміти краще плекати худобу і треба уміти краще її продати. Таке говорення: "Що анґлійські або инші фармері роблять, того наші не потрафлять зробити" — неоправдане. Ми маємо такий сам хист, нагоду і права сього краю, а добру волю і охоту в ріжних змаганнях можемо виробити. Нам треба поступати, бо інакше стягнемо на себе докір, що ми здержуємо поступ в Канаді.

Т. Боднар

промотор для красшого хову домашних звірят від домініяльного правительства.

Етельберт, Ман., 1. жовтня 1926.

СУМНОГО НІХТО НЕ ЛЮБИТЬ... СМІЙТЕСЯ!

Певно

— Ой кумонько! Голова мене болить!

— Ну, за те ногам лекше.

— Чому?

— Бо ляжете в постіль, то ноги будуть спочивати.

***

Чоловіче! не йди через город, бо затолочиш!

— Я не чоловік.

— А щож ти?

— Я парубок!

***

Щирий

Вона: — Після того, як ти вчера зі мною поступив, то я хотіла себе вбити, тільки не мала під рукою револьвера.

Він: — А чомуж ти, люба, зараз мені не казала? Та-ж я мав револьвер при собі....

***

Нинішні діти

Учитель: — Запамятайте собі діти, що кертиця споживає денно тільки поживи, скільки сама важить.

Никольцьо: — А як кертиця знає, скільки вона важить?

***

Одинока ріжниця межи стеноґрафкою, а довірочною стеноґрафкою є та, що довірочна секретарка знає так богато, що не можете її нагнати.

На забаві

Баґалюк: — Не знати чому Гриць не прийшов на забаву?

Драбюк: — У нього домашні обставини....

Баґалюк: — Якіж то?

Драбюк: — Та дім його завалився й придавив його на смерть.

***

Далеко до касарні

До трамваю всідає воїн Армії Спасення (салвейшин армії) в однострою.

Добродій, який не знав, що то за частина військова, питає:

— До якої частини зачисляється ваша армія?

—Я, — відповідає запитаний — є жовніром неба!

— Го, го, го! то вам далеко до касарні! — закінчив здивовано незнакомець.

***

Пояснив

Новий полковник до жовнірів:

— Як у вашій родині є тато і мати, так само ось тут у полку я, як матір ваша, а п. капраль, як батько.

— Капраль! Пояснити мою мову рекрутам як слід! Зрозумів?

Капраль пояснює:

— Пан полковник є, даймо нато, мама для нашого полку, а я, даймо нато, як тато. Розумієте песі сини?

Український Хор

Пісні для українських хорів в Канаді підобрати треба по можности як найвідповіднійші для слухачів і для співаків. Потрібні є переважно українські пісні народні, крім сего деякі анґлійські твори.

Усі пісні розучувати треба зокрема з кождим голосом. Так що, одного ве чера учаться співати лише сопрани, другого альти, третого тенори, а четвертого баси. Сей метод науки оказу ється дуже практичним, бо кожен голос виучується свою партію скоро, та може співати без помилок. Співаки заощаджують собі на часі, бо замість співати з другими голосами разом що найменше два три рази на тиждень, потребують приходити лиш один раз. При вишколенню голосів послугується діріґент фортепяном, органом, або скрипкою. Однак скрипка є для тої ціли найвідповіднійшою, як інструмент, котрий найбільше підходить до людського голосу.

Коли усі чотири голоси з окрема навчилися свої части пісень, тоді збирається на дальші проби цілий хор, а діріґент зачинає вже з цілим хором викінчувати гармонійне, динамічне і взагалі артистичне виведення мельодій. На загальних пробах сидить увесь хор у такому порядку голосів, як він уставляється підчас концерту на сцені. З переду по правій руці сопрани, по лівій альти, за ними по правій тено ри, по лівій баси. Підчас проб і на кон церті мають співаки звертатись лицем до діріґента, щоби могли точно видіти рухи його рук і приноровлятись до його знаків.

Великої ваги для гарного співання є те, коли співаки виучаться свої мельо дийні части на память так, щоб на послідних пробах і на концерті могли співати без нот. Співак, котрий знає свою частину мельодії на память, співає без ошибок і вмісто глядіти у ноти, може усе мати очи звернені на діріґента, та приноровитися до його проводу. Вишколений в сей спосіб хор може виконати усі тонкости музичної динаміки, перейти з грімкого форте до найніжнійшого пяніссімо, звільнити плав пісні, а прискорити її, або нагло урвати.

Пісні, співані хором на память, виходять точнійше, більше одноцільно, а тим самим більше гармонійно, як пісні, співані з лицем встромленим в ноти.

Українці в Канаді розуміють щораз ліпше значінне нашої пісні і стараються скрізь по товариствах закладати хори. Добрі голоси найдуться всю ди між Українцями. Находяться добрі голоси у Вінніпеґу — найдуться вони всюди по кольоніях від моря до моря.

Щоби улекшити і скріпити розвій українських хорів в Канаді потрібно порозуміння між діріґентами.

Наші українські товариства в Канаді можуть підшукувати спосібних і охочих людий, які хотілиби посвятити 2 до 6 місяців на науку діріґентури. Ті кандидати моглиби приїхати в часі зимових місяців до Вінніпеґу і порозу мітися зі мною у всіх справах діріґентури. Моглиби учащати на проби хору "Канада" і практично приучуватися кермувати хором. По скінченій науці діріґенти розїхалибись на свої оселі і тоді моглиб занятись успішно зби раннєм і вишколеннєм хорів. Такі хори моглиби порозуміватися з хором "Канада", як з централею в усіх музич них справах. Хор "Канада" уділивби всяких пояснень як добирати пісні і як переводити концерти. Можнаби на-

віть засновати видавництво нот для хорів в Канаді, котре моглоби усі провінціональні співацькі кружки заосмотрювати за дешеві гроші в нові твори музичні, пригожі для канадийських слухачів.

Крім сего можнаби видавати популярні українські твори на пяно, скрипку, мандоліну і инші інструменти. Такі твори є усюди конечно потрібні при влаштовуванню популярних концертів і ріжного рода народних обходів.

Отсих кілька слів позволив я собі подати під розвагу ВП. Читачів і Хв. Товариств. В справі поданих тут мною думок і плянів, прошу відноситись до моеї музичної школи у Вінніпеґу, 651 ул. Флора.

Проф. Е. Турула
Music Studio 651 Flora Ave
Winnipeg, Manitoba

Вінніпеґ, 2. падолиста 1926.

БУДЬ ВЕСЕЛИЙ, А ЗЄДНАЄШ СОБІ ЛЮДИЙ

Пишіть ясно

Редактор (до свого помічника): — Ви повинні писати так, щоби й найдурнійший чоловік міг зрозуміти, що ви думаєте.

Помічник: — А в котрім же місци ви не розумієте моеї статті?

**
*

Відплатив

Професор: Дурак може дати більше питань, ніж розумний чоловік є в силі відповісти на них.

Студент: Не дивниця, що тільки студентів паде при іспитах!...

**
*

На торзі

Пяний: — Де мешкає Іван Равлик?

Поліціянт: — Та прецінь ви самі є Іван Равлик.

Пяний: — Та то правда, але я не знаю, де я мешкаю.

**
*

Здорово

Гість з міста: — Що ви робите господарю? То нездорово держати звірята в тій самій хаті разом з людьми.

Господар: — Та де там нездорово! Ще мені ані одна худібка не захорувала.

У адвоката

Адвокат: — Говоріть, як то було, бо я мушу знати цілу правду.

Заскаржений: — Я говорю саму правду, а ви, пане лойер, будете добріхувати, бо я вам заплачу за ваш труд.

**
*
**
*

Мама (до малого Федя): — Мій сину любий, тато тепер без роботи, тай каже, що кожде мусимо зречися деякої приємности. Ось я зреклася театру, аж до сього часу, поки у нас не буде лучше, а ти синочку чого зречеш ся?

Федь. — Я можу зречися мила і зимної води...

**
*

— Але я питаю, хто був тут з тобою вчера вечером?

— Лише Марійка, тату.

— То скажи Марійці, що вона забула люльку на пяні.

**
*

—Через того чоловіка онде мій брат стратив пfive тисяч долярів.

— Грали в карти?

— Де там! Не позволив женитися зі своєю дочкою.

Школа в Канаді

В Канаді всі школи і всі просвітні інституції знаходяться під управою не цілої держави Канади, але кождої про вінції з окрема. Парлямент кождої про вінції ухвалює шкільні закони, а правительство провінції піклується всіми школами.

Провінція Манітоба на примір, ухва лює всі шкільні закони, удержує учительські семинарії, назначує і удержує шкільних інспекторів і дає поважну часть гроший на піддержаннє шкіл. Хотяй кожда провінція ухвалює свої закони, всеж таки шкільні закони по усіх провінціях є майже однакові, бо добрі закони одної провінції приймають у себе инші провінції.

Коли поселенці схотять збувати школу для своїх дітий, скликують збори і вибирають виділових, по анґлійськи "тростістів". Виділові ("тростісти") порозуміваються з департаментом просвіти, дістають з відтам шкільний закон і всякі пояснення, як перепровадити орґанізаційну роботу. У декотрих провінціях правительство у таких случаях висилає свого відпоручника, який полагоджує все, що треба. Правительство розглядає предложену просьбу, затверджує новооснований шкільний округ і помагає людям затягнути позичку. Тростісти оголошують конкурс на будову школи і роблять угоду на будову з тим майстром, котрий найтаньше зробить найкрасшу роботу. У нових оселях кілька родин може собі зорґанізувати школу, мусять однак обчислити, чи вони є в стані виплатити будинок і удержати учителя. На удержаннє учителя не потрібно богато грошей, бо правительство дає кождого року поважну частину учительської платні.

Коли люди зійдуться на перші орґанізаційні збори, вони не лише вибирають тростістів, але також ухвалюють назву школи і місце на школу, звичайно по середині шкільного округа. На шкільне обійстє купують кілька акрів землі на те, щоби діти мали де провадити гри, забави, змагання, руханку і удержувати яринний город та цвітник. Чим обширнійша шкільна площа, тим свобіднійше можуть діти розвиватися на красних, здорових людей, бо засадою нинішної просвіти є не лише виучити дітий читати і писати, але також подбати, щоби вони виростали на здорових горожан і добрих господарів. Тому то треба дуже велику вагу звертати на розривки для дітий поза шкільною наукою, отже на уладженнє шкільного майдану.

Зараз коло школи будується мешканнє для учителя, а часами також шопу на коні, якими приїздять до школи ті діти, що мешкають оподалеки.

Коли українські поселенці орґанізують шкільний округ, повинні всегда пошукати собі як найкрасшого писара-скарбника, а головно такого, котрий знавби володіти анґійською мовою, бо всі шкільні закони в Канаді, з виїмкою провінції Квебек, уложені в анґлійській мові. Се потрібне тому, що він мусить дуже часто удаватися до департаменту просвіти. Він там мусить дістати всі пояснення і всі розпоряди, а що найважнійше, він стикаеться з властями і після него судять цілий округ.

Колись давнійше тут в Канаді була двомовна система по школах. В школі учив учитель по анґлійськи і по українськи. В році 1916 скасували сю систему, і тепер учитель на шкільних годинах учить лише в анґлійській мові. Колись через брак відповідного числа

"Український Студентський Кружок" у Вінніпеґу, Манітоба, Канада.
Перший ряд від стіни: Ілія Романчич І-ший рік Сайнс. Марія Романик, ІІ-ий рік Артс. Ілия Вахна, І-ший рік Артс для дентистики. Марія Пригродська, 12-тий степень Гай Скул. Михайло Зюбрецький, 1-ший рік Артс для медицини. Лілія Жеребко 11-тий степень Гай Скул. Василь Склепович, 10. степень Гай Скул. Володимир Баган, приїхав доперва з Европи, матурист. Стах Зюбрецький, 9 степень Гай Гай Скул. Антін Ковбель, І-ший рік інжинерії.
Другий ряд: Александер Гаврилюк, IV-тий рік Артс. Стефан Сивик, 10-ий степень Гай Скул. Павло Савицький 11 степень Гай Скул. Марія Онуфреїв, III-тий рік Артс. Юрко Чура, приїхав доперва з Европи, матурист. Зено Новак, 10-тий степень Гай Скул. Онуфреїв, 11-тий степень Гай Скул. Анна Сас, 10-тий степень Гай Скул. Василь Козак, 1-ший рік Артс для дентист.
Третий ряд: Михайло Гнатюк, II-га кляса Нормал. Анна Лютак, II-гий рік Артс, скарбничка Кружка. Петро Потоцький, V-тий рік медицини. Іван Роберт Ковалевич, II-тий рік презв. теольоґії а також Артс, голова Кружка. Микола Залозецький, укінчений фармацевт, почетний голова на рік 1926. Павло Канчір, IV-тий рік Сайнс (ґеольогія, хемія). Василь Яремій, І-ший рік Артс до медицини, заступник писара. Леонія Тацюк III-тий рік Артс, провірничка. Василь Калинчук, II-гий рік інж. (електр.) містоголва.
Четвертий ряд на самім переді: Виктор Ґорецький, І-ший рік медицини. Софія Боднарчук, 9-тий степень Гай Скул. Олена Гаврилюк, І-ший рік Сайнс. Марта Свистун, 10-тий степень Гай Скул. Виктор Чорнейко, 1-ший рік Артс для інжинерії

Кружок оснований в році 1916. Ся світлина зроблена в році 1926, в марті, в 10-тий рік розвою Товариства. Світлина представляє 33 членів і членинь. Всіх членів є 63. Студентів і студенток, що не належать до Кружка, а студіюють у Вінніпеґу, буде около 160 осіб, почавши від 8-го степеня висшої школи (Гай Скул). Слово "Артс" означає після орґанізації університету в Европі: "Фільософічний Факультет. "Гай Скул" відповідає середній школі (ґімназії) в Европі.

учителів, давали уряди дозвіл учителювати учителям, які не мали приписаних законом іспитів, однак тепер уряд вимагає, щоби кождий учитель перейшов відповідне підготованнє. Тішить нас, що тепер є вже богато українських учителів з приписаною кваліфікацією.

По усіх школах, де наші учителі працювали, там поступ кращий, краще підовчена молодіж. Се походить відси, що свої учителі краще розуміють своїх дітий і тому можуть лекше і успішнійше промовляти до душі наших дітий. Хотяй наші учителі мусять підчас шкільних годин уживати анґлійську мову, то всетаки їх наука трафляє лекше до серця дитини. Вони в такий спосіб стають провідниками українським дітям і дають їм більше дійсного виховання, чим учителі инших народностей.

Славний анґлійський учений Др. Кирiє, сказав, що дійсне вихованнє можливе лише в рідній мові. Таке саме сказала комісія, назначена манітобським правительством для розсліджeння просвітних справ. Тому то треба старатися, щоби діти бодай потрохи діставали вихованнє в рідній мові. По трібне се конечно, щоби бодай по шкільних годинах, на літних феріях і при кождій можливій нагоді давати як найбільше вказівок, головно на етичні теми у рідній мові.

У народній школі "Поблик скул" наука розділена на вісім степенів "ґрейдів". Коли дитина перейде успішно іспити із 8-го степеня, тоді йде до середної школи, званої в анґлійській мові "Гай скул" (Висока школа), де по трох роках, здавши всі іспити успішно, має нагоду перейти до учительського семинара "Нормал скул", або вступити на університет. На університеті може записатися на виділ прав, медицини, фармацевтики, землемірства і т. д. Розуміється, що для кождого виділу кождий університет має свої окремі вимоги, пр. в провінції Манітобі треба брати дворічний загальний курс ("Артс"), заки позволять вписатися на права, чи медицину. Заки можна учащати на курс фармацевтики, треба вислужити два роки на практиці в аптиці.

На всіх курсах в університеті оплата не висока і коли студент має хист і охоту до науки, може всегда заробити собі грошей і покінчити свій улюблений курс. Найбільше грошей потрібно на удержаннє і одіннє. З великою приємністю треба зазначити, що українські ученики стараються йти на університет і число наших фахових, вповні кваліфікованих сил росте поволи, але постійно.

Для ново-прибувших до Канади треба памятати, що тут змога заробляти на життє залежить від науки, від знання. Тому то треба як найскорше посилати діти до школи, щоби дістали як найкрасшу науку. Темний чоловік поміж більше вишколеними людьми мусить лишитися по заді. Нині такі часи, що чоловік без науки менше варта, бо хто більше научився, всегда знайде собі заняттє.

Навіть фармарови поплачує образованнє в господарці. Хто більше знає з господарки, тому рілля більше приносить доходу. В Канаді є прегарно уладжені рільничі школи, де можна побирати науку в рільництві.

Условини впису залежать від того, який курс хто хоче собі вибрати. Існують тут короткі курси для фармарів і фармарської молодіжи. На повний курс обовязують такі самі вимоги, як на який небудь виділ на університеті і такі самі видатки.

Ми повинні все памятати, що наша будучність залежить від науки і просвіти наших дітей. Треба подбати, щоби діти мали одіннє, теплу хату, харч, так само треба постаратися, щоби наші діти одержали науку в анґлійській і українській мові. Наука є

найкрасше віно, бо хотяй лишите дурному синови великий маєток, він з него не буде користати. Але, коли синови дасьте гарну науку, він зможе і сам здобути собі маєток і дасть собі раду в світі. Ми тут в Канаді не повинні забути на клич наших братів в Старім Краю. Вони там кажуть, що злука і наука з неволі нас вирве, а ми повинні памятати, що в злуці і науці наша сила.

Дмитро Якиміщак,
посол до парляменту
провінції Манітоби

ЖАРТ Є ОКРАСОЮ ПОВАЖНИХ СЛІВ

Жолудок кита

Один з французьких дневників оповідає таку історію:

По морі плив свобідно корабель. Нараз вдарило його в бік так, що він аж піднісся. Капітан коробля помітив, що се великих розмірів кит. По вдачі веселий, звернувся він до керманича: "Ходи подивися, ся бестія певно голодна! Кинь її кіш помаранч, а може нас лишить в спокою".

Керманич послухав, кинув кіш, який кит зараз проковтнув, але не відступив від корабля. Керманич кинув йому деревляну лавку, яку кит теж проковтнув, але се не помогло.

Капітан довго не надумуючися, зловив одного Китайця за ноги і вкинув його до моря. Але й се не помогло.

— Що за страшний апетит! — розпучливо крикнув капітан, а побачивши старого Жида, що приглядався китови, кинув і його у море.

— Но, коли ще тепер ся бестія захоче їсти, се вже кінець світа.

Коли Кит і тепер не виявив заспокоєння довелося залозі корабля инакше поступати. Гарпунами витягли його на корабель, вбили і розрізали.

Прошу собі уявити, що найшли в його нутрі:

Старий Жид сидів на лавці і продавав Китайцеви помаранчі.

***

— Чому скрипаки замикають очи, як грають на сцені?

— Бо не можуть дивитися, як публика терпить від їх грання.

"То мусіло смішно виглядати"

Басомпєр, французький посол на еспанському дворі оповідав свому королеви Генрикови IV., як приїхав був до Мадрита.

— Я їхав на найменшому мулі на світі.

— О, —сказав король — то мусіло смішно виглядати! Найбільший осел на найменшому мулі.

— Я був заступниом вашого величества, — відповів коротко Басомпер.

***

Ось де секрет!

Кирило: — Слухай, Гавриле, чому то в церкві завсігди більше жінок, а менше чоловіків?

Гаврило: — Читай святе письмо, а будеш знати! Там же є виразно написано, як сказав Христос Петрови, що будеш пасти мої овечки; — за баранів нема там ані одного слова.

***

Судія: — Обвинувачений, коли ваша совість така чорна як ваша борода, то дуже зле.

Обвинувачений: — Алеж, пане судія, якби рішати по бороді, то ви не малиби зовсім совісти.

***

Перед полицийним комісарем

Комісар до приведеного двома поліцаями: — А що вас сюди спровадило?

Драбуга: — А ось сих два палкарі. Та-ж як би не вони, то я сюди ніколи не заглядавби.

БУРЯНИ

Буряни мають сильне коріннє, яким забирають богато місця і висисають землю. Великий бурян витягає для себе з землі бочку води денно. Буряни на одному акрі поля зуживають 900 тонів води за ціле літо. Сильне, велике било, та густе листє буряну забирають управній ростині світло, поживу, воздух, а через се не дають її рости. Своїм насіннєм буряни занечищують зерно. Буряни часто є розсадниками ріжних ростинних недуг та пристановищем для всяких комашних шкідників.

Як буряни множаться і поширюються

Буряни розмножуються насіннєм і коріннєм. Насіннє бурянів відзначається великою витревалістю. Воно перебуває острійшу студінь, більшу горяч та вогкість, чим насіннє управних ростин. В землі чи в обірнику насіннє бурянів заховує здібність кільчення через кільна а навіть кількадесять років. Однорічні ростини, як кукіль, щириця, калитник, ржій сійний, дика гірчиця і ин. визначаються величезною видатністю насіння, бо лише від насіння залежить їхнє розмноженнє. Одна ростина дикої гірчиці може видати 1.500.000 зерен насіння. Годі уявити собі з якою шаленою скорістю такі ростини поширювалисяб, якби нічого не ставало їм на перешкоді. З одної дикої гірчиці може вирости 1,500.000 гірчиць слідуючого року, а коли се пішлоби з року на рік, поля вкрилисяби гірчицями.

Легке насіннє бурянів: осету, молочію, кульбабів і ин. розносить вітер по всіх полях по поверхні землі, де воно під впливом вогкости, теплоти, і світла кільчиться й розвивається. Води, які стікають полями весною, часто розносять насіннє бурянів в части поля. Молотільники підчас молочення заносять насіннє бурянів з одного поля на друге, коли не вичищують добре молотільні та возів як приходять на нове поле. Розсівають те насіннє і поїздові ваґони, їдучи полями підчас і по жнивах, а найчастіше поширюють його таки самі фармері, сіючи нечисте зерно. Насіннє бурянів, що зїсть худоба, нестравлене, переходить в обірник, а з ним на поле. В сей самий спосіб деякі птиці також причиняються до розсівання насіння деяких бурянів. Є буряни, як осет, молочій і ин., що крім насіння розмножуються ще й коріннєм, яке в них є сильно розвинене і дуже витревале. Сі останні длятого найтяще винищити.

Насінні і корінні буряни

Насінний бурян звичайно сходить весною, або з початком літа, виростає й видає плід поки наступить зима, гине природно або від осінного морозу, оставляючи своє насіннє безпечно обвите в лушпинках, які хоронять його від острої зими. Від сього насіння залежить істнованнє однорічних насінних бурянів.

До насіння однорічних бурянів належать: 1. вівсюга, 2. щириця, 3. колюх, 4. кукіль, 5.хрініця, 6. тоболочник, 7. колитник, 8. гливиця волотнянка, 9. ржій сійний, 10. дика гірчиця. і инші.

1. Avena fatua, — Wild Oats, 2. Amaranthus retroflexus, — Redroot Pigweed, 3. Salsola pestifer, — Russian Thistle, 4. Sapponaria vaccaria,— Cow Cockle, 5. Lepidium apetalum, — Pepper Grass, 6. Thlaspi arvense, — Stinkweed, "Frenchweed", 7. Capsella Bursa pastoris, — Shepherd's Pur-

se, 8. Neslia paniculata, — Ball Mustard, 9. Camelina sativa, — False Flax, 10. Sisymbrium altissimum, — Tumbling Mustard.

Таяжчим до винищення і більше шкідливим на управних полях є буряни, що розмножуються не лише насіннєм але й коріннєм. Їх називаємо коріневими, або витревалими бурянами. Мабуть найбільше знаним і зненавидженим коріневим буряном є: 1. молочій. До коріневих бурянів належить також: 2. осет, 3. перій, 4. кульбаба і богато инших.

1. Sonchus arvensis, — Perrenial Sow Thistle, 2. Cnicus arvensis — Canada Thistle, 3. Agropyron repens — Couch, Quack, Skutch, Twitch Grass, 4. Taraxacum officinale.

Вигубленнє насінних бурянів

Спосіб нищення насінних бурянів полягає в тім, аби не допустити до завязку насіння. В осени, по зборі збіжа, належить зрушити стерню бороною або драпаком (культиватором), щоби викликати кільченнє насіння поки потиснуть морози, які знищать всі кільці. Також ранною весною, коли лише міленько підкинеться драпаком землю, яка засмічена бурянами, то морози і весняна обрібка ріллі знищать всі буряни, які лише зійдуть. Не всі буряни зійдуть в осени, однак робота ся таки приносить плоди, бо бурян, який не зійде в осени, зійде скорше весною і згниє від морозів. До винищення більшого числа насінних бурянів причиняються всякі заходи, які прискорять кільченнє їх насіння весною, як осінна орка місто весняної, осушеннє ріллі та волоченнє. Ходить о се, щоб бурян зійшов, а відтак треба постійно оброблювати ріллю, стинати, косити і не допустити до того, щоби бурян достиг і висипався.

Кождий фармер повинен подбати о те, щоби винищити буряни на межах, при дорогах і запущених полях, а також зерно, яке сіє, щоб було чисте. Нищиться дуже богато однорічних бурянів в сей спосіб, що управляється на засмічених полях ростини, які треба обкопувати, обгортати, полоти.

Вигублюваннє корінних бурянів

Щоби винищити корінні буряни, треба мати дві річи на увазі: перше, недопустити їх до завязку насіння, друге, нищити коріннє й нові гони. Розмноженню насіння можна перешкодити кошеннєм перед цвітом. Корінь, що є жерелом, з якого ростина черпає силу до дальшого життя і розвою, можна вбити "голодом" — постійним нищеннєм надземної зеленої части буряну.

Досвід показав, що найліпший спосіб вигубити молочій є: 1. лишати поле перелогом (сомерфолов) що третий рік. Переліг треба постійно обрабляти драпаком, щоби завсігди був чорний. Корінь молочію скріпляється листочками, які сіріються по перелозі; він згине, як не буде тих листочків. 2. Управа ростин, які треба обгортати, прим. бараболь, кукурудзи, і ин., рівнається перелогови у вигублюванню молочію. 3. Засівати ростини, які витискають молочій, н. п. озиме жито, вику, конюшину або люцерну. 4. Недопустити до того, щоб молочій завязав зерно. Молочій є дуже крихкий і де його не богато в збіжу там можна його головки позбивати навіть палицею. 5. Останний ратунок є скосити косаркою всьо збіже. Се робиться тоді, коли видно, що не оплатиться те збіже збирати, бо в нім повно насіння буряну.

Осет успішно вигублюють в такий спосіб: 1. Оруть переліг в липни і що тижня обробляють культиватором. 2. В осени орють глубоко, щоб мороз дістався як найдальше до коріння. 3. Стинають вершки тоді, як осет цвите і било його в середині порожне. 4. Прикладають його соломою або обірником. 5. По жнивах знова підкидають стерню культиватором,

щоб вбити осет, який зійшов. 6. Сіють озиме жито, яке весною приорюють як зелений обірник, або косять його вчасно, щоб літом обробляти рілю культиватором.

Перій вигублюють глибокою оранкою під зиму в погідні сухі дни та постійно витягають драпаком або пружиновими боронами корінне, яке висушують і палять.

**
*

З повищих коротких заміток видно, що коли фармер хоче з добрим успіхом винищувати буряни, він мусить перш усього знати, чи має діло з бурянами насінними, чи з корінними; мусить знати, як бурян множиться та в який спосіб робить він шкоду. Щоби побідити ворога - буряна, треба знати його сильну і слабу сторону а відтак усьою силою вдарити в найслабше місце і постійно ударяти аж поки не осягнеться перемогу. Успіх запевнений, якщо фармер не буде зневірятися першими невдачами а візьметься до праці пляново, постійно й витревало.

Хто бажає дістати докладні пояснення про буряни, нехай напише лист до міністерства рільництва в Оттаві. Не потребує наклеювати ніякої марки, почта пересилає такі листи даром. Треба жадати друків про буряни, а міністерство пришле ті друки, які фармер зажадає. Подаю адресу міністерства і заголовки друків в анґлійській мові. Треба виразно написати, котрий друк потрібний. Міністерство присилає брошури і друки даром. Заголовки друків: —

Weeds and Weed Seeds .. Bul. 4, N.S.
Weeds, Do You Know Your Ex. Cir. 45
Weeds, Black Medick Pamp. S. 7, S.B.
Weeds, Green Foxtail Pamp. 6. S.B.
Weeds, Night-Flowering
Catchfly .... Pamp. S. 5.
Weeds, Plantains .... Pamp. S. 9, S.B.
Weeds, Ragweed Pamp. 4, S.B.
Weeds, Ribgrass Pamp. S. 3. S.B.
Weeds, Sheep Sorrel Pamp. S. 8, S.W.
Weeds, Upright Cinquefoil
Pamp. S. 10, S.B.

Address: —

Publications Branch, Department of Agriculture, Ottawa.

Д. М. Ільчишин
Слухач IV. року Рільничого Виділу
університету Манітоби
Вінніпеґ, Ман., 17. листопада, 1926

ЗАМІТКА: — До чищення поля від молочію і осету найліпше надається драпак, що по анґлійськи називається "Duck - foot cultivator".

ВЕСЕЛІСТЬ ДАЄ ОХОТУ ДО ПРАЦІ

Бажаний гість

Родичі вислали синка на свіжий воздух до свояків. Коли син вернув уже зі свіжого воздуха, мати питається:

— Івасю, а може вуйко не раді були, що ти приїхав до них?

— О, ні, — відповідає Івась — противно, тітка як лише побачила мене сказала: "Ще лише тебе бракувало нам!"

**
*

Аґент: Ще перед пів роком доставила наша фабрика вам машину до молочення і чому ви вкінци її не сплатите.

Господар: Таж ви казали, що вона сама виплатиться!

**
*

Чоловік, що вартує 5.000 долярів журиться, що він не вартує шість тисяч, місто тішитися, що він не вартує чотири тисячі.

**
*

МУНІЦИПАЛ

Муніціпал — се анґлійське слово на "повіт" в Канаді. Повіт в Галичині лучив кількадесять сіл зі своїми громадськими урядами під проводом повітового виділу, на котрого чолі стояв "повітовий маршалок". На великій Україні злучені села в "округ", який надає напрям в заряді громадами.

Муніципал подібний дещо до повіту, ріжниться від него прикметами, які є вислідом канадийських відносин.

Ся орґанізація лучить певне число податковців, що платять податки на громадські цілі і бажають, щоби заряд, вибраний через них, визначав висоту податків, записував вплачені гроші, ухвалював, в який спосіб їх ужити, та виконав переведені ухвали в границях повіту - муніципалу.

Вичислити тут можна найважнійші податки, які збирає муніципал до муніципальної каси: 1. Безпосередно шкільний. 2. Загально шкільний. 3. провінціональний (платня для комісара муніципалу). 4. Загально муніципальний (видатки на муніципальний виділ, до якого належать: війт, радні (4 до 8), секретар, таксатор, інспектор від бурянів, часом інспектор від доріг). 6. Шпитальний (коли хтось лічиться в шпитали, має заплатити кошти шпиталю). 7. Буряновий (кошти нищення бурянів на фармі платить власник фарми). 8. Сплатовий (коли муніципал затягнув позичку, розкладається сплату на всіх податковців муніципалу). 9. Облоговий податок (платить власник земель, які лежать облогом, не заняті і чекають на купця, виносить пів відсотка від вартости поля).

Люди лучаться в повіт (муніципал) коли їх вже так много, що хотять мати певні вигоди і можуть зложити подостатком гроша, щоби покрити видатки на ті вигоди і видатки, получені з записуваннєм податків до книг, переховуваннєм гроша і переведеннєм видатків на ухвалені справи. Муніципал удержує дороги, школи шпиталі, а видатки на се покривають громадяни муніципалу. Звичайно буває, що около 200 родин є вже в стані поносити видатки на муніципал. Де нема муніципалу, там нема податків, але там нема також доріг, шкіл, шпиталів. Люди, що хотять не платити податків, шукають землі і осідають далеко від других, де ще нема муніципалу. Однак тяжко для них завезти збіже на продаж до зелізничої стації, бо і далеко і зла дорога.

Муніципал обнимає звичайно найменше 8 так званих тавншипів. Тавншип, се такий простір, який обнимає 36 секцій. Кожда секція складається з 4 кводрів, кводер обнимає 160 акрів. Се є як кажеться одна "фарма", після Старого Краю 113 морґів. Кожда фарма, се є кводер, має докладно квадратовий вигляд, бо всі фарми в західній Канаді, виміренi як квадрати, довгі і широкі на пів анґлійської милі. Англійська миля має 1.604 метрів, отже дещо більша як півтора кільометра.

Звичайно завязуються перше шкільні округи ("дістрікти"), бо школа дасться завязати і удержати, коли є 10 дітий, зглядно 10 родин. Вони сходяться і роблять поданнє до шкільної ради в провінції (Шкільного Департаменту). Шкільний Департамент, урядує в будинку провінціонального

парляменту. Він шле чоловіка до людий, і коли домагання слушні, то відпоручник Шкільного Департаменту предкладає, щоби Департамент затвердив шкільний дістрікт (округ) і надав число школі. По відповіди Шкільного Департаменту сходяться люди на шкільні збори (мітінґ) і вибирають шкільних довірників, одного на три роки, другого на два роки, третого на оден рік. Довірники добирають собі писара, який є заразом скарбником. Департамент "бондує" його на квоту 1.500 дол., се значить ручить на сю квоту в його руках. Радні (довірники: трости) підписують-ся, що будуть сповняти свої обовязки.

би заложити повіт (муніципал).

Над всіми муніципалами в провінції (так як би в однім краю) має нагляд "Муніципальний Департамент". в тім департаменті працює "муніципальний комісар" а також "податковий комісар". Сей послідний має по анґлійськи титул "такс комішіонер", має нагляд над оцінкою землі і ся оцінка творить підставу до визначення податків.

Муніципалом кермує муніципальна рада, яка складається з війта ("ріф") і радних, яких є 4 до 8. Муніципал Форк Ривер в Манітобі має ріфа і 6 радних, муніципал Етельберт має ріфа і 4 радних.

Церков коло Канори, Саскачеван.

Зелізничий дворець в Канорі, Саск.

На перших зборах вибирають люди місце на школу і назву. Однак тепер Департамент предкладає три назви до вибору. Департамент затягає довг для шкільного дистрикту. Гроші бере у себе, або в котрійсь компанії. За позичені гроші будується школа, а довг сплачується ратами. Коли нема муніципалу, який би стягав гроші на сплату довгу, то Шкільний Департамент має свого збирача (колектора), який стягає від людий гроші і дає радним. Книжки для школярів, усі шкільні прибори для учеників купують радні за шкільні гроші. Ученики дістають все готове. . Що року вибирають люде одного довірника на три роки.

Коли в котрійсь околиці повстане більше шкільних округів (дистріктів), тоді істнує вже досить орґанізаційного досвіду і грошевої сили, що-

Муніципальна рада відбуває засідання раз на місяць в справах муніципалу. Коли відбуваються засідання в якійсь окремій справі, то тоді приходить під обраду лише ся справа, ніяка инша.

Писар веде роботу після ухвал ради, яка має начеркнені межі своєї діяльности законами провінції і в "муніципальнім акті".

Двома головними задачами писара є розписаннє і зібраннє податків, а також переведеннє виборів на війта і радних.

По виборах в січні на першім засіданню складають радні і війт присягу.

Радні вибирають відповідного чоловіка, що уміє анґлійську мову і знає провадити касові книги на писара муніципалу ("секретара"). Вони вибирають лікара муніципалу, інспек-

тора від бурянів, адвоката муніципалу ("соліцітора") а коли треба окремого знавця на таксатора землі. Можуть також визначити збирача (колектора) до залеглих податків.

В марті кождого року провірює муніципальна рада оцінку землі і дає до кождого фармера повідомленнє, як високо його земля оцінена. Коли фармер думає, що оцінка за висока, то вносить спротив на письмі на 10 днів перед засіданнєм муніципальної ради, яке визначене є на так званий "провірний суд" ("корт оф ревижен"). На тім провірнім суді провірюють оцінку фарми, знижують, або лишають або навіть підвисшують.

Авта українських фармерів, що приїхали до церкви в місцевости Ольга, Манітоба. Липень. 1926.

Від оцінки землі фармера, залежить його податок, який обчислює секретар пропорціонально до кождого видатку, який муніципальна рада ухвалила. Оцінку муніципалу затверджує муніципальна таксаційна комісія, щоби муніципальний секретар мав повновласть стягати податки.

Муніципальна рада се є "ріф" (війт) і "кавнсельмени" (радні) ухваляють на свій рік діяльности "байло", се є свій муніципальний закон, яким дають секретарови уповажненнє перепровадити стяганнє податків.

Гроші дається до банку і піднимається на потреби, ухвалені радою.

До будови дороги обовязує шарварок. Кождий фармер має дати свою частку роботи, відповідно до вартости фарми. Від вартости 1 доляр до 200 долярів робити треба оден день. Від вартости 200 до 500 долярів робити треба 2 дни, за кождих 900 дол. поверх робити треба оден день.

Приготованнє виборів до провінціонального сойму і до домініяльного парляменту не належить до секретара муніципалу, він приготовляє лише вибори муніципальної ради.

Що року мусить відбутися продаж фарм за податок. Фарму можна продати, коли фармер залягає з податком за оден рік або більше.

Муніципальний секретар виготовлює спис фарм, які мають йти на продаж за податок і подає сей спис до урядового часопису "Манітоба Ґазетте" та оголошує в місцевих часописах день і годину продажі. Люди ще перед тим днем сплачують залеглий податок або хтось другий сплачує і коли нема купців, що дають більше, купує за сплату податку цілу фарму. Минає рік, коли власник фарми не сплатив залеглого податку від себе, то муніципал, або той чоловік, що зложив податковий довг, старається о запис землі на себе. Записний уряд ("Дістрікт Реджістер) оголошує три місячний речинець для власника фарми і коли сей в тім часі зложить від себе залеглий податок, то фарма лишається при нім. Коли власник не скористав з того речинця, то фарма переходить на нового власника і він дістає запис (тайтель).

Секретар муніципалу шле кождого місяця грошевий звіт до муніципального комісара в парляменті.

Секретар пише статистику уродин, вінчань, смертий. Священик хрестить, а чоловік зголошує дитину до муніципалу в часі 10 днів від уродження під карою 25 долярів.

Вінчаннє подає священик до муніципалу. Коли хтось помре, лікар має видати свідоцтво на яку хоробу помер чоловік і виписує дозвіл на погріб.

Сей дозвіл мається предложити секретареви муніципалу, щоби записав случай смерти.

Бувають в Канаді шкільні округи (дистрикти) і повіти (муніципали), де переважають українські фармері а мимо того вибирають людий инших народностей на шкільних довірників (тростів) а також радних до муніципалу. Трафляється, що всі Українці виберуть Шведа або Ісляндця на довірника або радного, хотяй він між ними оден одинокий. Через се не набирають українські фармері досвіду в провадженню шкільних чи повітових справ. Істнують однак округи, де більшість радних се українські фармері, а навіть на ріфа вибраний Українець, що розуміє душу українських господарів, які приїхали зі старого краю і фармують тепер на землях Канади.

Ще хочу сказати про спосіб, як в Канаді означується положеннє ґрунту. Цілу Канаду поділили державні землеміри на квадрати, які є 6 анґлійських миль довгі а 6 англійських миль широкі. Такий квадрат зоветься "тавншип". Кожда західна провінція, Манітоба, Саскачеван, Альберта розмірені на квадрати — тавншипи. Коли глянути на карту, то видимо, що границі провінцій се прості лінії а тавншипи творять ряди, які протягаються від полудня на північ, рівнобіжно до тих границь. Ряд тавншипів зоветься по анґлійськи "ренж". Кождий "ренж" має своє порядочне число почавши від котрогось меріядана (полуденника), який є принятий за початок до численя ренжів в провінції, отже 1-ший, 2-гий 3-тий ренж і т. д.

В "ренжу" тавншипи мають свої власні порядочні числа, а зачинається їх числити від полудневої границі провінції в північнім напрямі: 1-ший, 2-гий, 3-тий, 4-тий, 5-тий тавншип і т. д.

Шести-милевий тавншип, поділений однак на 36 квадратів, котрі зовуться секціями. Кожда секція назначена на мапі числами від 1 до 36, з полудня на північ зубчаткою. Коли хтось скаже пр. "секція 18", то інжинер або фармер знає докладно, де ся секція лежить в тавншипі.

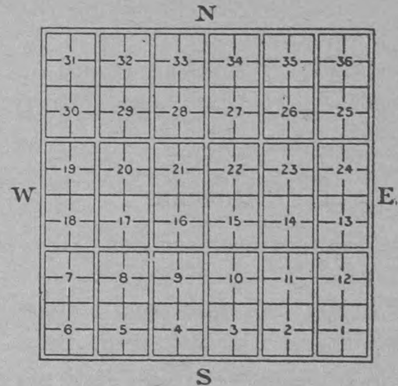

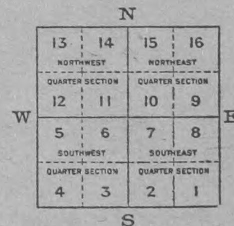

Плян тавншипу з 36 секціями

Се однак не конець. Кожда секція поділена на 4 квадрати. Кождий квадрат обнимає 160 акрів, се є 113 старокраєвих морґів, а такий квадрат зоветься по анґлійськи "кводер" і представляє звичайну фарму. Положеннє "кводра" в "секції" означається словами, які виписані на кводрах в долішнім рисунку, що представляє секцію.

Означеннє фарми в провінції Алберті може звучати: Ренж 3, тавншип 5, секція 18, кводер: полуднево - західний.

Кождий фармер знає числа, які означують положеннє його землі, бо потрібне йому се всюди, де він хоче означити місце своєї фарми.

Дороги вимірені на 66 стіп ширини, а в кождім тавншипі вимірених є 6 доріг, що йдуть з полудня на північ а лише 3, які йдуть зі сходу на захів.

П. Мельник,

Форк Ривер, Ман., 1. падолиста 1926.
секретар муніципалу Форк Ривер

ВЕСЕЛІ РІЧИ

В пекарні

— Хлопець: — Прошу дати мені бохонець хліба.

Пекар: — Білого чи темного?

Хлопець: — Все одно, бо то для сліпого.

***

Причина

— Марійка вчиться тепер грати на скрипці.

— Якжеж то, таж вона зовсім нему зикальна, не має слуху ні трохи.

— Так, але має гарні рамена.

***

Розумний осел

— Гей чоловіче, не бий так того осла. Таж то німина, дурна тварина!

— Ая дурна! Знаю я його добре! Він мудрійший за мене.

***

Не буде відпочинку

— Чи пан дома? — питає незнакомий служанки.

— Нема, пан виїхали!

— Певно на відпочинок.

— Ой ледви, бо і пані поїхали з паном...

***

Його се не обходить

Жених (в розпуці): Я не можу жити без вашої дочки, пане.

Пеньович: — Пощож йти до мене з тою справою, — яж не є погребник!

***

В суді

Свідок (зовсім лисий як коліно зі знає): ...отже як я почув се, волоссє мені дубом....

Судія (перебиває): Пане свідок, я мушу вас просити, щоби ви держали ся строго правди.

***

Налоговий піяк помер в 44 році свойого життя, що доказує, що алькоголь вкінці таки доїде вам кінця.

Переписка Редакції

(Лист до Редакції)

“Я маю дати промову слідуючого тижня на тему: “Капітал і Праця”. Чи можете дати мені примір, який вповні пояснивби велику ріжницю межи тими двома силами?

(Відповідь Редакції)

“Ріжницю межи “Капіталом а Прецею” можна найліпше пояснити так: Скажімо, оден з ваших приятелів позичив вам десять долярів, се є Капітал А тепер, припустім він хотівби відібрати від вас ту десятку, се Праця”.

***

У фотоґрафа

Наречена: — Чи наша фотоґрафія добре випаде?

Фотоґраф: — Чудесно! Прошу запитатися свого нареченого, який у мене вже нераз фотоґрафувався зі своїми нареченими!...

***

Хоче переконатися

— Нащо ти держиш ворону у клітці? — питається одна сусідка.

— Бач, — каже друга, — люде говорять, що ворона може жити 300 років; хочу справдити се.

***

Ліпше з розумним згубити, чим з дурним найти, — каже сусід Пятрук.

А сусід Янук відповідає:

— З розумним ніколи не згубиш, а з дурним ніколи не найдеш.

***

Між студентами

I. студент: — Ви не в силі уявити собі, як дуже любила мене моя колишня господиня. Як я випровадився, вона плакала цілими годинами!

II. студент: — Так! — ну, моя господиня не така, вона каже платити собі чинш з гори.

ДОРОГА ДО КАНАДИ

1. ПЕРЕСЕЛЬБА ДО ЧУЖИХ КРАЇВ

Нема держави в Европі, щоби її горожани не виїздили до других держав в Европі або Америці на тимчасові зарібки або на сталий осідок. Навіть з Франції, яка не може скаржитися на перелюдненнє, виїзджають горожани, шукаючи зарібку.

Деякі з Українців, що живуть в Чехословаччині, в Польщі, в Румунії, в Союзі Соціялістичних Совітських Республик (давнійшій Росії) стараються виїхати до инших країв, щоби там найти заробок і вернути назад до своєї вітчини, або, щоби дістати поле і поселитися серед чужих на стало.

Українці виїзджають на зарібки до Німеччини і Франції, а смілійші рішаються на виїзд до Арґентини, Бразилії, Мексика, Сполучених Держав Америки, Канади.

Після того, що вже знається від самих переселенців, можна сміло сказати, що виїзд до Бразилії є нещастєм і мимо всяких обіцянок бразилійського правительства не повинні Українці тамки переселятися. Мексико також не надається для нас через своє горячо. В Арґентині є околиці, які своїм підсоннєм подібні до Галичини, однак відносини не є упорядковані, як слід. Сполучені Держави обмежили число людий, які можуть приїхати і длятого трудно дістати дозвіл на виїзд до "Америки", як звичайно називаємо в бесіді Сполучені Держави Америки.

Канада не обмежила ще число людий, які можуть приїзджати зі всіх держав Европи і шукати тут зарібку, або поселитися на стало. Вона думає вже про обмеженнє числа, але покищо кождий нарід з Европи має право приїхати сюди.

Канада має дві важні прикмети: 1. Підсоннє підхоже до підсоння на українських землях в Европі. 2. Взірцевий порядок в державі.

Українці з Великої України переселялися перед світовою війною на "Зелений Клин", який лежить в Азії між Байкальським озером а Тихим Океаном. Се край більший від всіх українських земель разом і має добре підсоннє та урожайну землю. Головне місто Владивосток над берегом моря, порт, який в зимі не замерзає. Важні міста Благовіщенськ і Хабаровськ. Ся земля називається тепер "Далекий Схід" і є републикою, яка належить до Російського Союза Фёдеративних Соціялістичних Совітських Републик. Колиби тут наладнати державні відносини, упорядкувати залізничий рух і торговлю збіжем та худобою, тоді можнаб сюди переселятися. Під сю хвилю полученнє зі "Зеленим Клином" незвичайно утруднене, а відносини там неупорядковані.

2. КАНАДА

Огнище історії Канади, се місто Квебек, заложене в році 1608,

Ся земля в Північній Америці орґанізується вже около 400 літ, а орґанізацію переводили дві великі держави: Від року 1534 Франція, а від року 1763 Анґлія. Канада є тепер "Домінією" Анґлії, яка висилає сюди свого намісника, що в місті Оттаві виконує права анґлійського короля.

Канада є "Союзом" 9 провінцій, які мають свої сойми, а вибирають по-

слів до спільного "домініяльного" парляменту в Оттаві. Міністри під проводом "чільного міністра" правлять державою після законів, ухвалених парляментом. Сойм поодиноких провінцій має свій круг ділання, який обнимає лише провінцію.

Держава старається попровадити залізниці до найдальних околиць, а се є головним способом, щоби господар міг вислати на продаж своє збіже, худобу, сметану, дріб, ярину, дерево. Разом із залізницями розвиваються телеґрафи і телефони. Хто приїде з Европи дивується, що українські господарі в провінції Саскачевані мають дуже часто свій телефон дома і можуть порозумітися з цілою Канадою на тисячі миль. "Не забудь напоїти худобу" — телефонує мама до доньки від сусідів, куди виїхала на хрестини.

Почтові уряди, розміщені для повної вигоди мешканців.

Дороги визначені заздалегіть на картах і поодинокі провінції стараються вибудувати дороги і удержувати їх в як найліпшім стані. Анґлійці мають незвичайний хист в наладженню комунікації, яка уможливляє і улекшує перевіз людий, пересилку гроший, вістий і товарів. Комунікація і інформація переведені взірцево, на анґлійський спосіб.

Велику увагу привязує уряд до школи, якими заряджують самі горожани. Всюди, де треба, розміщені є школи. Молодіж може вчитися а кожда дитина зобовязана ходити на науку. Наука всіх предметів в анґлійській мові.

Підсоннє здорове. Воздух чистий, сухий, не має так много в собі пари, як в Галичині. Длятого студінь не допікає так дуже, якби могла, колиби у воздусі було більше вогкости. Зима довша і твердша як в Галичині, але всьо збіже удається дуже красно, дуже гарна бульба і капуста. Рільничі школи винаходять такі породи яблонок і груш, які будуть могли рости і розвиватися. Ті уваги відносяться до трьох провінцій, де осіло найбільше Українців, а се до провінцій Манітоби, Саскачеван і Алберти. Канада обнимає такий простір як ціла Европа і длятого тут в ріжних провінціях є ріжне підсоннє. Прекрасна садовина удається і приносить великі зиски в провінції Онтеріо над Великими Озерами і в пров. Британській Колюмбії над Тихим Океаном. В тих провінціях поле досить дороге і українські переселенці осідають тамки дуже нечисленно, а поселюються близше своїх людий.

Українці начисляють себе в Канаді на 300.000 осіб. Се по більшій части "фармарі", се є господарі, які працюють на ріллі а приїхали сюди з Галичини або з Буковини. Денеде трафляються люди з Великої України. Галичани мають понад 200 церков під проводом свого епископа Никити Будки, який урядує у Вінніпеґу. Буковинці мають понад 60 церков під осібним проводом. В Канаді виходить 10 українських часописів. В місцевостях, де є живійші люди заложено читальні, народні доми, театральні кружки, хори, брацтва, Рідні Школи, бурси, а поволи прибуває досвід в провадженню торговлі, так що з часом будуть можливі купецькі спілки.

Европа має 475 міліонів мешканців, Канада на такім самім майже просторі посідає 9 міліонів душ. Длятого постійно приїзджають переселенці, найбільше з Анґлії. Щоби розмістити тут передовсім своїх краянів, старається Анґлія уладити сей край як найкраще. Прибувають люди з Норвеґії, Швеції, Ісляндії, приїзджають Німці з Австрії, Швайцарії, Росії, Німеччини. В році 1926 зачали приїздити більшим числом Чехи, Словінці, Серби, Словаки а навіть Мадяри.

3. ЗЕМЛЯ

Земля в трьох "Західних" провінціях: Манітобі, Саскачевані, Альберті, се рівнини або горбоваті простори

цілком чисті або порослі корчами або навіть лісом. Плуг не торкав ще тої землі. Вона чекає на свого господаря. Земля більше або менше чорна, плодюча, на всі збіжа придатна, які удаються в Галичині і на Буковині.

Ціна землі залежить від сього, чи вона більше чи менше свобідна від корчів та ліса, чи рівна, чи горбовата, чи близше або дальше від води, чи близше або дальше від церкви, школи, стації, почти, міста, залізниці. Купується її від держави або від приватних товариств, які тут називають "компаніями". Землю дістається під дуже приступними условинами, на сплати. Нераз сплата зачинається по 4 роках уживання а рати платяться через 7, 14, 19, 25, 34 літ. Можна також набути землю в сей спосіб, що береться на половину збіжа, яке що року вродиться, аж доки не сплататься ціни.

Можна купити землю, що не була ораною, але можна також набути землю управлену, навіть з деякими будинками від других фармарів. Ся земля дорозша. Істнують також підприємства, які дають на сплати не лише саму землю, але землю, а разом з нею худобу і рільничі знаряди.

По дальше від зелізниць, подальше від доріг можна дістати від держави наділ, по анґлійськи "гомстед", се є 160 акрів землі на одну родину за оплатою лише 10 долярів. Кождий переселенець мущина що має 18 літ, може дістати наділ. На такім наділі треба зараз осісти і зачати його виробляти на рілю. По 4 роках праці на наділі стає земля власностю господаря. Простір 160 акрів рівнається краєвим 113 морґам, а такий простір називають тут коротко "фармою".

Спродаж збіжа зорґанізовано при помочи сипанців, розміщених по залізничих стаціях. Взірцеві уладження.

Пильний, ощадний, розумний господар доробиться без сумніву майна в Канаді, бо може користуватися кредитом, який тут дають купецькі і банкові фірми, повні довіря до фармерів.

Нема сумніву, що на господарсві в Канаді придасться знаннє теслярства, столярства, ковальства, шевства, римарства. Се знаннє принесе також дохід на фармах, бо Канада росте і люди потребують мати між собою таких, що знають стати їм в пригоді. В Канаді доробиться майна передовсім господар, що стає обома ногами на свою власну землю, щоби орати її плугом і добути з неї золоте зерно пшениці. Міліони акрів землі ждуть на плугаторів.

Кольонізаційні бюра канадийських залізниць у місті Вінніпеґу подадуть всякі пояснення про се, як набути землю, поможуть її вибрати а при помочи своїх українських урядників будуть старатися розмістити українські родини так, як вони се будуть собі бажати, щоби були вдоволені вибором землі.

4. ЗАРІБКИ

Канада не є так промисловим краєм, як Сполучені Держави, длятого можна тут найти заробок передовсім у господарів "на фармах" як рільний робітник. Фабрик є дуже мало.

Господар, що наймає робітника на фарму, дає мешканнє, харчі і платню, яка не є однакова кождого місяця. В часі, коли робота є велика і спішна, платня є більша. В часі весняних робіт може початкуючий робітник дістати около 25 долярів місячно, колиж збільшиться його досвід, може дістати місячно 30 до 40 долярів.

Збіже жнеться машинами і молотиться машинами. Робітники, потрібні до жнив і до молочення, дістають 50 до 60 долярів місячно.

В зимі, коли на канадийських фармах робота потрібна лише при обійстю, платня робітника на фармі ви-

носить 10 до 20 долярів на місяць. Пильний робітник все придасться на фармі.

Новий робітник, що приїде до Канади і стане до роботи на фармі, може першого року своєї роботи числити на 300 до 350 долярів річного зарібку.

Першого року роботи найліпше годитися на цілий рік у одного фармера.

В зимі потрібні є робітники в лісі до рубання дров на сяги, по анґлійськи "корти". Вони дістають мешканнє, харч і 30 долярів місячно.

Ті пояснення відносяться до робітників, що працюють перший рік в Канаді. Хто убудеться тут і набере досвіду в роботі, а передовсім в шуканню роботи, той заробить рішучо більше. Рільні робітники працюють першого року весною, літом та осеню на фармі, а зимою йдуть на роботу до ліса. Робітник, що доперва приїхав до Канади а не держиться роботи на фармах і блукає по місті, опиниться напевно на безробіттю, в голоді і холоді, бо не знає ні анґлійської мови, ні не має потрібного досвіду в роботі, ані не вміє дати собі ради.

Найважнійша річ, се здоровлє. Треба шанувати здоровлє, щоби не захорувати. Хто хорий не може працювати і не може нічо заробити.

Много рільних робітників поступає в сей спосіб, що працюють оден або два роки як робітники фармарів, а опісля беруть землю на сплати, неуправлену, або вже управлену дещо, або стараються дістати від держави "наділ" (гомстед). Вони працюють тоді для себе. Одні люди приїзджають відразу з жінками, другі спроваджують жінки доперва тоді, коли вже попрацювали в Канаді оден рік і знайшли землю, яка їм подобалася. Много є таких, що приїдуть, зароблять, оглянуть тутешній спосіб життя і вертають із заробітком до Рідного Краю, щоби колись знов приїхати на роботу.

Нехай кождий роздумає як він має поступати. Поле в Старім Краю звичайно винаймають. А коли часом продають, то все своїй родині.

Чоловік, що перебув оден рік в Канаді і запізнався з відносинами та підовчився дещо анґлійської мови, знайде роботу в тартаках, складах дерева, при будові зелізниць, домів, доріг і т. п.

Мимо того, що в Канаді є великі поклади вугля і ріжної руди, то копальні не є розвинені в такій мірі, як в Сполучених Державах. На сю роботу не можуть українські робітники числити.

5. ЗДОРОВЛЄ Й ОБРАЗОВАННЄ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ

Люди, що хотять приїхати до Канади, мусять бути здорові. Подорожні переходять кілька лікарських оглядин і хто не є здоров, той не дістає дозволу на вїзд до Канади.

Люди, що їдуть в Канаду, мають уміти читати в однїй мові. Вільно не уміти писати.

Закон Канади дозволяє, що можуть приїхати також такі, що не вміють читати. Се є слідуючі особи:

1. Діти у віці низше 15 літ.
2. Особи у віці понад 15 літ, які є уломні (сліпі або глухі) а які допущені до Канади з родинних причин.
3. Батько або дідо у віці понад 55 літ, жінка, мати, баба, незамужна або повдовіла донька.

Всі тут вичислені особи можуть дістати дозвіл на їзду до Канади, хотяй не уміють читати, коли вони лише кревні тої особи, що має право їхати до Канади і бере їх зі собою, а вони не мають инших законних перешкод.

Ті особи дістануть також дозвіл на їзду, коли кревний до котрого їдуть, перебуває вже в Канаді.

Вичислені тут особи можуть діста-

ти дозвіл на вїзд до Канади, коли внесеться відповідне поданнє до іміґраційного уряду держави Канади.

В інших случаях відмовляє державний іміґраційний уряд дозвіл для людий, що не вміють читати, отже є неграмотні.

Товариство Опіки у Вінніпеґу дістає листи в справі неграмотних осіб зі Старого Краю, щоби вистаратися для них о дозвіл. Поданнє через уряд забирає нераз більше як три місяці часу. Коли дочислити час на переписку зі Старим Краєм, то минає 6 місяців на відмовну відповідь. За тих 6 місяців могла би особа, що хоче їхати до Канади, вивчитися напевно

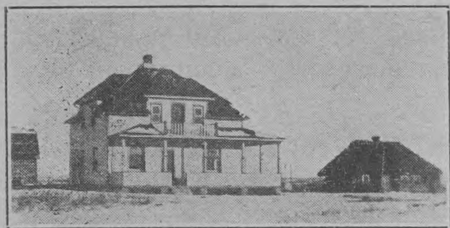

Новий мешкальний дім, збудований на канадийський лад, Миколи Шандро, в Алберті. Побіч хата, збудована давнійше на буковинський лад.

читати. Треба однак умовитися з учителем в своїй місцевости, винагородити його труд, а він навчить читати цілком певно в часі шести місяців. Люди думають, що вони "за старі", щоби вивчитися чогось, але вони не повинні забувати, що охота до роботи поборює всі перешкоди, а витревала робота все веде до цілі. Навіть такі, що мають понад 40 літ, можуть навчитися читати, коли возьмуть собі доброго учителя, що вміє вчити, і будуть витревало вчитися після його вказівок. Се не є встид, коли хтось чогось навчиться, хотяй він вже старший віком. Ганьба, коли чоловік не хоче нічого нового навчитися і не хоче поступати.

6. ХТО МОЖЕ ДІСТАТИ ДОЗВІЛ НА ПРИЇЗД ДО КАНАДИ?

Двох Представників від "Товариства Опіки над українськими еміґрантами в Европі" відвідало в році 1925 Канаду. Вони оглянули фарми українських фармарів, оглянули свобідні землі, обговорили з міністерством іміґрації в столиці Оттаві условини праці і осідання на землях та одержали пояснення, потрібні для тих, що хотять працювати в Канаді.

До Канади можуть їхати особи здорові на тілі і умі, які хотять працювати на ріллі або помагати в домашній праці.

1. Дійсні рільники зі своїми родинами, які їдуть осідати на землю, а які мають на стільки гроша, щоби відразу господарити на своїй фармі.

2. Дійсні рільні робітники, які їдуть до праці на полі, а мають запевнену роботу на фармі.

3. Домашні служниці і робітниці на фарму, які мають запевнене місце до праці.

4. Жінка, діти низше 18 літ і родичі такого чоловіка, який законно переїхав до Канади і живе в Канаді, наколи він викажеться, що може їх удержати.

Найновійший розпоряд з року 1926 такий: Переселенець в Канаді може спровадити свого батька, свою матір, свого нежонатого сина, або доньку у віці менше як 18 літ, свого нежонатого брата, або сестру, які не потребують їхати до роботи на ріллі, наколи сей переселенець законно приїхав до Канади і сповнив условини, що по приїзді до Канади працював на фармі що найменше оден рік.

Колиж родина має 500 долярів, щоби закупити фарму в Канаді, в такім разі не потребує ніяких аплікацій з Канади. Як тільки викажеться сею квотою представники канадийського уряду в Старім Краю дають її дозвіл на подорож до Канади.

7. ХТО ВИДАЄ ДОЗВІЛ НА ПРИЇЗД ДО КАНАДИ?

Дозвіл на приїзд до Канади виробляється в ріжний спосіб.

Для неграмотних, калік, уломних, нелітних, для служниць до міст, для жінок і дітий до мужів і батьків, котрі живуть в Канаді по містах, не на фармах, виписує дозвіл на вїзд Державний Імігра́ційний Уряд.

Для родин, що їдуть на рілю, для рільних робітників і для рільних робітниць та домашних служниць на фарми виписують дозвіл канадийські залізниці.

Люди, що хотять їхати, мусять мати аплікації від своїх знакомих, чи кревних фармерів в Канаді.

"Товариство опіки над українськими переселенцями ім. св. Рафаїла в Канаді" має право стверджувати своїм підписом і печаткою аплікації, внесені від фармерів для своїх знакомих і кревних в Европі і в сей спосіб улекшує виписаннє дозволу через канадийські власти. Українські переселенці і подорожні зроблять для себе добре, коли в справах аплікацій і дозволу на приїзд напишуть до Товариства Опіки у Вінніпеґу.

Канадийське правительство запровадило на два роки 1926 і 1927 так званий "залізничий дозвіл". Правительство позволило, що залізниці мають право виписати аплікації і дозвіл для якогось обмеженого числа рільних робітників і фармових робітниць на свої власні залізничі аплікації. Коли ті люди приїдуть, то заряди канадийських залізниць розміщують їх при помочі своїх урядників на роботу по фармах у канадийських фармерів.

"Залізничий Дозвіл" обнимає лише обмежене число подорожних. Хто не вспіє належати до того числа, той старається о аплікації від знакомих або кревних фармерів в Канаді, а не від залізниць.

Хто в Старім Краю хоче їхати на "Залізничий Дозвіл" а не на аплікації ції від фармера, той зголошується до котроїсь корабельної лінії, і просить, щоби його вписали на "Залізничий Дозвіл" до Канади. Корабельні лінії дістати повновласть записувати людий на "Залізничий Дозвіл".

Не вичисляємо тут корабельних ліній, які перевозять людий з Европи до Канади. Є їх значне число. Корабельні бюра находяться у всіх важнійших містах Европи.

Переселенці, які хотять користати із "залізничого дозволу" мають бути у віці між 18-тим а 50-тим роком життя і мають всі їхати до праці на рілі, а женщини до домашної роботи на фармах.

Вони всі зобовязані працювати що найменше цілий перший рік на фармах.

8. ХТО НЕ ДІСТАЄ ДОЗВОЛУ ПОСЕЛИТИСЯ В КАНАДІ?

Торговці, купці, посередники, ремісники, мійські робітники, люди, які не займаються рільництвом не пожадані в Канаді і не можуть сюди переселятися, хиба що приїзджають за осібним дозволом на короткі відвідини. Свої подання вносять вони впрост до канадийського правительства в Данціґу або через котрунебудь корабельну лінію.

9. ВИЇЗД З КАНАДИ ДО СПОЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

Хто приїхав до Канади не може перед одним роком переїхати до Сполучених Держав Америки. По однім році може вносити поданнє на виїзд до Сполучених Держав на адресу Американського конзуляту у Вінніпеґу і подати причини, длячого хоче їхати до Сполучених Держав.

Коли ходить о короткі відвідини, тоді американський конзулят жадає, щоби подорожний зложив кавцію в висоті 300 до 500 долярів, яку звертає

по повороті подорожного. Колиж ходить о переселеннєся, тоді конзулят жадає податися на число, так звану "квоту" еміґрантів зі своєї держави в Европі до Америки.

Хто самовільно переходить границю з Канади до Сполучених Держав, того американські власти карають вязницею, а опісля відсилають (депортують) до його вітчини в Старім Краю.

10. ПАСПОРТИ І КОРАБЕЛЬНІ КАРТИ

Паспорт для переселення в Чехословаччині, Румунії, Польщі, Україні видають відповідні політичні власти і кожда держава має до сього свої приписи і такси. Найдовше виписують паспорт в Румунії, бо полагода паспорту треває там часом цілими місяцями.

Хто спродаджує своїх кревних або знакомих з Буковини, мусить нераз довго чекати, заки власти випишуть паспорт.

Корабельні карти купують подорожні в Европі в бюрі тої корабельної лінії, яку собі вибрали. Належить вибирати солідну і совісну лінію, щоби не мати прикростей в дорозі.

Карти для переселенців дешевші як для інших подорожних. Для цікавих читачів подаємо ціни карт до Вінніпеґу в Канаді.

Зі Львова або Тернополя $157.50, з Черновець 162 дол. 50 ц., з Ужгорода або Праги $152.50, з Харкова, Кієва, або Одеси 192 дол. 50 ц., з Відня 152 долярів і 50 центів, з Гамбурґа 140 дол.

Хто їде поза Вінніпеґ пр. до Едмонтону в Алберті, платить ще 8 дол. 40 центів за залізничий білєт.

Кождий подорожний мусить мати дійсний державний паспорт тої держави, котрої є горожанином і мусить зачинати подорож до Канади з держави, котра виписала йому паспорт.

Хто немає державного паспорту, або находиться в чужій державі, для тої особи дозвіл вїзду до Канади вимагає осібних заходів, подань і документів.

Українці, що перебувають в Канаді, купують нераз корабельні карти для своїх знакомих, або свояків в Галичині, на Буковині, або Волині. Все ліпше купити корабельну карту в Канаді, як слати готівку на карти до Старого Краю. Се безпечнійше і дешевше.

Люди зі Старого Краю зроблять добре для себе, коли в своїх листах будуть просити о поміч в закупні карти і виразно напишуть, що гроші, видані на закупно корабельної карти звернуть з відсотками.

Подорожні повинні мати зі собою дещо гроша в дорогу. Много людий думає, що коли висядуть з корабля, то вже будуть на місци. Тимчасом з порту треба ще їхати чотири до пять днів, щоби дістатися до західних провінцій, де живуть Українці. На харч і видатки в дорозі, а також на початкові особисті видатки по приїзді на місце потрібно мати зі собою що найменше 25 долярів.

11. ТОВАРИСТВО ОПІКИ НАД УКРАЇНСЬКИМИ ЕМІҐРАНТАМИ У ЛЬВОВІ

Товариство опіки у Львові має бюро при ул. Т. Костюшки ч. 1. А. на II-ім поверсі. Урядові години для сторін 10—12 перед полуднем. Подорожний має постаратися о світлини на паспорт, подати докладну свою адресу і адресу своїх знакомих в Канаді, а наколи є у військовім віці, предложити свої військові папери. Товариство опіки подасть всякі пояснення і поміч в полагоді документів по урядах.

У всіх справах виїзду на роботу до інших держав в Европі і в Америці подає товариство совісні пояснення і вказівки. Товариство приймає жалоби і стає в обороні.

Товариство має свій устав, який затвердили державні власти 24. січня 1925. до діяльности у всіх краях.

Головою товариства Микола Заячківський, писарем д-р. Володимир

Бачинський, скарбником Іван Сполітакевич.

12. ТОВАРИСТВО ОПІКИ НАД УКРАЇНСЬКИМИ ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМИ ІМ. СВ. РАФАЇЛА В КАНАДІ

Устав Товариства Опіки у Вінніпеґу затвердили державні власти на цілу Канаду і вписали під числом 82,224 дня 23. вересня 1925.

Товариство Опіки у Вінніпеґу поможе і порадить, як виготовити паспорти і всі папери, потрібні для особи, що хоче їхати до Канади або до Старого Краю, полагодить також закупно корабельної карти.

Товариство Опіки поможе полагодити справи з ґрунтами в Старім Краю, закупно поля в Старім Краю і пересилку гроша в американських долярах з Канади до кождої місцевости в Старім Краю.

Товариство Опіки полагодить аплікації і дозвіл на приїзд до Канади і поможе найти роботу на фармах.

Хто потребує робітників і робітниць, знайде їх при помочи Товариства Опіки.

Подорожні або робітники, які мають зажалення за прикрости, в дорозі або за кривду при роботі в Канаді, знайдуть оборону в Товаристві Опіки. Треба описати докладно, що приключилося і прислати жалобу до Товариства Опіки. Всі справи полагоджує Товариство совісно і скоро.

Наші люди можуть з повним довірєм поручити свої справи Товариству Опіки. Хто потребує робітників або робітниць, нехай заздалегідь напише лист до Товариства.

Товариство Опіки має місцеві комітети, своїх представників і кореспондентів по ріжних місцевостях Канади і стоїть в безпосереднім полученню з Товариством Опіки у Львові.

Користайте зі свого товариства.

Голова товариства: К. С. Продан.

Писар товариства: Д. М. Ільчишин.

Коротка адреса товариства:

TOWARYSTWO OPIKY
BOX 1616
Winnipeg, Man. Canada

Адреса голови:
C. S. Prodan, B.S.A., Dept. of Agriculture, Room 143, Parlament Bldg. Winnipeg, Man.

Домашна адреса:
Tel. 840 382
27. Green St., Winnipeg, Man.
Tel. 58 511

Адреса писара:
D. M. Elcheshen. Manitoba Agriculture College, Winnipeg, Man. Tel. 46 141

Адреса правного дорадника:
S. Sawula, LL.B., 306 Confederation Life Bldg., 457 Main St., Winnipeg, Man. Tel. 89 848

Домівка товариства в бюрі правного дорадника, адвоката С. Савули.

Ті пояснення подані від "Товариства Опіки над українськими переселенцям ім. св. Рафаїла в Канаді".

К. С. Продан, голова
Д. М. Ільчишин, писар
Вінніпеґ, Ман., 25. жовтня 1926.

ЩЕ КІЛЬКА СМІШКІВ

Він: — Чи будете ласкаві сказати меніваш вік?

Вона: — О, дуже прошу. Мені вісімнайцять.

—Він: — Вісімнайцять рази що?

В трамваї

Якась старша пані звертається до хлопчика, що сидить біля неї, а якому капає з носа:

— Чи маєш дитинко хусточку до носа?

— Маю, але не позичаю.

РОБОТА

ТОВАРИСТВА "ОПІКИ НАД УКРАЇНСЬКИМИ ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМИ ІМ. СВ. РАФАЇЛА В КАНАДІ"

Дня 17.IX. 1903 заложили Українці в Монтреалі товариство "Опіка Переселенців". Головою вибрано Володимира Анастазиєвського, писарем Якова Сисака. Вкладка була 15 центів місячно. Се була читальня з обовязком опіки приїжими Українцями.

Се товариство змінило однак по двох роках назву і доперва в році 1924. виринула гадка про потребу українського товариства опіки над переселенцями, коли правительство в Канаді розважало справу свобіднійшої іміґрації до Канади, щоби вихіснувати природні богацтва того краю і оживити його по війні.

Канадийські Українці переписалися в р. 1924 з українськими провідниками в Старім Краю і вказали на конечність, щоби самі Українці старали ся мати вплив на еміґрацію українських рільних робітників і робітниць до других держав, чи то на заробок чи на постійний побут. Лише в сей спосіб можна спрямувати людий до таких країв, де вони знайдуть роботу і добру землю а не поїдуть на загибіль. У Львові пороблено приготоання до відновлення давного товариства опіки над еміґрантами, колиж се з правних причин не могло удатися, приготовано устав нового товариства під назвою "Товариство Опіки над Українськими Еміґрантами" на всі держави. Уряд польської републики затвердив предложений устав дня 24. січня 1925. Першим кроком Товариства Опіки у Львові, було письмо до канадийського Міністерства Іміґрації, щоби Міністерство посвятило більше уваги українським іміґрантам, які прибувають до Канади, спонукані економічними обставинами. Письмо вислано 25. січня 1925.

Другим кроком "Товариства Опіки" у Львові була поїздка двох відпоручників до Канади. Др. Вол. Бачинський, бувший посол до сойму і до парляменту, приїхав до Канади з о. Йосафатом Жаном, Канадийцем з уродження, що знає українську, анґлійську і французьку мову. В часі від 3. IV. до 15. VII. 1925. значить за півчетверта місяця вспіли вони відбути 2 наради в Міністерстві Іміґрації в Оттаві, а також у відповідних урядах й Міністерствах провінцій Манітоби, Саскачевану, Алберти і Бритійської Колюмбії, оглянути фарми українських господарів, оглянути свобідні землі, відбути кілька віч з фармерами і написати велике число звітів та меморіялів в справах опіки над українськими еміґрантами, а також в справі українських заточенців на острові Куба і Українців в Боснії.

Відпоручники зі Львова застали в Канаді "Товариство Опіки над Українськими переселенцями ім. св. Рафаїла" при роботі. На зїзді в місті Саскатуні, Саск., дня 18. XI. 1924. представив потребу товариства опіки над українськими переселенцями епископ Никита Будка.

Український зїзд у Вінніпеґу, який відбувся дня 11. XII. 1924, вибрав комітет з трох людий, пп. Д. М. Ільчишина, К. С. Продана, В. Біберовича, який мав приготовити основаннє товариства. Комітет приготовив устав і перші установчі збори товариства відбулися дня 4. січня 1925 р. в салі при вулиці Селкірка ч. 623. На зборах обговорено устав і спосіб переве

дення чартеру на цілу Канаду. Два відпоручники товариства пп. Яків Майданик і Теодор Борецький відбули поїздку від 6-го до 25-го марта 1925 р. до Британської Колюмбії й оглянули тамки свобідні землі, які також надаються під управу садовини і огородовини. Українці можуть також осідати в тій гарній провінції, знаній зі свого лагідного підсоння.

Перший раз вислало товариство свого відпоручника до поїзду на дворець Сієнара дня 6. мая а на дворець Сіпіяра 12. мая 1925, щоби порозмавляв з приїжими імігрантами і дав пояснення, які булиби для них потрібні. Для 17. марта 1925. розіслало товариство свій перший обіжник, щоби пояснити свої задачі і завізвати українських фармерів, щоби зголошували місця до роботи на фармах для робітників і робітниць зі Старого Краю, а також свобідні фарми в околицях, де живуть українські фармері, і гомстеди (державні наділи).

Відпоручники з Европи відбули зі старшиною "Товариства Опіки" у Вінніпеґу наради дня 5-го, 29-го, 30-го мая 1925. і обговорили справу опіки й охорони українських імігрантів в подорожі й при роботі. Дня 18. липня 1925 р. виїхав др. Бачинський з Вінніпеґу.

Дня 10-го липня 1925. року відбув нараду зі старшиною "Товариства Опіки" у Вінніпеґу в домівці товариства шеф державного поселеньчого відділу п. В. Й. Блек з Монтреалу.

В днях 6—30 серпня 1925 виїхав голова товариства п. С. Савула на поїздку і перепровадив наради і віча в Ледуці, Едмонтоні, Мондері, Веґревіллю, Лемонті, Алта; в Принс Алберті, Саскатуні, Врокстоні, Канорі, Саск. і в Роблїні, Ман.

Дня 24. лютого 1926 наспів до "Товариства Опіки" в Канаді чартер на всі провінції Канади, на підставі котрого відбулися дня 7. мая 1926 орґанізаційні збори основиків в будинку парляменту. Прочитано чартер і устав. Ухвалено відзнаку і печатку і вибрано старшину, яка від тепер провадила діяльність товариства на леґальній підставі чартеру. Звіт з тих орґанізаційних зборів подали часописи "Канадийський Українець" і "Канадийський Фармер" в числах з дня 12-го мая, анґлійський часопис "Фрі Прес" в числі з дня 8-го мая 1926.

На засіданню 28. мая порішила старшина видати збірку описів про Канаду, щоби представити умовини праці в правдивім світлі і дати українському громадянству як найвірнійші пояснення. Розпочалася зараз робота над збірником "Нове Поле".

Дня 19-го червня 1926 утворила старшина "кольонізаційну секцію", а провід над нею обняв п. В. Біберович.

Старшина Товариства пересилала до Міністерства Іміґрації меморіяли в іміґраційних справах і порозумівалася письменно і особисто з Іміґраційним Урядом у Вінніпеґу. (Шеф п. Т. Джеллей) а також у Державнім Кольонізаційнім Бюрі у Вінніпеґу, (Шеф Д. Джансон).

Товариство старається подати українським селянам і робітникам, поодиноким особам і родинам поміч і опіку в усіх справах подорожі до Старого Краю і зі Старого Краю. Товариство поступає так, щоби кождий чоловік, який звертається до Товариства відчув, що може мати до Товариства повне довіре. Кожду повірену справу полагоджує совісно і як найшвидше.

До тепер вплинуло до Товариства 4 скарги. Три скарги на роботодавців, в справі задержання плати а четверта скарга на одну корабельну лінію за грубе поведенне і визиск подорожних на кораб;і.

Впливали листи за робітниками і домашними служницями. Товарист-

во мало щастє, що могло на час поручити відповідних людий.

Впливає много листів з просьбами, щоби найти роботодавців, які сходтілиби дати гроші на корабельну карту, а подорожний зобовязуеться стануати до праці і відробити гроші за куплену корабельну карту. Се є найбільше пекуча справа. Є много бідних людий, які мають охоту працювати на фармі і стати рільником в Канаді. Однак не мають змоги купити собі корабельної карти і просять о се Товариство Опіки.

Дуже важною справою є також переїзд тих українських рільників до Канади, що перебувають поза границями своєї вітчини, а хотіли би переїхати до Канади. На перешкоді стоїть їм брак відповідних паперів. Вони мають нераз гроші на корабельну карту, але не можуть їхати, бо закон Канади каже, що кождий подорожний мусить мати паспорти з тої держави, де він є горожанином.

К. С. Продан, референт в Міністерстві Рільництва на провінцію Манітобу (в яснім одінню), Д. М. Ільчишин, слухач IV року Рільничого Виділу Університету Манітоби (в темнім одіню) Перший є головою, другий писарем - скарбником Товариства Опіки над Українськими переселенцями"

Приходять листи від таких, що мають паспорти і мають гроші на подорож, але не мають знакомих фармерів в Канаді, які написалиби для них аплікації. Для тих людей шукає Товариство місця роботи. Українські або інші фармері можуть підписати для них аплікації і помочи приїхати до Канади.

Листи напливають до Товариства з Галичини, Буковини, Чехословаччини, Франції, Німеччини, Болгарії, Югославії, України, Австрії, Данціґу, Білоруси, Бразилії, Мексика, Куби, Арґентини, Манджурії, Китаю, зі Сполучених Деджав а найбільше з Канади. Постійна переписка йде з "Товариством Опіки" у Львові.

За роки 1925 і 1926 до дня 25. падо-

листа 1926 досягнули письма "Товари ства Опіки" у Вінніпеґу число 2392.

Плян праці для комітетів приготовляється на підставі досвіду, який Товариство збирає в міру щораз ширшої діяльности.

Українські фармері знайдуть через товариство робітників і робітниці на свої фарми і зроблять добре, коли по вірять Товариству спровадженнє своїх родин зі Старого Краю. Товариство уділяє ради і полагоджує всі подорожні справи для тих осіб, які сього домагаються.

Товариство видало летючку про Канаду, яку написав Іван Козак з Лан донвилу, Алберта а також летючку про Бразилію, написану довголітним бразилійським поселенцем В. К., який не бажав, щоби подавати його імя. Вийшла брошурка на 8 сторінках про цілі товариства з під пера С. Савули під заголовком "З моєї поїздки". Видано листівки з відзнакою Товариства в синьо-жовтій красці і листівки з картою українських осель в Алберті, Саскачевані і Манітобі. Приготовлено матеріял до канадийського альманаху "Нове Поле".

Відпоручники Товариства виходилили в році 1926 до поїздів 134 рази, щоби стрінути переселенців, поговорити з ними і подати потрібні вказівки.

Старшина "Товариства Опіки" з кінцем року 1926 складається зі слідуючих осіб:

К. С. Продан, голова. — О. М. Григорійчук, в Монтреалі Кве., І. містоголова. — А. Загарійчук, II. містоголова. — Д. М. Ільчишин, писар і скарбник. — М. Корецька. І. Жаровський.

Правним дорадником Товариства є адвокат С. Савула.

Звіт сей для Альманаха прочитано і принято на засіданню президії Товариства дня 25. XI. 1926. у Вінніпеґу, Манітоба, Канада.

Д. М. Ільчишин, писар

Українські Часописи в Канаді

Десять українських часописів, які виходять під сю хвилю в Канаді, упо рядковані в нинішнім списі після числа літ, як довго вони появляються, від найстаршої почавши.

Вісім часописів виходить у Вінніпеґу, в провінції Манітобі, один в Йорктоні, в провінції Саскачевані, один в Едмонтоні, в провінції Алберті.

1. "КАНАДИЙСЬКИЙ ФАРМЕР" THE CANADIAN FARMER.

Просвітно - економічний, політичний. Зачав виходити в році 1904. Тижневик на 6 картках формату фоліо, 17.4X22.4 інчів. Виходить кождої середи. Річна передплата $2.00 Теперішний редактор О. Г. Гикавий. Власник часопису книгарник Франц Доячек, по народности Чех, що провадить склеп з книжками, музичними інстру ментами і папером. Напрям часопису інформаційно купецький. Часопис поміщує дописі ріжних напрямків політичного і релігійного руху, крім комуністичного напрямку. В справах Канади є речником ліберальної партії, яка від року 1921 має більшість в домініяльнім парляменті в Оттаві і кермує Канадою.

Адреса: —
120 King Street, Winnipeg, Man. Canada.

2. "КАНАДИЙСЬКИЙ РАНОК" CANADIAN RANOK.

Зачав виходити в році 1906. Тижневик на 4 картках фоліо, 15X21 інчів. Виходить кождої середи. Річна перед

плата $2.00. Теперішний редактор Жигмонд Бичинський, пресвитерський проповідник. Власник часопису: "Presbyterian Church of Canada" На чолі українського відділу презвитерської церкви стоїть Анґлієць

Alexander Jardin Hunter

лікар і пресвитерський проповідник, знаний як перекладач Шевченківських пісень на анґлійську мову. Напрям часопису аґітаційний, щоби поширити пресвитерське віроісповіданнє а також, щоби перетворити Українців на людий, що говорять по анґлійськи і є "сканадизовані".

Адреса: —
174 Logan Ave. Minnipeg, Man. Canada

3. "УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС"
Ukrainian Voice.

Зачав виходити 1909. Тижневик на 4 картках фоліо, 16.4X22.4. Виходить кождої середи. Річна передплата 2.00 дол. Теперішний редактор Мирослав Стечишин. Власник часопису, "Українська Видавнича Спілка". Напрям часопису народний. В релігійних справах веде аґітацію за "греко - православною церквою" про яку пише Василь Кудрик, а орґанізує Василь Свистун.

Часопис забирає голос в імени ґрупи, яку називають "націоналістами" або "независимцями".

Адреса: —
214 Dufferin Ave. Winnipeg, Man. Canada.

4. "КАНАДИЙСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ".
CANADIAN UKRAINIAN

Зачав виходити в році 1911. Тижневик на 4 картках формату фоліо 16.6X22.4 інчів. Виходить що середи. Річна передплата $2.00. Видає "Українська Народна Преса.

Ukrainian People's Press Limited
Головний редактор о. Петро Олексів. Власник часопису український греко-католицький епископ для Канади, епископ Никита Будка з осередком у Вінніпеґу. Напрям часопису народний. Часопис виступає в імени робітничо-фадмерської ґрупи Українців, греко-католиків ("трудовиків") в Канаді.

Адреса:
579 McDermott Ave. Winnipeg, Man. Canada. Box 3116

5. "УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ"
UKRAINIAN LABOR NEWS.

Часопис зачав виходити в році 1919. Виходить три рази тижнево у вівторок, четвер, суботу на 2 картках формат фоліо, 16.4X24 інчів. Річна передплата $4.00. Видавець, "Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство", інкорпороване в Манітобі. Власники часопису після оголошеня в уряловім орґані провінції Манітоби "Манітоба Ґазетте", в числі 47, з дня 25. падолиста 1922 р. є слідуючі особи: В. Н. Колісник, купець, Іван Навізівський, менеджер, Стефан Хвалібога, направляч ваґонів, Данило Лобай, редактор, Матвій Шатульський, редактор. Напрям інтернаціонально - комуністичний. Релігійні справи після програми комуністів. Орґан фармерсько - робітничої, комуністичної ґрупи.

Адреса: —
595 Pritchard Ave. Winnipeg, Man. Canada.

6. "РОБІТНИЦЯ"
THE WORKING WOMAN.

Образкований часопис. Зачав виходити в році 1924. Виходить 1-го і 15. кождого місяця на 16 картках формату кварт, 8.4X10.6 інчів, в окладинках з краскового паперу. Річна передплата 1.50 дол. Видає "Робітничо Фармерське Товариство", інкорпороване в Манітобі. Напрям інтернаціонально-комуністичний. Релігійні справи після програми комуністів. Орґан жінок робітниць і фармарок для орґанізації, виховання і просвіти.

Адреса: —
595 Pritchard Ave. Winnipeg, Man. Canada.

7. "ПРАВОСЛАВНИЙ ВІСТНИК" THE ORTHODOX HERALD.

Зачав виходити в році 1924 на 4 картках півфоліо, 11Х15 інчів. Місячник. Передплата на рік 1.00 дол. Видає "Українська Православна Видавнича Спілка". Редактор Василь Кудрик, священик греко - православної церкви в Канаді, яка признала своїм архієпископом Іоанна Теодоровича в Шікаґі, в Сполучених Державах. Орґанізаційний часопис греко - православних, яких називають звичайно "новоправославними" або автокефаліста-ми" або "Свистунівцями".

Адреса: —
Box 3684. Winnipeg, Man. Canada

8. "ФАРМЕРСЬКЕ ЖИТТЯ". THE FARMER'S LIFE.

Часопис зачав виходити в році 1925 на двох сторінках фоліо, 16.4Х24 інчів. Виходить кождої середи. Річна передплата 2.00 дол. Видає "Робітничо Фармерське Видавниче Товариство", інкорпороване в Манітобі. Редактор Дмитро Присташ. Зміст політично-господарський. Напрям інтерціонально - комуністичний. Орґан призначений передовсім для фармерських справ.

Адреса: —
595 Pritchard Ave. Winnipeg, Man. Canada.

II. Провінція Саскачеван.

9. "ГОЛОС ІЗБАВИТЕЛЯ". Зачав виходити в краскових окладинках в році 1924. Місячник на 16 картках вісімки 5.6Х8.5 інчів. Виходить з початком кождого місяця. Річна передплата 1.00 дол. Власник: Монастир Чина св. Ізбавителя в Йорктоні, Саск. Головний редактор о. Йосиф Бала. Реліґійний часопис греко-католицького напрямку, з образцями. Обговорює лише реліґійні справи.

Адреса:
Yorkton, Sask.

III. Алберта.

10. "НАШ ПОСТУП". OUR PROGRESS.

Просвітно економічний часопис для українського народу в Алберті. Зачав виходити в році 1923. Тижневик на 2 картках формату фоліо, 15Х22 інчів. Виходить що середи. Річна передплата 2.00 дол. Власник часопису, друкар Тома Томашівський, редактор Яків Крет. Напрям народний. В справах реліґійних старається зберігати безсторонність.

Адреса:
10.336 — 96 Street, Edmonton, Alta. Canada.

Українці в провінції Саскачевані, в Онтерії і Квебеку не мають своїх місцевих часописів, політично економічно просвітних, мимо того, що повинні би їх мати і моглиби їх удержати.

Нема ані одного часопису з образцями виключно для молодіжи.

Торонто, Онт. 8. X. 1926.

Вн. Рс.

ДРУКАРСЬКІ БУРЯНИ
(Black printers weed)

Через поспіх в друкованню залишилися несправлені друкарські ошибки. Справляємо додатково важнійші переочення в статті: **Перші кроки господаря.**

1. Справлені українські технічні назви: Сторона 87: **Гереформ.**

2. Справлені англійські технічні назви: Сторона 85:
Marquis. Manchurian;
Сторона 88:
Percheron.
Сторона 91:
Homesteader Telephone.
Сторона 92:
Danver.

Українські Товариства у Вінніпеґу

Запомогове Брацтво св. о. Николая при церкві св. Володимира і св. Ольги. Ріг вулиць Мекґреґора і Стеллі. 1905. Г: Карло Протасевич. П: Володимир Коман.

Українська Читальня Просвіти. 667 вулиця Флори. Власний дім, побуд. 1921. Р. осн. 1910. Г: Василь Цьвях. П: Тома Мельничук.

Жіночий Кружок Просвіти. Дім читальні Просвіти, 667 вулиця Флори. 1921. Предсідничка: О. Гаврилюк. Писарка: А. Стельмах.

Співацько - Драматичний Кружок Читальні Просвіти. Дім читальні Просвіти, 667 вулиця Флори. 1910. Реж. Павло Теслюк. Дір: Василь Андрусишин.

Запомогове Брацтво Івана Милостивого при церкві св. Николая. Ріг вулиць Мекґреґора і Стеллі. 1911. Тел. 55 725. Предсідник дирекції о. А. Филипів. Г: Евген Кравчук. П: Петро Рута, 809 вулиця Флори.

Інститут Просвіти ім. Т. Шевченка. Брукленд, 1960 Вілліямова вул. Власний дім. 1912. Г: Карбовський Н. П: Мартин Іван.

Товариство Просвіти ім. Тараса Григоровича Шевченка. Брукленд, 1888 Пацифікова вулиця. 1915. П: Метенко Ілія.

Українське Запомогове Товариство ім. Франка. Дім Інститута Просвіти ім. Т. Шевченка, Брукленд, 1960 Вілліямова вулиця. 1925. Г: Колíснюк Іван. П: Дзюба Гр.

Український Народний Дім. 582—590 вул. Борровса. Власний дім. 1912. Г: Д. Гунькевич. П: Мирослав Стечишин.

Співацько Драматичний Кружок Українського Народного Дому. 1922. Г: В. Казанівський. П: Я. Самотівка. Дір: Проф. Е. Турула.

Жіноче Товариство ім. Лесі Українки. Український Народний Дім. 1926. Предсідничка: Н. Ферлеєва. Писарка: М. Трачева.

Взаїмна Поміч. Український Народний Дім. 1921. Г: В. Довганик. П: Йосиф Довганюк.

Український Студентський Кружок. 1916. Голова: Никола Бунька, слухач 4. року інжинерії, виділ електрики. П: Василь Яремій, слухач 2. року Артс для медицини. Адреса: —
W. Yaremey, Manitoba College,
Winnipeg, Man.

Товариство Українських Учителів Канади. Відбуває що року учительські зїзди у Вінніпеґу. І. зїзд учителів відбувся в р. 1907. Г: Іван Сирник, Пайн Ривер, Ман. П: Петро Гуменюк, Толстой, Ман.

Український Інститут "Просвіта". Ріг вулиць Арлінґтону і Причарда. Власний Дім, вибуд. в р. 1921. Р. осн. 1917. Г: Стефан Горбачевський. П: Йосиф Дик.

Український Хор "Канада" при Інституті Просвіта. 1923. Дір. Проф. Е. Турула.

Жіноче Товариство ім. Княгині Ольги. "Український Інститут Просвіта", ріг вулиць Арлінґтону і Причарда. 1923. Пресідничка: Катерина Озеро. Писарка Марія Романюк.

Співацько - Драматичне Товариство "Бандурист". "Укр. Інститут Просвіта" 1916. Г: Іван Пилипюк. П: Петро Баламутовський.

Український Робітничий Дім. Ріг вулиць Причарда і Мекґреґора. Власний дім. 1918. Г: Н. Юльчик. П: Д. Стечишин.

Читальня ім. Т. Шевченка. Передмістє Елмвуд. Ріг вулиць Вата і Монтроза. 1918. Г: П. Шевчук. П: Іван Симчук.

Жіноче Товариство при Читальні ім. Т. Шевченка. Передмістє Елмвуд. 1926. Предсідничка: Штибель. Писарка: Марія Сковран.

Дівочий Клюб при читальні ім. Т. Шевченка. Передмістє Елмвуд. Ріг вулиць Вата і Монтроза. 1926. Пресідничка: Марія Шалай. Писарка: Пелех.

Український Червоний Хрест. Адреса: 590 вулиця Борровса. Р. осн. 1919.

Січова Орґанізація Українців в Канаді. Адреса: Ріг вул. Арлінґтону і Причарда. 1922.

Українське Товариство "Кобзар" 735 Скатлендова вул. Форт Руж. 1921. Г: В. Боднарчук. П: М. Дибка.

Запомогове Брацтво св. Михайла Архистратига. Адреса: 39 Ватерська вулиця. 1922. Г: Іван Бриндзій. П: Стефан Яворський.

Український Робітничий Дім. Ріг вулиць Вата і Джемізона, Елмвуд. 1921. Г: Процак Іван. П: Кінах Никифор.

Українське Народне Товариство, Відділ св. Михайла. 288 вул. Дофферіна. 1926. Г: Дмитро Томкович. П: Василь Чорній.

Товариство Опіки над українськими переселенцями ім св. Рафаїла в Канаді. Домівка: Бюро правного дорадника товариства С. Савули, 457 вулиця Мейн. Кімната 306. Тел. 86 848. Р. осн. 1925. Г: К. С. Продан. П: Д. М. Ільчишин.

Зібрали в падолисті 1926. **Мл. і СК.**

ЗАМІТКА: — Поправки і доповнення просимо присилати на адресу: —

TOWARYSTWO OPIKY
Box 1616. Winnipeg, Man.

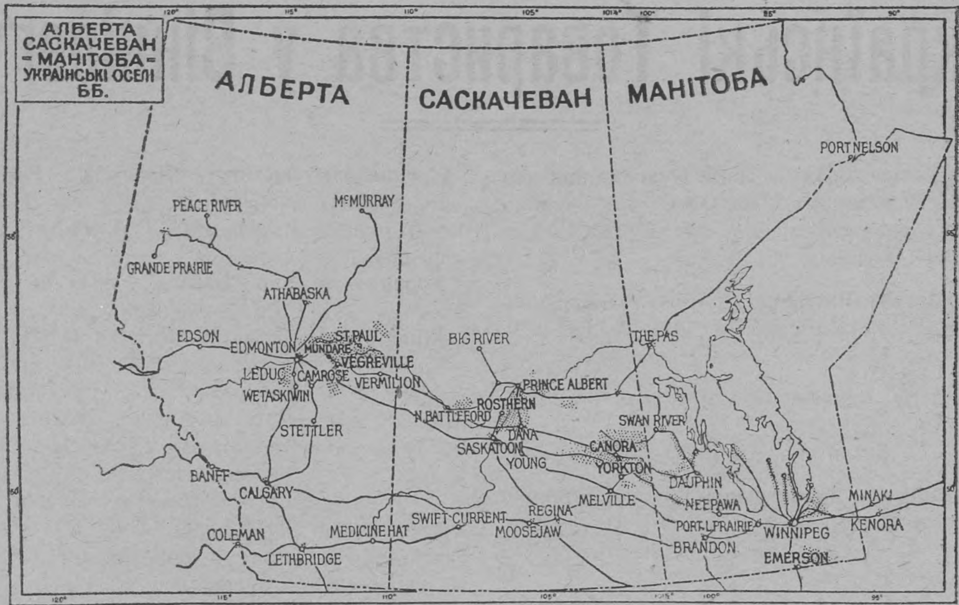

Карта українських осель в 3 західних провінціях Канади.

Важнійші оселі назначені чорними точками. Українці зачали приїзджати до Канади більшими гуртами в році 1896, трийцять літ тому. Осідали передовсім в західних провінціях. Алберта має 255.288 квадратових анґлійських миль. Саскачеван 251.700 кв. м., Манітоба251.832 кв. м. Всі три провінції мають 2 і пів міліона душ.

Для оцінки просторів треба пригадати Чехословаччину, що має 54.877 кв. м. [9 міліонів душ], Німеччину 182.200 кв. м. [63 міліони душ], Югославію, 86.878 кв. м. [12 міл. душ], Болгарію, 40.000 кв. м. [5 міліонів душ], Галичина з Лемківщиною обнимає 55.000 квадратових кільометрів [6 міліонів душ], Буковина 5,300 кв. клм. [600.000 душ].

З порту Монтреалю до Вінніпеґу є 1372 миль, їдеться поїздом 46 годин. З Вінніпеґу до Венкуверу над Тихим Океаном є 1567 миль, їдеться поїздом 57 і пів годин.

З Вінніпеґу до Саскатуну є 460 миль, їдеться поїздом 14 і пів годин. З Вінніпеґу до Едмонтону є 796 миль, їдеться поїздом 25 годин. Анґлійська миля се 1609 метрів.
Карта рисована у Вінніпеґу 8. XI. 1926.

ПОЯСНЕННЯ ДО АНҐЛІЙСЬКИХ МІР І ВАГ В КАНАДІ.

1 фунт: менше як пів кільоґрама [докладно 0.45359243 кільоґрама].

100 фунтів: більше як 45 кільоґрамів [докладно 45.359243 кільоґрамів]

**
*

1 ґальон: 4 і пів літра [докладно 4.5459631 літрів].

1 бушель: 8 ґальонів: 36 і одна трета літра [докладно 36.37 літрів].

**
*

12 інчів: 1 стопа [одна трета часть метра, докладно 0.30480 метра].

3 стопи: 1 ярд: менше як 1 метер [докладно 0.9143399 метра].

1 миля: дешо більше як 1 і пів кільометра [докладно 1.609 метрів 30 центиметрів].

1 акер: менше як пів гектара [докладно 0.40468 гектара].

160 акрів: 113 морґів

*
**

1 метер: трохи більше як 1 ярд [докладно 1.0936143 ярда].

1 кільоґрам: 2 і одна пята фунта анґл. [докладно 2.2046223 анґл. фунтів].

10 літрів: 2.1997 ґальонів

1 гектар: 2.4711 акрів.

1 гектолітер: 2.75 бушлів.

Подав: 14

Коротка Історія Товариства "Просвіта"

1. РОЗВІЙ "ПРОСВІТИ" ВІД 1868 РОКУ ДО ТЕПЕР

Першим нашим просвітним товариством в Галичині мала стати "Галицько - руська Матиця", основана 1848 року. Але Матиця була мертвородженою дитиною: вона попала в руки москвофілів - кацапів і для просвіти народу нічого не зробила.

Щойно тоді, як в Австрії вийшов конституційний закон про товариства, основано заходом молодих людий у Львові щиро народне товариство "Просвіту". Сталося се 8. грудня 1868 р., отже тому 59 літ назад. Ті молоді люди, що заклали "Просвіту", поставили собі за за ціль "цілий нарід, цілу масу простого люду, котрий нещасливою долею більше, ніж деінде, підупав, двигнути і до пізнання привести і на тім то люді, котрий вже дав доказ своєї твердости, оперти будучність нашої народности". На се треба було "спомагати народню освіту в напрямах моральнім, матеріяльнім і політичнім через видаванне практичних книжок, брошур і т. д. в тій мові, якою нарід говорить".

На перших загальних зборах "Просвіти" було всього-на-всього 64 члени основателі. Рано того дня мала відправитися служба Божа і комітет заздалегідь замовив був її в одній церкві, але вона не відправилася ні в тій ні в другій церкві. Щирих патріотів, що гуртувалися в товариство для просвіти свого народу, названо "ляхофілами" і відсилано їх до костела. Такі то були часи.

Перші збори "Просвіти" привитали прихильними листами о. Стефан Качала, поет Микола Устиянович, письменник Осип Лозинський і перший наш буковинський поет Осип Юрій Федькович поздоровним віршом:

"В широкому світі народів чимало - -
Народів великих, народів святих.
Ви виділи, братя, як вни виростали,
Як вни просвіщались, — дивіться на тих!
Та й нас просвітіть так! — і буде вам слава"!

З початку "Просвіта" займалася виданнєм книжочок для народу, шкільних книжок і деякими політичними справами. Членів було ще дуже мало, вкладка була висока, книжочок "Просвіти" членам не посилано, а тільки продавано за гроші.

Товариство, хотяй само ще було бідне, роздавало вже тоді дрібні запомоги студентам університету і убогим ученикам одинокої тоді української гімназії у Львові.

Першу книжочку для народу "Зорю" видала "Просвіта" 1869. року в 200 примірниках, а ціну поставила таку: 5 крайцарів, "щоби лише видатки на наклад вернулися". "Зоря" так подобалася, що її до двох неділь розхопили. В 1870. році видала "Просвіта" свій перший календар і від того часу видає його доси. Тільки раз календаря не видала, а то на рік 1919, в часі українсько - польської війни в Галичині.

Вже в два роки після заснования товариства, 1870 року поправлено статут "Просвіти". В тім новім статуті говориться вже й про закладання чи-

талень, бібліотек, основаннє бурс для молоді, устроювання публичних відчитів і музикально - деклямаційних вечерів.

Від р. 1871 до 1876. "Просвіта" займається найбільше виданнєм підручників для ґімназії, видано тоді 17 книжок, зате значно менше видано для народу. Найліпше популярна книжка з того часу, яку ще й тепер радо наші люди читають, є Осипа Юрія Федьвокича "Село Фармазони", це показано, якто одно село, бідне і піяцьке, стало за кілька літ заможне й чесне, перше за всі громади.

"Просвіта" дбала тоді також, щоби наша мова в народній школі мала приналежні собі права і подавала в тій справі меморіяли і петиції до Ради шкільної краєвої, Міністерства Освіти і до краєвого Сойму. І сойм ухвалив був навіть, що шкільними інспекторами в Східній Галичині можуть бути тільки такі люди, котрі знають українську мову.

В половині 1872. року прийшлося "Просвіті" заняти справою нашої мови в Угорщині. Хтось в Будапешті звернув був увагу угорського міністерства, що урядові письма для тамошних Українців виходять в змосковщеній мові. І угорський міністер заявив охоту московщину сейчас усунути. Тому сприяв також український епископ Панкович, великий противник московщення нашої мови. І от віднеслися в тій справі до "Просвіти" і за її вказівками усунено московщину з урядових письм, а часопис для народніх учителів почала виходити в народній мові і фонетичною правописою.

Від 1871. р. зачала "Просвіта" приходити до стипендійних фондів. Перший фонд мав імя Тараса Шевченка. Початок тому фондови дали академіки, зложивши на нього дохід з концерту в честь Тараса Шевченка, 20 австрійський золотих і 16 крайцарів. Опісля творилися при "Просвіті" кождого року майже нові стипендійні фондації так, що тепер є їх кількадесять, але на жаль через обезціненнє передвоєнної валюти всі ті стипендійні фонди не представляють нині ніякої вартости. Се є наука на будуче. Найліпше є в Галичині набути за гроші землю, а з прибутків з неї виплачувати стипендії. А так через війну зійшли тисячні стипендійні фонди на нулю, а бідних учеників і студентів нема й не буде так скоро чим поратувати!

З історії "Просвіти" 1871. року годиться ще й те записати, що у сьому році вписалася в члени "Просвіти" перша жінка в Галичині, Остерманова зі Станиславова. Доси були членами самі тільки мущини!

Вже згадано, що москвофіли відносилися до "Просвіти" крайно ворожо; не тільки, що в день перших загальних зборів відмовили церкви на богослуженнє, але в цілім краю ширили на товариство ріжні клевети і відтягали людий від нього. А вже найгірше лютували в самім Львові. Коли 1870. року просила "Просвіта" о салю Народного Дому на наукові відчити, то представник канонік о. Кольчицький, нібито не знаючи, спитав: "Що таке "Просвіта? яке се товариство? польське, німецьке чи яке?" А по хвилі як став виговорювати, що "Просвіта" і її книжочки шкідливі для народу — то "холєра" — і розуміється заявив, що Народний Дім не може давати салі на "демонстрації". Наукові виклади — се були для сего кацапа політичні демонстрації!

Членів за цілих 5 літ, від 1868. до 1873. року здобула собі "Просвіта" ще дуже мало. На селі мало хто умів ще тоді читати, а священики, переважно москвофіли, відстаршували всіх вірних від "Просвіти". Тож і не диво, що за цілий той час з членських вкладок мало товариство ледви 662 золоті, себто около 270 американських долярів, а з добровільних датків 525 золотих.

1873 року вибрано головою "Про-

світи" Володислава Федоровича, властителя Вікна. Памятною є та прекрасна промова, яку він виголосив на загальних зборах по своїм виборі: "Тільки власною працею можемо здобути собі наші права. А наші права — то права чоловіка, воля! Отже я хочу, щоби всяке чуже панованнє над нашим народом скінчилося, щоби ніхто нами проти нашої волі не опікувався!" "Народи дізнають в світі пошани відповідно до їх освіти. Тай політичним чинником може бути лише просвічений чоловік. Не просвічений чоловік є в політичній математиці нуля!"

Читальня Просвіти у Вінніпеґу. Ріг Флори і Мекензого. Побудовн. 1920.

А щоби "Просвіта" на виданнє книжок мала досить грошей, зробив її Федорович гарний дарунок, 12.000 золотих. Той княжий дар Федоровича став підставою зелізного фонду "Просвіти" і причинився чимало до її зросту. Федорович і пізнійше не забував на "Просвіту" і дарував їй на памятку свій великий портрет роботи нашого поета і маляра Корнила Устияновича, що прикрашує тепер одну стіну салі засідань "Просвіти" у Львові.

В тім часі, себто між 1874 і 1877. роком, починає "Просвіта" входити в зносини з читальнями. Перша читальня, яку "Просвіта" приняла в члени 1874. року була читальня в славнім подільськім селі Денисові. Тогож року взиває міщан і селян основувати читальні і обіцює давати їм свої видання за половину ціни, а 1876 р. постановляє обдарувати книжочками кожду читальню, котра в ступить в члени "Просвіти". І так діється до сьогодня.

1877. року змінено третий раз статут товариства в якому читаємо, що звичайний член за річну вкладку 1 золотий має право діставати безплатно по одному примірникови популярних книжочок, виданих товариством. Від тої хвилі число членів кождого року значно зростає.

Тогож року став головою товариства професор університету Др. Омелян Оогоновський і був ним цілих 17 літ без перерви аж до своєї смерти 1894. року. У виділі товариства засідав він без перерви від заснования товариства, отже працював в "Просвіті" без перерви разом 26 літ.

Головованнє Огоновського в "Просвіті" зачалося в тім памятнім році, коли наші народні установи богато натерпілися від уряду за "соціялізм" в Галичині. Ще дня 22. січня 1877 р. явився в "Просвіті" слідчий суддя з поліцією на ревізію за письмами й кнжками "соціялістичними" і забрав майже всі книжки, що були видані в Київі за дозволом російської цензури. А чейже російська царська цензура в тих часах хиба би не була дозволила печатати якунебудь соціялістичну книжку!

В місяци лютім лучився другий дуже прикрий факт на загальних зборах філії "Просвіти" в Бортниках, куди бобрецький староста вислав був на збори замість комісаря двох жандармів, які з наїженими баґнетами повнили на салі зборів службу! Але серед тих переслідувань і докучань зі сторони австрійської, а властиво польскої власти, якраз в тім часі дух між народовцями в краю не упадає, але противно підноситься. Число членів росте, нові філії закладаються.

А в три літа опісля, 1880. року висказав австрійський цісар Франц Йосиф І. голові "Просвіти" Дру Омеля-

нови Огоновському в салі “Народного Дому” у Львові найвище признаннє для праці того товариства: “се дуже хосенне товариство”. Після такого признання з уст монарха не сміли у-же й краєві польські власти накидуватися на “Просвіту” так, як се робили від 1877. року.

В тім періоді своєї діяльности, себто від 1877. року до заведення нового статута 1891. року дбає товариство о поширеннє і піднесеннє своїх видавництв. Побіч оповідань і поезій друкує книжочки практичного змісту — господарські, правничі, літературні, гігієнічні, а свого “Календаря” видає річно по 5000 примірників.

Інститут Просвіта у Вінніпеґу ріг Причарда і Арлінґтону. Побудов. 1920

Книжочки і календар “Просвіти” стають серед народа хлібом насущним, конечним духовим кормом, тому число членів росте, як на дріжджах: коли 1877. року річні вкладки дали суму 499 золотих, то в 1893. році вплинуло з вкладок 3285 золотих! В тім році числило товариство вписаних 6700 членів від часу свого основання.

Бібліотека “Просвіти” у Львові оснувалась 1886. р. стараннєм Костя Паньківського, який дав до неї богато власних книжок. За 7 літ мала вона вже 4000 книжок.

Від р. 1889. впроваджено добрий звичай відбувати загальні збори не тільки у Львові, але й по містах на провінції: в Станиславові, в Коломиї, в Тернополі. З такими зборами лучено відчити, реферати, селянські концерти і забави.

Рік 1891. є в розвою “Просвіти” роком епохальним, то значить таким, що від нього зачинається нова доба в житті товариства. Того року поширено статут “Просвіти”. “Читальня Просвіти” на “піднесеннє добробуту народу“ і заведено самостійні читальні “Просвіти”. “Читальня Просвіти“ може бути від тепер не тільки читальнею, устроювати відчити, вечерниці і театральні вистави, але може мати і свою крамницю і позичкову і щадничу касу, може основувати рільничо - господарські і промислові спілки і закладати збіжеві шпихлірі.

Від тої хвилі ріжнородна і многостороння діяльність “Просвіти” в просвітнім і економічнім напрямі зосереджується в читальнях і філіях, а головний виділ у Львові став тою роботою в краю правити. І треба справедливо сказати, що та робота аж до вибуху світової війни, 1914. року, розвивалася чимраз краще. Много діяльних читалень побудувало собі власним коштом гарні доми, люди, що були членами читалень набиралися не лише ширшої освіти, але й життєвої практики та проворности: стали кидатися до промислу й до торговлі. Число членів росте, а з тим і майно товариства так, що 1895. року могла “Просвіта” купити в ринку у Львові велику трифронтову каменицю, в якій дотепер поміщуються крім “Просвіти” українські склепи, кілька товариств, редакцій, друкарня і книгарня.

З поширеннєм діяльности “Просвіти” аґенди товариства так при централі у Львові як і по філіях та читальнях зросли, але се не вийшло на добре товариству. Замість правильної орґанізації витворювалося замішаннє. Тому “Просвіта”, щоби себе облегчити, віддає господарські і крамарські справи новим товариствам, які повстають з її спопуки. І так творится краєве господарське товариство “Сіль

ський Господар" у Львові, яке переймає від "Просвіти" цілу практичну роботу господарську і шпіхлірі при читальнях, "Краєвий Союз господарських Спілок" у Львові, що переймає всі торговельні справи, "Краєвий Союз Ревізійний", який переймає всі каси і Райфанзенки при читальнях "Просвіти" та "Краєвий Союз Молочарських Спілок" в Стрию, який переймає всі молочарські спілки, котрі повстали були при читальнях.

В лютім 1909. року з нагоди сороклітного ювилею істнования "Просвіти" відбувся у Львові величавий перший український Просвітно - Економічний Конґрес (Зїзд), на котрий приїхала зі всіх сторін Галичини близько тисячка учасників: інтеліґенції, духовних, учителів, міщан і селян, та з десяток делеґатів з Великої України. Сей конґрес — се був живий наглядний доказ успіхів і поширення та поглублення й ідей "Просвіти", — се був триюмф її сороклітної праці. На закінченнє двохдневих нарад, дискусій і рефератів прибув сам митрополит Андрій ґраф Шептицький і зложив, пращаючи учасників конґресу, горячі бажання для скорого і корисного переведення в життє всіх його ухвал. Реферати, дискусії і вирішення конґресу вийшли опісля грубою книжкою накладом "Просвіти".

Ще до війни удержувало товариство три заводові школи: торговельну у Львові, яка й доси ведеться, господарську в Милованю товмацького повіту і жіночу господарську в Угерцях рудецького повіту. Крім того устроїло було одної зими популярно - наукові курси, в роді народного університету, яких слухало кількадесять учасників, молодих міщан і селян, висланих до Львова своїми філіями й читальнями.

1912. року змінено ще раз статут і то вже по раз пятий від хвилі заснования товариства. Щоби одним словом зобразити тодішний зріст "Просвіти", вистарчить сказати, що вона до 1913. року мала вже 2649 читалень. (В році 1891. було їх всего пять!)

"2. НИНІШНИЙ СТАН ПРОСВІТИ"

Головою "Просвіти" став після смерти Омеляна Огоновського посол Юліян Романчук, відтак др. Евген Олесницький, Петро Огоновський, Іван Кивелюк, а від 3 літ є головою професор Михайло Галущинський.

Підчас війни і за перших літ панования Польщі в Галичині не могла "Просвіта" працювати так успішно, як перед війною. Московські війська займали аж до 1917. року велику частину Східної Галичини, робітники з централі, з філій і з читалень були переважно на війні, а знова за Польщі посипалися на "Просвіту" переслідування, шикани і закази. Тому, що ще тепер з 2649 передвоєнних читалень могли відновити свою діяльність ледви дві тисячки, а богато філій не може добитися дозволу на відновленнє діяльности.

Та ще до того "Просвіта" й зубожіла. В часі війни впливало до неї чимало грошей з членських вкладок, а з настаннєм Польщі втратила всі ті підмоги, які діставала на свою освіту і економічну працю від краєвого Сойму й від віденського міністерства. Розуміється, що "Просвіта" не старалася ані не старається з засади о ніяку підмогу у польської влади.

Засліплені злочинці, що в осени 1922 року підкладали вибухові бомби по наших закладах ("Просвіта", ґімназія СС. Василіянок, бібліотека Наукового Товариства ім. Шевченка) ужили в домі "Просвіти" так сильної бомби, що від її вибуху ціла будівля і так вже дуже стара, потріскала. Прийшлося отже на направу дому "Просвіти" грубі гроші видати.

Треба признати, що в тих дуже прикрих для "Просвіти" повоєнних часах нераз прийшли її з грошевою помочю наші американські і канадий-

ські земляки. За се їм тільки честь і признаннє належиться.

"Просвіта" видала відозву до американських Українців, запрошуючи їх в члени, заохочує їх посилати допомоги для освітної праці в їх родинні сторони Галичини та посилає їм свої освітні видання.

Зокрема видала для заморських братів дві книжочки "Прихильники Просвіти" і "Американський Просвітянин".

Поміч американських Українців для "Просвіти" і її читалень мусить бути постійна, бо материяльне положеннє галицьких Українців є тепер страшне. Селянські продукти є зглядно дешеві, податки дуже високі, а скіра, сукно і зелізні вироби страшно дорогі. Тому українські селяни стогнуть під тими тягарами, задовжуються сердеги, тож і не диво, що на книжку не стає.

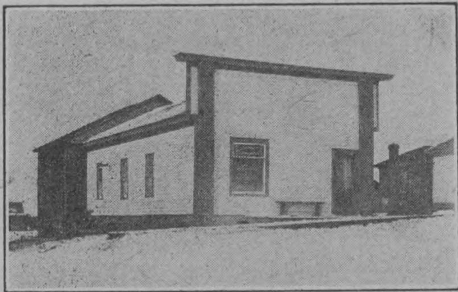

Народний Дім в Гафорді, Саскачеван. В околиці живуть переважно Українці

Навіть Калєндар "Просвіти", який давнійше розходився в 15.000 примірників річно, тепер вже не йде, бо нині й папір і друк дуже дорогий, тож і календар став значно дорозший, а звідки на нього взяти?!

Все таки, щоби мимо матеріяльної скрути дати людям книжку до читання, придумала "Просвіта" мандрівні бібліотеки. Зі Львова висилають до читалень скриночку з книжками, а ті по перечитанню в одній читальні мандрують до другої і т. д. Розуміється, що в таких скринках є не тільки самі маленькі книжки, але є й поважні книжки, наукові; тож кождий вибирає собі з неї до читання книжки до вподоби: по свому знанню, замилувані або потрібні. Бо треба знати, що від якогось часу "Просвіта" й сама стала видавати попри популярні книжки для народа також бібліотеку українських письменників від Котляревського, а кромі того поважнійші наукові праці в так званого фонду "Учітеся брати мої".

Шкода тільки, що "Просвіта" перестала посилати своїм членам книжочки за членські вкладки в такій скількости як то було перед війною. Треба назад вернути до того звичаю, щоби тим чином могло богато українських книжок зайти в найдальші і найглухші закутини нашої землі. Тим більше треба того в нинішних часах, коли польська школа розпаношується по наших щиро українських селах, а польські аґітатори пхають задармо свої патріотичні книжочки нашим дітям про польських королів і польських святих.

Число всіх членів по читальнях є тепер 121.651, а книжок у всіх читальняних білбліотеках 114.357.

По читальнях відбуваються курси для неграмотних, курси шиття і крою.

Всіх членів є нині на папери поверх 10.000, але на жаль не всі платять свої членські вкладки. І так в 1914. році "Просвіта" дістала вкладки тільки від 6.159 члеінв. Від 1868. року вписалося в члени "Просвіти" около 50.000 людий. З Америки вписалося тільки 1001 членів мимо того, що запрошеннє вступити в члени "Просвіти" вислано до 100.000 осіб.

Попри книжки видає товариство ще й три часописи: 1. Народня Просвіта, 2. Бібліотечний порадник, 3. Аматорський Театр.

В централі у Львові є досить богата бібліотека, злучена з випозичаль-

нею. Річно позичають з неї около 4000 книжок.

Маєток "Просвіти" складається сьогодні: 1. з дому у Львові, який по вибуху бомби направлено і зверху від новлено, поки що тільки від сторони ринку, 2. з трох посілостий: Милованя, Угерець винявських і Грабівця, 3. з переплетні у Львові.

В Милованю дістала була "Просвіта" від митрополита Шептицького при парцеляції 60 морґів землі з забудованнями, докупила опісля 160 морґів і вела там перед війною огород нично - садівниче заведеннє з першою в Галичині українською господарською школою і шкілкою щеп. Через війну та маєтність так потерпіла, що доси не можна було ще відчинити зно ва школу. Дотепер побудовано нову стайню, збільшено живий інвентар, приведено до порядку парловатий сад відновлено шкілку щеп і направлено шкільний будинок. В літі 1925. року була вже в Милованю вакаційна оселя львівських шкільних дітий. При допомозі "Сільського Господаря" отворено пятимісячний господарсько-садівничий курс з 20 учениками і 9 учителями, який ведеться тепер.

В Угерцах винявських дістала "Просвіта" від великодушного жертводавця - патріота Антона Малецького фільварок з будинками, 184 морґів землі і 64 морґів ліса. Там удержувала "Просвіта" перед війною і в часі війни школу сільського жіночого господарства для селянських дорослих дочок. Тепер там школи нема наслідком знищення, яке школа і маєтність потерпіли в часі українсько - польської війни 1918—1919 на жаль таки від місцевих селян. Маєтком завідує тепер з поручення Головного Виділу "Просвіти" адміністратор, який вже побудував возівню, шпихлір і пивниці. Загосподарованнє маєтку і обори поступає гарно вперед.

В Грабівци дістала "Просвіта" від бл. п. Антона Кігиницького вж в часі війни понад 100 морґову маєтність враз з забудованнями, які в часі війни дуже потерпіли, а найбільше за Польщі в 1920 році. Тоді староство в Богородчанах казало урядово здерти з будинку бляшаний дах! Там хотів Виділ "Просвіти" отворити кошикарську школу для воєнних інвалідів, бо тамошні береги Бистриці є вкриті непроглядними корчами лозини. Поки що дім і город винаймлено Сестрам Непорочного Зачаття в Станиславові з тим, що будуть удержувати сирітський захист. Крім того ведуть Сестри й захоронку. З власного майна дарова но площу, а з ліса матеріял на будову читальні в Грабівци. І будинок читальні вже стоїть.

Переплетню товариства веде заводовий майстер. Переплетня має новійші прибори і служить головно власним потребам товариства, але приймає й чужі роботи. Переплетня займає понад 10 осіб (в тім 2 сироти, яким дає повне удержаннє.)

Отсе коротенька історія того многозначного товариства. Є надія, що під умілим проводом теперішного невтомного голови, проф. Михайла Галущинського, "Просвіта" дійде до свого найкрасшого розвою та вчинить чимало добра нашому народови на полі освіти й економічного піддвигнення. Вже за рік т. є в 1928 році буде "Просвіта" святкувати 60-літний ювилей свого істнования, тож можемо її тільки побажати, щоби те свято було величним триюмфом її дотеперішної праці і щоби те свято могло відбутися серед красших відносин.

О. В.

1919--1926

Вісім Літ під Польщею

1. ЯК УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ ДІСТАЛИСЯ ПІД ПОЛЬЩУ

Українці Східної Галичини проголосили свою независимість дня 1. падолиста 1918 року, занявши своїми військами Львів і цілий край. Та вже 22. падолиста 1918. року, панами Львова стали Поляки, а в липни 1919 р. опанували вони й цілу Східну Галичину при помочі Французів, а наша галицько - українська армія мусіла піти за Збруч на Велику Україну.

Французи, а з ними й прочі держави антанти помагали Полякам від першої хвилі проти нас. Бо державам антанти не подобалося те, що наш нарід хотів завести на своїй землі новий справедливий демократичний лад, в якім земля малаби перейти селянам, фабрики робітникам, державна влада працюючому народу і нова українська Держава, яка почала заводити новий справедливий лад, не подобалася їм.

Отже вони Україні не тільки не хотіли помогти, як помагали Польщі, Чехословаччині і іншим, але ще шкодили, помагали ворогам Україні.

І хотяй українські заграничні місії, яких в 1919 році було 18, переконували пануючі держави й народи, що український нарід хоче мати свою власну державу і хоче бути господарем на своїй землі, то се не помогло.

Бо справедливости в заграничній політиці жадної нема і не скоро буде. В заграничній політиці сильний доконує над слабшим щоденного розбою.

А українська держава була слаба і ставала щораз слабша. Аж дійшло до того, що Уряд Західної України опинився на чужині, в Відні, а Уряд Петлюри ще гірше, бо на ласці Варшави.

Таким чином 1919 рік можна вважати тим роком, від якого над Східною Галичиною, Волиню, Холмщиною, Полісєм і Підляшем в дійсности панують Поляки. Вправді в 1920 р. ведуть ще Поляки війну з большевиками, які посуваються аж під Варшаву і під Львів, але ся війна була тільки короткою перервою в пановванні Поляків над згаданими українськими землями.

В 1921 р. рижський мир між Поляками і большевиками закріплює за Поляками посіданнє великої частини Волині, Полісся, Підляша і Холмщини, а зі справою Східної Галичини держави Антанти володять аж до марта 1923 р.. Щойно 14. марта тогож 1929 року рада амбасадорів пяти держав антанти присудила й Східну Галичину Полякам.

Простір української Галичини виносить около 53.700 квадратових кільометрів, а всіх инших українських земель в Польщі понад 100.000 квадратових кільометрів так, що одну третину польської держави становлять наші землі. — Українського населення є в Польщі поверх вісім міліонів, коли самих Поляків є тільки вісімнайцять міліонів.

На Полісі начисляє сама польська статистика православних 80 проц. відсотків а на Волині 75 проц., з того Українців на Полісі 18 проц., а Білорусинів 43 проц., себто разом тільки 61 проц., а що на Полісі є православ-

них 80 проц. то прочих 19 проц. православних зробила польська статистика Поляками! Українців на Волині є тільки 68 прорц. на 75 проц. православних! І тут також 7 проц. православних причислено до Поляків.

Та вже відразу тут треба з притиском зазначити, що українські землі в Польщі — се найбогатші землі на цілу Польщу! Мають Поляки вправді на Шлеську камінний вуголь і трохи руди, але бо Східна Галичина має невичерпані жерела нафти і земного воску, пребогаті поклади соли, просторі ліси в Карпатах і на Полісі, пшеничні лани на Поділі, а сама коронна Польща ...... піски та піски, де навіть марненьке жито не вдається.

Так то богаті наші землі дістаються з ласки антанти Полякам!

І від сеї хвилі, як тільки вони на тих землях стали панувати над нами, зачинається історія мучеництва нашого народу під Поляками. Бо Поляки сказали вже нераз отверто, що в польській "жечипосполітій" мусить бути всьо тільки "польське", а всі инші національности в границях польської держави будуть Поляки так гнобити, щоби їх цілком знищити матеріяльно й морально.

І так вони справді поступають! Тай не соромляться того прилюдно сказати і друкувати, от хотяйби порівнати їх найбільш україножерну часопис "Слово Польське" у Львові!

Та як вони на кождому полі стараються постепенно й безоглядно Українців знищити, те найбільше покаже короткий огляд їх поведення з нашою армією в 1920 р., що добровільно до них перейшла була, з нашими школами, товариствами, студентами, урядниками, селянами, одним словом із всіми проявами нашого культурно-освітного і господарського життя!

Та зачнім від нашої армії.

2. УКРАЇНСЬКА АРМІЯ В КІҐТЯХ ПОЛЯКІВ

На весну 1920 р. наша армія на Україні, в тім страшнім "чотирокутнику смерти", знайшлася в безвихіднім положені. Половину своєї сили (50 тисяч людей), стратила на тиф, майже всі військові лікарі вимерли на тиф, а мужва була зіпсута большевицькою аґітацією, особливо цькування проти старшин. Не лишалося вождам тої нещасної нашої армії нічого иншого, як перейти до Поляків в надії, що разом з ними і з відділами Петлюри підуть походом проти большевиків, які показалися завзятими ворогами всього, що українське. Та як Поляки поступили з українськими старшинами й мужвою? Наперед забрали ціле їх військове майно, а старшинам і мужві навіть їх особисту власність (годинники, біноклі, убрання, взуттє тощо), опісля тримали їх в голоді цілими тижнями під сторожею, а в кінці заслали як полонених, кілька соток старшин до землянок в Тухолі на Поморі, а велику часть мужви до ріжних бараків, що перемінились на "трупарні". Та найкраще послухаймо, що про те говорять перед судом у Львові ті нещасливі старшини української армії. Старшина Іван Паславський каже: "В квітні 1920 р. попадаю в польський полон враз з частинами української галицької армії і мене відвозять до табору полонених у Фридрихівці коло Волочиск. По трох тижнях побуту в тім таборі зачинають нас вивозити до других таборів транспортами. До одного з таких транспортів приділюють і мене. Без ложки страви, без води запльомбовують нас у тягарових ваґонах та через три дні їзди — ваґонів не відчиняють і так везуть голодних до Стрия. В Тернополі довідується тамошне населеннє, що везуть полонених Українців. Виходять люде на дворець та хотять нам передати їжу, однак польська ескорта розігнала крісами тих людей, а нас голодних везуть дальше.

По кількадневім побуті у Стрию довідуюся, що мають вивозити нас до

Тухолі на Поморю. Відносини в таборі тяжкі, годують нас переважно гнилими оселедцями..... Польський жовнір намовив четаря Яросевича до утечі з табору, обіцяв поміч, а потім в підступний спосіб застрілив". ("Діло" з 6. червня 1926 р. ч. 124.)

Історія мучеництва нашого народу під Польщею записана чорними буквами ті сотні небіщиків, які щоденно мерли в памятних Буґшопах під Перемишлем. А як наш щоденник у Львові став друкувати виказ тих людських жертв в Буґшопах, зладжений на основі урядових документів, то польська влада заборонила!

А в самому Львові, де українських полонених зглядно не було богато, змучено їх голодом, роботами і знущаннями стільки, що їх могили вкривають нині майже половину Янівського цвинтаря у Львові.

Не краще віддячилась Польща й військам Петлюри. По скінченню війни з большевиками тримала їх довго за дротами по концентраційних таборах, а які не вимерли з голоду, тих не давно Польща повивозила до Франції на роботу до копалень і пристаний. А старшини Петлюрівської армії з родинами, о скільки не вернули доси на Україну, ведуть на еміґрації в Польщі життє нуждарів.

3. ПОЛЬСЬКА ПОЛІТИЧНА УПРАВА Й ПОЛІЦІЯ

Варварським є відношеннє політичної влади і поліції до Українців. Острими заборонами шиканами гальмуєтся всі прояви не тільки політичного, але навіть культурно-освітного, економічного, господарського і добродійного життя.

От хотьби таке: Повітова "Просвіта" в Кремінці на Волині ухвалила уладити в днях від 15—30 червня с. р. кооперативно-просвітний курс. Староство курс заборонило і рівночасно відмовилося подати причини заборони. ("Діло" ч. 125. з 8. червня 1926).

Українці не тільки не можуть добитися дозволу на політичні збори, наради, віча, але навіть наукові академії, відчити, виклади, а то й концерти, театральні вистави, діточі забави, о скільки на щонебудь такого дістанеться дозвіл, відбуваються під острим доглядом і контролею поліційних комісарів, аґентів або таки простих поліцаїв.

З Українцями, увязненими о мнимі політичні провини, поводиться поліція люто і жорстоко. Поминувши побої з поламаннєм ребер, вибиваннєм зубів, припікає польська поліція на ногах пяти, вкладає під голі пахи розпалені зелізні кулі або свіжо спечені яйця, між пальці рук зелізні прути і стискає їх так опісля.

В некрольоґу Ярослава Романа Петрика читаємо таку відомість з 1918 р.: "Сина пароха з Бабини, Ярослава Петрика — мав тоді 14 літ — так скатовано, що на другий день не можна було зняти з нього сорочки, бо прилипла була сціпенілою кровю до тіла". В 1922 р. в часі виборів його знова арештували. Ті побої і вязниця відобрала йому здоровлє і от він помер, як мученик, 1. червня 1926 р. в цвіті віку, проживши ледви 22 роки. Таких ріжних мучеників у нас за 8 літ польського панування богато: одні вже повмирали, а другі ще мучаться до якогось часу! (Гляди "Діло" з 9, червня 1926 р. ч. 126.) А от недавна подія: В маю 1926 р. арештовано в Томашівськім понад 20 осіб, запідозрених о комунізм. Та одинокою провиною тих нещасливців є тільки те, що вони є національно свідомі Українці і мають сміліость читати українські часописи. У всіх арештованих переведено докладну ревізію, одначе ні в одного з них нічого компромітуючого не найдено. Всіх арештованих вивезено в кайданах на постерунок до Майдану Горішного, томашівського повіту, де кождого з окрема допитували, били й тортурували в безпримірний спосіб.

І так: сковували руки і ноги тортурованого, перекладаючи патиком та били лежачого на землі желізними прутами в пяти; наливали води в ніс, підривали з цілої сили за волоссє до гори, а коли мучені мліли, тоді їх зливали водою і знова дальше по звірськи били і робили всякі просто неімовірні знущання над нещасними. Свідки тих тортур є: Шикула Степан зі Снятина, Кінах Грицько з Губенка і т. д. (наведені є ще три дальші імена. — "Діло" з 18. червня 1926 р. ч. 133.)

В той жорстокий спосіб замучили у вязниці у Львові зовсім невинну людину, паню Ольгу Басарабову, а трупа мучениці повісили на вікні, начеб то вона сама повісилася.

Тайком її похоронили, не давши знати про смерть найблизчій родині, рідному братови, що живе постійно у Львові. Харчі для неї приймали в політичній вязниці від родини ще кілька днів по замученні. Колиж смерть нещасної стала родині звісною і родина домагалася переведення лікарсько-судової секції на трупі, переконався прокуратор, що у Басарабової всі пальці на руках були поломані! А чейже така людина, що їй пальці на руках поломали, сама повіситися не могла! І щож з того вийшло? Мимо домагання виточення слідства проти варварських поліцаїв-душогубів, мимо того, що кілька осіб, вязнених за ту саму мниму політичну провину (шпіонажу), по довгих місяцях випущено, бо вони були так само невинні, як Басарабова, польська "справедлива" влада цілу справу замучення в поліційнім арешті невинної людини затерла а польські часописні гієни ще довгий час по смерти плюгавили память покійної найогиднійшими видумками!

В кождій культурній державі посли є незаймані. Інакше діється в Польщі. Трох українських послів на Волині П. Васильчука, Козубського й Чучмая суджено й засуджено на доноси поліції за те, що нібито вони підбудовували нарід проти Польщі на посольських вічах. Щойно апеляційний суд в Люблині звільнив їх від вини і кари, переконався, що польська поліція злобна й дурна! А все таки з того часу не вільно українським послам ставати перед своїми виборцями і здавати їм звідомлення зі своєї роботи в соймі і сенаті! Щось такого нема нігде на світі!

А вже прямо смішно, що Поляки не позволяють нашому народови називати себе Українцями. Для них нема ні української мови ні письменства, а є тільки українська партія і українські посли. У всяких урядових письмах, в школах, в суді уживають на означеннє нашого народу тільки виразу "руський", що в Росії значить тільки, що російський. А прецінь ні Шевченко ні Франко не писали руською але українською мовою. Та Поляки нароком накидують назву "руський" щоби тим способом перед світом відгородити нас від народньої приналежности з Великою Україною, яка тепер є таки будь що будь окремою державою в Союзі російських радянських републик.

4. ПОЛЬСЬКІ СУДИ

Суди, які повинні бути виразом правди і справедливости, служать тепер політиці. Нашу мову прогнали майже цілком зі судів, а на судиїв уже Українців не приймають. Від 1919 р. до тепер ведуть окружні суди, особливо суд у Львові, раз враз політичні то карні процеси проти Українців. Важнійшими з тих памятних процесів був голосний процес проти священика-патріота з Золочева, о. шамбеляна дра Стефана Юрика, якого польські жінки побили до крови в Золочеві на очах польського конвою, проти лікаря дра Петра Петрушевича, що з польськими хорими полоненими в 1918 р. поводився як батько, а яко-

го польські часописи окричали "катом" і поставили перед суд, проти судового радника Масляка і бувшого посла Старуха, що їх Поляки своїми знущаннями в тюрмі передвчасно загнали у гріб, проти молодого академіка, бувшого старшини української армії Стефана Федака, що по поділі Галичини на воєвідства 1921 р. вистрілами, зверненими до львівського воєводи Ґрабського, протестував проти того безправства в часі побуту начальника польської держави, Пілсудського, у Львові. І нині множество політичних вязнів Українців карається по пекольних польських тюрмах. В самій тільки бережанській тюрмі сиділо від 1923 до 1925 р. 60 політичних вязнів Українців! А щоби вони не забували міцної польської руки, то від часу до часу ломлять їм ребра, вибивають зуби, як се недавно сталося з засудженим на кількалітну вязницю інжиніром Андрієм Мельником у Львові, бувшим полковником української армії, який малощо під руками вязничих поліцаїв-катів не стратив життя. Та відібраного здоровля він вже до смерти не відзискає!

5. КОЛЬОНІЗАЦІЯ

Від 1919 року до тепер налітають хмарою на українські землі в Галичині, на Волині і на Полісі польські мазури-кольоністи, які дістають при парцеляції наші урожайні ґрунти за "песі" гроші, отримують матеріял на будинки, дістають великі позички на закупно живого і мертвого інвентаря, тішаться великою опікою всіх властей, дістають кріси і кулі, нібито для охорони особи і майна перед "українським хлопством". Від 1918 до 1923 року роздано зайдам Полякам 445.000 гектарів землі, з чого у Сх. Галичині 200 тисяч, а 245 тисяч на Волині й Полісі.

Українському селянинови не позволяє "Земський Уряд", окремо для земельних справ установлений, набути ані клаптика землі при парцеляції не то панських ланів, але навіть при продажи церковних або ерекціональних піль, а нашим парцеляцийним товариствам не вільно продавати землі нашим селянам! Наших селян так скрутили, що навіть оден другому не може продати власного поля без дозволу того славного "Земського Уряду" Поляки тепер щиро і отверто кажуть, що постановили собі знищити наших селян!

Тому розгніваний нарід в Галичині вхопився 1922 р. самооборони на свій спосіб: не тільки перестав давати робітника до польських дворів, але зачав декуди нищити панське добро, здобуте людською кривдою і крівавицею. Тоді читалося, що тут і там погоріли панські стирти й стіжки, фільварки і стайні. У відповідь на се стали Поляки у Львові і в деяких містах в краю підкладати бомби в наших інституціях. І так ушкоджено тоді сильно бомбою цілий будинок "Просвіти" у Львові і Академічний Дім і булиби спалили многоцінну бібліотеку Товариства імени Шевченка, якби в пору не відкрито грізної небезпеки. Приходилося ночами тримати сторожу по наших установах, інакше булиби тоді Поляки нонищили всі наші церкви і заклади у Львові. А що в той час людей наарештовано! Не було українського академіка, якого би тоді не кинено до вязниці і не мучено там в голоді, вошах і холоді кілька місяців! Діяльного пароха Радехова о. дра Пелліха, вязнено довгі місяці за те, що у нього знайдено при ревізії "страшно небезпечну" для цілости польської держави річ: бенґальський порошок для живого образу на діточу виставу. А при ревізії в бурсі у Львові знайдено у одного ученика посвідку іспиту з пожарництва (гашення вогню); "мудрий" урядник поліції, що видко "знаменито" розуміє українську мову, написав без вагання коло його імени "подпаляч" і вкинув невинного хлоп-

ця сейчас до арешту. Отже Українцеви в Польщі не вільно купити собі бенґальського порошку ані не вільно вчитися гасити огню!

Та цікаве, що польські часописи нічого не писали про ті шкоди, які польським дідичам робило населеннє, а не писали тому, бо не хотіли, щоби широкий світ дізнався, що Українцям живеться дуже зле під Польщею, коли мусять аж хапатися самооборони! А тоді Галичина ще не була присуджена Польщі.

Саме в тім часі на Волині і на Поліссі являлися дуже часто так звані диверзийні відділи узброєних большевиків, які палили і грабили поміщицькі маєтки. Показалося, що місцеве населеннє було у тихому порозумінні з оттими шайками й декуди помагало їм, протестуючи в той спосіб проти насильної кольонізації своїх земель чужим польським елєментом! Скінчилося на тому, що здовж цілої польсько-большевицької границі поведено дротяну загороду і скріплено граничну сторожу по польській стороні.

6. ВИБОРИ 1922 р. ГАЛИЧИНА Й ВОЛИНЬ — ХЛІБОЇДИ

На осінь 1922 р. розписала Польща у перше вибори до сойму і до сенату. Українці в Галичині вирішили не голосувати, бо Галичина була тоді ще "окупована" Поляками і вони не мали права розписувати в ній вибори. В іншім правно-державнім положенні находилися ті українські землі під Польщею, що належали перше до Росії. Тоті на основі рижського мира належали вже від 1921 р. до Польщі й тому там Українці приступили до виборів, увійшовши в порозуміннє з народніми меншинами і голосуючи на одну виборчу лісту. Тимчасом вибрало українське населеннє на Холмщині, Волині, Полісі і Підляші тільки своїх представників: 21 послів до сойму і 6 до сенату, разом 27. Та хотяй вони, займаючи все опірне становище в соймі і сенаті, і так не можуть добитися ніякої правди для свого народу, все таки своїми різкими посольськими виступами дають світови знати, які муки терпить наш нарід під Польщею.

В Галичині удалося Полякам намовити чотирох хрунів кандидувати на послів: між ними є на жаль оден Христопродавець-юда, священик Ільків, оден марнотравник - розпусник, як кажуть ренеґат, півінтеліґент, сурдутовець, Залуцький і двох селян, що за кусень гнилої ковбаси продали свою народню честь. Поляки послугувалися ними, доки їм треба було — Ільковому дали мабудь за деклярацію на прилученнє Східної Галичини до Польщі (1923 р.) міліярд польських марок, тоді той міліярд варт був ще около 1000 амер. дол. — а тепер копнули їх від себе, як висохле сміте. Наші люди дали тим послам-ренеґатам згірдне прозвище "хлібоїди".

В виборчій аґітації за тими хлібоїдами розщибався Сидір Твердохліб, що й сам хотів бути послом. Та ще перед виборами стратив життє від кулі якогось молодця, що не міг дивитися на те, як можна продавати свій нарід тяжким ворогам і гнобителям.

7. ВІЙСЬКОВИЙ ПОБІР 1922 р.

До війська стали брати наших людей, поза Галичиною ще від 1921 р., а в Галичині від 1922., ще заки Галичину рада амбасадорів присудила Польщі. Отже й побір до війська, так як поділ на воєвідства в 1921 р. і вибори в 1922 р. були цілком безправними. Наших жовнірів заганяють служити в далекі ґарнізони на чисто польські землі, де не чують рідної мови, де нема нашої церкви! А як випаде яка ворохобня між самими Поляками, як от в падолисті 1923 р. в Кракові або в маю 1926 р. в Варшаві, то тоді посилають на усмиреннє ті полки, де служать Українці. І так в Кракові і в

Варшаві чимало наших молодців полягло серед чисто польськоїворохобні!

8. УКРАЇНСЬКІ ШКОЛИ

До акту з 14. березня 1923 р. йшла шкільна політика. Поляків щодо народніх і середніх шкіл у тому напрямі, щоби нас надто не дразнити. Не замкнено жадної нашої ґімназиї до 1923 року, не польонізовано нахабно народної школи, а навіть якийсь час не шикано тих двох жіночих українських учительських семінарій, які основано на весну 1919 року у Львові і в Перемишлі тільки тому, що польські шовіністки-учениці, підбехтані своїми "патріотичними" учительками, заявили, що в спільній семинарії вони не можуть і не будуть з українськими "гайдамачками" сидіти.

Нараз від марта 1923 р. всьо йде по похилій площі і Поляки ані задихаються, щоби як найскорше всі українські школи спольонізувати, щоби навіть і слід по них не остав. Перед війною було в Галичині 3662 українських народніх шкіл, а 1630 польських, тепер ледви 867 нібито українських, а на ділі вже спольщених. Малим українським дітям набивають в голови по польськи подрібні відомости з польської історії і ґеоґрафії і учать їх польських шовіністично - патріотичних пісень, як "Єще Польска не зґінела", "Не дами зємі", про Косцюшка, Домбровського і т. д. Української пісні в школі співати не вільно. Не вільно шкільним дітям позичати до читання українських книжочок не то в читальні або в бібліотеці "Товариства опіки над молоддю", але навіть у приватних осіб, бо за тим шпіонує поліція і члени "орґанізації народової".

До українських ґімназій введено урядову польську мову проти обовязуючих законів, ба навіть свідоцтва ученикам приказано видавати польські, а навчаннє історії і ґеоґрафії вести тільки в польській мові. На початку шкільного року введено в українських ґімназіях новий утраквізм (навчаннє деяких шкільних предметів по українськи а деяки по польськи), але опісля відкликано, та ледви чи на довго.

А ті дві українські учительські семінарії з 1919 року вже через половину перемінено на польські, а семінарію у Львові хотять з вереснем 1926 р. цілком скасувати.

Нахабна польська влада сягнула й до наших приватних шкіл, що є під управою Українського педаґоґічного Товариства. І в них приказала завести польське урядованнє та навчаннє історії і ґеоґрафії по польськи, повісити на стінах польські орли і портрети президента "польської жечипосполітої" та прибрати стіни польськими образами. Приватні школи боронять ся проти тої нечуваної варварської нахабности всіми силами, але вже не одну приватну школу "за непослух" польська влада замкнула.

Рівнож переслідують люто польські політичні власти при помочи своєї державної поліції українські курси для неграмотних, приготовчі курси до середніх шкіл, нібито як недозволені "зібрання", доскулюють також нашим сирітським закладам і захоронкам по селах, а заводових шкіл не позволяють закладати. Тільки у Львові є два заводові доповняючо - реміснині пополудневі курси, мужеський і жіночий, при приватній школі імени Бориса Грінченка. У Львові є також одна торговельна школа, основана "Просвітою."

Український університет — се нестерта чорна пляма в історії Польщі! Український університет повстав у Львові в 1920 році, коли на тамошньому польському університеті, що йому надали назву "Яна Казімєжа", скасовано всі українські катедри. Перед війною 10 українських професорів викладало по українськи. До того університету не принимано ніякого Україн-

ця. Від Українців, що хотіліб були за писатися тоді на польський університет у Львові, вимагано підписання ком промітуючої народної чести і карности заяви, що "кандидат є горожанином польської держави" і що "відбув військову службу в польській армії". І так треба було дати нашій молоді можність побирати висші науки у рідній мові: утворено український університет і українську техніку. Окремо в тій цілі зложена кураторія подбала про добір найліпших професорів і можливе вивінованнє обох закладів. Виклади правничі, фільософічні, медичні і технічні відбувалися по наших культурно - просвітних товариствах, а опісля навіть і по приватних домах від 1920 до 1925 року. За ті літа мала львівська поліція багато труду й мороки в вишукуванні тих всіх криївок, до яких мусіли ховатися українські університетські і технічні виклади! Як перші христіяни ховалися в Римі до підземних катакомб на свої молитви і науки, так мусіли студенти і професори українського університету і техніки ховатися у підземелля перед польською поліцією! До того загрожено всім Українцям державним службовикам, що були професорами наших висших шкіл, усуненнєм зі служби, двох з них дра Щурата і М. Галущинського, арештовано і подержано кілька місяців в тюрмі, знаменитому лікареви Дру Панчишинови, що викладав прекрасно анатомію і працював над виробленнєм української анатомічної термінольоґії, загрожено процесом і відібраннєм практики, а студентів, захоплених поліцією на викладі, передержувано за кождим разом по поліційних арештах і відбирано їм книжки і записки.

Супроти того вирішила 1925 року "Краєва студентська Рада", не зрікаючися боротьби за свої висші школи, позволити нашій молоді записуватися на полські університети і техніку.

Поляки мимо міжнародного зобовязання, оснувати український університет у Львові, ані не думають про се, тільки час від часу ошукують заграницю, що вони радіби дати Українцям університет, тільки ...... самі Українці не хочуть!

9. ПОЛЬСЬКА "ОРҐАНІЗАЦІЯ НАРОДОВА

Польська влада на українських землях слухає не своїх зверхників міністрів, ані не дивиться на закони, тільки слухає приказів так званої "орґанізації народової". А та "орґанізація народова" — се згуртованнє найбільш заїлих Поляків і Польок, дідичів, польських ксьондзів і учителів та учительок, економів і польських наказних вітів та писарів, що диктують польським поліцаям (в Польщі жандармерії нема, тільки державна поліція) старостам, шкільним інспекторам і воєводам, що і як вони мають робити з Українцями. Від "польської орґанізації народової" сиплються до всіх властей нечувані доноси і клевети, з її причини переводяться труси по наших інституціях і у приватних осіб та арештовання і довгі вязнення без слідства, переношуваннє наших державних службовиків у далекі мазурські сторони, або цілковите звільнюваннє зі служби, з її причини видають політичні власти заборони всяких проявів духового життя нашого народа по містах і селах. А вже нема що й згадувати про щоденні доноси й клевети на наших людей по польських україножерних часописах, які все походять від осіб, що належать до тої славної банди "орґанізації народової".

10. ЦЕРКВА І ЇЇ ПЕРЕСЛІДУВАННЄ

За 8 літ пановання Польщі над Українцями забрали Поляки Українцям чимало православних церков під тим позором, що вони належали колись греко-католицьким уніятам, а тільки Москалі зробили їх опісля православними. Але загарбані церкви не

віддавали вони уніятам, тільки переміняли їх на костели, а греко-католицького епископа, о дра Осипа Боцяна, висвяченого митрополитом Шептицьким ще в часі російської інвазії 1914 р. для луцької дієцезії, "католицька" Польща, що ніби заступається за "унію", не хоче до Луцька пустити! Яка дволичність! Перед Римом Поляки удають, що вони розпинаються за католицтво і церковну унію з Римом, а у себе в Польщі уніятську церков переслідують і її поширенню роблять нечувані перешкоди!

З Римом заключила Польща договір або так званий конкордат в справі католицької церкви на польських землях Рим пішов в церковних справах Полякам дуже на руку: епископ, а навіть парох може стати не той, кого хоче церковна власть, але той, кого хоче польська світська влада. Розуміється, що право презентовання лишено, давнійше, польським дідичам, а ерекціональної землі лишено парохам ., же мало.

11 ПОЛЬСЬКА ГОСПОДАРКА

Рабівнича господарка з лісами на наших землях відбувається безоглядно й постійно в Карпатах, на Волині і на Полісі. Як так піде дальше, то наші ліси пощезають. Карпати будуть вкриті нагими скалами, а Волинь і Полісе пісками і багнами. Рубають ліси й вивозять дерево за границю без обрахунку, на сліпо без тями. А тимчасом деревостан сьогодня є такий малий, що требаби радше залісновати голі пустарі і піски, де колись були ліси, а не рубати нічого! Вже війна знищила чимало лісів, пішло чимало дерева в краю на відбудову деревляних будинків по селах, йде чимало на опал, а тут міліони пнів і дощок вивозять до Франції і до Анґлії. Тепер на оден гектар ліса є річно приросту тільки 3.5 кубіка (шестистінного метра), а про убуток навіть не пишуть, бо стидаються і бояться перед світом признатись.

А щоби ліси ратувати, не требаби дерева за границю вивозити, а в краю заступати дерево при будовах цеглою і дахівками, а до топлива уживати камінного фуґля і торфу. Та до того знова треба би розбудови доріг, зелізниць і водних шляхів, але на те польська господарка ще довго не спроможеться! Навіть ті красні дороги, які Польща дістала в спадщині по Австрії, є страшно занедбані:"цісарські гостинці" не направлювані цілими літами, мають вибої і діри не гірші, як на простих дорогах.

Населеннє Польщі вгинається під всякими податками, а вже найбільше терплять від них наші селяне. На пана наложили Бог зна який високий податок, та він його не заплатить і ніхто йому нічого не вдіє: його не зліцитують. А що виробляють тепер по наших селах польські екзекутори, то світ кінчиться: худобу за податки виводять зі стайні, річи фантують і то всьо в асистенції поліцаїв або військових. А податки ростуть чимраз більше, а збіже, бараболя і худоба дешеві.

12 НАШІ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ

Політичні партії між Українцями є більше менше такі самі, що й перед війною: найчисленнійше є народовецька партія з часописю "Діло", яка має похвальний намір, зединити в нинішний лютий час всі партії до спільної політичної боротьби в "Українському Національному Демократичному Обєднанні" (звідси УНДО), але той гарний намір доси ще не вдався. Саме національне обєднаннє має в собі острійше ліве крило з часописом "Рада".

Радикальна партія скомпромітувалася нечувано особливо через киринну роботу своїх проводирів. Старий радикал, адвокат др. Северин Данилович, пішов цілком на службу Полякам, скликав в Станиславові 1925 р. конґрес з селян-хрунів, радикали пішли

до виборірв 1922 року, до радикалів належав Сидір Твердохліб, убитий в часі виборчої аґітації і його приятель Мих. Яцків, бувший український письменник, що за польські гроші видавав хрунівську ґазетку "Рідний Край" а тепер пише на Українців в одній польській часописи.

Партія християнських суспільників (радн. Барвінського) і соціял - демократів (др. Лев Ганкевич) не відіграють тепер ніякої ролі, а новооснована партія "Народної Роботи", що мала вже й свій часопис "Заграва" заснітилась і злялася з УНДО-м.

Москвофіли - кацапи удають перед Поляками дуже льояльних і тому вирвали собі назад від них "Народний Дім" і "Ставропіґію" у Львові, дві дуже маючі інституції та думають їх доходами вести політичну аґітацію і видавати політичний часопис і брошури. На те хотів навіть кацап Черкавський що тепер з волі Поляків є комісарем "Народного Дому" у Львові, продати частину маєтку "Народного Дому", це нині є монастир і церква СС. Василіянок, польським монахам Домініканам!

Зноваже велика частина москвофільської молодіжи заявляє себе соціялістами і видає ґазетку для селян "Воля Народу" українською мовою й фонетичною правописю. Від назви сеї ґазетки звуть їх "народовцями".

З популярних національних часописей добре редаґований є "Новий Час", який розходиться в 3000 приміфрни а, попри нього "Свобода", а в Луцьку "Громада".

13. НАША КУЛЬТУРНА САМОПОМІЧ

Та мимо зведення селян на нуждарів, проявилося серед них похвальне змагання, основувати торговельні кооперативи власними силами. По місточках і більших селах при зелізничих шляхах закладають кооперативні склади-маґазини всяких товарів, потрібних для сільських склепів. Підсю хвилю начислює "Ревізийний Союз" у Львові поверх дві тисячки сільських кооператив. В тих кооперативах знаходять і можуть ще найти місце і заняттє цілі тисячки наших молодих інтеліґентів, які замість йти на польську службу, котрої й так не дістануть, можуть розумною і совісною працею в кооперативах не тільки знайти собі приличне удержаннє, але причинитися до зросту добробуту і економічного відродження свого наароду. Найбільшу конкуренцію в торговлі роблять кооперативам галицькі жиди, що дістають на ту ціль грубі підмоги від своїх американських богатих родимців.

"Народна Торговля" поширила свою діяльність на Волинь, оснувавши свій склад в Луцьку.

"Сільський Господар", що до війни мав в Галичині до 80 кружків, не може розвивати під Польщею відповідної діяльности ізза недостачі фондів і тих ріжнородних приписів та перепон, які спинюють його рухи. Нечувано високі паспортові такси (100 дол. за паспорт), високі мита на заграничні товари не дають товариству зноситися легко з заграницею в справі спроваджування доброго господарського знаряддя, насінь і штучних погноїв, як се було перед війною. Нема також фондів на веденнє господарських шкіл, курсів, висиланнє господарських інструкторів і люстраторів.

Щоби знищити також й наші фінансові інституції, то не тільки не уділяють їм ніякого кредиту, але підрізують в корені. Найкращу і найбогатійшу нашу інституцію у Львові "Дністер" задумали знищити в той спосіб, що завівши примусову асекурацію, зневолюють усіх обезпечуватися в польському товаристві обезпечень, а не в "Дністрі". В "Дністрі" вільно тільки "додатково" обезпечитись на одну третину вартости.

Читальні по місточках і селах є мимо секатури польських політичних

властий і державної поліції осередками культурно - освітного життя. Майже кожда читальня має свій драматичний кружок і хор. Вистави народніх драм, деколи навіть дуже тяжких, відбуваються о стільки, о скільки на них староста тут то там "з гіґієнічних зглядів" не закаже.

"Січи" і "Соколи" по селах є сіллю в оці старостів і поліції, бо то мовляв українські воєнні орґанізації! Навіть пожарниче товариство "Луг" дізнає секатури.

А вже найсмішнійше, що шкільна влада заборонила ученикам і ученицям середніх і народніх шкіл ґуртуватися в товаристві "Пласті". На цілім світі розумні люди попирають ту вельми хосенну орґанізацію молоді, що гартує силу тіла і характеру і виробляє бистроту змислів, тільки в Польщі не вільно малим українським хлопцям бавитися в Індіян, а старшим при помочи пластових законів здержуватися від нікотини і алькоголю! За те польські пласуни дізнають особлившої опіки влади, а що в Польщі мусить бути всьо інакше, як на цілому світі, зі своїх старших пластунів пороблено в дійсности молодих жовнірів.

Виховання наших хлопців і дівчат по селах в патріотичнім дусі мусить тепер вести дім, церква і читальня. На се треба нам засипувати українські села під Польщею книжками, написаними в високо патріотичнім дусі, а наші отці духовні по селах не сміють позволити на те, щоби бодай одна душа пропала для нашої церкви і народу.

Відрадною появою на селі є розбудження сільського жіноцтва. Проявляється воно покищо на чисто економічнім полі, але є надія, що за тим піде й освідомлення національно - політичне. Самі селянки домагаются нині від міста устроювання для них по селах курсів домашного господарства, а особливо курсів крою і шиття. І так курси в зимових місяцях устроюються вже щорічно.

"Український Господарський Комітет" у Львові під проводом дра Федака робить чималу прислугу матеріяльну і моральну нашим людям від 1919 року аж до його розвязання Поляками 1923 р. Бувші члени нашої армії і їх родини, вдови й сироти, недужі й зльокавтовані державні службовики, інваліди — всі вони знаходили в тім Комітеті будьто грошеву підмогу, і лікарську опіку, будьто діставали через нього відповідну службу і працю.

Інвалідами бувшої української армії займається "Українське краєве товариство опіки над інвалідами" у Львові. Інваліди у Львові заробляють в великій мірі самі на себе, бо ведуть робітні: шевську, кравецьку і робітню протез. Тепер збираються фонди для побудовання окремого інвалідського дому. Покищо інваліди поміщуються в будинку, що є власністю "Дністра". Для воєнних сиріт є кілька захистів, найбільший (на 200 сиріт) у Львові.

14. ЗАКІНЧЕННЄ

Отсе коротенька й зовсім вірна картина тих мук, які терпить наш нарід в польській "поступовій", "демократичній" републиці в XX-ім столітті! Але життєва сила у нас велика і жаден гніт, жадне насильство її не знищить. Наш дух гартується, як криця в огні, а в слушному часі виявиться уся його сила. Не знищили українського народу могучі російські царі і тисячі їх слуг, не знищать його й польські посіпаки!

"Роботою, злукою і пожертвою здобуває нарід свободу".

П. Н—за.

Станиславів, 28. серпня 1926.

Дотягніть Скибу до Кінця

Було се в році 1924. Рік столітних уродин Тараса Шевченка. Галицька Земля святкувала сей спомин великим здвигом Соколів і Січий.

Львів, серце краю, забилося, як за короля Данила. Загомоніла столиця Галицької Землі як дзвін. Вулиці міста як русла потоків. Пливуть ними стрійні, бадьорні ряди Соколів, Січовиків, Пластунів,, Сокілок, Січовичок Пластунок, рвуться пінистими филями товпи народу. А всі ті потоки несуться гень, за Стрийський парк і впливають в одно велике озеро, в Український Город. А там... Над городом гомін, над гомоном прапори а над прапорами голубе небо і золоте сонце. Всміхаються лиця, зоріють радісно очі, стискаються дружно руки.

Український народ Галичини здає сам перед собою звіт з довголітної праці...

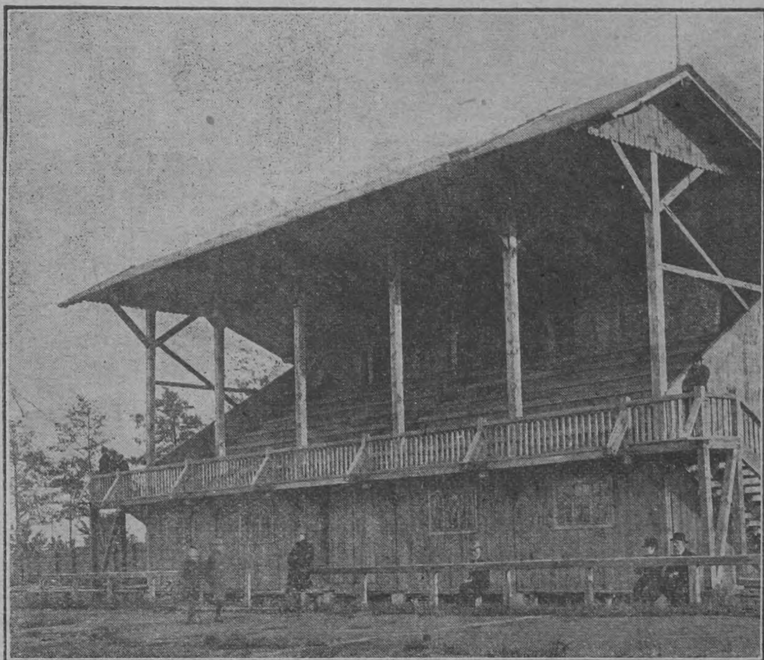

Степениця в Українськім Городі у Львові, збудована в році 1925/26.

Чи можливе се все без власного куска землі, без власної площі, в несвоїй столиці Галицької землі? Де злетілисьби отті стрійні ряди руховиків, де спинилисьби отті непроглядні товпи народу?

Зусилля і праця одиниць придбали майдан, зусилля і праця цілого народу наповнили його вщерть. І тоді стало всім ясно, яка велика річ мати свій власний майдан у столиці. А ще такий майдан, як сей Український Город. Найкращий, найбільший, найліпше положений з усіх.

На протяг літ став він осередком руханкового і змагового життя Галичини, став грудьми, без яких Львів а за ним і край дихнутиб не міг. Гор-

диться ним кождий свій, заздрим оком споглядає на нього кождий чужий. Одинайцять морґів площі у великому місті, се скарб неоцінений для живої і здорової нації.

Ніхто не сміє і на хвилинку подумати, щоби хоч найменший клаптик майдану пропав для народу. Одинайцять морґів так як є, мусить стати невідклично власністю цілого громадянства. Але до сього треба ще одного сильного бажання, одного спільного зусилля всіх свідомих одиниць Українського Народу.

Старшина Сокола-Батька, коли тільки трапилась щаслива нагода купна майдану не надумуватися довго. Тодішний голова Сокола-Батька невсипущими заходами довів до викупна майдану з чужих рук. Кілька одиниць з нашого громадянства взяло позичку в банку і заложило позичені гроші, щоби не пропало велике діло. Старшина Сокола-Батька сподівалася все народними жертвами сплатити відтак усіх заложників. Тому відкликалась до всього народу за помочию до сплати довгу. Народ зрозумів вагу справи і з найдальших кутів, з найбіднійших хат поплили датки на велику ціль.

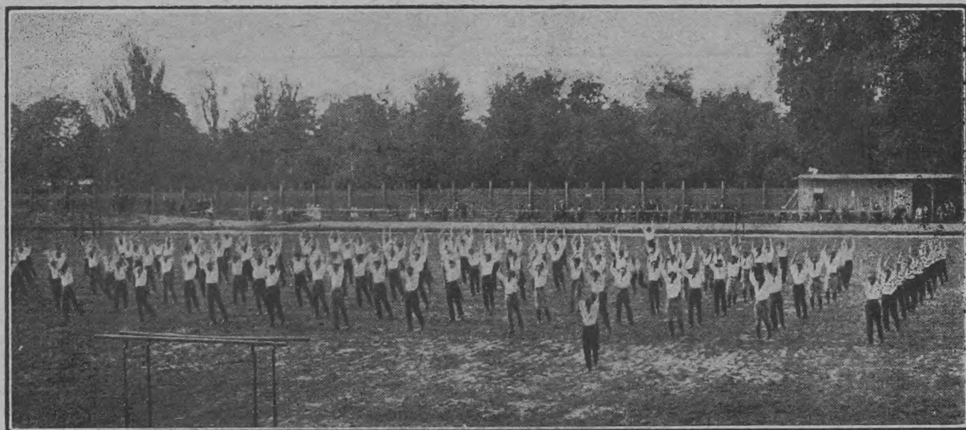

Руханкові вправи мужеського відділу в Українськім Городі у Львові Рік 1926.

На жаль світова війна перервала наплив дарів на купно землі. Ледви третина Українського Городу заплачена і віддана до ужитку Сокола-Батька, а з ним і цілого народу. Ще повних вісім морґів жде на викуп і перехід на власність громадянства. Ще повних вісім морґів є тільки в надії нашими — в надії і сильній вірі на жертвеність усіх Українців, без ріжниці віри, переконань і поглядів.

Українці — Громадяне!

Цілий майдан має перейти в наше посіданнє, в посіданнє Українців. Ми не сміємо стратити сеї цілі з наших очий. Кожда, хочби найменша лепта, від кождого з усіх усюдів, доведе діло до кінця. З малих метрів землі складається величезний майдан, — з малих лепт зложиться великий гріш.

Українці! Де Ви не жилиб і де не перебувалиб, поможіть у великім ділі. В як найкоротшім часі, зараз. Нехай серед нашого-ненашого, — неприязного Львова стане вічний і незнищимий памятник сили, волі і лучности Українського Народу. Тим способом докажете світови, що кождий клаптик землі мусить бути наш, як за хоче того цілий нарід.

В найдальшій закутині Рідної Землі, чи чужої сторони складайте самі, промовляйте до серця і заохочуйте

других до закупна землі під Український Город у Львові.

Передавайте сей лист з рук до рук, з хати до хати. Читайте його тим, які самі не прочитають. Щоб слова того письма запали в серцях усіх, хто належить до великої української нації, хто живе її радощами і смутками.

Імена учасників в закупні землі записані будуть у Золотій Книзі Український Городу у Львові а память про них святою буде в серцях поколінь, які набиратимуть в ньому сили і віри в свої сили.

Осягнім сю хвилю, щоб найкращий майдан Львова став вільний від довгу а його власником — цілий Нарід.

Грошеві посилки слати на адресу:

"Agrar - Hypotheken Bank"
Pidwale № 7. Lwow - Lemberg, Europe.

Сей лист Українців у всіх краïх, на всіх землях, по всіх морях підписали за старшину Сокола Батька — Микола Заячківський голова, Тарас Франко писар. В день 30-го серпня 1926 року у столиці Львові.

Золота книга. Писар "Сокола Батька" записує до сеї книги імена людий, що поможуть закупити землю під Український Город у Львові. Квадратовий метер землі коштує $2.50. Шліть на адресу: Гіпотечний банк, Підвалє 7. Львів

Між товаришами

А.: — Що тобі, що ти такий сумний?

Б.: — Зуб мене страшно болить.

А.: — Як мене зуб болить, то моя жінка поцілує мене, обійме — вже добре.

Б.: — А чи жінка твоя є тепер в хаті?

***

Праця є без сумніву найбільшою приємностю, особливо, як найдете кого, щоби її за вас зробив.

У "барбера"

— Що ви мені радите на мою лисину?

— А чи добродій пробували перуку?

***

— Не будь чужим слугою, коли можеш бути своїм паном, каже сусід Янук.

А сусід Пятрук відповідає:

— Той, хто є своїм паном, не буде чужим слугою.

Тисяч-столітна Річниця 827--1927

На кождій утрені, на кождім всеночнім все чуємо і молимося до славянських Апостолів св. Кирила і Методія. В богато церквах є їх образи на стінах. 1927 р. припадає 1100-літна річниця уродин св. Кирила, що прийшов на світ 827. року.

Цю річницю буде обходити горжественно цілий славянський світ без ріжниці чи зєдинені, чи ні з Апостольською Столицею в Римі, бо всі Славяни користають до нинішного дня з богатої спадчини по св. Кирилі і мають його за свого великого Святого, з братом Методієм за великих Апостолів і Учителів славянських народів. Молитви і праця над зєдиненнєм Славян у єдиній, святій, католицькій і Апостольській Церкві, специяльно з осередків їх діяльности з Велеграду і Риму зроблять ту річницю не лиш памятною, але і успішною.

Короткий начерк життя і діяльности св. Кирила читачам нашого календара буде тому дуже пожаданим і на місци.

Брат св. Кирила Методій був старший віком від нього. Він був у військовій службі і відзначався розумом і відвагою і за то поставив його цісар воєводою славянських земель, не далеко від їх родинного місця Солуня в Македонії. Як воєвода через 10 літ, навчився Методій по словянськи. Він кинув військову службу і на горі Олимп став монахом.

Св. Кирил звався первісно Константином, Кирилом назвався доперва перед смертію. У нас він знаний як Кирил і так його зватимемо.

Дорога св. Кирила не була військо, а школа. Учився так, що і у цісаря знали про незвичайного студента, та взяли його до Константинополя, щоби учився з молодим цісаревичом і давав йому добрий примір. І добрий був з него примір не лиш в науці, а також в побожности і чесности талановитого і доброго молодця.

Хотіли його оженити, він утік за місто до монастиря, а коли його віднайшли, патріярха висвятив його на священика і зробив бібліотекаром при катедрі. При тім він учився і скоро дістав імя фільософа. Висланий до Сирії до Сараценів на богословські переговори з Македонцями, де боронив віри в Пресв. Тройцю а по вороті відтам пішов до свого брата Методія на Олимп і тут оба в молитві і пості читали св. книги. Коли посли від Хазарів, що мешкали на східно українських землях, над Доном, просили грецького царя о учених місіонарів, щоби поконати впливи жидів і магомеданів, св. Кирил і Методій були вибрані і вислані туди з благословенством цісаря і патріярха. Оба Апостоли приїхали на Крим і осіли в Херзоні на довший час, учитися жидівської і хазарської мови. Тут вони зачали правдоподібно перекладати св. Письмо на славянський язик.

В Херзоні найшли Апостоли мощі св. Климента, папи Римського (святкується 25. листопада). 700 літ перед тим заслав був цісар Траян св. Климентія, папу до Херсону на вигнанне. А що св. Климент ширив і ту Христову віру, то цісар приказав кинути його в море з привязаним до нього тяжким зелізом. Сотки літ були мощі під водою. Св. Кирил і Методій з епископом Херзону на кораблі процесийно молилися і в ночи побачили ясність в однім місци і там найшли мощі. З почестию похоронили мощі св. Климентія в церкві св. Апостолів, а часть затримали і потім відве-

зли до Риму. Коли Володимир Великий 988 р. охрестився в тім самім Корсуню через корсунського епископа, а потім оженився з Анною, сестрою грецьких цісарів Василія і Константина, збудував там церкву св. Василія, а мощі св. Климентія, папи забрав до Київа зі священиками і утва рею церковною, щоби в Київі започаткувати християнську церкву. Тоді розділу церковного не було, Володимир слухав голови Церкви у Римі, православіє було католицьке.

У Хазарів побив св. Кирил жидівських і магомеданських учених і Хазари приняли християнську віру. З плінниками, християнами, випущеними на волю вернули Браття до Константинополя. Цісар і патріярх приняли їх як Апостолів, хотіли зробити їх епископами, але оба відмовилися, чуючися негідними. Св. Методій став ігуменом монастиря, а Кирил жив при церкві св. Апостолів.

Тепер зачинається праця св. Кирила і Методія для Славян. Тому, що Славяни по грецьки не знали, зачали вони перекладати для них св. книги на славянську мову. Св. Кирил зложив для тої цілі нову славянську азбуку з 38 букв т. зв. "Кирилицю" коло 862 р. і то стало головною підпорою навернення Славян на християнську віру, та завязком славянського письменництва і їх племінної єдности. Вся заслуга припадає за то св. Кирилови і Методієви, славянським Апостолам.

Перша праця для Славян була в Болгарії за князя Бориса, що просив грецького цісаря о славного маляра. Св. Методій був малярем і взяв Кирила — а ціль була місія для Христа. Ся ціль удалася скоро завдяки славянським книгам. Церкви і школи росли і Апостоли могли їх лишити самим собі.

Дальша місія була в моравській державі у князя Ростислава, де вже християнство було введене німецькими місіонарами, але не ширилося, бо нарід не розумів латинського богослуження. Тому князі просили цісаря о славянських місіонарів. Св. Кирил і Методій 863 р. вибралися на Моравію і Панонню. У Велеграді, столиці Моравії приняв їх князь Ростислав як Апостолів і віддав їм цілий край в опіку. Св. Кирил вже тоді був епископом. Оба браття голосили всюди слово Боже, хрестили і слава Божа росла не лиш в Моравії, але і в Чехах, в Празі і околиці, всюди подобалася людям славянська відправа. Німецькі епископи заскаржили обох апостолів о єресь, бо говорили: Службу Божу, можна правити лише в грецькій, латинській і жидівській мові, що були над головою Розпятого на кресті, а не в славянській. Папа Николай І. візвав Братів до Риму на поясненнє справи, але нім Апостоли прийшли, помер. Аріян II., його наслідник, приняв святих, приняв від них мощі св. Климентія і переведені на славянську мову св. книги, посвятив їх і казав в Римі з них правити по славянськи. Св. Методія посвятив в епископа і заборонив латинським епископам непокоїти славянських Апостолів.

Св. Кирил захорів тут в Римі і помер 14. лютого 869 р. Дух його, як незгасаюче сонце, силою своєю світить до нині у всіх Славян, даючи їм користати зі скарбів ціннійших як всі скарби світа, азбуки і св. книг. Тіло його спочиває в церкві св. Климентія у Римі побіч мощей св. Климентія, папи, до нині.

Св. Методій вернув на Моравію як Митрополит, але латинські священики були далі проти него і арештували його на півтора року в Швабії, доки не звільнив його розкаянний князь Святополк і папа покарав злочинних священиків. Але інтриґи йшли далі проти св. Методія, навіть папа Іван VIII. заказав правити по славянськи, але як св. Методий поїхав до Риму і пояснив справу, папа цофнув заказ, вислав митрополиту Методія назад

на Моравію і відібрав латинським місіонарам і епископам юрисдикцію. Св. Методий став так зовсім независимий від тих, що там перші були і не хотіли славянського богослуження. Но вони далі шкодили св. Методиеви; він мусів третий раз їхати до Риму і вернув із ласкою князя Святополка, утверджував віру між Славянами від Висли до Дністра.

По 24 роках праці помер св. Методий в 885 р. і спочиває в Велеграді в церкві Матери Божої.

Цілі століття писали у нас Кирилицею, азбукою, що нею церковні книги друкуються до нині. Дорога се спадщина. Минулися князі, минули неволі, минулись гетьмани і руїни, а книги дані нам св. Кирилом і Методием остають у нас святими до нині. Не мертві вони, а живі жерела життя і ласки. З них і лише з них зачерпнув св. Йосафат тої сили, що зробила його святим подвижником єдности, з них черпали наші великі люди духовні і свідські, ту віру і любов до свого, якої тепер щораз менше. Коли чуємо в церкві ту староцерковну мову, то ми знаємо, що вона старша чим тисячу літ, спадщина по великих святих славянських Апостолах Кирилі і Методию.

Честь і слава великим подвижникам св. Кирилови і Методию, а нам любови до свого і у тій одежи до єдиної святої католицької і апостольської Церкви і її скарбів для гідного народнього життя. Жадні вороги тоді нам не зможуть пошкодити.

Н.

Важнійші Події за Послідні Місяці

1. ПІД ПОЛЬЩЕЮ

У вересні 1924 року кинено у Льво ві на президента польської републики Войцєховського бомбу. Але та бомба була дуже по дивацьки зроблена, бо упавши на камінний брук коло карети, в якій їхав Войцєховський, розсипалася і замість вибухнути, як правдива бомба, згоріла собі спокійно без шкоди, на дорозі, мов звичайний стрільний порох на вільному воздусі. Але бомба — бомбою, замах — замахом, треба було поліції на місци замаховця відкрити і арештувати, но й львівська поліція сейчас то зробила. Одна стара панна, полька, показала поліціянтам жидівського академіка Станислава Штайґера і його увязнили та поставили перед наглий суд. Однак наглий суд віддав ту справу звичайному присяжному судови і от з кінцем 1925 року розправа проти Штайґера тяглася сорок вісім днів!

Та по тій довгій розправі звільнили його цілком від вини і кари, бо й справ ді не було незбитих доказів, що то він а не хто инший кинув бомбу.

Підчас розправи вдалося адвокатам оборонцям Штайґера предложити су дови доказ, що замах на Войцєховського вчинив український академік, Петро Ольшанський, який по замаху втік був до Німеччини і там перед німецьким судом признався до кинення бомби.

Справа Штайґера викликала ще другий процес, який для одного молодого Українця Микитина, скінчилася дуже болючо. Той Микитин дався був жидам намовити, щоби він кинув підо зріннє о замах на одного молодця, Українця, Стефана Паньчишина. А що Паньчишин показався невинним, то Микитинови і його спільникам жидам виточено процес, в якім всіх жидів увільнено, а Микитина засуджено на шість літ тюрми.

В обох тих процесах, Микитина й Штайґера, ставало за свідків богато поважних Українців і саме їх зізнання вплинули чимало на звільненє Штайґера. Бо хоч не хоч зі зізнань Українців виходило, що в Східній Гали чині є чинна боєва орґанізація серед української молоді і так як оден член тої орґанізації, молодий Стефан Федак ранив львівського воєводу Ґрабського, так інший член тої орґанізації міг 1924 р. кинути бомбу на Войцєховського.

Певно він і не думав відбирати йому життя такою "славною" бомбою, зробленою з бляшаної пушки, але все таки хотів самим киненєм бомби зазначити перед широким світом, що Українці не хотять бути під Поляками, бо їм під ними дуже зле живеться.

Інших кількох членів тої боєвої орґанізації, забрали з почтового воза, таки на самому подвірі головної почти у Львові, доволі значну суму гроший і вчинили те саме в Долині в податковому уряді . Тих грошей ужили, розуміється, не для себе, але на військо ві потреби орґанізації.

Поляки назвали їх за те обидливим словом "бандити", та на розправі ті молоді люди, особливо оден з них, Іван Паславський, прегарно виголошеною, річевою і мужеською промовою відпер з обуреннєм те наклеймованнє їх, як бандитів, доказавши, що вони у

своїх поступках руководилися тільки високою загально - національною ідеєю і що зовсім так само поступали колись під Росією ідейні польські молоді патріоти. Се мабуть було й причиною, що з тої хвилі зачали польські ґазети називати їх "рускими терористами", вже не "бандитами", розуміється з виїмкою львівського україножерного "Слова Польського". Процес проти тих 12 ідейних молодців, що були готові навіть своє життє віддати за народну справу скінчився у львові 1. липня 1926 р. засудженнєм вісьмох обвинених, а звільненнєм чотирох. Їх імена перейдуть до історії визвольних змагань українського народу. Засуджеными були: Дмитро Дубаневич на 8 літ, Микола Бігун на 6 літ, Іван Паславський на 5 літ, Микола Ясінський на 4 роки, брати Ярослав і Роман Барановські, Антін Медвідь і Андрій Олинський на 3 роки, всі разом на 35 літ. Звільнені були: Володимир Люпул, Володимир Шумський, Микола Ковалисько і Антін Стефанишин.

Се були майже самі академіки, отже люди з інтеліґентної верстви нашого народу. Але і між селянами бували прояви визвольних змагань. І так 29. грудня 1925 р. закінчився перед львівським судом присяжних великий процес проти 23 українських селян Гуцулів, обвинувачених за противдержавну роботу в гуцульських горах. Процес тягнувся від 1. грудня. Присяжним суддям поставлено аж 139 питань! Більшість питань затверджено. Признали винуватими 15 селян, увільнили 8. Скибайла і Костюка як головних обвинувачених о державну зраду засуджено на кару смерти, інчих разом на 61 літ вязниці.

Але Польща має клопоти не тільки з нашими українськими селянами. Бунтуються селяне і на білоруських і на чисто польських землях. Самі польські часописи доносили в початках червня 1926 р. про численні розрухи в північно-східних округах Польщі. І так по по урядовим, отже зовсім певним відомостям міністерства внутрішних справ мешканці села Малешиці новогродського воєвідства, узброєні в коси, вили і сокири, напали 28. мая 1926 р. на станицю поліції. Кінний відділ поліції з сусідної станиці розігнав товпу й увязнив 5-ох проводирів.

В воложинськім повіті новобранці в одній громаді розоружили поліцію. А знов в білостоцькому повіті сільське населеннє здержується від плачення податків, а в кількох громадах не давали стягати податків. Ті відомости взяті не з української преси, але таки з польської "Век нови" ч. 7484 з 8. червня 1926 р., яка їх виписала з урядової часописи.

Наслідком загального зубожіння запанував в Польщі застій і велике зубожіннє, а з тим і велике безробіттє. В першій половині 1926 р. скількість безробітних в цілій Державі сягала до пів міліона. А щоби тота велика армія голодних не збунтувалася, держава дає їм дуже скупенькі підмоги з державної каси. Але й се не помогло, бо голод — великий пан! Тож при кінці марта і на початку цвітня тут і там по більших містах Польщі стали безробітні ворушитися. У Східній Галичині вибухли такі розрухи в Стрию і у Львові, в Польщі у Варшаві. В Стрию поліція здавила 31. марта 1926 р. бунт безробітних, поклавши на місци 11 осіб трупом і зранивши 30, бож в Стрию між безробітними були переважно наші люди — Українці, отже до "гайдамаків" можна і треба відразу без великих короводів стріляти! Зовсім инакше поступала собі поліція кілька днів пізнійше у Львові при здавлюванню таких самих розрухів. У Львові поліція не то, що не стріляла, але навіть шабель не добувала, а раз навіть на ул. Льва Сапіги під напором юрби безробітних втікла з місця. У Львові не стріляла поліція, бо тут не було між зворохобленими "горожанами" гайдамаків, але сама поль

ська браття! Рівнож не стріляла поліція до збунтованих безробітних у Варшаві.

І так польські політичні власти, поліція і військо використовує кожду найменшу притоку до вбивання або бодай вязнення Українців.

В часі військового перевороту у Варшаві в половині мая 1926 р. з Пілсудським на чолі арештовано у Львові кільканайцять Українців, а на Волині навіть двох послів, Приступу і Пащука. Українцям закидали, що вони користаючи з перевороту у Варшаві, хотять викликати повстаннє у Східній Галичині і злучитися з військами радянської України, які під проводом Тютюника і Коссака вже стоять над Збручем і чекають тільки на гасла зі Східної Галичини! Тимчасом Тютюник є на Україні завідателем кіна, а Коссак також нічого спільного з армією не має.

Взагалі про воєнні повстанчі наміри галицьких Українців писали тоді львівські польські часописи видумки, а що на них ні дрібки правди не було, тож по кількох тижнях всіх тих небезпечних проводирів задуманого українського повстання, між ними й Володимира Целевича, випущено на волю.

Нашим політичним вязням так дуже докучають, що з розпуки приходиться їм бороти о людяне поведеннє з ними голодівкою.

В четвер 27. серпня 1925 р. розпочалася рівночасно у так званих Бриґідках у Львові й у вязниці при ул. Баторія голодівка політичних вязнів. У Бриґідках голодувало 22, на Баторія 38 вязнів, а мета голодівки: боротьба за найменші права належні політичним вязням, як прохід з людськими рухами (бо прим. у Бриґідках підчас проходу на вязничному подвірі не вільно не то що сісти на хвилинку, але й оглянутися) купіль раз в тиждень, дозвіл читати часописи, людяне поведення управи і вязничної сторожі, заборона кидати вязнів до темниці і т. д.

І ніхто би хиба не повірив, що супроти того переслідування Українців Поляками утвориться якийсь гурток Українців, що запродасться Полякам. А прецінь так сталося.

30. січня 1926 р. відбувся в Станиславові І. селянський конґрес, уладжений Северином Даниловичем і його чесною компанією, що складається з самих покидьків суспільности.: Гадзевича, бувшого екзекутора, Стовпюка, бувшого редактора "Радикального Голосу", Когутяка, бувшого студента, а тепер "безробітного", Гаванського, був. богослова, та двох недокінчених ґімназистів: Стефурака і Марусика. Правда, та чесна спілка з "радикальним стовпом" Даниловичем на чолі, має ще й свого "капеляна в особі о. І. Амброзяка, що запродався тим нікчемникам з тілом і душею.

Ті запроданці не мають поки що жадного політичного впливу; вони чекають аж на вибори, щоби тоді разом з Поляками "жирувати" на нашому народі. Се наслідки покійного Твердохліба, а сторонники Ількова і його товаришів-хлібоїдів.

Більшим духовим підемом на всіх українських землях були свята з нагоди десятих роковин смерти галицько - українського ґенія - поета Івана Франка. Концерти, виклади, святочні академії, пропамятні видання його життєпису, портретів і творів займали наших людей, товариства і школи повних два місяці. Від сеї хвилі оживилася і збірка на памятник Франка, що має станути на його могилі на Личаківськім кладовищі у Львові.

З життя українських жінок записати годиться перше велике жіноче віче у Львові, яке відбулося 14. марта 1926 р. Тоді наші жінки зазначили, що й вони хотять бути рівнорядним чинником в політичнім і суспільнім життю свого народу.

З красших хвилин в житті української львівської громади піднести треба посвяченнє степениці (трибуни) на площі "Сокола - Батька" у Львові (23. цвітня 1926.). Се торжество зібрало львівських громадян, які могли наглядно переконатися, що при енерґії і добрій волі можна навіть в тяжких часах поступити вперед.

"Сокіл" у Львові збирає дальше датки на викупно землі під український Город. Хто купить землю на сю ціль, сього імя записується до золотої книги. Величаві окладинки книги виконані в гуцульскім стилю. Датки пливуть з Галичини, Канади й Америки.

Оден квадратовий метер землі коштує два доляри і пів. Прекрасна ціль. Земля є вічна. Се знає кождий господар. Українська громада в Канаді і Стейтах поспішить із закупном, щоб дати підставу до ліпшої будучности.

Український город се для нас всіх дуже важна справа. Се майдан до виховання відважної, карної, здорової молодіжи, що боронити має свій нарід словом і ділом.

В Дрогобичі покладено святочно угольний камінь під будову рідної школи.

Львівська громада обходила теж святочно сорокліттє громадянської праці дра Стефана Федака. Був се дійсно гарний ювилей людини невтомної праці на економічному полі. У політиці др. Федак участи не брав і не бере, але коли йому приходилося де зазначити своє політичне становище, так оказувався непохитним як скала. І так приміром др. Федак, як член міської ради у Львові, промовляв все на її засіданнях тільки по українськи. Аж щойно 30. грудня 1925 р., коли він там став промовляти, як давнійше по українськи, відібрано йому голос, приказуючи говорити по польськи!

На економічному полі зазначився 1925 рік у Східній Галичині великим зубожіннєм селян наслідком недороду повіний, великих податків, а при тім всім дешевости пільних зборів і товару. По селах настав страшний голод, який в части усмирювали загальні жертви в цілому краю. Велика Україна вислала була на поміч голодуючим братам 40 ваґонів пшениці, та Поляки не пустили з того 16 ваґонів, що ішли через Підволочиска. Гинь, гайдамако, з голоду, а пшениці з України не дістанеш!

Кінець 1925 р. є памятний в Польщі стрімголовним упадком польського золотого. Коли до вересня 1925 року оден американський доляр рівнався 5 польським золотим і 20 сотикам, то від вересня зачав золотий падати дуже бистро так, що в перших днях грудня, саме тоді, як рішалася судьба жида Штайґера в львівському суді, оден доляр скочив на 12 золотих! Жиди тим способом хотіли Поляків остерегти: засудите нам Штайґера, то ми жиди обезцінимо польський гріш так, що Польща збанкротує. І от по звільненню Штайґера доляр знов зачав доходити до 8 золотих, а тепер рівнається около 10 польським золотим. Та при всіх хвильованнях доляра фабричні товари, й краєві й заграничні, безупинно йдуть в гору, тільки рільні плоди і худоба є доволі дешеві. Супроти того наших селян жде матеріяльна руїна.

Проти знищення ратуються селяне самопочю в кооперативах і стають до завзятої боротьби з жидами. Тож жиди звязалися тепер тісно з Поляками, йдуть в політиці їм під лад, добувають собі від них ріжні торговельні і банкові концесії а до Українців ставляться дуже ворожо. Та їх ворожнеча вибухла особливо остро по варварськім замордованні отамана Семена Петлюри в Парижі жидом Шварцбартом 25. мая 1926 року.

Зовсім инакше говорили жиди в падолисті 1818 році, після кровавого жидівського погрому, який їм устроїли Поляки у Львові, зовсім иншими були вони в 1922 році при виборах,

як у Східній Галичині добули українські мандати, а на Волині голосували на спільну виборчу карту з Українцями.

Але жиди тримаються в політиці для інтересу все зі сильнійшим!

Наші політичні справи заступав в 1925 і 1926 році на міжнародному терені бувший президент Західної Области Української Народної Републики др. Евген Петрушевич, що перебуває тепер в Берліні.

На протязі цілої сесії Загального Зібрання Ліґи Націй, перебувала в Женеві 1925 р. українська делеґація, Др. Роман Перфецький і Андрій Петрушевич.

Ріжних українських часописей виходило в Галичині в 1926 році двайцять.

На науковій ділянці рік 1925 і 1926 не принесли нам вправді богато нових здобутків головно ізза недостачі не так людей науки, як гроша, але все таки дещо відрадного і тут для історії нашого наукового життя записати можна.

Професори українського університету і вищого педаґоґічного Інституту в Празі, як також рільничої академії в Подєбрадах видають постійно наукові праці при допомозі чеського правительства.

До "Міжнародного Інституту духової співпраці увійшли Українці, як чинник, рівнорядний з державними народами. На конґресі в Варшаві в червні 1926 р. заступали українських учених два делеґати українского академічного Комітету в Празі др. Олександер Колесса і проф. Шульгин.

Управитель Музея Наукового товариства імени Шевченка у Львові доконав на полудневім Поділлі в околиці Серета і Ничлави важного археольоґічного відкриття, а саме розкопав стоянку допотопового чоловіка зі старшої камінної доби: знайшов у ній 4 знаряди готові і уживані та 32 лупані кремені й уживані, як знаряди.

Степан Левинський, син професора техніка Івана Левинського подорожував по Африці 1925 р. і ту свою подорож описав в книжочці "Від Везувія до пісків Сагари".

Українець інжінер Гасенко придумав легонький маленький кораблик, яким з Европи до Америки можна буде переїхати за три дні. Кораблик називається "Водна блоха" і роблено уже з ним проби під синьо-жовтим українським прапором на Середземному морі.

В другій половині липня 1926 р. всі польські часописи в Галичині вдарили на ґвалт, що польська поліція викрила великанську і широко розгалужену шпіонську орґанізацію між Українцями на користь Німеччини і Союза російських радянських републик. До сеї шпіонської орґанізації мали входити й деякі особи з військових кругів. І почалися дикі ревізії й арештовання; з цілого краю звожено арештованих до Кракова, бо там мало бути гніздо тої орґанізації. І чого то тоді не виписували! У арештованих знайдено, розуміється, не тільки листи, фотоґрафії, мапи, карти, шкіци, польські мобілізаційні пляни і тайні прикази, але й збрую, муніцію, бомби, ґранати, маски, хемічні препарати для вироблювання трійливих ґазів, ще тільки бракувало написати, що ті українські шпіони мають (на Марсі) цілі маґазини крісів, десять тисяч гармат і літаків! Вкінци краківська прокураторія урядово донесла, що з усіх осіб, арештованих в цілій Східній Галичині, Кракові, Познані і Варшаві, затримує в слідстві 32 (те число розуміється стопиться скоро до кількох) і що при ревізіях у них знайдено чимало листів і фотоґрафій, а більше нічого!

Від половини липня 1926 р. українське петаґоґічне Товариство стало називатися "Рідна Школа. Українське педаґоґічне Товариство (УПТ.)" або коротко "Рідна Школа". Змінений

статут "Рідної Школи" дає змогу поширяти діяльність сього товариства на всі українські землі в цілій Польщі.

2. НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ

Населеннє України в своїй більшости українське. На селі українське населеннє становить 90 відсотків, по містах відносна більшість, хотяй по великих містах українського населення менше. Решту населення складають ріжні національні меншости.

Жидів на Україні є множество, особливо по містах, де становлять четверту частину населення: кругло 1,300.000 на 5,100.000 душ; найбільше їх на Поділлі, найменше над Доном.

Український уряд вживає всіх заходів, щоби забезпечити інтереси усіх національностей. Коли в якімсь окрузі чужого населення є більше, там виділено його в окрему самовряднy одиницю. Таким чином Україна найбільше зі всіх держав забезпечує права національних меншостей.

1. січня 1926 р. були на Україні такі національні округи: 7. німецьких, 2 еврейські, 1 польська, 2 болгарські, 2 грецькі. Національних сільських рад було в 1925 р. 89 російских, 20 еврейських, 63 польських, 1 білоруська, 117 німецьких, 27 грецьких, 12 чеських, 9 молдавських. Україна забезпечує національні меншости не тільки твореннєм національних округ. Є там і суди для національних меншостей: 18 російських, 5 німецьких, 3 болгарські, 5 польських, та ще творяться нові. Шкіл є: 315 еврейських, 243 польських і т. д.

Державне видавництво видало 53 відсотків книжок українською мовою, хотяй українського населеня є взагалі 86 відсотків, російських книжок видало 22 відсотки на 8 відсотків населення, решта літератури видається иншими національними мовами. Що до часописей, то на Україні 1. квітня 1925 р. було 64 часописи, з тих українською мовою 51 відсотків.

Отже й відносно шкіл, книжок і часописей відсоток їх на мовах національних меншостей є зовсім менший від відсотків сих національностей.

Щож до установ, часописей, книжок російською мовою, то їх більше від відсотка російського населення.

Український уряд провадить таку політику, що кождий громадянин республики має право звертатись до властий своєю рідною мовою. Не нарід повинен рівнатись до урядовання, а урядовець до народу. Коли хто належить до національної меншости, то він має право звернутися до кождої установи своєю рідною мовою, а установа має мати перекладчика, щоби провадити зносини з сим громадянином його мовою.

А щоби забезпечити інтереси і тих громад, що належать до національної більшости, себто Українців, мусить українська влада вести українізацію державних установ невпинно і послідовно. І ґенеральний прокуратор української републики Скрипник заявив 9. мая 1926 р. на Окружному Зїзді Рад в Київі, що потрібні такі службовці, щоб знали українську мову... Не знаєш, ти нам не потрібен. Ми не примушуємо знати українську мову, але нам не потрібні такі, що її не знають. Від українізації в ніякому ми не відступимо. Будемо поширювати літературу, підручники й часописи українською мовою для забезпечення потреб нашого населення й українізувати середні та висші школи. Українізувати висші школи — се значить підготовляти заводовців, що обслугувати муть українське населення в зрозумілій йому мові. Нам не потрібні такі аґрономи, лікарі, інжинери, якихби не розуміло наше селянство і для сього ті заводовці мусять знати українську мову. Українізація середніх і висших шкіл забезпечує інтереси української більшости і уряд провадитиме її дальше. Забезпечуючи інтереси всіх

національних меншостей, ми обовязані перевести в рівній мірі українізацію всього нашого культурного й державного життя.”

Таке національне добро обіцює головний заступник державних інтересів української радянської республики, Скрипник і ми хочемо йому вірити. Коби тільки “кований чобіт і дротяна нагайка” московського комуніста не відстрашили від того похвального намагання наших харківських проводирів молодої держави, яка хоче з плечий довго гнетеного українського народу скинути чуже ярмо й опіку. Самих комуністів на Україні зовсім не богато. Там випадає на одну тисячку населення навіть не цілий оден комуніст а тільки 0.9 комуніста.

Початкова освіта в Київщині ще мало зукраїнізована, бо на 954 всіх трудових шкіл є українських 652, отже неукраїнські школи становлять ще поважне число 302 себто цілу третину.

Про поступи в українізації висших шкіл на Україні не оголошено ніяких точних відомостей. Не знаємо, які там професори і якою мовою вони викладають. Серед студентів є богато жидів і богато дітий урядників, а малий відсоток селян. Партійні школи по містах ведуть дальше русифікацію робітництва, бо по містах є українських шкіл 25 відсотків, а російських 70, решта жидівські і польські; на селі 87 відсотків українських, 11 російських, решта жидівські.

Як вже висше сказано, комуністів на Україні є дуже мало, і то переважно самі жиди і москалі по більших містах. Тому вони дрожать за втрату влади. Недавно підняли вони крик, що на Україні зростають буржуазно - демократичні стремління. Виходить з того, що там не зростає комунізм, а демократизм і національні ідеї.

На те замітити можна, що там справді росте національна свідомість українського селянства і робітництва і кріпшає його змагання відобрати комуністам владу, а взяти її в свої руки. Ось і все.

Українські селяни є дуже обурені на комуністів за утвореннє окремої жидівської републики на найплідніших землях Херсонщини. Для українських селян нема на рідній землі до волі поля, тут жидівським зайдам роздається найкращі поля!

Довідуємося, що жидівське товариство в Америці “Ікор” (“Селянин”) посилає гроші “Товариству землевлаштування трудящих Євреїв (“Озет”). Мабудь щедрі на українську землю місцеві комуністи роблять з “Ікором” добрі інтереси й на власну кишеню, і тим тільки дається пояснити ту їх ревність і зичливість для утворення жидам “Нової Палестини” на Україні.

Господарський стан України скоро, як кажуть поправляється. Український посол Хома Приступа член комуністичної партії у варшавському соймі їздив у вересні 1925 р. на Україну з метою познакомитись з господарським станом України. По ньому їздило туди кількох польських послів, а от недавно була там місія німецька, французька і анґлійська. Всі згідно твердять, що політичні і господарські відносини там наладжуються і кожда з тих держав або вже навязала, або хоче навязати корисні торговельні зносини. Особливо цукровий промисл на Україні дуже скоро відроджується.

Велика се страта, що в часі революції большевики в свойому засліпленню витратили дуже много інтеліґентних людий — спеціялістів в науці й фабричному промислі та техніці.

Та від серпня 1925 р. стали там принимати до служби по радянських установах старших інтеліґентів - фаховців, щоби молоді, вже большевицькі службовики могли від них учитися та переймати їхній великий досвід й практику. Тим чином мають большевики надію прискорити відродженнє промислу на Україні.

Приниманнє на службу старших

громадян спонукало й неодного з еміґрантів поїхати на Україну. І тому роки 1925 і 1926 зазначилися громадним виїздом галицьких і наддніпрянських еміґрантів з Відня і Чехословаччини на Велику Україну. З визначніших Українців поїхали туди бувший посол до австрійського парляменту Семен Вітик, полковник Гриць Коссак, отаман І. Коссак, артист маляр Микола Івасюк, поет Микола Вороний.

Крім того виїхало туди з Чехословаччини два більші транспорти стрільців бувшої галицько - української армії.

З важнійших політичних подій запишемо, що по перевороті в Варшаві в маю 1926 р. большевицька рада комісарів, себто рада міністрів, а з ними й Україна, поквапились підписати німецько - большевицький союз, хотяй се мало наступити дещо пізнійше. А сталося се через останні події в Польщі, які можуть мати два наслідки: або Німеччина і большевики малиб зробити лад в Польщі або маршалок Пілсудський, дівшовши до влади, виступивби по наказу Франції проти большевиків і розпочавби вдруге похід на Київ. Большевицькі часописи були вдоволені з німецько- большевицького союзу і писали, що він буде корисний для обох сторін.

Той здогад, що Пілсудський з допомогою Анґлії, піде на Київ, викликала і у сторонників Петлюри нові надії й оживленнє серед них. А в тиждень опісля вбиває жид - комуніст Шварцберт Семена Петлюру в Парижі на улиці.

Повстань на Україні в трох послідних роках вже нема. Але заговори все ще лучаються.

В перших днях січня арештовано на Україні членів тайної монархістично - терористичної орґанізації: отамана Оренюка, Камиша, Усатого, Сахна Устимовича, сина розстріленого ґенерала Устимовича і Попова. Вони мали, як кажеться, зносини з Румунією. Їх метою було ширити розклад в червоній армії. Старались всунути своїх прихильників на службу до червоної армії, а передусім до технічно - інжинерських частин, щоби мати доступ до військових маґазинів зброї та амуніції. Амуніційні склади мали висаджувати в воздух. Справа з ними до липня 1926 року ще не була скінчена.

В Польщі дефравдації (крадіжі державного майна) і надужиття влади минаються державним урядникам, особливо високим, звичайно безкарно. На Україні буває інакше. І так в маю 1926 р. Найвисший Трибунал України скінчив великий процес проти 11 урядників, обвинених о надужиттє влади. Головний обвинений Коваленко сповнив в часі процесу душегубство. Присуд такий: чотирох присуджено на смерть, двох на 10 літ тюрми, трийцятьох увільнено. Інших засуджено на менші кари від 1 до 8 літ.

Духову працю веде на Україні в першій мірі Всеукраїнська Академія Наук з Михайлом Грушевським на чолі. Доси видала вона чималу скількість наукових творів.

В марті 1926 р. відкрито в Полтаві памятник Тарасови Шевченкови в 65 роковини його смерти.

3. В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ

В історії українського Закарпаття, що належить від 1919 р. до Чехословаччини, зазначився 1926 рік чехізацією тої країни. Давнійше Чехи того не робили.

Дотеперішнє життє Закарпаття під чеською владою розпадається на три доби:

Перша доба — се літа 1919—1922. Чехам припало Закарпаттє цілком несподівано. Се сталося тому, що українська держава не вдержалася й не було до кого приліпити Закарпаття. Визначні чеські політики ще 1920 р. заявляли прилюдно, що Закарпаттє вони держать тимчасово, як застав, ко

трий віддадуть Україні чи Росії. Тим їх заявам відповідала теж їх політика на Закарпатті, яку вони вели в першій добі. Не знали вони ні краю ні відносин, а маючи тільки одну мету, сей край як найскорше відмадярщити, підтримували кождого, хто заявляв себе Славянином. А тому, що місцеві "Руснаки" дуже поволи і нерішучо переходили на славянську орієнтацію, шукали Чехи опори в славянській еміґрації: Українцях і Росіянах. І в тім то часі могли українські еміґранти масово знайти службу в Чехословаччині і одержати чехословацьке горожанство. Та на жаль тільки одиниці поступили на чеську службу.

Чехи не піддержували тоді жадного напрямку: ні народницько - українського ні мадярсько - москвофільського. Сі напрямки тоді щойно кристалізувалися. Їх викликували еміґранти: Кацапи і Українці. На початку переважали впливом галицькі кацапи, які влізли сюди ще тоді, як Українці воювали з Поляками. Їх опорою був перший ґубернатор Брейха, але зате змаліли з хвилею, як приїхав з Америки ґубернатор Жаткович.

Не значить се, що Жаткович старався ширити українізацію. Проти нього виступили Кацапи тільки тому, що він прийшов на місце улюбленого ними Брейхи. Сам Жаткович був національно мало свідомий. Ріжниці між Українцями і Росіянами він не розумів як слід. До себе не допускав ні одних ні других, а "Подкарпатські Русини" — се на його думку ні Українці ні Москалі, тільки окремий нарід. Такий погляд подобався Чехам і вони почали висувати його в практичній політиці. Одночасно сей чоловік не мав найменшого поняття про те, як треба правити краєм. Він уявив собі, що він король Закарпаття і попадав раз-у-раз в незгоду з владою і то звичайно з дрібних особистих причин. Він міг збудувати самоврядуваннє (автономію) Закарпаття, але він до такого завдання не доріс і уступив без страти для Закарпатської України. З його уступленнєм кінчиться перша доба в розвою політичних відносин на Закарпатті.

Другу добу можна назвати українською. Кацапи називають її мазепинсько-еренфельдівською, а то від представника тодішного політичного напрямку, Чеха Еренфельда. Очевидно Еренфельд тут ні при чім, а українофільською є та доба о стільки, що Еренфельд спирався на соціял-демократичній партії і хліборобській партії (Брацайка, о. Волошин), які кажуть, що населеннє Закарпаття — се Українці. В тій добі розвинулася "Просвіта" і "Руський театр" в Ужгороді, "Підкарпатський банк", товариство "Надія" і инші. Шкільництво почало теж гарно розвиватися, Українці почали складати учебники, а влада давала фонди на їх виданнє.

Кацапи почали тоді верещати і кинулися на села з криком проти Чехів. Їх аґітація була дуже легка, бо в краю була тоді нужда, якій ніяке правительство не булоби в силі запобігти за одним махом. А кацапи верещали, що тій нужді винні Українці з Волошином і Еренфельдом. Тоді чеські партії почали використовувати Закарпаттє для своїх партійних цілий. Рільнича партія взяла в опіку так звану земледільческу партію з Камінським на чолі, а партія чеських соціялістів (Кльофач) взяла під опіку кацапську трудову партію з галицьким кацапом Ґаґатком на чолі. Спільними силами повалили Еренфельда і посадили на ґубернаторськім стільци пряшівського жупана А Бескида. З ним починається трета доба, яка триває до тепер.

З першого погляду моглоб здаватися, що в сій третій добі командують кацапи. Але так не є. Чехи побачили, що при розриві "Руснаків" на два воюючі табори їх становище зробилося

дуже вигідне. Вони вхопились старої австрійської методи: розєднуй і приказуй! Той спосіб показався дуже вигідним. Оба "руснацькі" табори, заняті борбою між собою, покинули економічно народню роботу, а навіть перестали говорити про автономію, яка доси була першим жаданнєм всіх партій. Тому не диво, що при останніх виборах до парляменту комуністи тут цілком побідили. Чехи знова прийшли до сього переконання, що їм не треба спиратися на ніяку "руснацьку" партію, а треба обсадити Закарпаттє своїми людьми з Чехії і всьо чехізували. І отсе є якраз та чехізація, що є найновійшою подією в 1926 р. на українському Закарпатті і що занепокоїла Українців на всіх землях України.

Тота чехізація відбувається однаково на всіх еміґрантах, українських і кацапських. В Ужгороді виходить пів урядова чеська ґазета "Подкарпатське Гласи", яка майже ні про що инше не пише, тільки цькує проти еміґрантів взагалі, а проти Галичан - Українців зокрема. На сю роботу дістає вона ще між іншими окремі гроші від польського консульства в Кошицях.

Очевидно ми маємо виправдану підставу гніватися на Чехів за їх теперішну політику на Закарпатті, але ще гірше мусимо гніватися на нас самих та на нашу інтеліґенцію на Закарпатті. І так приміром Чехи не винуваті, що в мукачівській ґімназії вчаться по російськи, бо всі дотеперішні учительські конґреси того жадали; домагалися того також всі кацапські партії на Закарпатті, а навіть жиди і Мадяри того домагаються, очевидно тільки тому, щоби спинити культурний розвій закарпатських Українців в імя мадярської культури. Всеж таки навіть в тій мукачівській ґімназії по російськи не вчать, бо самі професори - Росіяни вчать російсько - українським жарґоном, так, що шкільна молодіж не може навчитися ні російської ні української мови. Натомість в инших ґімназіях переважає українська мова а молодіж виховується на читанках відомого українського писменника дра Володимира Бирчака. Директором української ґімназії в Ужгороді є Андрій Алиськевич, бувший директор української ґімназії в Перемишлі, відомий щирий Українець.

Всеж таки хаос щодо мови є, а корисний він для Чехів, бо не тільки чеські діти на Закарпатті, але й жидівські та мадярські, а навіть богато "руснацьких" волють ходити до чеської школи, ніж хаотичної "руської". А Чехи тому дуже раді. Але чехізація, як пишуть нам звідтам Українці, не піде в глиб. Навпаки можна бути певним, що такою політикою Чехи якраз українізують Закарпаттє. Вона мусить викликати реакцію з боку Українців. Початки тої реакції бачимо покищо на конґресах підкарпатських "Русинів" в Америці, де ухвалюють острі протести проти чеської влади.

На економічному полі Чехи з успіхом витискоють жидів і Мадярів. Покищо інтереси нашого населення тим не є загрожені. Зате місцеве населеннє є обурене напливом Чехів до публичних урядів. Ще від 1919—1921 р. почувалися Чехи на Закарпатті чужими і вчились тамошної нашої мови, уладжували для неї курси і все заявляли, що вони прийшли на Закарпаттє тільки на якийсь час, поки не наладиться державна машина, а опісля повернуть до Чехії, а готову машину віддадуть Українцям. Але коли Чехи пізнали нашу нужду духа, недостачі національної свідомости "Руснаків" і їх безязичіє, а особливо се, що крім мадярської мови, вони ніякої славянської мови не знають, що своєї мови не шанують, ніде її не вживають, а ще самі наломлюються говорити по чеськи, — сказали собі: "По що нам заводити насильно "руську" мову, коли самі Руснаки того не жадають. Давайте будемо заводити чеську мову.

Се пішло гладко як по маслі, а зрозуміти се можна, коли мати на увазі, що на цілому Закарпатті є всього три чотири інтеліґентні доми, де говорять дома між собою по українськи, а се родини мішані, де чоловік або жінка є Галичанами. Всі инші, навіть проводирі - політики, говорять між собою по мадярськи. Чи можуть Чехи се терпіти і спиратися на таких Славянах?! На Закарпатті ніхто крім Галичан не адресує листа по українськи, тільки по мадярськи або по чеськи. Ніодна наша ґазета (дослівно ніодна) не розсилається під українськими опасками, а тільки під чеськими або мадярськими. А примусу там нема під тим оглядом ніякого, тільки закарпатські браття ще прямо не розуміють, яке політичне значіннє має боротьба за права рідної мови в урядах..

Теперже справа стоїть так, що крім національного посла о. Августина Волошина, тільки комуністи на Закарпатті держаться якраз українського національного напрямку.

От в червні 1926 р. в чеському парляменті ужив комуністичний посол з Підкарпаття О. Гатій отсих знаменитих слів: "Поводяться з народом, як з африканськими звірями".

Для піддержки своїх слів навів він той факт, що на Підкарпатську Україну, по словам бувшого ґубернатора Жатковича, висилає чеське правительство саме сих 10 відсотків чеських урядовців, які є злодіями й неспосібними до служби. Сі урядовці, опинившись на Підкарпатті, стають катами українського народу і диктаторами, поки за спроневіреннє державного гроша не опиняться в тюрмі.

Посол Гатів навів останні криваві події в Ужгороді (1926 р.), де ґрупа чеських урядовців спровокувала робітників до бійки, наслідком чого богато робітників ранених і богато арештованих, яких опісля на поліції страшно збито. Провокаторів взяла поліція в оборону і нікого з них не арештувала.

Чехи, що так недавно відносилися досить зичливо до Українців, заняли тепер вороже становище. Недавно видалили з Закарпаття Дра Іллю Цьокана, підозріваючи його о комунізм і Дра О. Бадана, що ще від 1923 р. мав чеське горожанство. Бадан був редактором "Карпатської Правди", комуністичного орґану. На нього посипались наклепи, погрози, цькування, доноси і т. д. Доносили, очевидно, місцеві Чехи. Чеський суд засудив Бадана на два місяці тюрми , та не зважаючи на те, що він має чеське горожанство, рішив видалити його до Польщі.

Майже вся українська преса на Закарпатті зазначувала (1926 р.) з обуреннєм факт, що чеське правительство носиться поважно з наміром скасувати всі жупанські уряди на українській території, а утворити тільки одну ужгородську жупу (округу). Преса домагалася автономного сойму на Закарпатті, бо тільки такий сойм мав би право робити зміни в адміністрації. Але Чехи мимо зобовязання навіть не думають дати Закарпаттю автономію.

Та ще при визначенні судових округ богато чисто українських сіл, що граничать зі Словаччиною відірвано від судових округ Закарпаття, а прилучено до Словаччини.

Те саме сталося з українськими школами, які також приділено у великій кількости до словацьких інспекторів і шкільних відділів.

Ще тільки у столиці Празі Чехи удержують український університет, педаґоґічний інститут, а в Подєбрадах рільничу академію та пособляють українським науковим виданням. Та се роблять вони не так з приязни для Українців, а більше тому, щоб іншим Славянам показати, що вони стали тепер осередком Славянщини. На осінь 1926 р. приготовлювано всеукраїнський науковий конґрес в Празі, та мабуть перенесуть його на весну

1927 р., о скільки Київ не випередить! Бо властиво всеукраїнському науковому конґресови місце не в Празі, але в серці України в Київі.

З часописий, які виходять на Закарпатті, треба назвати особливо одну, а то Український Купець. Се офіціяльний орґан "Союза українських купців" у Львові, присвячений всім справам української торговлі, купецтва і промислу. Згаданий часопис почав виходити в маю 1926 р. у Ужгороді, але має опісля перенестись до Львова.

Чеські урядовці на Підкарпатті заборонили ставити на могилах східні хрести. Така заборона зявилася по всіх місцевостях березької жупи (староства) і виглядає вона дослівно так: "Не вільно надалі на греко-католицьких кладовищах ставити грецько - східного обряду х р е с т і в. Хрести треба робити на взірець римо-католицьких або зовсім їх не ставити".

Взагалі настрій чеської влади і публичної опінії супроти Українців дуже змінився в послідних часах на некористь наших земляків, однак є надія, що розумний президент чехословацької републпкп, Т. Масарик, не допустить до покривдження нашого народу на Підкарпатті.

4. ПІД РУМУНІЄЮ

З початком падолиста 1925 р. відбувся в Букарешті, столиці Румунії, жіночий конґрес, скликаний "Товариством християнських румунських жінок" під проводом княгині Александри Кантакузено. В конґресі взяло участь до дві тисячі жінок, а між ними і представниці національних меншостей в Румунії. Від українських жіночих товариств виступала на конґресі п. Ольга Гузар, жінка лікаря з Черновець і змалювала страшні наслідки румунського насильства над Українцями. До війни було на Буковині около 800 кляс в українських школах, в яких училося 40 тисяч дітий, були 4 українські ґімназії, 2 учительські семінарії, одна школа деревляного промислу — а в них 2.500 учеників і учениць, та около 100 учителів. На університеті в Чеднівцях працювало 5 українських професорів. По селах і містах було разом около 1000 освітно - культурних і економічних українських товариств. А сьогодня в цілому краю нема ні одної народної ні середної школи з українською мовою, так само не викладають нічого по українськи в черновецькому університеті. Рідної української мови не вчать навіть українських дітий як надобовязкового предмету. Навіть релігію викладаєтьси вже дітям по румунськи і молитви в школі мусять діти говорити румунською мовою. Українським селянам що мали в своїм посіданні 10 тисяч гектарів землі, відібрали 5 тисяч на кольонізацію для румунських зайдів, яким признано по 5 гектарів землі, а господарські будинки і інвентар доставила їм держава.

В Румунії при недавних виборах (1926 р.) здобула правительственна партія 280 мандатів, а опозиція тільки 45 мандатів.

Особливо шаліли румунські посіпаки по українських селах на Буковині і Бесарабії. На Буковині арештовано селян, в яких найдено укр. часопис "Боротьба", що виходить законно. В селі Вареницьках посаджено селян в комин і там в димі і саджі вони мусіли дуситися цілий день і ніч. Подібна доля стрінула селян в селі Жучці, Крещатику, Каменці і т. д. Українського кандидата, адвоката Лупуляка, що перекрадався від села до села і освідомляв селян, арештовано кілька разів на день а наконець відставлено до Сторожинця. В Бесарабії жовніри били тих селян, що голосували на опозицийні партії.

В день виборів уставили Румуни 4 гармати в лісі над селом Кострижівкою, чотири над селом Крещатиком,

що лежить над Дністром по той бік Залiщик, а в сусідні́м селі Репужинцях умістили значну скількість скорострілів.

Від 1917 р. не бачили тихі наддністрянські села на Буковині ні гармат ні скорострілів, аж тепер появились вони знову, щоби наші селяни віддали голоси на урядових кандидатів.

Вислід виборів є такий, якого бажав собі ґенерал Авереску, премієр міністрів. В румунському парляменті заступають українське населеннє Буковини два боярські лакеї — москвофіли Борис Велигорський і др. К. Смеречанський. Вони вийшли в черновецькому виборчому окрузі, як кандидати правлячої, авересканської партії.

В румунському сенаті засідає натомість зрадник українського народу Лукашевич, що ще в 1920 р. запродався Румунам і зложив прилюдно заяву льояльности в румунському парляменті. Другий сенатор, що вийшов з Буковини се Лисан, бувший бурмістр міста Вижниці, другий такий самий поплечник румунської окупаційної влади.

Щоби виправдати неімовірний терор румунських боярів на Буковині, румунська жандармерія поарештувала масово всіх тих, що голосували за опозиційними кандидатами. В часописах Румуни писали, що на Буковині викрито велику комуністичну орґанізацію і тільки членів тої орґанізації арештується.

Як на Буковині, так і в Бесарабії перевели Румуни нечуваним пострахом і шахрайством вибори до парляменту. З уваги на те, хліборобська партія рішила на конференції в Кишеневі бойкотувати румунський парлямент і сенат. Так само переведено вибори до повітових рад.

В червні 1926 р. появився розпорядок найвисшого краєвого суду на Буковині, яким забороняється адвокатам виголошувати оборонні бесіди на іншій, чим румунській мові.

Селяни 30 українських громад на Буковині внесли до найвисшого суду в Букарешті жалобу на міністра освіти за те, що завів в народніх школах тих громад румунську мову, а не українську, якої домагалися селяни. Та румунський суд навіть не розглянув справи, нібито тому, що адвокат, який вносив жалобу, не виказався повноластю.

В Бесарабії панує вічний стан облоги. В Кишиневі працює без перерви воєнний суд. До цілого ряду нелюдських засудів того суду прибув в червні 1926 р. ще оден. Двайцятьох селян засудив суд в Кишиневі на кару від 6 місяців до 6 літ вязниці за те, що вони буцім належали до терористичного товариства..

Українське життя загнано в темні заулки кількох українських черновецьких товариств та ще трохи проявляється на сторінках убогої місцевої преси. З товариств є в Чернівцях: "Бесіда", "Кобзар", "Жіноча Громада", "Мішаний Хор" і "Народний Дім". В сих товариствах гуртується все, що є трохи діяльне. На провінції товарисько-культурного життя майже нема.

З преси виходять: "Рідний Край", орґан національно - демократичний, "Хліборобський Голос", орґан румунських хліборобів і "Боротьба", орґан українських соціял - демократів, що є досить поширений серед робітництва і селянства.

Українські книжки тепер на Буковині майже не виходять, коли не рахувати календарів та недавно виданих двох читанок для шкіл. Календарі розходяться тисячами і се є єдина лектура для широкої маси. При деяких товариствах є бібліотеки, та в них нема нових українських книжок, виданих поза межами Буковини. Цензура не пускає з закордону ніякої української книжки ані ніякої української ґазети. Недавно зроблено виїмку для Товариства "Тризуба" на великі клопотання

наддніпрянських еміґрантів зпід петлюрівського стягу.

Але замітна подія! Коли вбито Петлюру і черновецькі Українці за приміром інших хотіли вшанувати память покійника відправою панахиди в церкві, то на приказ з Букарешту се заборонено.

Університет в Чернівцях, на якому до війни було 5 професорів Українців, — на богословському виділі викладало 2 по українськи, а на фільософічному оден, 2 прочі по німецьки перемінено тепер на чисто румунський і наслано туди професорів неуків.

Оден з них, якийсь Ністор уважає Івана Франка у своїх викладах чистокровним Румуном! *О. П-н*

Прага, Чехословакія, жовтень 1926.

СТАН УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ ВІД 14. МАРТА 1923.

Під Чехами: Закарпатська Русь (Ужгород) 14.700 кв. км., пів міліона Українців. **Під Поляками:** — Галичина (Львів) 55.000 кв. км., Холмщина (Холм/ 10.500 кв. км., Підляше (Берестє) 46.000 кв. км., Поліссє (Пинськ) 46.000 кв. км., Волинь (Ковель) 71.700 кв. кл. Разом 229.200 кв. км., девять міліонів Українців. **Під Румунами:** Буковина 5.300 кв. км. пів міліона Українців. Бесарабія 46.000 кв. км. півтора міліона Українців. **У Москалів:** в Европі 408.000 кв. км. двайцять сім міліонів Українців.

В Польщі на 27 міліонів населення живе 9 міліонів Українців. Від року 1350 жили Українці під кермою чужих держав і набиралися лихих норовів як дразливости, розбіжности, незгідливости, несолідарности, неорґанізаційности. Українцям потрібні: Просвіта, свідомість, лучність, словність, жертвенність.

Штіф Табачнюк Комуністом

КОХАНІ ТОВАРИШІ!

Відзиваюси сим ленґвиджом до вас, абисти знали еден здругим хто я є, і чим тепер ездем. А венц, се не той Штіф, жи був колись, — носирі! Нині дайми нато всьоси цендзює на Божім світі; —ади, була война — вже нема, найясніиший Франц Юзиф піршиий — вже небощик, з Джеків поробивси нарід, а я перейшов на комуніста! Ге, ге, ге! Ім байґали добре віштудирував, ади вже ми лекше єк було колись. Вчу нарід рихту енд відвиртаю від крейзації. Даю мітлінґи по контрах, бо нарід май темний; фіксую кобіти на товаришки, тай їх бахурів фіксую на товаришів. Та вчу їх ніби не письма, бо самий єго не знаю, що правда, але таке єк за кумуну, за панів ба ксьондзів тай цалу тиліґенцію. А бахурнє слухає, сміеси тай фурт каи: — "Лацо фони! Ану сінґ, вуйку, або гевас денц!". Кроть ти в патинки — гадаюси — буду ґарнізував з товаришів школу і му тічиром межи вами, бо в комуні куждин мудрий і вшистко едно. Шкода, вважиєте, жим давніще не пошнєпив собі в своїй голові, а бувбим ниньки мав центи тай гонір, енівей. Нєбо я все дуфав на то, жи поїду до старої контри і гоніру мені не тре в Канаді і такимсє вважиєте втєг в той пунт, жимсі сціндзював, як тот єкис казав на комуніста. Сі? Ну, бо нібо що було робити, — я не маніґрант, бонє знаєте.

Якосьту товариш Майк приніс до гавзу батьлю шпрітусу тай каи: "Пий ти братє колеґи, бо я кажу!" А я такой зараз подавєм копик, аби покушити, що то за штоф. Майк наллєв так по щирости і я віпив, як Бог приказав. Вони чиступалиси килішком, а я копиком, бом рахувати старший, і від тоди вважиєте залізла ми комуна в голову, — кау вам — дифиринц волтуґедир! Зараз пригадавси еден цуґсфірир - резервіста жи так було в Боснї і нарід файно жив. Дискувалисмо май-май під ніч, пилим тот шпрітус і я помалу зачивси навертати на добру дорогу. Каже до мене товариш Майк: "Сей, Штіф, видите їкиїм бідний, бонє знаєте, вже третий рік нічого не роблю, аби не дороблєлиси мнов капіталісти, а такой позичивим пару дулярів на цес штоф і з вами ділюси і немо, бо я єст комуніста тай хочу абисти всі так робили, то буде добре жити на світі, заворудуєм рихт тай комуну, понятно? Байґали, тоди не буде ні пана, ані хлопа, ані нікого, сі?"

Пилим дальше, аж товариш Майк зачєв бунтацію против буржуазної системи тай богачів - капіталістів всіляких і давай вікна бити. Дивлюси, жи без троблів не вобійдиси тай за мало нас є до воборони против поліцманів, отуж вилитівєм вибачте на двір тай сховавимсі під шанду, абисі не здибати з тими капіталістами, що з копистками. Якиїм возьдечки є, а шем такого не видів! Здавалосє, жи земленька світа трісесє, а шанда ходила по мині як маґильницє. Зойк, крик, ґвавт, рейвах, файт жи нидайті Господи! І то бай ґузнис такого ми додало лєку, жи най Пан Біг заступить куждого від такого. З тежков бідов винесли Майка до балянцу. Хотівєм кричати, але ми чос заступило в вухах, гейби нє хтос сокиров потєг по кімню. Деякі казали, жи в горівці було лапно і лай. А воно за то не тежко — гадаюси — бо нарід ниньки всіляко вигадує і прикладає, але мене вже ніяка нужда ни вчіпитси, ге, ге, ге! Бідака товариш Майк пі-

шов до шпиталю най сі преч каи на заверненнє голови, а я лишивімся тай фурт за кумуну. Таже всьо, що хочеш хлопе — маєш! Роби як хочеш, не бадруєшси, їдеш де хочеш, їш пеш, данцуєш з всілякими кубітами, жиртуєш — єдним словом контитуєшси як ти сі забагне і нігде не тра платити! Мой, хлопе! Товаришу дурний! — таже як дістанеш мей всьо, чого хоч, і відбемкаєш тих бачу штири годині на день, а ще як знаєш фулиґувати в роботі, то нєбо чого ти траба? Се єдно, а друге не будеш мав баса над собов, будеш робив як сам схочеш. Єссиррі! Сіпіяра, Сієнара, Макартого, ґубермана — всьо то заберeш у свої руки тай їдеш як комісар від кумуни, не тре битувати фрейта, найму мама битує! Бога ни боїшси— дзісус крайц! — таже в небі такого не було і не буде!

Вел, отуж всі Вукраєнці нашої віри тримайтосє купи енд віслухайте мене а буде вам добре, бо я маю довціп тай знаю, шо вогору, розумно? Штіф каже енд дацол.

Тай дзінкую вам пурі найс жисти нє віслухали до кінцє.

Ваш товариш і лідир

Штіф Табачнюк

комуніста

ПИШІТЬ!

Приготовляється Календар "Канадийського Українця" на рік 1928.

Календар на рік 1928 обнимає календарну часть і письменницький збірник **"ПРЕРІЯ".**

В тім збірнику будуть поміщені передовсім праці канадийських Українців. Просимо тих, що мають охоту і уміють оповідати, щоби написали оповідання, або описи і прислали на руки Редакційного Комітету календаря.

Для заохоти оголошуємо девять нагороди, які виплатиться особам, що пришлють найкращі праці.

Перша нагорода	**$12.00**
Друга нагорода	**8.00**
Трета нагорода	**6.00**
Четверта нагорода	**4.00**
Пять нагород по	**1.00**

Писати треба передовсім про свої переживання в Канаді про себе або про других, про се, як збиралося тут свій досвід, свою науку і своє майно, — оповідати поважно або весело..

Фармер опише, як зачав працювати на канадийській землі і в який спосіб перемінив степ в урожайну рілю та як за кільнайцять літ став независимим господарем.

Робітник опише свою працю, чи то в лісі, чи в копальні, фабриці, на залізничім шляху, при будові, при копанню дороги, на фармах або в місті. Бизнесмен може писати, як творив свій бизнес, як старався, щоби сей бизнес розвинувся, які мав перепони, і як їх поборював.

Студенти опишуть свої враження і помічення зі школи, або з поза школи.

Вчені фаховці, як лікарі, аґрономи, духовні, учителі, адвокати, можуть розповісти про що небудь зі свойого життя, свого досвіду і своєї науки.

Жінки і дівчата можуть написати, про свою науку і роботу, веселощі і смутки в Канаді.

Всі описи і оповідання мають відноситися передовсім до Канади, однак можна оповідати про Старвй Край і про Стейти.

Річи, які вже були печатані, не є пожадані. Просимо присилати лише се, що ще не було печатане а вже є написане, або річи, які треба написати тепер.

Просимо взятися до праці. Вибрати якийсь цікавий опис, подію або враження і списати, та прислати на адресу Редакційного Комітету Календаря.

Праці не можуть бути за довгі — а мають обнимати 2 до 8 сторін друку, такого формату, як календар "Канадийського Українця" з року 1927. — Одна сторона друку обнимає пересічно 500 слів.

Редакційний Комітет застерігає собі поправки надісланих рукописей. Праці просимо надсилати найпізнійше до 1-го вересня 1927. Вислід Контесту і нагород рішить Редакційний Комітет, по прочитанню всіх надісланих праць дня 30. вересня 1927, розішле опісля нагороди і оголосить вислід в календари.

Ненагороджені праці зверне Комітет авторам, або перепишеться з ними в справі друковання їх в часописі.

Редакційний Комітет Календаря "Канадийського Українця":

Впр. о. П. Олексів, голова; П. А. Драль, місто-голова; Д. М. Ільчишин, секретар.

АДРЕС: —

CANADIAN UKRAINIAN CALENDAR
Box 3116 Winnipeg, Man.

Вінніпеґ, дня 4. XII. 1926.

Фотоґрафічний Контест

В Канаді маємо много любителів світлинного спорту.

Хлопці і дівчата мають світлинні прилади і знимають світлини.

Маємо честь відозватися нині до усіх фотоґрафічних спортовців: Оголошуємо фотоґрафічний контест до календара Канадийського Українця на рік 1928.

До дня 1-го вересня 1927 просимо присилати фільм і одну копію фільму а крім того на осібній картці замітки до фільму: 1.) Імя і назвище фотоґрафа (світливця) 2.) День, місяць і рік знимки. 3.) Пояснення до світлини, що вона представляє. Треба подати імена осіб, коли вони є на знимці. 4.) Місцевість, де знимка зроблена.

Фільм, копію і замітки вложити в коверту і прислати сю коверту з осібним листом.

Оден світливець може прислати лише три фільми, не більше. Редакційний Комітет запросить знавців світлинної (фотоґрафічної) штуки, а ті оцінять красу світлин і приділять нагороди.

I. нагорода	$7.00
II. нагорода	5.00
III. нагорода	3.00
5 нагород по	1.00

Світлини відначені нагородами поміститься в календарі і фільми стають власностю Редакційного Комітету. Фільми, не відзначені нагородами, відсилається власникам.

Світлити належить се, що відноситься до життя і праці Українців в Канаді, фарми, господарство, домашні звірята, рільничі прилади в роботі, доми, обійстя, церкви, Народні доми, школи, Українців в Канаді при роботі, розривці і забаві.

Лише знимки з українського життя в Канаді узгляднять судиї до роздачі нагород.

Сей контест відноситься лише до світливців — Українців в Канаді. Неукраїнці а також Українці з поза Канади не можуть убігатися о нагороди.

Хто бажавби заздалегідь ще якихсь пояснень в тій справі, може написати лист до Редакційного Комітету календара "Канадийського Українця", а одержить відповідь.

Вінніпеґ, Ман., 1. грудня 1926.

За Редакційний Комітет календара "Канадийського Українця"

Д. М. Ільчишин, писар

АДРЕСА: —
CANADIAN UKRAINIAN CALENDAR
Box 3116 Winnipeg, Man.

ЛИСТ ДО УКРАЇНСЬКИХ ТОВАРИСТВ В КАНАДІ

Звіт з роботи товариства має відповісти на слідуючі питання:

1. Назва товариства по українськи і по анґлійськи та адреса товариства.

2. Рік основання. 3. Домівка. Чи власний дім, чи винаймлена хата. 4. Яка вкладка місячна. 5. Число членів. 6. Кілько книжок в бібліотеці. 7. Які часописи предплачується. 8. Які відчити відбулися? 9. Які представлення або концерти. 10. Які танечні забави і прогульки (пікніки). 11. Спис членів старшин за послідний рік. 12. До вільні замітки про діяльність товариства.

Коли товариство пересилає фотоґрафію старшини або членів, просимо виписати імена поодиноких осіб на знимці після рядів, як вони сидять.

При кождім звіті належить переслати що найменше знимку голови і секретара або одного з них, а також знимку дому.

Редакційний Комітет календара
Вінніпеґ, Ман., Канада. Бокс 3116

Оцінка Письменничих Праць

До дня 8. вересня 1926. наспіло 27 праць до письменничого співубігу (контесту), оголошеного з кінцем червня 1926 для календаря "Канадийського Українця".

Редакційний Комітет прочитав надіслані праці і видав слідуючу оцінку:

I. нагорода $12.00: П. Іван Рогальський в Кілали, Саск., за опис споминів Андрія Рогальського "Перестали підсміхатися".

II. нагорода $8.00: П. Михайло Кумка у Вінніпеґу, Ман., за студію зі свого досвіду "Як учити в Рідній Школі".

III. нагорода $6.00: П. А. Арабська в Бетфордвіллі, Саск., за мальовничий начерк: "Лісовий огонь".

IV. нагорода $4.00: П. Ол. Даркович у Вінніпеґу за стих "Дай нам Творче лиш сили".

Вінніпеґ, Ман., 30. вересня 1926.

Редакційний Комітет календаря "Канадийського Українця".

о. П. Олексів, П. А. Драль, Д. М. Ільчишин.

Коротка Літопись Українців в Канаді

1895. Приїзд Н. Олеськова зі Львова до Канади, який описав опісля опис Канади для українських переселенців. Помер 20. X. 1903.

1896. Приїзд около 150 Українців до Канади. Початок іміґрації більшими гуртами. Від року 1890 приїзджали Українці до Канади нечисленно.

1899. Церков св. Володимира й Ольги вибудована у Вінніпеґу. Найстарша церков в Канаді.

1900 Приїзд російського архиепископа Серафима, який висвячував когонебудь на священика, і розбудив релігійні суперечки серед української еміґрації в Канаді.

1902 о. о. Василіяни прибули до Едмонтону, Алта.

1903. Архіепископ Серафим вибудовав "грецьку незалежну церков" ім. Спасителя у Вінніпеґу. Основано читальню ім. Т. Шевченка у Вінніпеґу при вулиці Юкліда ч. 109.

1904. Церков о. о. Василіян у Едмонтоні Алта. Дня 12. V. перший вечер в Канаді в честь Т. Шевченка. Дня 14. V. перше представленнє в Канаді: "Арґонавти" Гр. Цеглинського. В читальні при вул. Юкліда ч. 109 у Вінніпеґу. — Церков оо. Василіян у Вінніпеґу, Ман. — Часопис "Канадийський Фармар" у Вінніпеґу, Ман.

1905. Анґлійсько - український семінар у Вінніпеґу. — Запомогове Брацтво св. о. Николая у Вінніпеґу. — Школа СС. Служебниць, Вінніпеґ, Ман.

1907. "Самопоміч" в Монтреалі, Кве. (3.II.). — Дня 24. III. заложено —Читальню Просвіти в Едмонтоні, Алта. Вкладка місячна 15 ц. — Церков в Брендоні, Ман. — Анґлійсько - український семінар перенесений до Брендону, Ман. — Дня 5. VII. Перший зїзд українських учителів. Основана "Українсько-учительська Орґанізація в Канаді". Іван Коцан, предс., Борислав Диделюк заст. предс., Онуфрей Гикавий, секр., Олекса Климків, заст. секр., Василь Саранчук, кас., Петро Огризло, заступник кас. Провірники: Т. Д. Ферлей, М. Драбинастий. — Т. Стефаник, шкільний інспектор й орґанізатор. — Посвяченнє "руської независимої церкви" на розі МкҐреґора і Стеллі. — "Українська Вільнодумна Федерація" у Вінніпеґу видала брошуру про Драгоманова. Перша українська книжка, печатана у Вінніпеґу. — "Ранок", часопис, як "Орґан независимої руської церкви в Канаді".

1909. "Український Голос", часопис у Вінніпеґу.

1910. Читальня Просвіти у Вінніпеґу. Митрополит А. Шептицький відвідує Українців в Канаді.

1911. "Канадийський Українець" часопис у Вінніпеґу. — Запомогове Брацтво св. Івана Милостивого при церкві св. Николая.

1912. Епископ Никита Будка обнимає провід як владика Українців греко-католиків Канади. Осідає у Вінніпеґу. — Інститут Просвіти ім. Т. Шевченка в Брукленді, Ман.— Український Народний Дім у Вініпеґу. — Радним до маґістрату у Вінніпеґу вибрано М. Стефаника. — Товариство Просвіта ім. Т. Шевченка в Монтреалі, Кве.

1913. Анґлійсько-українська Читанка в Манітобі. І. часть.

1914. Українська Рідна Школа при Інституті Просвіти в Брукленді, Ман. Перша така школа в Канаді.

1915. "Маніґрула" сценічний образок, написав Яків Майданик. — Укра

інський Буквар. Виданнє Ф. Доячека. До нині 12 видань. — Послом до провінціонального парляменту Манітоби вибрано Т. Д. Ферлея. — Український Студентський Кружок у Вінніпеґу.

1916. Інститут ім. П. Могили в Саскатуні, Саск. — Знесено науку в українській мові в анґлійських народних школах.

1917. "Кобзар" Т. Шевченка виданий накладом часопису "Канадийський Українець" тоді "Канадийський Русин" — Літературно-наукове Товариство ім. Т. Шевченка в Етельберті, Ман. — Неанґлійцям відобрано право голосування з воєнних причин.

1918. Інститут ім, М. Грушевського в Едмонтоні, Алта. — Український Робітничий Дім у Вінніпеґу, Ман. — До провінціонального парляменту в Алберті вибрано Андрія Шандра. — Історія України віршами Юрка Шкварка (21 пісень) Видав "Канадийський Українець".

1919. Український Червоний Хрест у Вінніпеґу, Ман.

1920. "Геройська Україна". Альбом світлин. Накладом книгарні Фр. Доячека. — Взаїмна Поміч у Вінніпеґу, Ман. — Українська Колеґія ім. св. Йосифа, вибудована в Йорктоні, Саск., 11 степенів з правом прилюдности. — Вибір Д. Якиміщака і М. Григорчука на послів в Манітобі.

1921. Український Інститут Просвіти у Вінніпеґу, Ман. — Митрополит А. Шептицький відвідує по другий раз Українців в Канаді. Шевченка вибрані твори перевів на анґлійську мову Др. А. Ж. Гонтер.

1922. Січова Орґанізація Українців в Канаді, у Вінніпеґу, Ман. — Запомогове Брацтво св. Михаїла Архистратига в православній церкві при вул. Дізраелього. — Вибір Н. Бачинського на посла в Манітобі.

1923. Читальня Просвіти в Оттаві. — "Наш Поступ" часопис в Едмонтоні, Алта.

1924. "Голос Ізбавителя", часопис в Йорктоні, Саск. — "Робітниця", часопис у Вінніпеґу, Ман. — "Православний Вістник", часопис в Вінніпеґу, Ман. — Виступ хору "Канада" в салі "Борд оф Трейд" у Вінніпеґу.

1925. Новіціят оо. Василіян в Мондері, Алта. — "Фармерське Життє", часопис у Вінніпеґу, Ман. — Народний Дім в Росбурні, Ман. вибудовано. — "Товариство Опіки над українськими переселенцями ім. св. Рафаїла в Канаді. — Вибудовано салю "греко-православної церкви" у Вінніпеґу.

1926. Народний Дім в Анґусвілі і в Окбурні, Ман. вибудовано. — Школа українських танців Василя Авраменка в Канаді. Торонто. До домініяльного парляменту в Оттаві вибрано з Алберти Михайла Лучковича. — На радного до маґістрату міста Вінніпеґу вибрано Н. В. Колісника. — Вибудовано Сиротинець Сестер Служебниць в Мондері, Альта. — "Нове Поле" Канадийський Альманах. Виданнє "Товариства Опіки".

Зібрав:

І. М.

Вінніпеґ, Ман., 9. XII. 1926.

Український язик в Польщі

Український язик вільно в Польщі уживати:

В школах: Їсти друге сніданнє.

На почті: Приклеювати марки.

На зелізницях: Цитькати.

В шпиталях: Показувати лікарам.

В склепах: Облизуватися.

В урядах: Притакувати.

В судах: Держати за зубами.

В арештах: Розмовляти зі стінами.